

Szent Klára művei és életének forrásai

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

SZENT KLÁRA MŰVEI ÉS ÉLETÉNEK FORRÁSAI

referencés
források

Impresszum

Szent Klára művei és életének forrásai

Ferences Források 3.

Balanyi György fordításának felhasználásával
fordította és jegyzetekkel ellátta:
Hidász Ferenc OFM
és Várnai Jakab OFM

A sorozatot szerkesztik: Hidász Ferenc OFM és
Várnai Jakab OFM

Fedlapterv: Palkovics János

A rendi előljárók engedélyével

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az Agapé Kiadónál 1993-ban megjelent, ISBN 963 8112 18 2 azonosítójú könyv elektronikus változata. Az elektronikus kiadás engedélyét a Kapisztrán Ferences Provincia Tartományfőnöke adta meg. A programot a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár elvei szerint korlátlanul lehet lelkipásztori célokra használni. Minden más jog a Kapisztrán Ferences Provincia tulajdonában marad.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Szent Klára életének időrendi táblázata	5
I. rész: Szent Klára életrajzi dokumentumai	6
Szűz Szent Klára életírása.....	6
A pápának szóló ajánló levél Szűz Szent Klára életírásához.....	6
Első könyv	8
Második könyv.....	29
Szent Klára szentté avatási pere.....	35
Szent Klára szentté avatási bullája.....	71
II. rész: Szent Klára művei.....	76
Szent Klára regulája	76
Szent Klára Végrendelete	85
Szent Klára áldása.....	89
Szent Klára levelei Prágai Szent Ágneshez	90
Első levél.....	91
Második levél.....	93
Harmadik levél.....	95
Negyedik levél	97
Az Ermentrudis nővérhez írt levél	100
Szent Klára imája Krisztus Öt Szent Sebéhez	102
III. rész: Egyéb források Szent Klára életéhez.....	104
Privilegium Paupertatis (1216)	104
Privilegium Paupertatis (1228)	105
Hugolino Bíboros levele Szent Klarához (1220).....	106
IX. Gergely levele a Szegény Úrnőkhöz (1228).....	107
Rainaldus Bíboros körlevele a huszonnégyszeri klarissza monostornak (1228).....	108
Assisi Szent Ágnes levele nénjéhez, Klarához (1232 körül).....	110
Szent Bonaventura levele az assisi klarisszákhoz (1259).....	112
Függelék.....	114
Szómagyarázat Szent Klára életének forrásaihoz	114
Irodalom.....	115
Liturgikus idézetek mutatója.....	116
Egyházi szerzőktől vett idézetek mutatója.....	117
Rövidítések jegyzéke	118

Előszó

Assisi Szent Klára születésének nyolcszázadik évfordulója alkalmából a Ferences Források sorozatában udvariasan „előre engedjük” ezt a gyűjteményt. A források keletkezésének időrendjében talán nem a harmadik helyre illene. Sőt, legelőször azt kell igazolnunk, hogy egyáltalán helyet kaphatott a sorozatban, hiszen elsősorban nem Ferencről esik szó ezeken a lapokon.

Klára elválaszthatatlan Ferentől: olyan mély lelki közösség fűzi össze őket, hogy a ferences lelkiség ismerete elképzelhetetlen Klára megismerése nélkül. Az itt közölt írások – Klára saját művei és a róla szóló dokumentumok – mind annak a hatásnak a történetét mondják el, amely Klárát Ferenc részéről érte. Ez a hatás valószínűleg nem a megismerkedés műve volt, hiszen egy városban nőttek föl, hanem inkább a pillanat műve, amelyben Klára felfogta, mit is akar Ferenc. Ezt a szándékot – a szegény Krisztus követését – Klára úgy fogta fel, mint Istentől neki kijelölt utat.

De ha el is fogadjuk, hogy Klára helye valóban a Ferences Forrásokban, Ferenc közvetlen közelében van, mégis figyelmeztetni szeretnénk valamire. Klára nem csupán hasonmás kiadása, női megfelelője a Poverellónak, mint ahogy Rendje sem az Első Rend női változata csupán. Eredeti, önálló, határozott személyiséggel van dolgunk. Ferenc szándékának nagyon mély ismerete és átélése képessé tette őt arra, hogy egészen egyéni módon gondolja tovább a tőle kapott élettervet. Bízunk abban, hogy sokan olyan mélységig megértik Klárát, hogy önálló döntésében is követni tudják.

A Ferences Források sorozat részben még mindig Balanyi György munkásságából él. Ő lefordította Celanói Tamás Szent Kláráról írt életrajzát, a szentté avatási Bullát, és Klárának Prágai Ágneshez írt négy levelét. Fordítása és jegyzetanyaga ezúttal is – bizonyos javításokkal – nagy segítségünkre volt. Több művet azonban újonnan kellett latinból lefordítani. Az ebben való közreműködésért köszönetünket szeretnénk kifejezni fr. Barotai Urbánnak, fr. Barsi Baláznak, fr. Jáki Ákosnak, fr. Tóth Vencelnek és Berhidai Lajosnak.

Ez a kötet valamiképpen egyesíti a Ferences Források 1. és 2. kötetének jellegét: Klára saját művei mellett a róla szóló legfontosabb életrajzokat és dokumentumokat tartalmazza. Ezért a tematikus elrendezés mellett döntöttünk. Celanói Tamás életrajza mindenképpen a legelső helyre kívánczolt. Ezt követik a szentté avatás dokumentumai: a Per jegyzőkönyve és a Bulla. Klára művei szintén nem időrendi sorrendbe állítva szerepelnek, hanem a Ferenc-kötetből ismert életszabályok / levelek / imádságok sorrendben. Az összeállítást a Szegénység privilégiumai és a Szent Klárához, illetve a klarisszákhöz írt levelek zárják. A művek versekre és kisebb szakaszokra bontása a francia, néhol a spanyol kiadást követi.

Eltekintettünk a terjedelmes, szövegtörténeti bevezetőtől, inkább az egyes művek elé illesztettük a keletkezésre és a tartalomra vonatkozó legfontosabb tudnivalókat. A lábjegyzeteket az irodalomjegyzékben szereplő kiadványok alapján állítottuk össze.

Legyen ez a kötet jubileumi ajándék Szent Klára születésének 800. évfordulóján a magyar olvasók kezébe.

fr. Hidász Ferenc OFM
fr. Várnai Jakab OFM

Szent Klára életének időrendi táblázata

1193. július 16.	– Klára születésének ideje Firenzei Marianus ferences krónikás szerint.
1194. január 20.	– Klára születésének ideje egy német nyelvű verses életrajz szerint.
1210	– Klára megismeri Ferencet. Az első látogatásokat minden valószínűség szerint Klára unokatestvére, Rufinus testvér közvetítette, akit ekkor már Ferenc követői között találunk.
1212. március 18. (Virágvasárnap)	– A német és francia fordítás szerint ekkor szökik el Klára otthonról és ekkor fogadja őt fel az engedelmességre Ferenc (az olasz fordítás szerint 1211. március 27.). Néhány hét után San Damianóba költözik.
1213	– Ferenc tanácsot kér Klárától hivatását illetően.
1215	– Ferenc határozott kérésére Klára elfogadja az apátnői címet.
1216	– Privilegium paupertatis San Damiano számára.
1218	– Hugolino bíboros regulája.
1225	– Klára betegségének kezdete.
1226	– Ferenc halála.
1227	– A <i>Quoties cordis oculus</i> bulla az Első Rendre bízta a Második Rend lelki támogatását.
1228	– Ferenc szentté avatása. A Privilegium paupertatis megerősítése. Ekkor már 24 monostor létezik.
1234	– Klára 1. levele Prágai Ágneshez.
1240	– II. Frigyes csapatai (a „szaracénok”) Assisit ostromolják.
1241	– Assisi felszabadulása.
1247	– IV. Ince regulája a Szegény Nővérek számára.
1248	– Rainaldus bíboros lesz a Szegény Nővérek védnöke (protektora).
1252	– Klára 4. levele Prágai Ágneshez.
1253. augusztus 9.	– Klára Regulájának jóváhagyása; augusztus 11: Klára halála, november 16: Ágnes halála. Kb. 130 monostor létezik ekkor.
1255	– Klára szentté avatása. Celanói életrajza.
1260	– Szent Klára testének átvitele és a közösség átköltözése a Santa Chiarába. Officium Szent Kláráról.
1263	– IV. Urbán regulája.
1850	– Szent Klára földi maradványainak feltárása.
1872	– A maradványok átvitele a kriptába.
1893	– Szent Klára Regulája eredetijének felfedezése.

I. rész: Szent Klára életrajzi dokumentumai

Szűz Szent Klára életírása

Celanói Tamás már a Szent Ferencről szóló életrajzaiban is lelkes hangon ír Szent Kláráról (1Cel 18-20). Ezt az életrajzot IV. Sándor pápa (1254-1261) rendeletére írja; valószínűleg 1255-ben, Klára szentté avatásakor már el is készült vele. Ismerte a kanonizációs per anyagát, személyes kapcsolatban volt a Klárát ismerő nővérekkel és testvérekkel.

Bizonyíték Tamás testvér szerzősége mellett a legenda stílusának és előadásmódjának feltűnő egyezése a Szent Ferenc életrajzokkal (ld. Ferences Források 2. kötet). Az életrajzok stílusának jellegzetességeit: a pogány és keresztény klasszikusokból vett idézeteket, a bőven patakozó bibliai, aszketikus és teológiai reminiscenciákat, a hasonlatok, ellentétek és szójátékok kedvelését, úgyszintén a mondatvégek ritmikus kicsengését mind hiánytalanul megtaláljuk benne. Nem kevésbé jellemző szerzőjére a Klára szónak és származékainak: praeclara, claritas, claritudo, clare, clarescere játékos használata; ugyanaz a játékos kedv, mellyel az életrajzokban is lépten-nyomon találkozunk.

A stilisztikai követelmények mellett a szerkesztéstan szabályainak is igyekezett szerzőnk eleget tenni: nem összevissza, hanem bizonyos logikai rendbe fűzve adja elő mondanivalóját. Nagy egészében a Szűz következő erényei köré csoportosítja anyagát: 1. alázatossága, 2. szegénysége, 3. önsanyargatása, 4. imádságszeretete, 5. a Keresztrefeszített iránti szeretete, 6. a nővérek nevelése, és végül 7. türelme, mely gyakori betegségei elviselésében nyilvánult meg legszembeütőbben. A második könyvben, mintegy befejezésül a szentnek egy csomó csodáját fűzi csokorba.

A fontosabb kronológiai adatokat a kötet elején, külön táblázatban foglaltuk össze. A latin eredetit lásd Omaechevarría 132-197. old. Az életrajzot fordította: Balanyi György piarista.

A pápának szóló ajánló levél Szűz Szent Klára életírásához

Egy elaggott, halódó világban, melyben a hit szeme elhomályosult, az erkölcsi magatartás bizonytalanná vált, a férfias tetterő megbénult, és hozzá olyan időben, mikor a szenny és a gonoszság benső frigyre léptek egymással, tetszett a jó Isten emberszeretetének kegyessége titokzatos mélyéből merőben új szerzetesrendeket életre hívni, és azok segítségével megtámasztani az Egyházat, és megújítani az erkölcsi rendet. Ezeket az új atyákat¹ és lélek szerinti követőiket joggal nevezhetném a világ világosságainak s az élet útmutatóinak és tanítómestereinek. Bennük az immár esti homályra hajló világ ismét déli verőfényre fordult, hogy a sötétségben botorkáló is meglássa a világosságot.²

Ámde semmiképpen sem illett volna, ha a gyöngébb nemnek nélkülöznie kellett volna ezt a segítséget, holott a bűnök örvényében való vergődésében a vétek kívánása őt is sarkallja, gyöngesége pedig még inkább vétekre ösztönzi. Ezért támasztotta a jóságos Isten a minden tiszteletre méltó Klára szüzet, és állította benne az asszonyi nem elé a legfényesebben világító fényforrást; olyan fényeset, hogy te is, Szentséges Atyám, sietél azt tartóra helyezni, hogy

¹ Szent Ferencet és Szent Domonkost

² Iz 9,2

világítson a ház minden lakójának³ és csodáinak lenyűgöző hatása alatt a szentek sorába iktattad őt.

Ezen rendek atyját benned tiszteljük, táplálóját tebenned ismerjük, oltalmazóját tebenned szeretjük, urának téged vallunk. Mert ámbár az óriási hajó kormányzása nagy mértékben igénybe vesz, ez nem akadályoz abban, hogy a kicsiny sajkának is különös gondját viseld.⁴

Szentséged csekélységemet volt kegyes megbízni azzal a feladattal, hogy a Szent Klárára vonatkozó adatokat összegyűjtsem és életrajzzá formáljam; ez olyan feladat, melytől az irodalomban való teljes járatlanságom érzetében minden bizonnyal visszariadtam volna, ha Szentséged több ízben nem hangoztatta volna előttem parancsát. Ezért hát rászántam magamat a parancs teljesítésére. Mivel azonban nem tartottam célravezetőnek, hogy kizárólag a magam hiányos olvasmányai után induljak, felvilágosításért fordultam boldogságos Ferenc társaihoz,⁵ úgyszintén a Krisztusnak szentelt szüzek társaságához.⁶ Újra meg újra fontolóra vettem ugyanis, hogy hajdanában csak azoknak volt szabad történelmet írniuk, akik szemtanúi voltak az eseményeknek, vagy legalább szemtanúktól szereztek értesüléseiket. Én hát – ezt nyomatékosan hangsúlyozom – az igazság útmutatása nyomán és az Úr félelmével eltelten ilyen források igénybevételével jutottam az anyag bővebb ismeretére. Utána az összegyűjtött adatokat, miután sokat kiválogattam, még többet kiselejtezttem közülük, egyenletes előadásban formába öntöttem, és hogy a szüzek fennakadás nélkül és gyönyörűséggel tudják olvasni a Szűz nagy tetteit, gondosan vigyáztam rá, hogy a szavak áradása együgyűbb lelkek előtt homályba ne vonja az igazi értelmet. A férfiak tehát kövessék a férfiakat, a megtestesült Ige tanítványait, az asszonyok pedig utánozzák Klárának, az Isten Anyja hű másának és az asszonyi nem új vezérének példáját.

Neked pedig, Szentséges Atyám, teljes jogod van ebben az életírásban javítgatni, törölni és hozzátenni. Én mindenben alávetem magamat akaratodnak, és mindenben azonosítani kívánom veled magamat. Az Úr Jézus Krisztus árásszon el boldogsággal most és mindörökké. Ámen.

---

³ Mt 5,15

⁴ Célzás arra, hogy IV. Sándor a két Rend protektorságát pápa korában is megtartotta.

⁵ Szent Ferenc közvetlen környezetéből Leó (+1271) és Angelus (+1258) szerepeltek Szent Klára szentté avatási perében.

⁶ A San Damiano monostor lakóihoz.

Első könyv

Kezdődik Szűz Szent Klára életírása Előszőr származásáról

1 Klára, ez a nevében és erényeiben egyaránt csodálatos nő,⁷ Assisi városában született, előkelő családból származott. Így boldogságos Ferencnek itt a földön polgártársa volt, ott fent a magas mennyországban pedig uralkodótársa lett. Atyja lovag volt, és egész rokonsága a lovagi rendhez tartozott.⁸ Szülői háza bővelkedett földi javakban, és a helyi viszonyokhoz képest nagy kiterjedésű birtokokkal rendelkezett. Anyját Hortulanának hívták. Ő mint olyan asszony, aki az Egyház kertjében bő terméssel kecsegtető hajtást⁹ készült a világra hozni, maga is bővelkedett jó gyümölcsökben.¹⁰ Mert ámbár házassági kötelékben élt, és bár a családi élet gondjai sokféleképpen ránehezedtek, vallási kötelességeinek mégis iparkodott tehetségéhez képest eleget tenni, és szorgalmasan gyakorolta az irgalmas szeretet műveit. Sőt buzgó áhítatában más zarándokok társaságában a tengeren is átkelt,¹¹ és sorra látogatta mindazokat a helyeket, melyeket az Istenember szent lábnyomaival megszentelt. Utána örömmel elteltén tért vissza otthonába. Szent Mihály arkangyal szentélyét is több ízben fölkereste, hogy ott imádkozzék.¹² Hasonló buzgósággal látogatott el az apostolfejedelmek sírjához is.

2 Mit mondjak még? A fát gyümölcséről ismerjük meg,¹³ és fordítva, a gyümölcsöt fája ajánlja. Az égi ajándék bősége már a gyökéren megmutatkozott, hogy a hajtáson a szentség túlaradó gazdagsága kövesse. Az áldott állapotban levő és a szüléshez már egészen közel álló asszony, mikor egyszer a templomban a feszület előtt különös áhítattal könyörgött a Keresztrefeszítetthez, hogy szerencsésen segítse át a szülés veszedelmén, ezt a szózatot hallotta: „Ne félj, asszony, mert szerencsésen olyan fényt fogsz szülni, mely még a nap fényének ragyogását is homályba vonja.” Ezen isteni biztatásra úgy rendelkezett, hogy újszülött kisdedét, mikor a szent keresztségben újjászületik, a Klára névre kereszteljék. Biztosra vette ugyanis, hogy a kilátásba helyezett fény ragyogása az isteni akarat tetszése szerint valamilyen formában fel fog tündöklenni.

Az atyai házban való forgolódásáról

3 A kis Klára, alighogy a világra jött, fényével máris kezdte beragyogni a világ homályát, és erényeinek szépségével már zsenge éveit fényözönbe vonta. Anyja ajkáról tanulékony lélekkel leste el a hit alaptételeit, s a lélek benső éltető és alakító erejének hatása alatt valóban a kegyelem tisztaságos edénye lett. Szívesen nyitotta meg kezét a szegényeknek,¹⁴ és háza bőségéből sokak ínségén segített.¹⁵ És hogy áldozata kedvesebb legyen Isten előtt, tulajdon

⁷ A Klára név magyarul fényeset, ragyogót, híreset jelent.

⁸ Szent Klárát régebbi életírói a Scifi-grófok családjából származtatták. Az újabb kutatások azonban rációfoltak erre a felfogásra. Annyi bizonyos, hogy Klára tekintélyes és nagyvonalú nemesi családból származott. Atyját Favaronének, nagyapját pedig Offreducciónak hívták. Nagybátyjai közül név szerint négyet ismerünk: Monaldust, Paulust, Hugolinót és Scipiót, Rufinus testvér apját.

⁹ *plantula* – palánta, sarj, hajtás

¹⁰ A Hortulana név kertésznőt jelent, ld. 33. rész.

¹¹ Szentföldi zarándoklata 1192 körül történhetett.

¹² Híres zarándokhely Dél-Itáliában, Apuliában, a Monte Garganon.

¹³ Mt 12,33

¹⁴ Péld 31,20

¹⁵ Vö. 2Kor 8,14

testétől vonta meg a finomabb falatokat, és közvetítők útján, titokban a szükölködők lelkének felvidítására használta azokat. Így a könyörületesség gyermekségétől együtt növekedett vele,¹⁶ és együttérző szívével mindig készen állott, hogy a könyörületre szorulókon könyörüljön.¹⁷

4 Az imádságnak nagy barátja volt. Imádság közben gyakran kellemes illat lengte körül. Idővel valóságos mennyei¹⁸ életre tért. Mivel nem volt zsinórja, melynek csomóival számon tarthatta volna a miatyánkokat, egy halom apró kavicsot gyűjtött, és azok segítségével számolta a végzett imádságokat. Mikor a szent szeretet első biztatását kezdte érezni, kötelességének tartotta a világi hiúság változékony tarkaságának megvetését, és a lélek kenetével megtanulta, hogy az értéktelen dolgokat csakugyan értéktelennek is tartsa. Díszes és lágy ruhái alatt titokban vezeklő inget hordott, s mialatt kifelé virágzó fiatalnak mutatta magát, befelé már Krisztusba öltözött.¹⁹ Mikor pedig hozzátartozói előkelő házasság kötésére akarták kényszeríteni, ő határozottan elutasította ezt magától, és azzal az ürüggyel, hogy a földi házasságot későbbre halasztja, az Úrnak ajánlotta szüzességét.

Íme már az atyai házban ilyen magas fokra jutott az erényben és az áldozatvállalásban, ilyen dúsan sarjadtak lelkének első zsengei,²⁰ és ilyen formában hangzott fel életszentségének előjátéka. Miként az illatszerek egyelőre még zárt tárházából,²¹ olyan bőven áradtak belőle a kenetek illatai, hogy szerteömlésükkel azon nyomban elárulták jelenlétét. A szomszédok, bár sejtelve sem volt róla, dicsérően kezdtek róla beszélni; és mialatt a hír napvilágra hozta gondosan titkolt tetteit, a nép körében egyre jobban terjedt jóságának híre.

Boldogságos Ferencel való megismerkedése és bensőséges barátsága

5 Klárának, midőn az akkor már nagy hírben álló Ferencről hallotta, hogy a tökéletességnek világszerte feledésbe merült ösvényét új ember módjára új erényekkel újból járhatóvá tette, nagy vágya támadt, hogy lássa és hallja őt. Maga a lelkek Atyja²² sugalmazta ezt neki, akinek kezéből már mind a ketten megkapták az első ajándékot, bár nem egyenlő mértékben. Ferenc, akihez szintén eljutott a kedves lányka híre, nem kevésbé kívánta őt látni és beszélni vele, hogy megkísérelje bármi áron kiragadni ezt a becses zsákmányt a gonosz világ hatalmából²³ és Ura számára lefoglalni. Hiszen ő azért jött és azért lihegett annyira a zsákmányszomjtól, hogy e világ birodalmát megfossza lakóitól. Ezért tehát több ízben kölesönösen meglátogatták egymást. A látogatások idejét olyan óvatosan választották meg, hogy szent foglalatosságukat²⁴ sem az emberek nem vették tudomásul, sem a pletyka nem vette szájára. A leányt ugyanis, mikor átlépte az atyai ház küszöbét, mindössze egy rokonasszony kísérte.²⁵ Így teljesen titokban jött össze Isten emberével, kinek lángoló szavai és tettei már akkor emberfölöttieknek tüntek neki.

Ferenc atya pedig szüntelenül a világ megvetésére buzdította őt. Élénk szavakkal ecsetelte előtte, milyen balga a földiekbe vetett remény, milyen csalóka a külső látszat; másrészt nem

¹⁶ Jób 31,18

¹⁷ Szójáték: *miserorum miserias miserantem*

¹⁸ A kéziratokban a *caelitem* vagy a *caelibem* szó szerepel, a két szó jelentése nem független egymástól: a cölibátus a középkori teológiában a mennyei (*coelum*) élet képe.

¹⁹ Vö. Róm 13,14; Gal 3,27

²⁰ Róm 8,23

²¹ Iz 39,2

²² Zsid 12,9

²³ Gal 1,4

²⁴ *divinum studium*

²⁵ A szentté avatási akták szerint ez a rokonasszony Bona di Guelfuccio volt, míg Ferencet rendszerint a „Hosszú”-nak nevezett Fülöp testvér kísérte.

győzte eleget magasztalni a krisztusi jegyesség édességét, és meggyőzte őt arról, hogy szűzi tisztaságának drága gyöngyét annak a Jegyesnek kell felajánlania, aki szeretetből emberré lett értünk.

6 De minek vesztegessem tovább a szót? A szűz a szent atya hathatós ösztönzésére és hűséges vőfélyre emlékeztető buzgó sürgetésére nem késett beleegyezését adni. És abban a pillanatban megnyílt előtte az örökké tartó örömök látványa. Láttukra a világ nyomban elveszítette szemében minden értékét; szinte felolvadt az utánuk való sóvárgásban, és az irántuk való szeretetből olthatatlan vágy támadt lelkében az égi menyegző után. Az égi tűztől felgyúlva annyira semmibe vette a földi hiúságot, hogy a világ tetszésének keresése már egyáltalán nem hatott rá. A test kísértéseitől is borzalommal fordult el, és már ekkor feltette magában, hogy bűnös ágyat nem fog ismerni.²⁶ Testéből kizárólag Istennek kívánt templomot emelni, és erősen eltökélte magában, hogy erényességével méltóvá teszi magát a nagy Király jegyességére.

Egészen Ferenc útmutatására bízta magát, és Isten után őt választotta életútja irányítójának. Ezentúl teljes lelkével az ő szent intelmein csüggött, és amit ő a jó Jézusról lelke mélyéből beszédeivel felszínre hozott, azt lángoló készséggel követte. A világ dísze s pompája már terhére volt, és szemének tekintett mindent, ami a világnak tetszik, csak hogy Krisztust megnyerje magának.²⁷

Hogyan tért meg boldogságos Ferenc segítségével, és hogyan vonult a világból szerzetbe

7 A kegyes atya sietett kivonni Klárát a zürzavaros világból, nehogy a föld pora homályba vonja érintetlen lelkének tiszta ragyogását, vagy a világi élet mételyező hatása megrontsa zsenge fiatalságát.

Ezalatt elközelgett Virágvasárnap ünnepe. A leány szent hévtől lángolva kisietett Isten emberéhez, hogy megtudakolja tőle, megtérésével kapcsolatban mit és hogyan kell tennie. Ferenc atya azt az utasítást adta neki, hogy az ünnepnapon illően kiöltözve és felékesítve a többi hívővel együtt vegyen részt a barkaszentelésen,²⁸ és csak az utána következő éjszaka menjen a táboron kívülre,²⁹ és fordítsa világias örömét az Úr kinszenvedése fölött érzett gyászra.

Mikor tehát felvirradt az ünnep napja, Klára a többiekkel együtt bevonult a templomba, és ragyogó ünnepi öltözékében elfoglalta a helyét az asszonyok között. Ekkor különös eset történt. Mialatt ugyanis a többiek a megszentelt ágakért tolongtak, ő szemérmes tartózkodásból mozdulatlanul a helyén maradt. Erre a püspök³⁰ lement a lépcsőkön, egészen közel ment hozzá és személyesen adta kezébe a pálmaágat. A rákövetkező éjszaka azután a szent parancsának megfelelően gondosan felkészült, és illő kísérettel³¹ megpróbálkozott a hön óhajtott meneküléssel. Mivel a szokott ajtón átalott kimenni, csodálatos erővel saját kezűleg bontott ki egy másik kaput, mely gerendákkal és kődarabokkal gondosan el volt reteszelve.³²

8 Miután így kiszakította magát a szülői házból, szülővárosából és rokonságából, egyenesen a Sancta Maria de Portiuncula templomához sietett. Itt a testvérek, akik az Úr

²⁶ Vö. Bölcs 3,13

²⁷ Fil 3,8

²⁸ Tkp. a pálmaágak megáldásának szertartásán.

²⁹ Zsid 13,13

³⁰ II. Guido 1204–1228

³¹ Ki alkotta ezt az „illő kíséretet”? A legvalószínűbb, hogy Klára egyedül szökött el, odakint a testvérek várták és ők kísérték Ferenchez.

³² Christiana di Bernardo nővér, aki Klarával egy házban élt, még pontosabban írja le mindezt (Szentté avatási per XIII. 1). A ház hátulsó részén levő ún. halottak kapuját csak akkor bontották ki, mikor halott volt a háznál.

oltára körül szent őrseget állottak, lobogó fáklyákkal fogadták őt. Ő pedig, miután lehányta magáról Babilon szennyét, válólevelet adott a világnak³³: a testvérekkel levágta haját, és lemondott a világ sokféle pompájáról. Úgy illett ugyanis, hogy a szüzek Rendje az alkonyat felé siető világban Annak hajlékában virágozzék ki, aki első és legméltóbb volt az asszonyok között, és aki egyedül volt anya és szűz. Mert tudnunk kell, hogy a szegények új lovagserege, Ferencel mint vezérrel az élen, ugyanerről a helyről vágott neki nagy bátran a világnak. Ebből világosan kitűnjék: az irgalmasság Anyja mind a két rendet saját oltalmában akarta világra hozni. Szent Ferenc, miután az alázatos hajadon Szűz Mária oltára előtt magára öltötte a szent bűnbánat ruháját és ha szabad így mondanunk, ugyanazon Szűz nyoszolyája előtt eljegyezte magát Krisztussal, azon nyomban San Paolo templomához³⁴ vezette őt azzal a meghagyással, hogy mindaddig ott maradjon, amíg a Magasságbeli másként nem rendelkezik felőle.

Rendületlen kitartásával hogyan állott ellen rokonai ostromának

9 Rokonai, mikor eljutott hozzájuk a hír, vérző szívvel törtek pálcát a szűz elhatározása és tette fölött. Azon nyomban összeverődtek, a tetthelyre siettek és megpróbálták hatalommal visszaszerezni azt, ami már hatalmukon kívül esett. Próbálkoztak erőszakkal, mérges szidalmakkal, hízelgő ígéretekkel, és mindenáron rá akarták beszélni Klárát, hogy hagyja el ezt a silány helyet, mely semmiképpen sem méltó származásához, és ezen felül egészen magányosan áll a síkságon. Ő azonban az oltárterítőbe fogódzva felfedte lenyírt fejét, így akarván jelezni, hogy semmiképpen sem hajlandó elállani Krisztus szolgálatától.³⁵ Rokonai támadó hevének növekedésével az ő bátorsága is nőtt, és az elszenvedett méltánytalanságok arányában növekvő szeretete új erőforrásokat nyitott számára. Így sem ellenálló ereje nem tört meg, sem pedig lelkesedése nem lohadt le. Bár rokonai napokon át igyekeztek eltorlaszolni előtte az Úr útját, és próbálták megakadályozni őt, hogy az életszentség útjára lépjen. De hiába; ő a gyűlölködő szavak özönében addig-addig élesztgette reményét, mígnem rokonai otthagyták, és attól fogva nem háborgatták őt.

10 Klára néhány nap múlva a San Angelo de Panzo³⁶ templomhoz ment át. Mivel azonban lelke itt sem tudott megnyugodni, Szent Ferenc tanácsára utoljára San Damiano templomához költözött át. Itt végre biztos talajba mélyeszhette lelkének horgonyát. Ez volt ugyanis az a templom, amelynek kijavításán Ferenc annak idején olyan csodálatos kitartással dolgozott, és fenntartására papjának jelentős pénzüsszeget adományozott. Ez volt az a hely, ahol Ferenc imádság közben a keresztfáról ezt a szózatot hallotta: „Ferenc, menj, állítsd helyre hajlékomat, mely, mint látod, összedőléssel fenyeget.” Mennyei Jegyese szerelméért ennek a parányi monostornak börtönébe zárkózott Klára szűz. Amíg csak élt, itt rejtőzött a világ háborgásai elől, és itt tartotta kemény fegyelemben testét.³⁷ Ebben a sziklaodúban fészkelte az ezüstgalamb,³⁸ itt szülte világra a szüzek közösségét, itt alapította meg szent monostorát, és itt vetette meg alapját a Szegény Úrnők Szerzetének. A bűnbánat rögös útját járva, itt emésztette fel testi erejét, itt hintette el a tökéletes igazságosság magvait, és bátor előrehaladásával itt mutatott ösvényt az őt követőknek. Negyvenkét esztendőn át ebben a

³³ MTörv 24,1

³⁴ San Paolo de Abbatissis bencés apácák monostora Bastia mellett, Assisitől mintegy 6 km-re nyugatra.

³⁵ A rokonok nemcsak a templom nyújtotta menedékjogot sértik meg, hanem a megszentelt személyre is kezdet emelnek: kettős törvénsértés.

³⁶ Szintén bencés apácák monostora a Monte Subasio nyúlványán Assisitől 3 km-re délkeleti irányban. 1238-ban átkerül a Szegény Úrnőkhöz. Klára a San Paolóban mindössze néhány napot tölthetett, a San Angelóban pedig egy hónapot.

³⁷ Vö. 1Cel 18-20

³⁸ Én 2,14; Jer 48,28

szűk odúban gyötörte alabástromtestét a kemény vezeklés korbácsával azért, hogy az Egyház hajléka a kenetek jó illatával teljék be.³⁹ Hogy milyen dicsőséget árasztóan élt itt, az csak akkor lesz nyilvánvalóvá, ha előbb elmondjuk, mily sok és mily nagy lelkek jutottak általa Krisztushoz.

Erényei jóhírének elterjedése

Klára szűz szent életének hamar híre futott azon egész tartományban, és kenetei jóillata⁴⁰ nyomán mindenünnen csak úgy özönlöttek hozzá az asszonyok. Példáján felbuzdulva a szüzek serénykedtek abban az állapotban megőrizni magukat, melyben voltak; a férjes asszonyok igyekeztek még tisztábban élni, a nemes és előkelő nők pedig tágas palotáik semmibevételével szűkös monostorokat építettek maguknak és dicsőségnek tartották, hogy Krisztusért szörzsákban és hamuban⁴¹ élhettek. Sőt az ifjak lángoló heve is nemes versenyre kelt, és a gyöngébb nem hősies példáinak láttára a test csábításainak megvetésére buzduzott. A házastársak közül sokan kölcsönös megegyezéssel megtartóztatásra kötelezték magukat, s utána a férfiak szerzetbe léptek, a nők pedig monostorba vonultak. Az anya lányát, a lány pedig anyját hívta Krisztus követésére. A nővér nővérét, a nagymama unokáját édesgette.⁴² Valamennyien égtek a vetélkedő vágytól, hogy Krisztusnak szolgálhassanak: valamennyien részesei akartak lenni annak az angyali életnek, mely Klarában ragyogott fel. Számtalan szűz Klára példáján felbuzdulva, mivel viszonyai nem engedték monostorba vonulni, legalább odahaza, az atyai házban igyekezett úgy berendezni életét, hogy szabályok nélkül is szerzetesmódra élhessen. Klára példájával az üdvösségnek valóban annyi sarját szülte, hogy szóról szóra beteljesedett rajta a próféta szava: „Több fia lesz az elhagyottnak, mint akinek férje van.”⁴³

Hogyan jutott el életszentségének híre messze tájakra

11 Hogy pedig ennek a mennyei áldásnak vékony erecskéje, mely a spoletói völgyben fakadt, ne maradjon csupán egy kis területre korlátozva, az isteni Gondviselés rendelkezéséből folyammá duzzadt, hogy árával megörvendeztesse Isten városát.⁴⁴ Ezeknek a nagy eseményeknek a híre ugyanis egykettőre szétfutott a világban, és kezdett mindenütt lelkeket hódítani Krisztus számára. Klára annak ellenére, hogy klastromba zárkózott, kezdett az egész világ előtt tündökölni és a magasztalások fényözönében vakítóan ragyogni. Erényeinek hírével betöltötte az előkelő úrasszonyok szobáit, bejutott a hercegnők palotáiba, sőt a királynék lakosztályaiba is behatolt. A nemesség színe-java meghajolt előtte, és nyomdokainak követésére buzduzott, és előkelő származásának büszkeségét szent alázatossággal ellensúlyozta. Számos hercegnő és királyleány, akik házasságra voltak kiszemelve, Klára példáján felbuzdulva a szigorú vezeklés útját választotta, és azok közül is, akik már házasságot kötöttek egy-egy hatalmassággal, sokan igyekeztek a maguk módján példáját követni.⁴⁵ Tömeges város monostorokkal ékesítette magát, sőt még a sík tájakon és

³⁹ Jn 12,3

⁴⁰ Én 1,3

⁴¹ Vö. Mt 11,21; Lk 10,13

⁴² Célzás arra, hogy Klárát Ágnes és Beatrix húgai után anyja, továbbá Balvina és Amata nevű unokahúgai is követték a monostorba.

⁴³ Iz 54,1, vö. 2Cel 164

⁴⁴ Zsolt 45,5

⁴⁵ Tamás testvér itt valószínűleg Prágai Szent Ágnesre (+1282, ld. a hozzá írt levelek bevezetőjét), Krakkói Boldog Szaloméra (+1268), Kálmán magyar herceg és halicsi király özvegyére, a nemesi frigyekeket visszautasító

a hegyek lejtőin is ilyen égi rendeltetésű épületek emelkedtek. A tisztaság ápolása megsokszorozódott a világban. A Klára vezetésével ismét új életre kelt szűzi Rend az érdeklődés középpontjába került. A Klára által fakasztott gyönyörű virágokkal borul ma maga az Egyház is bódítóan gazdag tavaszi illatárba; ezeken kíván felüldülni, mikor mondja: „Üdítsetek virágokkal, frissítsetek almával, mert beteg vagyok a szerelemtől!”⁴⁶ De most már térjünk vissza témánkhoz, hogy lássuk, milyen volt életmódja.

Szent alázatosságáról

12 Klára, Rendjének alapköve és nemes fundamentuma, kezdettől fogva azon igyekezett, hogy az összes erények épületét a szent alázatosság alapján emelje fel. Boldogságos Ferencnek engedelmességet fogadott, és ezen fogadalmától soha és semmiben sem tért el. Három évvel megtérése után elutasította magától az apátnői címet és rangot, mert alázatosságában inkább akart alattvaló, mint előljáró lenni, és Krisztus szolgálói között inkább kívánt nekik szolgálni, mint hogy kiszolgálják őt. Boldogságos Ferenc készítésére azonban később mégis elvállalta az úrnők vezetését. Ám ezen inkább félelem, mint felfuvalkodottság kelt szívében, és inkább a szolgálatra való készség, semmint a szabadsággal való élés kívánása izmosodott meg benne. Mert minél magasabban áll valaki mások szemében rang tekintetében, annál kevesebbet tart magáról, annál készségesebb a szolgálatra, és annál egyszerűbb életmódjában. Semmiféle szolgálai munkát nem restelt. E tekintetben annyira ment, hogy a nővérek kezére rendszerint ő öntötte a vizet, míg mások ültek, ő állt, és étkezésnél ő szolgált fel. Csak kivételesen és kelletlenül parancsolt; lehetőleg maga végzett mindent, mert szívesebben dolgozott, mint parancsolt a nővéreknek. A betegek székeit ő maga mosogatta, nemes lélekkel ő tisztogatta őket, és munkája végzésében semmi szenny vissza nem tartotta, semmi bűz el nem riasztotta. A hazatérő szolgálóknak gyakran lábat mosott és utána lábat csókolt. Egy alkalommal az egyik szolgálónak szintén megmosta a lábát, és éppen készült megcsókolni, mikor ez, nem bírván elviselni ekkora megalázkodást, hirtelen visszarántotta és ezenközben megütötte vele úrnője arcát. Klára azonban szelíden magához vonta lábát és egy cuppanós csókot nyomott talpára.

A szent és igazi szegénységről

13 A lelki szegénységgel, mely egy az igazi alázatossággal, összhangban volt a földi javakban való szegénysége. Így mindjárt megtérése kezdetén áruba bocsátotta atyai örökségét, mely őt jog szerint megillette, és az érte befolyó összegből semmit sem tartott meg magának, hanem az utolsó fillérig a szegényeknek adta. Mikor tehát kívül hagyta a világot, belülről gazdagította lelkét, és minden megterhelés nélkül szegődött Krisztus nyomába. Olyan bensőséges szövetségre lépett a szent szegénységgel és annyira a szerelmese lett, hogy Krisztus Urunkon kívül az égvilágon semmit sem akart birtokolni, és leányainak sem engedte, hogy bármit birtokoljanak.

Meg volt ugyanis győződve, hogy az égi vágyak drágagyöngyének birtoklását,⁴⁷ melyet minden értékének áruba bocsátásával szerzett, semmiképpen sem lehet összeegyeztetni a múltó javakért való kínzó aggodással. Ezért gyakran intette nővéreit, hogy együttélésük csak akkor lesz Isten szemében tetsző, ha bővelkedik szegénységben, és tartós fennmaradását csak úgy remélhetik, ha állandóan a fölséges szegénység erős tornyának védelme alatt tartják.

Helena Enselminire (+1242) és a Klára életében már nyilvános tiszteletnek örvendő Philippa Marerire (+1236) utal.

⁴⁶ Én 2,5

⁴⁷ Vö. Mt 13,45-46

Váltig biztatta tehát őket, hogy a szegénység igénytelen fészékében hasonuljanak a szegény Krisztushoz, akit szegény édesanyja annak idején mint kisdedit szegényes jászolba fektetett. Az erre való emlékezéssel, mint valami aranyékszerrel övezte mellét, nehogy a földiekkel való bíbelődés pora férkőzzön lelkéhez.

14 Hogy szerzetét a szegénység különleges címerével ruházhassa fel, boldogemlékű III. Ince pápától kieszközölte a szegénység kiváltságlevelét.⁴⁸ Ez a nagyszívű férfiú nagyon megörült a szűz lángoló buzgóságának; a maga nemében egészen egyedülállónak mondta kérését, hozzá hasonló kiváltságért még soha senki nem fordult a Szentszékhez. Hogy tehát a szokatlan kérést hasonlóan szokatlan kegyvel viszonozza, szertelen felbuzdulásában maga készítette a kért kiváltságlevel első fogalmazványát.

Boldogemlékű Gergely pápa úr, aki amilyen méltó volt a pápai trónra, éppen olyan tiszteletreméltó volt erényeiért, atyai jóságában talán még nagyobb szeretettel övezte szentünket. Egyszer⁴⁹ mindenáron rá akarta beszélni, hogy az idők forgandóságára és a korok változására való tekintettel járuljon hozzá bizonyos birtokok elfogadásához, melyeket szívesen rendelkezésére bocsát. Ő azonban a leghatározottabban ellenállt ennek a tervnek, és semmiképpen sem volt hajlandó hozzájárulni. A pápa közbevetésére: „Ha netalán szegénységi fogadalmad miatt félnél elfogadni, ezennel feloldunk alóla”, csak ennyit válaszolt: „Szentséges atyám, Krisztus követése alól sosem kívánok feloldoztatni.”

Az alamizsnamaradékokat és a kenyérdarabokat, melyeket az alamizsnagyűjtők hoztak kívülről, mindig nagy örömmel fogadta, az egész kenyéren azonban szomorkodott, és sokkal jobban örült a daraboknak.

De minek mondjuk tovább? Szentünk szüntelenül azon igyekezett, hogy a tökéletes szegénységben a szegény Megfeszítetthez hasonuljon, hogy így a szerelme semmi mulandó dolog ne váltsa el szerelmesétől, és semmi se akadályozza az Úrral való futását. Itt eszembe jut két csoda, melyeket a szegénység szenvedélyes kedvelője volt méltó végbevinni.

A kenyérszaporítás csodája

15 Az egész monostorban mindössze egy kenyér akadt; pedig már az ebéd ideje küszöbön állott, és a nővérek nagyon éhesek voltak. A szent tehát magához hívatta az ezzel megbízott nővért, meghagyta neki, hogy a kenyeret vágja két részre, s egyik felét küldje el a Testvéreknek,⁵⁰ a másikat pedig tartsa vissza a nővérek részére. Majd utána azt parancsolta neki, hogy a visszamaradt kenyeret a Szegény Úrnők számának megfelelően szeletelje ötven darabra, és tegye eléjük a szegénység asztalára. És amikor a készséges lány erre megkockáztatta azt a megjegyzést, hogy ahhoz, hogy ilyen falatka kenyérből annyi darabot ki lehessen hozni, Krisztus régi csodáinak megújítására volna szükség, ő csak ennyit mondott: „Lányom, csak tedd meg, amit mondok neked.” A lány sietett teljesíteni az anya parancsát, az anya pedig sietett buzgó fohászait leányaiért Krisztus trónusa elé küldeni. És íme, a kicsiny kenyér a szétosztó nővér kezében az isteni gondviselés ajándékából folyvást nagyobbodott, s utoljára a monostor valamennyi lakója megkapta a maga illendő részét.

Az Istentől adott olaj másik csodája

16 Krisztus szolgálói egy napon tökéletesen kifogytak az olajból, még annyi sem maradt, hogy legalább a betegeknek tudtak volna főzni. Klára úrnő, az alázatosság mesternője, fogta

⁴⁸ *Privilegium paupertatis* (Lásd e kötet 187-189. o.)

⁴⁹ Talán 1228 júliusában, amikor IX. Gergely Assisiben szentté avatja Ferencet. 1228. szeptember 17-én írja alá a tőle származó *Privilegium paupertatis*-t.

⁵⁰ A monostor szolgálatában álló alamizsnagyűjtő Kisebb Testvéreknek.

és saját kezűleg kimosta az egyik üresen álló edényt; utána úgy üresen félretette, hogy a kéregető testvérnek keze ügyébe essék. Egyúttal tüstént üzent a testvérnek, hogy haladéktalanul menjen olajat kéregetni. A jámbor testvér, hogy kiségitse őket szorultságukból, rögtön az üres edényért futott. „De nem azon múlik, aki erőlködik vagy aki törtet, hanem az irgalmas Istenen.”⁵¹ Mert egyedül Isten könyörülő irgalmából telt meg az edény olajjal. Másszóval Szent Klára imádsága a Szegény Úrnők vigasztalására megelőzte a testvér szolgálatkészségét. A jó testvér abban a hiszemben, hogy becsapták, még zúgolódott is magában: „Lám, ezek a jámbor asszonyok a bolondját járatják velem – mondotta –, pedig íme, az edény színültig tele van olajjal.”

Önsanyargatásáról

17 Csodálatos önsanyargatásáról talán jobb volna hallgatni, mint beszélni, mert e téren olyan dolgokat művelt, hogy hallásukra az ember inkább hajlandó csodálkozni, mint megtörténtüket elhinni. Az még nem volt kivételes dolog nála, hogy egyszerű ruhát és durva posztóból készült hitvány köpenyt viselt, mely inkább tagjai befödésére, semmint melegítésére szolgált. Abban sem volt semmi feltűnő, hogy a lábbeli viselését egyáltalán nem ismerte. Sőt azon sem akadhatunk fenn, hogy állandóan böjtölt és vánkos nélküli ágyat használt. Hiszen elvégre a klastromában lakozó nővérek is nagyjából ugyanezt cselekedték. Ezekért tehát nem érdemelt külön dicséretet. De mi köze a disznóbőrből készült ruhának a gyenge szűzi testhez? A szentséges szűz ugyanis disznóbőrből csináltatott magának ruhát, és szúrós sörtéivel befelé fordítva titokban azt hordta ruhája alatt. Máskor meg lószőrből csomózva font kemény vezeklő inget viselt, s azt itt is, ott is durva kötelekkel szorította testéhez. Mikor egyszer nagy könyörgésre átengedte azt az egyik nővérnek és az magára vette, azon nyomban annyira érezte bántó durvaságát, hogy három nap múltával sokkal szívesebben adott rajta túl, mint amilyen örömmel előbb kérte.

Ágyul puszta földet és szőlővenyigét használt, párna helyett pedig fatönköt tett a feje alá. Később azonban, hogy testi ereje fogyatkozni kezdett, gyékényt terített maga alá, és fejének is engedett annyi kényelmet, hogy egy kevéske szalmát tett alája. Mióta pedig kegyetlen szigorúsággal kezelt teste kezdett huzamosabban betegeskedni, boldogságos Ferenc egyenes parancsára a szalmazsák használatára tért át.

18 Ami pedig a böjtöt illeti, szentünk olyan szigorú önmegtágadást gyakorolt, hogy az a kevés étel, amit magához vett, aligha lett volna elegendő testi életének fenntartásához, ha más erő nem támogatta volna. Egészséges korában ugyanis az egész nagyböjtöt és Szent Márton püspök böjtjét kenyéren és vízen böjtölte végig. Bort, ha ugyan volt, csak vasárnaponként ízlelt. És ha már utánozni nem tudod, nyájas olvasó, legalább csodáld meg: az említett nagyböjtökben a hét három napján: hétfőn, szerdán és pénteken semmiféle eledelt nem vett magához. Így a mérsékelt felüdülés és a keserű önmegtágadás napjai úgy váltakoztak egymással, miként a vigiliát, mely szigorú böjtöt jelent, követi az ünnepnap, melyen legalább a kenyér és víz fogyasztása meg van engedve.

Nem csoda tehát, hogy ez a hosszú időn át követett embertelen szigorúság kikezdte Klára egészségét, felőrölte erőit és elbágyasztotta testi erejét. Hűséges lányai együtt szenvedtek a szent anyával, és bőséges könnyhullatással siratták a sokféle halált, melyet nap-nap után önként magára vállalt. Utoljára boldogságos Ferenc és az assisi püspök határozottan megtiltotta Szent Klárának ezt az egészséget veszélyeztető háromnapos böjtöt és megparancsolták neki, hogy egy napot se engedjen elmúlni maga fölött anélkül, hogy legalább másfél uncia kenyeret magához ne venne táplálékul. És míg másnál a testi gyötorem

⁵¹ Róm 9,16

rendszerint lelki kint is okoz, Kláránál egészen más volt a helyzet: minden önsanyargatása ellenére változatlanul megőrizte vidám és derűs arkifejezését, és úgy mutatta, mintha a bajt egyáltalán nem érezné, sőt kinevetné. Ebből nyilvánvalóan kitűnik, hogy a szent vidámság, mely bensejét betöltötte, külsejére is kiáradt, mert a szívbeli szeretet nagymértékben megkönnyíti a testi szenvedések elviselését.

A szent imádság gyakorlásáról

19 Miként a test számára már jóval a halál előtt meghalt, azonképpen a világtól is egészen elidegenedett, s lélekben állandó imádsággal és isteni dicséreték zengedezésével foglalatostkodott. Benső sóvárgásának izzó tekintetét már az örök fényre irányította, miközben lábbal taposta a múltó földi dolgok tarka egyvelegét, szívét annál tágabbra tárta a kegyelem özönének befogadására. A kompletórium⁵² befejezése után még sokáig imádkozott a nővérekkel együtt, s mialatt ő maga a könnyek árját ontotta, a többieket is sírásra készítette. Sőt még azután is, hogy a többiek fáradt testük pihentetésére kemény fekvőhelyeikre tértek, ő éberén és kitartással imádkozott tovább, hogy lopva akkor is meghallja az isteni susogás neszt,⁵³ mikor a többiekre mély álom borul. Nagyon sokszor arca borulva imádkozott s könnyeivel öntözte és csókjaival illette a földet; mintha már állandóan karjában tartotta volna Jézusát: a könnyek és a csókok egyaránt az ő lábainak szóltak.

Mikor egyszer éjszakának évadján megint sírdogált, egyszer csak mellette termett a sötétség angyala egy fekete gyermekecske formájában, és figyelmeztetvén így szólt hozzá: „Ne sírj annyit, mert még megvakulsz.”⁵⁴ De ő csak ennyit felelt neki: „Aki Istent látja, az nem vakul meg.” Erre a kísértő megszégyenülve tovább állott. De még ugyanazon éjszakán, mialatt Klára rendes szokása szerint könnyben ázva matutinum⁵⁵ utáni imádságát végezte, a kísértő másodszor is odasomfordált hozzá, és nagy ravaszul így szólt: „Ne sírj olyan sokat, nehogy a hosszú idő alatt meglágyult agyvelőd kifolyják az orrodon és hozzá az orrod is elgörbüljön.” Ő azonban megint rögtön megfelelt: „Aki az Úrnak szolgál, az nem görbül meg,” és a kísértő egykettőre semmibe foszlott.

20 Hogy mennyi erőt merített a lángoló buzgóság égő kemencéjében végzett imádságból, és hogy élvezésében mennyi édességet árasztott rá az isteni jószág, azt nyilvánvaló jelek mutatták. Mikor ugyanis örömtől áradozva visszatért szent imádságából, az Úr oltárának tüzéből lángoló szavakat hozott magával, és ezekkel a nővérek szívét is lánggra gyújtotta. Ezek nem győztek eleget csodálkozni azon, hogy szájából annyi édesség árad, és hogy arca mennyivel fénylőbb a szokottnál. Lám Isten jószágában gondját viselte a szegénynek,⁵⁶ és megengedte, hogy lelke, mely imádság közben igazi fényvel⁵⁷ telt el, külsőleg testén is visszatükröződjék.

Így ő a változékony világban változatlanul egybeforrott nemes Vőlegényével, és állandóan az égi dolgokban találta gyönyörűségét. Az idő forgandóságában a változatlan erényre támaszkodva és a dicsőség kincsét törékeny edénybe rejtve,⁵⁸ test szerint a földön, de lélek szerint már az égben élt. Szokása volt, hogy a fiatalabb nővéreket megelőzze a matutinumnál, és őket egészen csendben egy kis csengettyűvel⁵⁹ felébressze és az Úr

⁵² A nap utolsó imaórája.

⁵³ Jób 4,12

⁵⁴ Akkoriban elterjedt hiedelem volt, hogy a sok sírás vakságot okoz.

⁵⁵ Éjszakai imaóra

⁵⁶ Zsolt 67,11

⁵⁷ Jn 1,9

⁵⁸ Vö. 2Kor 4,7

⁵⁹ „Bizonyos jelekkel” áll a latin szövegben, de a spanyol fordítás szerint ezt „kis csengettyűnek” (*campanilla*) kell értelmezni; vö. Szentté avatási per II,9.

dicséretére szólítsa. Azt is sokszor megtette, hogy mialatt a többiek aludtak, ő meggyújtotta a lámpákat, és számtalanszor a harangot is maga húzta meg. Az ő klostromában, melyben intő szava szüntelenül imádságra és az Úrnak való serény szolgálatra szólított, igazán nem volt helye restségnek és lustálkodásnak.

Az imádságai nyomán kelt csodákról, mindenekelőtt a szaracénok csodás megfutamításáról

21 Jólesik itt közbeszólnünk az imádságait kísérő nagy csodadolgokat, nemcsak azért, mert teljességgel igazak, hanem azért is, mert minden tiszteletünket megérdemlik. Azokban a zivataros időkben, melyeket Frigyes császár uralkodása világszerte az Egyház nyakába zúdított, a spoletói völgynek több ízben alkalma volt inni a keserűség kelyhéből.⁶⁰ Itt ugyanis a császár parancsára méhrajok módjára katonai osztagok és szaracén íjászok ereszkedtek le, hogy az erődítményeket szétrombolják, és a városokat megostromolják. Mikor a dühös ellenség egyszer Assisi ellen, ez ellen az Úr különös szeretetét élvező város ellen támadt,⁶¹ és csapataival már szinte a kapukig hatolt előre, a szaracénok, egy minden gonoszságra kapható fajzat, mely szüntelenül keresztény vérré szomjazik és elvetemültségében semmi gáztól nem riad vissza, San Damianónál egészen a monostor területéig nyomultak előre, sőt magába a szüzek klostromába is betörték. A szegény úrnők szinte elaléltek a félelemtől, minden szavukban rettegés vibrált, és sírásukkal menten anyjukhoz menekültek. Ő pedig a félelem legkisebb jele nélkül azon betegen a kapuhoz, az ellenség elé vezettette magát. Maga előtt egy belülről elefántcsonttal kibélelt ezüst szentségtartót vitetett, melyben a Szentek Szentjének testét őrizték nagy áhítattal.⁶²

22 A kapu előtt, miután imádságban tökéletesen alávetette magát az Úrnak, sűrű könnyhullatással így kezdett Krisztusához szólani: „Uram, a pogányok kezére akarod-e adni fegyvertelen szolgálóidat, akiket én szerelmeddel tápláltam? Esengve kérlek Uram, oltalmazd meg szolgálóidat, akiket én most képtelen vagyok megoltalmazni.” És ekkor, mintha az Újszövetség engesztelő helyéről⁶³ jött volna, egy gyermekhang ütötte meg fülét: „Én mindig megoltalmazlak benneteket.” „De Uram, – mondta a szent –, ha jónak látod, oltalmazd meg ezt a várost is, mely szerelmedért táplál bennünket.” És Krisztus így válaszolt neki: „Nagy szorongatásokat fog kiállani, de az én segítségemmel megmenekül.” Erre a szűz fölemelte könnytől ázó arcát, és ily szavakkal bátorította a siránkozó szüzeket: „A hit nevében biztosítlak titeket, hogy semmi baj nem ér benneteket, csak bízzatok Krisztusban.” És a dühös ebeknek vakmerősége egyszerre megjuhászodott, és sietve menekültek a falakon át, melyeket az imént megmásztak. Megfutamította őket az imádkozónak ereje. Klára pedig azoknak, akik hallották az említett szózatot, azonnal szigorúan a lelkükre kötötte: „Kedves leányaim, minden töletek telhető módon legyetek rajta, hogy ez a szózat, amíg én élek, soha szóba ne kerüljön köztetek!”

⁶⁰ Jel 14,10

⁶¹ 1240 szeptemberében. A „szaracénok” nem egyenesen Afrikából jöttek, hanem a II. Frigyes által Dél-Itáliában felállított hadsereg csapatai voltak. A szaracénok, mivel pogánynak számítottak, nem eshettek kiközösítésbe, ha megsértettek egy egyházi védelem alatt álló monostort.

⁶² *capsa* – tok, kis ládika. Akkoriban még nem léteztek a ma használatos monstranciák, szentségmutatók. A képzőművészetben mégis – e jelenetre utalva – gyakran monstranciával a kezében ábrázolják Szent Klárát.

⁶³ Vö. Szám 7,78

Egy másik csoda: a város megszabadítása

23 Más alkalommal Aversai Vital, egy dicsőségre vágyó és harcias ember, a császári sereg élén, melynek kapitánya volt, Assisi ellen vonult. Miután a határban minden fát kivágatott és az egész környéket sivataggá változtatta, a város ostromához látott. Fenyegető szavakkal erősködött, hogy mindaddig nem távozik, míg csak hatalmába nem keríti a várost. És már-már odáig jutott a dolog, hogy a végső veszedelem bármely pillanatban bekövetkezhetett. Krisztus szolgálója, Klára, mikor ezt hallotta, keservesen felsóhajtott, azonnal magához rendelte a nővéreket, és így szólt hozzájuk: „Kedves leányaim, mi nap nap után tömérdek jótéteményt nyerünk ettől a várostól. Csúf hálátlanság volna tehát részünkről, ha ebben az adott pillanatban nem sietnénk legjobb tehetségünk szerint segítségére.” Azonnal hamut hozatott tehát, és a nővéreknek megparancsolta, hogy fejükről vegyék le a fát. Utána először a maga födetlen fejét hintette be jó kiadósan hamuval, majd a nővérekével tette ugyanezt. „Most pedig – mondta nekik – járuljatok Urunk színe elé, és imádkozzatok teljes odaadással a város megszabadulásáért!” Minek mondjam tovább a részleteket? Minek idézzem újra a nővérek siránkozását és sürgető kérését? Az irgalmas Isten a következő reggelen a kísértéssel együtt a szabadulás lehetőségét is megadta.⁶⁴ Az elbizakodott ember, miután serege feloszlott, kénytelen volt fogadkozása ellenére elvonulni, és nem háborgatta többé a tartományt. Sőt, kevéssel utóbb maga is kard által veszett el.

Imádságának csodálatos szerepe édestestvére megtérésében

24 Imádságáról szoltunkban nem hagyhatjuk említés nélkül azt a csodálatos hatását sem, mellyel mindjárt megtérése kezdetén egy lelket Istenhez térített, és azt megtérése után meg is védte. Volt ugyanis neki egy korban ugyan még serdületlen, de nemességben és tisztaságban már teljesen hozzá hasonló húga.⁶⁵ Ennek megtérését igen áhította. Ezért könyörgéseinek első zsengei között, melyeket teljes bizalommal tárt Isten színe elé, mindenekelőtt azért esengett, hogy miként a világban egy szív és egy lélek voltak, azonképpen Isten szolgálatában is egy akaratban forrjon össze vele. Nem győzte tehát eleget kérni az irgalmasság Atyját, hogy Ágnes húgával, akit még a szülői házban hagyott, utáltassa meg a világot, izleltesse meg az isteni édességet, és a földi házasság szándékáról vezérelje át az ő szeretetében való egyesülésre, hogy így, miként ő, örök szüzességben az örök dicsőség Völegényével jegyezze el magát. Mivelhogy igen bensőséges szeretet fűzte őket egymáshoz, a váratlanul jött szétválás, bár más és más okból, mindkettőjüket nagyon fájdalmasan érintette. S lám az isteni Fölség sietve teljesítette a kiváltságos kérelmező kérését, és egykettőre megadta neki azt az ajándékot, melyért elsősorban esengett, s melynek megadásában neki magának is legnagyobb kedve telt. Ágnes ugyanis tizenhat nappal Klára megtérése után a Szentlélek sugallatára néniéhez sietett és feltárta előtte szívének szándékát; kijelentette, hogy ezentúl egyedül az Úrnak kíván szolgálni. Nővére kitörő örömmel ölelte őt magához, és így szólt hozzá: „Hálát adok Istennek, édes húgom, hogy érted való aggódásomban meghallgatott.”

25 A csodás megtérésre nemkevésbé csodás harc következett. Mialatt ugyanis a boldogságban úszó nővérek a San Angelo de Panso-templom árnyékában Krisztus nyomdokait követték, és Klára, aki már közelebb jutott az Úrhoz, szorgalmasan oktatgatta újoncát és egyben vérszerinti testvérét, rokonaik újabb támadást készítettek elő a két leány ellen. Arra a hírre ugyanis, hogy Ágnes Kláránál keresett menedéket, tizenkét dühös szándékú férfi mindjárt másnap a tetthelyre sietett; külsőleg azonban semmit sem árultak el

⁶⁴ Vö. 1Kor 10,13. Az eset 1241-ben történt, későbbi dokumentumok szerint június 22-án. 1644 óta ezen a napon tartanak hálaadó körmenetet Assisiben Szent Klára tiszteletére.

⁶⁵ Itt Ágnesről van szó.

gonosz szándékukból, hanem ellenkezőleg, békés látogatást színleltek. Egyenesen Ágneshez fordultak, mert Kláráról már előbb lemondtak. „Miért jöttél erre a helyre? – kérdezték tőle. – Azonnal szedd össze magad, és egy percnyi késedelem nélkül térj vissza velünk hajlékodbá.” Mikor azonban Ágnes azt válaszolta, hogy nem akar Klára nénjétől elszakadni, az egyik lovag, nem tudván tovább túrtóztatni haragját, rávetette magát, ütötte, rúgta, majd hajánál fogva⁶⁶ próbálta őt elhurcolni, mialatt a többiek előre taszigálták, utána pedig karjukba vették. Ekkor a fiatal lány, mintha oroszlánok karmaiba került volna, és azok az Úr kezéből készültek volna őt kiszakítani, kiáltozni kezdett: „Segíts rajtam, édes néném, és ne engedd, hogy elszakítsanak Krisztus Urunktól!” Míg így az elvetemült rablók az ellenszegülő lánykát a hegy lejtőjén lefelé hurcolták, ruháit tépdesték és az utat kitépett hajfűrtjeivel hintették be, Klára sűrű könnyhullatás közben imádkozni kezdett. Állhatatosságot kért húga számára s azért könyörgött, hogy az isteni hatalom gyűrje le az emberi erőt.

26 És erre teste, mely már a földön feküdt, egyszerre olyan súlyos lett, hogy több ember egyesült erővel sem volt képes átvinni egy jelentéktelen patakocskán. Pedig később a közeli földekről és szőlőkből is többen odasiettek, hogy segítsenek nekik, de minden erőlködésük ellenére sem tudták a testet felemelni. Tehetetlenségükben gúnyos megjegyzésekkel próbálták a csodát kisebbiteni. „Egész éjjel ólmot evett – mondták –, nem csoda tehát, hogy ilyen súlyos lett.” Nagybátyja, Monaldus úr, éppen halálos csapást készült rá mérni, mikor felemelt karjába hirtelen éles fájdalom hasított bele és azt hosszabb időre lebénította. Klára hosszas habozás után ekkor végre mégis odament a helyszínre, kérlelni kezdte rokonait, hogy álljanak el az áldatlan harctól, és a félholt Ágneset bízzák az ő gondjaira. Mikor ezek dolguk végezetlen és keserű lélekkel csakugyan elkullogtak, Ágnes örvendező szívvel azonnal talpra állott. Most már Krisztus keresztségében örvendezett, akiért ím kiállotta az első harcot és most már örökre elkötelezte magát Isten szolgálatára. Boldogságos Ferenc saját kezűleg vágta le a haját, és ezentúl nénjével együtt oktatta őt az Úr útjára. Mivel azonban életének fönséges tökéletességét bajos volna kevés szóval vázolni, térjünk vissza inkább Klarához.

Egy újabb csoda: a gonosz lelkek kiűzése

27 Ne csodálkozzunk rajta, hogy Klára imádsága oly hatékony volt az emberi gonossággal szemben, mikor a gonosz lelkeket is zavarba tudta hozni. Egyszer egy jámbor asszony a pisai egyházmegyéből azzal a szándékkal ment Assisibe, hogy ott hálát adjon Istennek és Szent Klárának, amiért érdemeivel őt ördögtől szabadította meg őt. Kiűzésük alkalmával ugyanis maguk az ördögök bevallották, hogy Klára imádsága zajdította fel és kényszerítette őket jogos tulajdonuknak érzett hajlékuk elhagyására. Gergely pápa úr tehát nem ok nélkül bízott olyan határtalanul a Szent imádságában, melynek hatékonyságát több ízben volt alkalma megtapasztalni. Ezért, ha, mint történni szokott, valami ügyes-bajos dolga adódott, már ostiai püspök korában, de azután is, hogy a pápai trónra emelkedett, alázatos hangú levélben⁶⁷ a szűzhöz fordult közbenjárásért, és minden esetben érezte is segítségét. Az eset mindenestre feltűnő, és a benne megnyilvánuló alázatosságot minden igyekezetünkkel utánoznunk kell: íme, Krisztus helytartója Krisztus szolgálójának segítségét kéri és közbenjárásába ajánlja magát. Minden biztonnal tudta, mire képes a szeretet, és hogy a tiszta szüzek számára milyen szabad út nyílik az isteni Fölség trónusához. Mert ha az egek Királya magát adja az őt hévvel szeretőknek, mit meg nem ad az őt buzgón imádóknak, feltéve, hogy a javukra válik.

⁶⁶ Ágnesnek még nem volt lenyírva a haja, még nem tett fogadalmat, így a lovag tette nem vont maga után kiközösítést. Klára hűgát eredetileg Katalinnak hívták; nővére adta neki az Ágnes nevet, mert a Bárányhoz (*Agnus*) hasonlóan hivatásáért testi kínokat is szenvedett.

⁶⁷ Ez a levél fennmaradt, lásd e kötetben a 189. o.

Az Oltáriszentség iránt tanúsított csodálatos áhítatáról

28 Hogy milyen bensőséges áhítattal viseltetett boldog Klára az Oltáriszentség iránt, azt kézzelfogható tények mutatják. Súlyos betegségében ugyanis, mely hosszabb időre ágyhoz szegezte őt, felültette és párnákkal körülbástyáztatta magát, és ilyen ülő helyzetben finom vásznat szőtt, melyből idővel több, mint ötven pár korporálét⁶⁸ készített. Ezeket azután selyem vagy bíbor takaróba helyezve az Assisit környező hegyek és völgyek templomai közt osztotta szét. Mikor pedig az Úr testének vételéhez járult, előbb forró könnyeket ontott, azután szent rettegéssel eltelve odalépett, s közben nem kevésbé félt a szentségben rejtjezt, mint a mennyet és a földet kormányzót.

Egy valóban csodálatos vigasztalásról, melyet betegségében juttatott neki az Úr

29 Miként ő betegségében minden gondolatával Krisztusán csüngött, azonképpen Krisztus is meglátogatta őt szenvedéseiben. Karácsonynak abban a szent órájában, melyben az angyalokkal egyetemben az egész világ az újszülött Kisdednek örvendezett, az úrnők a matutinum elmondására valamennyien a kápolnába vonultak, és súlyosan beteg anyjukat egészen magára hagyták. Mikor tehát a kisded Jézusról kezdett elmélkedni és módfelelt sajnálkozott azon, hogy dicsőítéséből nem veheti ki részét, mély sóhajtással így szólt: „Uram, Istenem, íme, egyedül maradtam veled ebben a kis hajlékban.” De íme, abban a pillanatban csodaszép ének hangja ütötte meg fülét, mely Szent Ferenc templomából hangzott ki. Tisztán kivehette a zsolozsmázó testvérek ujjongó örömét, nyomon kísérhette az énekesek ajkán felcsendülő harmóniákat, sőt még az orgona bűgását is hallotta.

Márpedig a két hely sokkal távolabb van egymástól, semhogy Klára pusztán emberileg véve hallhatta volna az éneket, feltéve, hogy az ünnep nesze Isten különös rendeléséből hatott el hozzá, vagy pedig hallását élesítette meg minden emberi mértéket meghaladó módon.⁶⁹ De még ennél a hangcsodánál is csodálatosabb volt, hogy vele egyidejűleg méltónak találtatott arra is, hogy az Úr jászolát szemlélje.

Mikor tehát másnap reggel leányai köréje gyűltek, boldogságos Klára ezekkel a szavakkal fogadta őket: „Áldott legyen az Úr Jézus Krisztus, aki, mialatt ti valamennyien magamra hagytatok, nem hagyott el. Mert íme, Krisztus kegyelméből végigélvezhettem az egész ünnepi istentiszteletet, mely ma éjjel Szent Ferenc templomában végbement.”

A Keresztrefeszített iránti forró szeretetéről

30 Az Úr kínszenvedésének siratása legmeghittebb foglalkozása volt; sebeinek szemléléséből hol keserű érzéseket, hol meg édes örömekeket merített. A szenvedő Krisztusért kiontott könnyek valósággal megrészesgítettek, és gyakran emlékezetébe idézték Azt, akinek képét a szeretet már réges-régen szívébe véste. Kezdő növendékeit⁷⁰ megtanította a keresztrefeszített Krisztus siratására, és amit szóval tanított, azt példaadásával megerősítette. De miközben erre az áhítatgyakorlatra buzdította őket, gyakran megesett, hogy még mielőtt szóra nyithatta volna ajkát, már a könnyek árja borította el.

⁶⁸ oltárkendőt

⁶⁹ A „madárröpte” mintegy 2 km távolságot jelöl, ilyen távolról hallható a harangszó, de az ének nem. Az eset 1252-ben történt, Klára életében az utolsó karácsonyon. E csoda miatt esett Szent Klárára a választás, hogy ő legyen a televízió védőszentje (vö. XII. Pius *Clarius exsplendescit* c. levele 1959. február 14-én).

⁷⁰ a novíciákat

A sextának és nónának nevezett imaórák közt⁷¹ a szokottnál is nagyobb fájdalom fogta el, mert a feláldozott Úrral együtt maga is feláldoztatni kívánt. Mikor egyszer a nóna idején cellácskájában imádkozgatott, az ördög olyan erősen ütötte arcon, hogy szemei vérbe borultak, arcán pedig kék folt támadt. Hogy állandóan a Keresztrefeszített szemlélésének gyönyörűségében fűroszthesse lelkét, nem győzte eleget ismételtetni az Úr öt sebérol szóló imádságot.⁷² Az Úr kínszenvedésének zsolozsmáját, melyet a kereszt nagy kedvelője, Ferenc szerzett,⁷³ kívülről megtanulta, és hasonló beleéléssel ismételtette. Az Üdvözítő sebeire való titkos emlékeztetőül csupasz testét tizenhárom csomóval ellátott kötéllel övezte körül.

Az Úr kínszenvedésének emléke

31 Az egyik esztendőben elérkezett a legméltóságosabb Oltáriszentség szerzésének napja, melyen az Úr mindvégig szerette övét.⁷⁴ Klára jó későn, mikor már elközelgett az Úr agóniájának ideje, mély gyászba és szomorúságba temetkezve cellájába zárkózott. Mialatt itt imádságával nyomon kísérte az imádkozó Urat, és mindhalálíg szomorú lelke⁷⁵ az iránta érzett bánatban vergődött, az elfogatására és meghurcoltatására való emlékeztéstől mintegy önkívületbe esve ágyára dőlt. Azon egész éjszaka és a rákövetkező nap így elragadtatva önkívületi állapotban maradt; mozdulatlan szemei állandóan egy irányba tekintettek; úgy tűnt, mintha Krisztussal őt is a keresztre szegeztek volna, és teljesen érzéketlen volna. Egyik bizalmas lánya többször benézett hozzá, nincs-e valamire szüksége, de mindig egyazon állapotban találta. Végre, mikor nagyszombat éjszakája is közelgőben volt, a buzgólkodó lány gyertyát gyújtott, és szavak helyett ezzel a jellel hozta anyja emlékezetébe Szent Ferenc parancsát. A szent ugyanis szigorúan megparancsolta neki, hogy egy napot se engedjen elmúlni maga fölött étkezés nélkül. Klára, mintha másvilágból jött volna, ezzel a kérdéssel fordult az előtte álló nővérhez: „Mi szükség van gyertyára? Hát nem nappal van most?” „Anyám, felelte az neki, az éjszaka elmúlt, sőt az utána következő nap is elmúlt és most a második éjszaka köszöntött reánk.” Erre Klára így szólt: „Áldott legyen, édes lányom, ez az álom! Régóta esengtem utána, és íme, most megadatott. De vigyázz, hogy amíg én halandó testben élek, senkinek ne beszélj álmomról.”

Különböző csodákról, melyeket a kereszt jelével és a kereszt erejében vitt végbe

32 A drágalátos Keresztrefeszített szeretettel fizet vissza az Őt szeretőknek, és azt, aki oly nagy szeretettől lángolt a kereszt titka iránt, a kereszt hatalmának jegyében jelekkel és csodákkal tüntette ki. Miközben ugyanis az életfakasztó kereszt jelét rajzolta a betegekre, csodálatos módon kiüzte belőlük a betegségeket. A sok közül röviden érintek néhány esetet. Boldogságos Ferenc egyszer egy István nevű testvért – akinek elméje megháborodott – azzal a meghagyással küldte Klára úrnő elé, hogy jelölje meg őt a legszentebb kereszt jelével. Tudván tudta ugyanis, hogy nagy tökéletesség lakozik benne, és csodatevő erejéért nagy tisztelettel viseltetett iránta. Az engedelmség lánya – az atya parancsának megfelelően – keresztet vetett a testvérrre s utána megengedte neki, hogy egyet szundítson azon a helyen, ahol ő maga imádkozni szokott. És íme, a testvér rövid szendergés után egészségesen ébredt fel, és elmebajától megszabadultan tért vissza atyjához.

⁷¹ Délről három óráig, Krisztus haláltusájának idején.

⁷² Lásd: „Imádság Krisztus öt szent sebéhez” ebben a kötetben: 181. o.

⁷³ Lásd: Assisi Szent Ferenc művei. Agapé, Újvidék-Szeged-Csíksomlyó, 1992. (Ferencs Források 1.), 99-115. old.

⁷⁴ Jn 13,1

⁷⁵ Mt 26,38

33 Egyszer egy Mátyás nevű három éves spoletói gyermek játékból egy kis kövecskét dugott az orrába. Utána azonban sem mások nem tudták kihúzni, sem maga nem tudta kifújni a követ. Övéi nagy szorongásukban és aggodásukban Klára úrnő elé vitték a fiút, s mihelyt megjelölte őt a kereszt jelével, a kő abban a pillanatban kiesett, és a gyermek megszabadult tőle.

Egy másik, perugiai származású fiút, akinek szemét hályog vonta be, szintén Isten szolgálója elé vezettek. Ő, miután a kereszt jelét rányomta a gyermek szemére, így szólt: „Vezessétek őt anyámhoz, hogy ő is megjelölje a kereszt jelével.” Anyja ugyanis, már mint Hortulana úrnő, követte zsenge palántájának példáját, lánya után belépett a Szerzetbe, és a bezárt kertben⁷⁶ a szüzek mellett mint özvegy szolgált az Úrnak. És lám, a tőle kapott keresztvetésre a gyermek szeme ott helyben egészen megtisztult a hályogtól, úgyhogy megint tisztán és világosan látott. Klára tehát váltig azt állította, hogy a gyermek anyja érdeméért gyógyult meg; anyja viszont órá háritotta vissza a dicsőséget. S magáról azt állította, hogy teljességgel méltatlan ilyen nagy kitüntetésre.

34 Egy Benvenuta nevű nővérnek csaknem tizenkét esztendeig egyik hóna alatt tályoga volt, melyből öt nyíláson át folyt a genny. Isten szüze, Klára, részvétre gyulladt iránta, s ezért az üdvösséghezó kereszt „csodaflastromát” alkalmazta rá. És lám, alig hogy megjelölte a kereszt jelével, azon nyomban kigyógyult évek óta hordozott sebéből.

Egy másik, Amata nevű nővér már tizenhárom hónap óta vízkórban szenvedett; ezenfelül láz, makacs köhögés és oldalfájás is gyötörte. Klára úrnő őt is megszánta, és ismert gyógyító művészetének sokszorosan kipróbált eszközehez folyamodott: Krisztus nevében megjelölte őt a kereszt jelével, s ezzel abban a pillanatban visszaadta neki tökéletes egészségét.

35 Krisztus egy másik, perugiai származású szolgálója két esztendőre olyan tökéletesen elveszítette hangját, hogy alig tudott értelmes szót kimondani. Mivel a Nagyasszonyunk mennybevitelét megelőző éjszaka látomásban tudomására jutott, hogy Klára úrnő fogja őt megszabadítani bajától, várva várta az ünnep beköszöntét. Mihelyt tehát megvirradt, pillanatnyi késelem nélkül odasietett az Anyához és kérte, hogy jelölje meg őt a kereszt jelével; és lám, alighogy megjelölte, rögtön visszanyerte beszélőképességét.

Egy Christiana nevű nővér egyik fülére hosszú idő óta egészen süket volt. Baja ellen mindenféle orvossággal próbálkozott, de eredménytelenül. Klára úrnő jóságosan keresztet vetett fejére, megérintette fülét s íme, azonnal visszanyerte régi hallását.

A monostorban igen nagy volt a különböző nyavalyákban szenvedő nővérek száma. Klára szokásos gyógyszerével felszerelve belépett a betegszobába, ötször keresztet vetett és íme, őt nővér azonnal meggyógyultan kelt fel betegségéből. Ebből kitűnik, hogy a kereszt fája mély gyökeret eresztett a szűz szívében, s míg egyrészt gyümölcseivel felüdítette lelkét, másrészt kifelé orvosságként ható leveleket hajtott.

A nővérek mindennapos oktatásáról

36 Klára talán éppen azért, mert mintegy a nagy király palotájában oktatója volt a tudatlanoknak és előjárója a szüzeknek, olyan szigorú fegyelem alatt tartotta és olyan szeretettel bátorította őket a jámborságban való előrehaladásra, hogy nincs emberi nyelv, mely ezt méltó módon ki tudná fejezni. Így mindenekelőtt rávezette őket, hogy szívük hajlékából zárjanak ki minden világi zajt, hogy egyedül Isten titkaival foglalatalkodjanak. Azután ránevelte őket arra is, hogy ne ragaszkodjanak vér szerinti rokonaik szeretetéhez, és Krisztus tetszésének elnyeréséért tanulják meg elfelejteni az atyai házat. Továbbá buzdította őket, hogy vegyék semmibe a törékeny test követeléseit, és a hús szálnalmas kicsinységeit

⁷⁶ Én 4,12

rendeljük alá az ész uralmának. Meggyőzően utalt rá, hogy az alattomos ellenség rejtett töröket tartogat a tiszta lelkek megejtésére, és hogy más módon közelíti meg a szenteket, és ismét más módon a világias érzületüket. Végül megkívánta tőlük, hogy a napnak bizonyos óráiban úgy foglalkozzanak kézi munkával, hogy mindjárt utána – az Alapító kívánsága szerint – az imádság gyakorlásával lángra gyúljanak,⁷⁷ és elhagyva minden lanyhaságot, a szent szeretet tüzeiben levetközzék az áhítat ellenségét, a hideg közönyt. A csend szigorúbb megtartása s a szépnek és jónak többre értékelése és odaadóbb megvalósítása sehol az égvilágon nem volt található. Itt ingatag lélek nem folytatott csacska beszédet, sem üres fecsegés nem árult el könnyelmű gondolkodást. De hiszen maga a mesternő is takarékos volt a szóban, és az elme csapongását a beszéd szűk korlátai közé szorította.⁷⁸

A szent prédikáció hallgatásában tanúsított buzgóságáról

37 Klárának volt rá gondja, hogy lányainak buzgó prédikátorok révén megfelelő táplálékot juttasson Isten igéjéből; ő maga is alaposan kivette belőle a részét. Mert a szent prédikáció hallgatása közben oly nagy örömmel telt el, és a Jézusára való emlékezéstől olyan elragadtatásba esett, hogy egy alkalommal Adriai Fülöp testvér⁷⁹ szónoklatának hallgatása közben egy kedves arcú kisfiú tűnt fel mellette, és az a prédikáció nagy része alatt kedveskedéseivel gyönyörködtette őt. Ennek láttára az a nővér, akinek megadatott, hogy ilyesmit is észrevegyen anyjánál, kibeszélhetetlen édességet érzett magában.

Bár irodalmi kiképzésben nem részesült,⁸⁰ szívesen hallgatta a tudósok⁸¹ beszédét is, mert azt tartotta, hogy a szavak héjában valami magnak kell rejtőznie; azon volt tehát, hogy a maghoz minél közelebb férközzék, és azt minél ínycsiklandóbban ízlelje. Nagyszerűen értett hozzá, hogy a szónok beszédéből azt ragadja ki, ami leginkább javára válik lelkének. Jól tudta, hogy nem kisebb okosság jele, ha valaki a vad túskebokorról virágot tud szakítani, mint ha a nemes fáról gyümölcsöt tud enni.

Mikor egyszer Gergely pápa megtiltotta, hogy bárki a Kisebb Testvérek közül az ő kifejezett engedélye nélkül betegye lábát az úrnők monostorába,⁸² a jámbor anya módfelelő bánkódva azon, hogy leányai ezentúl ritkábban fognak a szent tanítás kenyeréhez jutni, mély sóhajtással így szólt: „Hát csak vegye el tőlünk a többi testvéreket is, ha már az életet adó táplálék szolgáltatóit elvette.” És csakugyan azonnal visszaküldte a generalishoz az összes alamizsnagyűjtő testvért, mert nem akarta megtartani azokat, akik a testi táplálékról gondoskodnak, miután a lelki táplálékot szolgáltató alamizsnás testvérekről le kellett mondania. Gergely pápa, mikor ezt meghallotta, az engedély megadását ismét a minister generalis kezébe tette le.

⁷⁷ Az „Alapító kívánsága szerint” kifejezés utal Szent Ferenc Regulájára, amelyben a kétkezi munka és az imádság egyensúlya alapelvként szerepel (vö. 2Reg 5,1-2)

⁷⁸ *brevitate sermonis* – Regulájában Ferenc ezzel a kifejezéssel buzdítja tömör beszédre az ígéhirdetőket: 2Reg 9,4

⁷⁹ Hosszú Fülöp testvérről (Filippo Longo), Szent Ferenc egyik első társáról van szó, aki két ízben: 1219–20-ban és 1228–46-ban töltötte be a klarisszák általános vizitátorának tisztét. Származási helye nem Adria, hanem a Perugiához közeli kicsiny Antria falucska.

⁸⁰ *litterata non esset*

⁸¹ *litterati* – képzettek

⁸² Ez az intézkedés valójában szerepel Szent Ferenc jóváhagyott Regulájának 9. fejezetében: a testvérek csak a Szentszék külön engedélyével léphetnek be a monostorokba. IX. Gergely csak emlékeztet erre az előírásra a *Quo Elongati* bullában (1230. szeptember 28.). Ha ez az emlékeztető Klárából ilyen reakciót váltott ki, az csak azért lehetséges, mert nem kiegyensúlyozott intézkedés, hanem durva és merev korlátozás történt, amely az I. Rend részéről el akarta vágni a lelki segítség lehetőségét.

A nővérek iránt tanúsított szeretetéről

38 Ez a tiszteletreméltó apátnő nemcsak lelkét szerette leányainak, hanem testükről is csodálatos gyöngédséggel gondoskodott. Hideg éjszakákon gyakran saját kezűleg takarta be az alvókat, és akiket alkalmatlanoknak ítélte a kemény közösségi élet megtartására, azokat készítette, hogy ériék be mérsékeltebb követelések támasztásával. Ha valamelyiküket kísértés környékezte vagy, ami szintén meg szokott történni, szomorúság szállotta meg, azt titokban magához hívta és könnyek közt vigasztalhatta. Sőt az is megtörtént, hogy odavetette magát a szomorkodó elé, és hízgelő anyai szavakkal igyekezett tompítani fájdalmának életét.

A nővérek természetesen hálásak voltak kedveskedéseikért és a legteljesebb odaadással ragaszkodtak hozzá. Az anyában viszonozták a szeretetet, a mesternőben tisztelték a szellemi hivatás magasabbrendűségét, a nevelőben követték az általa mutatott helyes ösvényt, és végül Krisztus jegyesében csodálták a tökéletes életszentség kiválóságát.

Betegségeiről és ereje állandó fogyatkozásáról

39 Klára negyven esztendeje futotta már a fölséges szegénység pályáját,⁸³ nem csoda tehát, hogy sokféle örlődés után erősen közeledett mennyei hivatása pályabérének elnyeréséhez.⁸⁴ Mivel a kezdő évek szigorú vezeklése egészen felemésztette életerejét, a későbbi időben súlyos betegség szakadt rá. Így ami kincset egészséges korában munkája érdemével szerzett, azt beteg korában a szenvedések elviselésének érdemével pótolta. Hiszen az Írás szava szerint az erő a gyöngeségben lesz teljessé.⁸⁵ Hogy milyen tökéletes volt csodálatos kitartása, azt legjobban bizonyítja, hogy huszonnyolc esztendeig tartó betegeskedése alatt egyetlen zúgolódó vagy panaszos szót ki nem ejtett,⁸⁶ hanem ellenkezőleg, mindig jámbor beszéd és szüntelen hálaadás kelt az ajkán. Bár betegségének állandó súlyosbodása miatt attól lehetett tartani, hogy rohamosan közeledik a vég, Istennek mégis tetszett olyan időre tolni ki halálát, melyben a római Egyház, melynek ő különleges teremtménye és leánya volt, méltó tisztelettel adózhatott neki. Mialatt ugyanis a pápa a bíborosokkal Lyonban időzött,⁸⁷ Klára a szokottnál is súlyosabban megbetegedett. Emiatt lányainak szívét roppant fájdalom töre járta át.

40 Kevéssel rá Krisztus egyik szolgálójának, a bencésrendű San Paolo monostor⁸⁸ egyik istenfelő szüzének a következő látomása volt: Úgy tűnt neki, mintha társnőivel együtt San Damiano monostorában Klára betegágyánál állott volna, és Klára egy drága mívű ágyban feküdt volna. Mialatt ott sírdogáltak és sűrű könnyhullatással várták boldogságos Klára közeli kimúlását, az ágy fejénél egy szépséges asszony jelent meg, és így szólott hozzájuk: „Ne sirassátok, leányaim, azt, aki győzelemnek megy eléje. Mert lám mindaddig nem halhat meg, míg csak az Úr el nem jön hozzá tanítványjaival.”

És íme, kevés idő múlva a római Kúria Ostiába érkezett.⁸⁹ Az ostiai úr, mihelyt értesült betegségének súlyosbodásáról, azonnal sietett meglátogatni Krisztus jegyesét, akinek hivatása szerint atyja, gondja szerint táplálója és tisztaságos szeretettel mindig hűséges barátja volt. A

⁸³ 1251-et írunk

⁸⁴ 1Kor 9,24

⁸⁵ 2Kor 12,9

⁸⁶ Himnuszidézet a Több vértanú zsolozsmájából, vö. 1Cel 42.

⁸⁷ IV. Ince (1243-1254) udvara 1244 áprilisától 1251 áprilisáig időzött Lyonban.

⁸⁸ Lásd a 34. lábjegyzetet: San Paolo de Abbatissis bencés apácák monostora Bastia mellett, Assisitől mintegy 6 km-re nyugatra.

⁸⁹ 1251. november 5-én. A Kúria ezután Perugiába költözött, ahol csatlakozott hozzájuk Rainaldus bíboros, aki Klára kérését a pápa elé vitte. A regula eredetijén ott olvashatjuk az ő sorait, melyekben közli Klarával, hogy megszerezte a kívánt jóváhagyást.

beteget táplálta az Úr testének szentségével, de a többieket is jól tartotta biztató és üdvös gondolatokat fakasztó szavaival.

Klára csak azt az egyet kérte könnyek között a jóságos atyától, hogy legyen gondja az ő és a többi úrnő lelkére; főleg pedig arra kérte, hogy eszközölje ki a pápa úrtól és a bíborosoktól a szegénység kiváltságlevelének⁹⁰ megerősítését. Ezt a Rend hűséges támasza nemcsak szóval ígérte meg, hanem tettel is beváltotta.

Egy év múltával a pápa úr a bíborosokkal egyetemben Perugiából Assisibe költözött át, hogy ily módon beteljesülésre segítse a szent kimúlására vonatkozó látomást. Mert hiszen a pápa, aki több mint ember, s közvetlenül az Úr előtt áll, magának az Úrnak a személyét képviseli, a bíboros urak pedig hűséges tanítványok módjára ragaszkodnak hozzá a küzdő Egyház hajlékában.

Hogyan látogatta meg őt betegágyán Ince pápa úr, hogyan oldozta fel, és hogyan áldotta meg

41 Az isteni Gondviselés most már sietett Klárára vonatkozó szándékát betölteni; Krisztus sietett a szegény földi zarándokot mennyei birodalmának palotájába emelni. De ő maga is kívánt és esengve óhajtott már megszabadulni a halálra szánt testtől,⁹¹ és ott fent a mennyei hajlékban meglátni az uralkodó Krisztust, kinek szegénységét teljes odaadással és tökéletes szegénységben utánozta itt a földön. Miután előző betegsége már valamennyi szent tagját használhatatlanná tette, most újabb betegség tört rá, mely egyfelől jelezte, hogy az Úr színe elé szólítása közvetlenül küszöbön áll, másfelől pedig az örökkétartó egészség útját egyengette számára.

Boldog emlékü IV. Ince pápa úr – bíborosai kíséretében – sietett meglátogatni Krisztus szolgálóját, és nem habozott pápai jelenlétével emlékezetessé tenni annak kimúlását, akinek életét korunk minden asszonyáénál többre tartotta. Alighogy belépett a monostorba, azonnal betegágyhoz sietett és csókra nyújtotta kezét az ágyon fekvőnek. Ő nagy hálával fogadta ezt, és egyúttal engedélyt kért arra, hogy a lábát is megcsókolhassa a Szentatyának. Erre a kíséret egyik tagja teljes tisztelettel egy zsámolyra helyezte a pápa lábát, és Klára tisztelettel lehajtva fejét alulról és felülről csókot nyomott rá.

42 Utána anyagi arccal összes bűnei alól feloldozást kért a pápától. Ő azonban így kiáltott fel: „Ó, bárcsak én se szorulnék több bocsánatra!” De mégis megadta neki a teljes feloldozást, és egyúttal bőséges áldásában részesítette őt.

Mikor aztán valamennyien visszavonultak, Klára, aki aznap éppen a minister provincialis⁹² kezéből vette az Oltáriszentséget, égre emelt szemekkel és imára kulcsolt kezekkel sűrű könnyhullatás közben így szólt a nővérekhez: „Dicsérjétek, leányaim, az Urat, mert Krisztus akkora jótéteményben volt kegyes részesíteni ma engem, hogy sem az ég, sem a föld nem tudna megfelelő viszonzást nyújtani helyette. Mert íme, magamhoz vettem a Legfölségesebbet, és ezenfelül méltónak találtattam helyettesének meglátására.”

Hogyan válaszolt siránkozó hűgának

43 A lányok, akiket már csak egy hajsza választott el az árvaságtól, körülállották anyjuk betegágyát. Lelküket a fájdalom töre járta át.⁹³ Sem az álom nem tudta őket elcsalni, sem az

⁹⁰ Mint a szövegből kiderül, nem újabb Privilegium paupertatisről van szó, hanem Klára Regulájának jóváhagyásáról.

⁹¹ Róm 7,24

⁹² A rieti Angelus testvér a „három társ” egyike.

⁹³ Lk 2,35

éhség elszakítani; hanem az alvásról és az evésről megfélelkezve éjjel-nappal szüntelenül jajveszékelték. Közöttük állott Ágnes, a jámbor szűz is, és a keserű könnyek árjától szinte megrészegülve váltig kérlelte nénjét, ne menjen el, és ne hagyja őt magára. Klára azonban így válaszolt neki: „Édes húgom, az Isten akarata, hogy elmenjek. De hagyd abba a sírást, mert utánam te is hamarosan az Úr elé járulsz. Különben is, mielőtt eltávoznék tőled, az Úr nagy vigasztalásban fog részesíteni.”⁹⁴

Végleges elköltözéséről és a vele kapcsolatban történt és látott dolgokról

44 Az utolsó napokban, melyekben pedig az emberek áhítata és tisztelete állandóan nőtt iránta, jelek szerint nagyon sokat szenvedett a szent. A bíborosok és főpapok, mint igazi szentet, naponként több ízben is látogatásukkal tüntették ki. A legcsodálatosabb azonban az volt a dologban, hogy, bár tizenhét napon át semmiféle ételt nem tudott magához venni, az Úr mégis akkora erőt adott neki, hogy az eléje járulókat még ő erősítette Krisztus szolgálatában. Így a jó Rainaldus testvérnek, aki sokféle betegsége hosszú martíriumának láttára türelemre intette őt, teljes nyíltsággal így felelt: „Kedves testvér, mióta szolgálja, Ferenc révén megismertem az én Uramnak, Jézus Krisztusnak kegyelmét, semmi gyötrelmet terhesnek, semmi vezeklést súlyosnak, semmi betegséget nyomasztónak nem találtam.”

45 Mikor pedig az Úr közelebb járult hozzá, és már szinte az ajtóban állt, Klára azt kívánta, hogy papok és spirituális testvérek gyűljenek köréje, és olvassák neki az Úr kínszenvedésének történetét és szent ígét. Mikor pedig ezen utóbbiak közt feltűnt Juniperus testvér, az Úr szavának kiváló hirdetője, aki gyakorta tüzes beszédeket mondott az Úrról, egészen felvidult és megkérdezte tőle, nincs-e kéznél valami újabb mondanivalója az Úrról. Erre a testvér megnyitotta száját, s izzó szívének tüzes kemencéjéből parázs módjára égető igéket hozott elő, és Isten szüze nagy vigasztalást merített példázataiból.

Ezután a siránkozó nővérekhez fordult; lelkükre kötötte az Úr szegénységét, és egyúttal emlékeztette őket a nyert isteni jótéteményekre. Végül megáldotta a testvéreket és nővéreket, és a szegényes monostorok összes úrnőire, a jelenvalókra és az eljövendőkre bőséges áldást kért.

De ki tudná sírás nélkül tovább folytatni az elbeszélést? Ott állott többek közt boldogságos Ferenc két áldott kísérője is; egyikük Angelus testvér, bár maga is mélyen le volt sújtva, váltig vigasztalta a szomorkodókat, másikuk pedig Leó testvér, a haldoklónak ágyát csókolgatta. Az árvaságra jutott lányok siratták jámbor anyjuk halálát, és könnyeikkel kísérték annak elválását, akit ebben az életben nem fognak többé látni. Keservesen bánkódtak, hogy benne elveszítik legfőbb vigasztalásukat, és hogy nem lesz többé mesternőjük, aki itt a siralom völgyében⁹⁵ megvigasztalná őket.

Kezüket csak a szégyenérzet tartotta vissza testük marcangolásától; az a körülmény azonban, hogy gyászuk külsőleg nem nyilvánulhatott meg, csak fokozta fájdalomuk égő hevét. A monostori fegyelem hallgatást parancsolt, a fájdalom heve viszont sóhajokat és zokogást préselt ki belőlük. Arcuk megduzzadt a sírástól, és bánatos szívükből szünet nélkül újabb és újabb árja szakadt fel a könnyeknek.

46 A szentséges szűz ekkor magába fordulva halkán így kezdte biztatni lelkét: „Indulj csak nyugodtan, mert jó útítársaságod lesz. Indulj hát – folytatta –, mert aki téged teremtett, meg is szentelt; szüntelenül úgy vigyázott rád, mint az anya vigyáz gyermekére, és soha sem szűnt meg gyöngéd szeretettel szeretni. Áldott légy, Uram – fűzte hozzá –, aki engem megteremtettél.”

⁹⁴ Ágnes három hónapra rá, 1253. november 16-án halt meg, 56 évesen.

⁹⁵ Zsolt 83,7

Mikor pedig az egyik nővér megkérdezte tőle, kivel beszél, ezt válaszolta: „Az én áldott lelkeimmel beszélgetek.” Bizonyára a mennyei kíséret is erősen közeledett már hozzá, mert az egyik nővérhez fordulva ezt kérdezte tőle: „Látod-e, ó, leányom, a dicsőség Királyát, akit én látok?” Ugyanakkor egy másik nővéren is rajta lőn az Úr keze.⁹⁶ Bár erősen sírt, testi szemei elé mégis boldogító látvány tárult. Mialatt ugyanis mélységes fájdalom töre járta át szívét, a ház kapuja felé fordította tekintetét, és íme, egy sereg fehér ruhába öltözött szüzet látott belépni rajta; mindegyik aranykoronát viselt a fején. Egy közülük valamennyinél nagyobb fényben tündökölt; koronájából, mely felülről áttört tömjéntartóra emlékeztetett, olyan fény áradt, hogy az éjszaka sötétjét a házban nappali fényre változtatta. A tündöklő alak odament az ágyhoz, melyben Fiának jegyese feküdt, szeretettel lehajolt hozzá, és édességes szeretettel magához ölelte. A szüzek ekkor egy csodálatos szépségű köpenyt hoztak elé, és szolgáló készségben versenyre kelve egymással felöltöztették Klára testét, és felékesítették menyegzős ágját.

Szentséges lelke a Szent Lőrinc ünnepét követő napon⁹⁷ távozott, hogy elnyerje égi jutalmát. Testének temploma romba dőlt, lelke pedig szerencsésen az égi hazába szárnyalt. Legyen áldott a siralom völgyéből való távozása, mely nála egyet jelentett az örök hazába való belépéssel. Hitvány földi táplálék élvezése helyett már a mennyei polgárok asztalánál vigad, és ott fenn az örök hazában semmivé foszló földi ruhák helyett az örök dicsőség stólájába öltözik.

Hogyan gyűlt össze a római Kúria és vele nagyszámú népsokaság a szűz temetésére

47 A szűz elköltözésének híre feltartóztathatatlan gyorsasággal terjedt tova, és hihetetlen mértékben megrendítette a város lakosságát. Azonnal odasereglettek a férfiak, az asszonyok, és a helyet akkora embertömeg lepte el, mintha a várost egészen kiürítették volna. Mindenki szentnek, Isten előtt kedvesnek tartotta és igen sokan a dicsőítő énekek zengedezése közben zokogásra fakadtak. Odasietett a podesta is egy csomó katonával és fegyveres polgárok nagy sokaságával, és azon az este és a rákövetkező egész éjszaka éberem őrködött, nehogy a drága kincset, mely ott pihent közöttük, valami károsodás érje.⁹⁸

Másnap azután megmozdult az egész pápai udvar: Krisztus helytartója bíborosai kíséretében odavonult a helyszínre, s vele egyidejűleg az egész város San Damiano monostora felé igyekezett. Megkezdődött az ünnepi szertartás. A testvérek elkezdték a halotti zsoltosmát. A pápa úr azonban hirtelen közbevágott, hogy most nem a halottakról, hanem a szüzekről szóló zsoltosmát kell mondani, s ezzel olyan látszatot adott a dolognak, mintha még teste elföldelése előtt szentté akarná őt avatni. Az ostiai eminenciás úr megjegyzésére azonban, hogy ilyen dolgokat nem szabad elhamarkodni, mégis a halottakról szóló misét mondták el.

Utána az ostiai püspök, a pápa, a bíborosok és főpapok színe előtt a „hiúságok hiúsága”⁹⁹ igéből kiindulva elragadó beszédben magasztalta a földi hiúságok nemes megvetőjét.

48 Mise után az áldozópap bíborosok azonnal körülvették a szent koporsóját, és illő tisztelettel elvégezték a szűz tetemének kijáró szertartásokat. Utána pedig, mivel sem biztonságosnak, sem illendőnek nem tartották, hogy ilyen drága zálog olyan messze essék a várostól, felemelték, és himnuszok és dicsőítő énekek zengedezése közben s trombitaharsogás és örömjongás mellett a legnagyobb tisztelettel a Szent György-

⁹⁶ Vö. Ez 1,3

⁹⁷ Augusztus 11-én. Ezen a napon volt egyébként az assisi San Rufino székesegyház védőszentjének is az ünnepe.

⁹⁸ A középkorban az ereklyelopás nem tartozott a ritkaságok közé.

⁹⁹ Préd 1,2

templomba szállították. Ez volt ugyanis az a hely, ahol Szent Ferenc atya testét először eltemették. Illett tehát, hogy aki az élő számára az élet útját egyengette, bizonyos előérzettel a halottnak is helyet készítsen.¹⁰⁰

Ezt követőleg hatalmas néparadat özönlött a szűz sírjához, és váltig dicsérte az Urat, egyre csak azt mondogatván: „Valóban szent, valóban dicsőségesen uralkodik az angyalokkal az, aki itt a földön az emberek részéről ilyen nagy kitüntetésben részesült. Járj közben értünk Krisztusnál, te, a Szegény Úrnők feje, aki annyi embert térítettél bűnbánatra és vezettél az örök életre.”

Kevés nappal rá Ágnes is meghívót kapott a Bárány menyegzőjére, és követte Klára néniét az örök boldogság hazájába. Ott Sion két leánya, akik nemcsak születésüknél fogva, hanem a kegyelem és kormányzás dolgában is édestestvérek voltak, örökkön-örökké dicsérik Istent.

Így nyerte el Ágnes azt a vigasztalást, melyet Klára kimúlása előtt kilátásba helyezett neki. Mert amiként nénije útmutatásával emelkedett a világból a keresztre, azonképpen azután sietett a múltó fény honából Istenhez térni, mikor Klára már jelekkel és csodákkal tündökölt a mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelméből, aki az Atyával és a Szentlélekkel egyetemben él és uralkodik mindörökkön-örökké. Ámen.

---

¹⁰⁰ Szent Ferenc hamvai 1226. október 4-től 1230. május 25-ig nyugodtak a Szent György-templomban, akkor a Szent Ferenc-bazilikába szállították át őket. A Szent György-templom helyén később, 1255–60-ban épült föl a Szent Klára-templom és kolostor.

Második könyv

Szent Klára csodáiról, melyeket e világból való kimúlása után művelt

49 A szentek csodái között azok az igazi csodajelek, és a csodák bizonyítékai közül azok érdemelnek különös tiszteletet, melyek az életszentségen és a cselekedetek tökéletességén alapulnak. Lám, János egyetlen csodát sem művelt,¹⁰¹ és mégis azok közül, akik csodákat műveltek, egy sem szentebb nála.¹⁰² Így Szent Klára esetében is szentségének bizonyítására untig elegendő volna tökéletesnél tökéletesebb életének hirdetése, ha egyrészt az emberek közömbössége, másrészt a népek áhítata mást nem kívánna. Ezért amíg Klára élt, érdemekben tündökölt, amióta pedig az örök fény honába távozott, a világ minden részén csodák fényében dicsőül meg. A kétségtelen és esküvel erősített igazság azt kívánja, hogy minél többet írjunk, viszont az anyag bősége arra késztet, hogy sok mindent hallgatással mellőzzünk.

A megszállottak meggyógyításáról

50 Egy Jacobinus nevű perugiai fiú nem annyira beteg volt, mint inkább gonosz szellemtől megszállottnak látszott. Kétségbeesésében egyszer tűzbe vetette, máskor földhöz verte magát, majd egészen fogai kitöréséig köveket harapdált. Azt is megtette, hogy borzalmasan összeverte fejét, és vérrel szennyezte be magát. Száját eltorzította, nyelvét kilógatta és olyan könnyen összegöngyöltette testét, hogy lábát gyakran a nyakába rakta. Napjában kétszer is elővette a megszállás. Két ember sem tudta őt megakadályozni abban, hogy tulajdon ruháit el ne égesse. Természetesen próbálkoztak gyakorlott orvosokkal is, de olyat egyet sem találtak, aki segíteni tudott volna a bajon.

Atyja, Guidolotus, miután semmi emberi segítséget nem talált a szörnyű baj ellen, Szent Klára érdemeibe vetette reményét. „Ó, szentséges szűz – így imádkozott hozzá –, ó, világszerte méltán tisztelt Klára, a te oltalmadba ajánlom szerencsétlen gyermekemet, tőled kérem teljes odaadással gyógyulását.” Ettől a hittől indítva odalépett a szent sírjához, s magával vitt gyermekét rátette; és íme, mialatt közbenjárását kérte, meghallgatást nyert. A gyermek tudniillik pillanatok alatt megszabadult betegségétől, s azontúl soha hasonló baj nem gyötörte.

Más csoda

51 Egy Alexandrina nevű nőt, aki a perugiai egyházmegyében fekvő Frattában¹⁰³ született, egy módfölött gonosz szellem gyötört. Ez az ártó szellem annyira hatalmába kerítette, hogy egy magas szikla tetején, mely egy folyó partján meredezett, madár módjára ide-oda ugrált; máskor meg egy fa vékony ágán, mely a Tiberis folyó fölé nyúlt ki, egész a víz széléig leereszkedett, és ott merő játékból himbálta magát. Mikor bünei következtében baloldalára egészen megbénult, karja pedig összezsugorodott, megpróbált mindenféle orvosságot, de semmire sem ment velük.

Ekkor töredelmes szívvel odajárult dicsőséges Klára szűz sírjához, s mialatt közbenjárását kérte, megtalálta hármasként egyetlen orvosságát. Mert lám, összezsugorodott keze kiegyenesedett, oldalfájása megszűnt, és a megszállottságtól is megszabadult.

¹⁰¹ Jn 10,41

¹⁰² Mt 11,11

¹⁰³ Fratta, mai nevén Umbertide, Assisitől mintegy 34 kilométerre fekszik északnyugati irányban.

Ugyanabból a helységből még egy másik asszony is megszabadult megszállottságától és a vele kapcsolatos sokféle gyötrődéstől. Gyógyulása ugyanabban az időben és ugyancsak a szent sírjánál ment végbe.

Egy elmebajos meggyógyulása

52 Egy francia ifjú, aki a pápai udvarban időzött,¹⁰⁴ megháborodott elméjében, s ennek következtében nemcsak beszélőképességét veszítette el, hanem egész lényén valami természetellenes nyugtalanság hatalmasodott el. Így semmi áron nem tűrte, hogy valaki megfogja, és ha valaki mégis megpróbálta őt megfogni, kétségbeesett kapálózást vitt végbe kezei között. Honfitársai egyszer kötelekkel egy hordágyra kötözték és akarata ellenére Szent Klára templomába vitték; ott a sírja elé helyezték, és íme, hitük jutalmául abban a pillanatban meggyógyult.

Egy epilepsziás meggyógyításáról

Spellói Bálint olyan súlyos epilepsziában szenvedett, hogy naponként, ahol éppen rájött a baj, hatszor is összeesett. Mivel ezenfelül egyik lábszára össze volt zsugorodva, járni sem igen tudott. Ezért szamárhátra ültették, és úgy vitték Szent Klára sírjához. Itt két napon és három éjszakán át feküdt. Végül a harmadik napon lábszára, bár senki sem érintette, egy nagyot reccsent, mintha eltört volna, és abban a szempillantásban mindkét bajától megszabadult.

Egy vak meggyógyításáról

Egy spoletói asszonynak Jacobellus nevű fia, mivel tizenkét éves korában megvakult, állandó vezetésre szorult. Kísérő nélkül egyáltalán nem tudott járni, illetve csak a maga kárára. Így történt, hogy midőn egy alkalommal kísérője rövid időre magára hagyta, lezuhant, s esés közben karját törte és fején is súlyosan megsérült.

Egy éjszaka, melyet a narni hídnál aludt át, álmában egy úrnő jelent meg neki, és így szólott hozzá: „Jacobellus, miért nem jössz hozzám Assisibe? Ott biztosan meggyógyulsz.” Jacobellus reggelre kelve izgalomtól remegve mondta el látomását két vak társának. Azok pedig így feleltek neki: „Csak a minap hallottuk, hogy Assisi városában meghalt egy úrnő, és hogy az Úr keze gyógyulásokkal és tömérdek csodával tünteti ki sírját.”

Ennek hallatára az ifjú azonnal útnak eredt. Útközben Spoleto közelében éjszakázott, és álmában ugyanaz a látomás tűnt eléje. Most még gyorsabban indult útnak, sőt a világosság utáni sóvárgásában valósággal futni kezdett.

53 Mire azonban Assisibe érkezett, a szűz sírjánál a világ minden tája felől összeverődött embereknek akkora sokaságát találta, hogy semmi módon nem tudott hozzáférni. Bár fájlalta, hogy nem tudott bejutni, a bejárattal szemben mégis egy követ tett a feje alá, és szívében rendületlen hittel hamarosan álomba merült. És íme, harmadszor is hallotta a hangot: „Meglásd, Jakab, hogy az Úr jótéteményben fog részesíteni, ha be tudsz jutni.”

Mikor tehát felébredt, könnyekkel szemében hangos szóval és kérését újra meg újra megismételve unszolta az embereket, hogy az Isten szerelméért engedjenek neki utat. És midőn az út megnyílt előtte, lehúzta saruját, lehányta ruháit, nyakába kötelet vetett, és így megalázkodva járult a sírhoz, ahol nyomban mély álomba is merült. „Kelj fel – mondta neki

¹⁰⁴ Ez a csoda datálható: 1253. augusztus 12. és október 4. között történhetett, amikor a pápai Kúria Assisiben tartózkodott, és a személyzet leginkább franciákból állt.

boldogságos Klára –, kelj fel, mert íme megszabadultál.” Rögtön talpra ugrott. Vaksága csakugyan megszűnt, és szeméről eltűnt minden homály. Klára érdemeiért világosan látta a fény ragyogását. Dicsérettel magasztalta Istent, és ilyen csodálatosan nagy jótétemény fejében az Úr magasztalására hívta fel az egész világot.

Egy összezúzott kéz meggyógyításáról

54 A perugiai Martini Jó János egyszer polgártársaival együtt a folignóiak ellen vonult.¹⁰⁵ Mikor mindkét oldalról kezdetét vette a harc, egy feléje dobott súlyos kő éles fájdalommal összezúzta karját. Utána rengeteg pénzt költött orvosokra, mert mindenáron egészséges akart lenni. De semmiféle orvosi ügyeskedéssel nem tudta annyira vinni, hogy karjának épségét és használhatóságát vissza tudta volna szerezni. Módfözlött bántotta, hogy jobbjának semmi hasznát nem tudja venni, és mintha nem is az ő tagja volna, merő holt súlyként kénytelen magával cipelni. Ezért számtalanszor azt kívánta, bárcsak egészen levágták volna.

Mikor azonban hallott róla, hogy az Úr Klára szolgálója kedvéért milyen nagy dolgokat volt kegyes művelni, azonnal fogadalmat tett, haladéktalanul odasietett a szent sírjához, ott felajánlotta jobbjának viaszból megformált képét, és azt Szent Klára sírjára helyezte. És íme, azon nyomban, még mielőtt a templomot elhagyta volna, tökéletesen meggyógyult.

A bénák meggyógyításáról

55 Bizonyos Petriolus (Petruccio) nevű ifjút Bettona városából három éven át igen kínos betegség gyötört. Szervezete a hosszas sínylődéssel járó sorvadás következtében egészen kiaszott. Betegségének legsúlyosabb következménye azonban csípőjének megbénulása volt. Emiatt csak meggörnyedve és mindig lefelé hajolva, és még így is csak botra támaszkodva tudott nagy ügyel-bajjal járni.

Atyja számos orvoshoz fordult tanácsért, különösen olyanokhoz, akik a csonttörések kezelésében nagyobb gyakorlattal rendelkeztek. Kész volt egész vagyonát rááldozni, csakhogy visszaszerezze fiának egészségét. Végül, mikor minden oldalról azt a felvilágosítást kapta, hogy fia betegségén semmiféle mesterkedéssel nem lehet segíteni, az új szenthez fordult közbenjárásért, akinek csodáiról már hallott valamit. Odavitte tehát gyermekét, ahol a szűz drága hamvai nyugodtak. És íme, a gyermek a sír előtt való rövid fekvés után elnyerte a tökéletes gyógyulás kegyelmét. Teljesen kiegyenesedve és gyógyultan állt fel, s ide-oda járkálva és ugrándozva dicsérte az Urat,¹⁰⁶ az odasiető tömeget pedig Szent Klára magasztalására buzdította.

56 Egy tízéves gyermek az assisi egyházmegyében fekvő San Quirico nevű majorságból anyja méhétől fogva béna volt.¹⁰⁷ Lábszárjai feltűnően satnyák voltak, és járás közben lábait keresztbe rakta. Emiatt csak összevissza kaszálva tudott járni; ha pedig elesett, kínkeservesen tudott megint talpra állni. Anyja több ízben Szent Ferenc oltalmába ajánlotta őt, de semmi javulás nem mutatkozott nála.

Mikor tehát hallott róla, hogy boldogságos Klára új csodák fényében tündöklök, azonnal sírjához vitte gyermekét. És lám, néhány napi ott-időzés után a fiú lábszárjai egyet reccsentek, és tagjai visszanyerték természetes helyzetüket. Amit tehát Szent Ferenc sok kérésre sem adott meg, azt Isten kegyelméből megadta tanítványa, Klára.

¹⁰⁵ Perugia a pápaiak erőssége volt. II. Frigyes halála után büntetőhadjáratot indított a császárpárti Foligno ellen. 1254. június 15-én dúlták fel Folignót, a csata után több száz halott maradt.

¹⁰⁶ ApCsel 3,8

¹⁰⁷ ApCsel 3,2

57 Egy Francói Jakab nevű gubbiói polgárnak volt egy ötéves fiacskája, aki lábai gyöngesége miatt sohasem járt, sőt egyáltalán nem is tudott járni. Jakab háza szegényének és családja gyalázatának érezte a fiút, és sokat búsult miatta. A gyermek nem tudott mást, mint a padlón feküdni és a homokban henteregni; ha néha botra támaszkodva mégis próbált lábra állni, sohasem sikerült neki. Mert a természet beléje oltotta ugyan a járás vágyát, de a képességet megtagadta tőle.

Ezért szülei Szent Klára pártfogásába ajánlották őt, sőt, saját szavaikkal élve, egyenesen azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy fiuk abban az esetben, ha a szent közbenjárására meggyógyul, egészen az ő gyermeke legyen. És alig hangzott el a fogadalom, Krisztus szüze abban a pillanatban meggyógyította a gyermeket, és a neki szentelt fiúnak visszaadta az egyenes járás képességét. A szülők azonnal a szűz sírjához vitték fiukat, és miközben vidáman ugrándozott és örült az Úrban, felajánlották őt neki.

58 Egy Plenaria nevű bevagnai asszony már régóta csipőbénulásban szenvedett, és emiatt csak botra támaszkodva tudott járni. De a bot segítségével sem tudta kiegyenesíteni görnyedt testét, és csak bizonytalan lépésekkel vonszolta magát.

Egyszer egy pénteki napon odavitette magát Szent Klára sírjához. És lám, mialatt buzgón imádkozott, hirtelen elnyerte azt, amiért olyan kitartoan könyörgött. A rákövetkező szombatn ugyanis, miután teljesen visszanyerte egészségét, már saját lábán tért vissza otthonába, holott előbb mások hozták.

Torokdaganatok meggyógyításáról

Egy perugiai lány már hosszabb idő óta igen fájdalmas torokdaganatban szenvedett, melyet közönségesen scrofulusnak¹⁰⁸ neveznek. Nem kevesebb, mint húsz daganatot számláltak torkában, úgyhogy nyaka emiatt vastagabbnak látszott a fejénél. Anyja gyakran elvezette őt Klára szűz sírjához, és ott bensőséges áhítattal kérte a szent segítségét. Mikor azután az egyik alkalommal egész éjszakán át a sír előtt feküdt a lány, egyszer csak izzadság verte ki, s a daganatai kezdtek megpuhulni és fokozatosan felszívódni. Idővel Szent Klára érdemeiért olyan tökéletesen elmúltak, hogy még nyomuk sem maradt.

59 Még Klára szűz életében hasonló torokbajban szenvedett egy Andrea nevű nővér. Valóban különös dolog, hogy annyi tüzes lélek¹⁰⁹ közt egy ennyire hideg lélek is megbújt, és hogy az okos szüzek sorában egy ennyire balga¹¹⁰ üzte oktalan játékait. A kérdéses nővér ugyanis egy éjszaka egészen megfulladásig összeszorította torkát, hogy a daganatot száján keresztül kiszorítsa. Ily módon akarta a rá mért isteni végzést megkerülni.

Klára azonban isteni felvilágosításból azonnal átlátta a helyzetet. „Siess csak – mondotta az egyik nővérnek –, siess rögtön a földszintre és a ferrarai Andrea nővérnek adj egy lágy tojást szürcsölésre; utána pedig velem együtt jöjj fel hozzám.”

A nővér habozás nélkül lesietett, és Andrea nővért már beszédre képtelen állapotban és a megfulladáshoz közel találta. Amennyire tudott, mindjárt segített rajta, s azután odavezette őt közös anyjukhoz. Isten szolgálója ilyen szavakkal támadt rá: „Te szerencsétlen, rögtön valld meg az Úrnak bűnös gondolataidat, melyeket én is jól ismerek. Íme, amiből ki akartad magadat gyógyítani, abból kigyógyít majd Jézus Krisztus. De jobbítsd meg életedet, mert következő betegségedből, amibe esel, már nem fogsz meggyógyulni.” E szavakra a lelkiismeretfurdalás szelleme szállta meg Andrea nővért, és szemmel láthatólag megjavította életét. De kevéssel azután, hogy scrofulusából kigyógyult, egy más betegségben elhunyt.

¹⁰⁸ A nyaki nyirokcsomók tbc-s megbetegedése; nem azonos a golyvával, mert az pajzsmirigy betegség.

¹⁰⁹ Ez 27,14

¹¹⁰ Mt 25,1-13

A farkasveszedelemtől megszabadultakról

60 A vérengző farkasok vad kegyetlensége rémülettel töltötte el a vidéket, mert nemcsak hogy megtámadták az embereket, hanem akárhányszor emberhússal csillapították éhségüket. Egy Bona nevű asszonynak – az assisi egyházmegyében fekvő Monte Galganóból – két fia volt. És íme, jóformán még be sem fejezte egyik fiának elsiratását, akit a farkasok ragadtak el, máris a másik ellen acsarkodtak hasonló vérszomjjal. Mialatt ugyanis az anya bent a házban tett-vett és valami házi munkával pepecselt, egy farkas kint futkározó fiának tarkójába mélyesztette fogát és utána, amilyen gyorsan csak tehetette, zsákmányával az erdő felé iramodott.

A szőlőhegyen dolgozó emberek azonban meghallották a gyermek jajveszékelését, és rögtön bekiáltottak az anyának: „Nézz csak utána – mondották –, megvan-e még a fiad? Mert az imént egészen különös jajveszékelést hallottunk.”

Az anya, mikor meghallotta, hogy fiát elragadta a farkas, hangos zokogásba tört ki, és jajgatásával betöltötte a levegőet. Mindegyre csak Szent Klárát szólította: „Szent és dicsőséges Klára – ismételte –, add vissza szerencsétlen gyermekemet! Add, ó add vissza nekem, szerencsétlen anyának édes szülöttemet! Mert ha nem teszed meg ezt, vízbe ölöm magamat.”

Erre a szomszédok üldözőbe vették a farkast, és az erdőben hamarosan rátaláltak a gyermekre, akit a fenevad időközben letett; mellette egy kutyát találtak, mely sebeit nyalogatta. A kegyetlen bestia először tarkójába harapott, később, hogy könnyebben vigye zsákmányát, veséi táján fogta fogai közé, és mindkét helyen súlyos harapások nyomait hagyta.

Az asszony, mihelyt teljesítette fogadalmát, szomszédai kíséretében mennyei pártfogójához sietett, és ott, miközben a látni vágyóknak fia különböző sebhelyeit mutogatta, bőséges hálát adott Istennek és az ő szentjének.

61 Egyszer egy canarai leány fényes nappal kint üldögélt a határban; ölében egy asszony pihentette fejét. De íme, egy emberpusztító farkas biztos zsákmány reményében lopkodott feléje. A leány látta ugyan, de mivel kutyának nézte, nem ijedt meg tőle. Mire pedig jobban szemügyre vette szőrzetét, a vérengző fenevad máris rávetette magát, és fejét tágra nyitott szájába kapva, zsákmányával az erdőbe rohant. A megrémült asszony azonnal talpra ugrott, és Szent Klárára gondolva kiáltozni kezdett: „Segíts, Szent Klára, segíts! Íme, ezennel neked ajánlom ezt a lánykát.” A lány pedig, ó csodák csodája, bár a farkas fogai között vergődött, mégis bátran a fenevad ellen támadt, és így kiáltott rá: „Ó, te rabló, te akarsz engem tovább hurcolni, akit oly hatalmas szűz oltalmába ajánlottak?” Erre a támadásra a farkas egészen megzavarodott, és abban a pillanatban szép finoman a földre tette a gyermeket, maga pedig tetten ért tolvaj módjára tüstént elinált.

Szűz Szent Klára szentté avatásáról

62 Mikor Szent Péter székében IV. Sándor, a kegyes fejedelem és úr, minden szentség kedvelője, a szerzetesek hatalmas védelmezője és a szerzetesrendek tartóoszlopa ült, mindeme csodák az emberek tudomására jutottak, és a szűz szent életének híre napról-napra messzebbre szárnyalt. A nagyhatalmú szűz szentté avatását most már az egész világ várva várta. Végre a nevezett pápa a csodák ily nagy tömegétől mintegy rendkívüli eljárásra indítatva, bíborosaival tárgyalni kezdte a szentté avatás ügyét.

A csodák kivizsgálására egy előkelő és hozzáértő személyekből álló bizottságot küldött ki, s ugyanerre bízták élete kiemelkedő eseményeinek megvitatását is. A bizottság úgy találta, hogy Klára életében minden erény gyakorlásában jeleskedett, holta után pedig valódi és esküvel bizonyított csodákkal tündökölt.

Mikor ezután érkezett a kitűzött nap,¹¹¹ s a bíborosok testülete, az érsekek és a püspökök gyülekezete, a világi és szerzetespapság tömege s a bölcsek és a hatalmasok megszámlálhatatlan sokasága egybesereglett, a pápa előterjesztette a fontos és üdvösséges ügyet, és véleménynyilvánításra szólította fel a prelátusokat. Ezek valamennyien a legnagyobb készséggel járultak hozzá és kijelentették, hogy Klárát, akit már Isten ott fent a mennyben megdicsőített, itt a földön is meg kell dicsőíteni.

Ilyen előzmények után virradt fel az Úrhoz költözésének második évfordulója. Ekkor boldog Sándor pápa, akinek az Úr külön fenntartotta ezt a kegyelmet, az ünnepi beszéd elhangzása után az összes főpapok és az egész papság jelenlétében Klárát a legünnepélyesebb formák közt és alázatos tisztelettel a szentek sorába iktatta, és elrendelte, hogy ünnepét az egész Egyházban mindenütt megüljék. Elsőnek mindjárt ő maga ünnepelte az elképzelhető legnagyobb fényel és egész udvara jelenlétében.

Történt pedig mindez az anagni székesegyházban, az Úr megtestesülésének 1255. esztendejében, Sándor pápaságának első évében; a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségére, aki az Atyával és a Szentlélekkel él és uralkodik mindörökkön-örökké. Ámen.

Vége

---

¹¹¹ 1255. augusztus 15.

Szent Klára szentté avatási pere

IV. Ince pápa Klára lelkes tisztelői közé tartozott, és minden alkalmat megragadott iránta érzett nagyrabecsülésének kimutatására. Klára temetési miséjén az ostiai bíboros figyelmeztette őt, hogy ne mint szentet ünnepeljék, hiszen az csak a vizsgálat után lehetséges. Klára halála után két hónappal, 1253. október 18-án bízta meg Accorombani Bertalan spoletói püspököt a szentté avatást előkészítő kihallgatások lefolytatásával. Ő első feladatának a vizsgálóbizottság összeállítását tekintette. A jegyzői tiszt ellátásával Martino urat bízta meg, vizsgálóbírókul pedig fődiakónusát, Leonardo urat, Jakab trevi esperest, továbbá Leó, Angelus és Márk ferences testvéreket – az utóbbit mint a monostor káplánját – vette maga mellé.

A hivatalos eljárás november 24-én indult meg. A monostor keresztfolyosóján elhelyezett bíróság előtt sorra megjelentek a megidézett nővérek, szám szerint tizenöt, és eskü alatt feleltek a feltett kérdésekre, melyek a szent életkörülményeire és addig művelt csodáira vonatkoztak. 28-án a beteg Balvina nővér kihallgatására került sor. Ugyanezen a napon vallottak a többi nővérek, közöttük Benedetta apátnő is, tettek kézzelfogható bizonyosságot alapítónőjük életszentségéről, és az angyalokéra emlékeztető ártatlanságáról. Klára első követőinek sorrendje egyébként: Agnes, Pacifica, Benvenuta, Balvina, Cecilia és Filippa nővér. Ugyancsak 28-án a San Paulo templomban is ülést tartott a bizottság négy olyan tanú kihallgatásának a céljából, akik gyermekkorától ismerték a szentet. Végül 29-én az assisi püspök jelenlétében Giovanni de Ventura vallomását vették ki egy francia ifjú csodás meggyógyulásáról. Ezzel zárul is a jegyzőkönyv ránk maradt csonka példánya. A valóságban azonban még több mint fél évig tartott az anyaggyűjtés. Ezt onnét tudjuk, hogy a szentté avatási bulla, mely pedig kétségtelenül a jegyzőkönyv alapján készült, olyan csodát is említ – egy perugiai polgár összezúzott karjának meggyógyítását –, mely nem történhetett 1254. június 15-e előtt.

A szentté avatási Per egyedülálló dokumentum Szent Klára közvetlen környezetének visszaemlékezéséről. A szentté avatásról szóló pápai Bullával együtt Celanói Tamás életrajzát az egyik legjobban dokumentált középkori hagiográfiai művé avatja, és így a három irat egységes tanúságot alkot. A történelmi utalásokat nem ismételtük meg: lásd a Celanói-életrajz jegyzeteit. A Bulla latin és a Per umbriai nyelven fennmaradt szövegét lásd AFH XIII és Fonti 2303-2383. old. A fordítás fr. Jáki Ákos nyersfordítása alapján fr. Hidász Ferenc munkája.

A mi Urunk, Jézus Krisztus nevében, ámen.

Én, Bertalan, Spoleto püspöke, megkaptam a Szentatya, IV. Ince Pápa úr levelét, mely így szól¹¹²:

1 „Ince püspök, Isten szolgáinak szolgája, tisztelendő testvérenek, Bertalannak, Spoleto püspökének, üdvözlétét és apostoli áldását küldi.

2 Dicsőséges az Isten¹¹³ az ő szentjeiben, aki egyedül művel nagy csodákat; híveit, akiket az égi dicsőség jutalmára és a mennyei boldogság elnyerésére rendelt, ezen élet lefolyása és

¹¹² A bulla két hónappal Klára halála után elrendeli a szemtanúknak, az elhunyt apátnő nővéreinek kihallgatását. A bulla már abban a hangnemben íródott, ami a *Clara Claris praeclara meritis* kezdetű szentté avatási dokumentumra emlékeztet. A pápa lelkesedése abból a személyes meggyőződésből fakadt, hogy Klára valóban szent életet élt.

¹¹³ *Gloriosus Deus* – a bulla eredetijét Assisiseb őrzik.

elmúlása után bámulatra méltó jelekkel és csodákkal tünteti ki; hogy jelek, csodák, ily nagy és ekkora csodatételek bizonyosága által, melyek csak a háromságban egy és az egységben hármias Isten hatalmából lehetségesek, kitűnjék mintegy látható módon a Magasságbeli ereje. Nagyobb tisztelettel imádják a földön az ő hatalmas és csodálatos nevét, kinek hatalma örökké megmarad, és fonsége csodaképpen mennydörög a magasságban.

3 És amint ezen kívánatos jutalmaktól rabul ejtett boldog emlékü Klára, az assisibéli San Damiano-ban élő szegény szerzetesnők apátnője, ügyelt ama próféta szóra: „Halljad, leányom, és figyelj és hajtsd ide füledet; felejtsd el népedet és atyádnak házáat, mert megkívánta a Király a te szépségedet”; s az esendő és mulandó dolgoknak hátat fordított. Nekifeszülve annak, ami előtte van, teljesen megfeledkezett arról, amit maga mögött hagyott, és készséggel hajolt meg a szent jövődölés szavai előtt.

Egy csöppet sem késlekedett; habozás nélkül követte azt, aminek hallgatása gyönyörűséggel töltötte el őt. Majd azután lemondva önmagáról, övéiről és minden vagyonáról, a már királyi hajadon a szegény Krisztusba, a királyok Királyába mint Jegyesébe belészeretett. Alázatos lélekkel, szívvel és testtel egészen neki adta magát. Különösen ezt a két adományát – szegénységét és szüzi tisztaságát – mintegy eljegyzési ajándékkul ajánlotta fel neki.

S így a szemérmes szüzet a szüzi Jegyes vágyva vágyott öleléssel magához vonta. S a sértetlen szüzesség nászházából mindenkinek csodálatára bőven termő, tiszta sarj támadt, mely az ő szent példájának illatától és szent életének szeretetétől mennyei ültetvényként majdnem az egész világ tartományába eljutva, az Istennek bőséges gyümölcsöt hoz.

4 Ez az „eljegyzett menyasszony”, amíg itt élt, mintegy a világnak meghalva élt. Erénye, valamint üdvös cselekedetekre hajló akarata, szándéka és törekvése annyira megnyerte a Magasságbeli tetszését, hogy boldog halála után, sőt még mielőtt megvált volna a földi élettől, a mindenható Isten jótetteket vitt végbe kegyesen azokon, akik dicső Szent Klárához segítségért folyamodtak; sokakkal sokféle csoda történt az ő közbenjárására. Hiszen Isten – minden jónak Adományozója – kegyessége a kérők jutalmát és kívánságait messze felülmúlja, hogy nevét felmagasztalja, mely örökké dicsőséges.

5 Mivel ez kiváló és kitűnő alkalom, hogy a küzdő Egyházban őt – aki az isteni kegyességet ilyen kegyelmi adományokkal, illő csodákkal a hívőknek mint tiszteletre méltót kinyilatkoztatta, – tiszteljék, apostoli levelünkkel megbízunk téged, Testvér, hogy életéről, megtéréséről, szerzetesi életéről¹¹⁴ valamint fent említett csodáiról s azoknak minden körülményéről derítsd ki szorgalmasan és gondosan az igazságot azon kérdőív alapján, melyet a Bullához csatoltan megküldünk számodra.

És amit ezen fent említett dolgokról találsz, azt gondosan, közjegyzővel hitelesítve, pecsétteddel ellátva igyekezz Nekünk eljuttatni; mert akinek lelkéről hisszük, hogy már a halhatatlanság ruhájában örvendezik a mennyben, azt az igazak jámbor serege méltó dicséretekkel kísérje.

6 Kelt Lateránban, október havának 18. napján, pápaságunk 11. évében.”

7 Én, a fent említett Bertalan, személyesen elmenvén San Damiano monostorába, megkaptam Klára úrnő, az assisibéli San Damiano monostor apátnője életéről, megtéréséről, szerzetesi életéről és csodáiról szóló tanúságtételeket. A tanúságtevők nevei és szavai az alábbiakban olvashatók.

November havának 24. napján San Damiano kerengőjében az első tanú az assisibéli Pacifica de Guelfuccio úrnő;

¹¹⁴ *conversatio* – Szent Klára írásaiban és más kortársi dokumentumokban nem jelent általános értelemben vett „társalgást”, sem „viselkedést” vagy „magatartást”, hanem szerzetesi életet, abban az értelemben, ahogy Szent Benedek Regulája használja. Szent Klára Regulája 2. fejezete szerint a mesternőnek az a kötelessége, hogy ránevelje a noviciákat a „szent szerzetesi életre (*in sancta conversatione*).”

a második a perugiai Benvenuta úrnő;
 a harmadik Leonardo de Gislerio úr Filippa nevű leánya;
 a negyedik Martino de Corozano úr Amata nevű leánya;¹¹⁵
 az ötödik Christiano de Parisse úr Christiana nevű leánya;
 a hatodik Bernardo da Suppo Christiana nevű leánya;
 a hetedik Oportulo de Alessandro Benvenuta nevű leánya;
 a nyolcadik Capitaneo da Coldimezzo úr Franciska nevű leánya;
 a kilencedik az assisibéli Favarone úr Beatrix nevű leánya, vagyis Szent Klára húga;
 a tizedik a spellói Cecília úrnő;
 a tizenegyedik a corozanói Martino úr Balvina nevű leánya;
 a tizenkettedik Oportulo úr Ágnes nevű leánya;
 és tizenharmadik a római Lúcia.

Mindnyájan az említett San Damiano monostor szerzetesnői; megesküdtek, hogy az igazságot mondják a fent említett Szent Klára életéről, megtéréséről, szerzetesi életéről és csodáiról.

Ezen tanúk jelenlétében, azaz:
 Leonardo úr, Spoleto fődiakónusa,
 Jakab úr, Trévi esperese,
 Leó, Angelus és Márk kisebb testvérek,
 Martino úr, jegyző
 és tiszteletreméltó Bertalan atya, spoletói püspök úr jelenlétében.

I. TANÚ

Szent Klára élete az atyai házban

1 AZ ASSISIBÉLI PACIFICA DE GUELFUCCIO nővér¹¹⁶, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy ő ismerte Szent Klárát, mikor még a világban élt atyjának házában; és hogy mindazok előtt, akik őt ismerték, nagy tiszteletben állt nagyon jó élete miatt; buzgó volt és jámbor cselekedetekkel foglalkozott.

Megtéréséről

2 És azt mondta, hogy Szent Klára Szent Ferenc intésére lépett a Rendbe, mely most San Damianóban van, és hogy ő oda szűzként lépett be, és szűz maradt mindenkor.

– A kérdésre, honnan tudott az említett dolgokról, azt felelte, hogy ők, mikor még a világban éltek, szomszédok és rokonok voltak, úgyhogy az ő háza és Klára szűzék háza között nem volt semmi más, csak a tér,¹¹⁷ és hogy a tanú gyakran beszélt vele.

3 És mondta, hogy Klára úrnő nagyon szerette a szegényeket, s hogy példás élete miatt minden városlakó nagy tisztelettel övezte.

– A kérdésre, mikor történt az, hogy Klára szűz elhagyta a világot, azt mondta, hogy kb. 42 éve.¹¹⁸

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt felelte, hogy ő vele együtt lépett be a Szerzetbe, s a nappal és éjszaka legnagyobb részében őt szolgálta.

¹¹⁵ Balvina nővér édestestvére

¹¹⁶ Klára legelső társa Ágnes után. A per idején már 80 év körül járhatott. Bona a XVII. tanú nővére.

¹¹⁷ A San Rufino tér Assisiben.

¹¹⁸ Ez a vallomás nem ad világos választ a kérdésre, vajon Klára 1211-ben vagy 1212-ben hagyta-e el a szülői házat

4 Azt is mondta, hogy a fent említett Klára úrnő nemesi származású volt, becsületes apától és anyától, s apja lovag volt, és Favarone úrnak hívták, akit a tanú nem látott életében, de az anyját igen, és őt Hortulana úrnőnek hívták; ez a Hortulana úrnő elment a tengeren túlra, hogy buzgón imádkozzék.¹¹⁹ És ez a tanú hozzá hasonlóan imádság végett elment vele a tengeren túlra, és hogy együtt mentek San Angelo¹²⁰ szentélyébe, Rómába. És mondta, hogy ő szívesen látogatta a szegényeket.

– A kérdésre, honnan tudta az említett dolgokat, azt felelte, hogy ő szomszédja volt és vele élt, amint az előbb mondotta.

5 Azt is mondta, hogy Hortulana úrnő később belépett ugyanebbe a Szerzetbe, melybe az ő szent leánykája, Klára,¹²¹ és ott élt a többi nővérral nagy alázatban; s jámbor és szent cselekedetekkel ékesítve múlt ki ebből a világból.

6 Az a tanú azt is mondta, hogy három évvel azután, hogy az említett Klára úrnő már a Szerzetben élt, Szent Ferenc könyörgésére és sürgető kérésére – aki őt majdnem kényszerítette – elfogadta a nővérek irányítását és kormányzását.¹²²

– A megkérdezett onnan tudta ezt, hogy ott jelen volt.

Szerzetesi élete a monostorban

7 Az a tanú azt is mondta, hogy az a boldogságos Anya oly sokat virrasztott éjszaka imádságban, annyi önmegtagadást vállalt, hogy ezt a nővérek fájlalták, és emiatt panaszkodtak; s azt mondta, hogy emiatt Klára néhányszor sírt.

– A kérdésre, honnan tudja ezeket, azt válaszolta, mert látta, mikor Klára úrnő a földön feküdt, és feje alatt egy folyami kő volt; s hallotta őt, mikor imádságát végezte.

8 És mondta, hogy az étkezése annyira szűkre szabott volt, hogy a nővérek csodálkoztak, hogyan élhet még az ő teste. Mondta azt is, hogy a fent említett boldogságos Klára a hét három napján semmit nem evett, azaz hétfőn, szerdán és pénteken; és mondta, hogy a többi napon annyira böjtölt, hogy nagy betegségbe esett, ami miatt Szent Ferenc Assisi püspökével együtt megparancsolta neki, hogy azon a három napon naponta egyen legalább egy fél cipót,¹²³ mely kb. másfél uncia lehetett.

9 Azt is mondta, hogy a boldogságos Anya buzgó volt az imában, hosszasan és alázatosan a földre borulva maradt. S mikor visszatért az imádságból, intette és erősítette a nővéreket, mindig Istenről beszélt, és mindig az ő neve volt ajkán; sohasem akart hiúságról beszélni, sem azokat hallgatni. S mikor visszatért az imádságból, a nővérek örvendeztek, mert ő olyan volt, mintha az égből jött volna.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt felelte, hogy vele lakott.

10 Azt is mondta, hogy a fent említett Klára úrnő, mikor parancsolt a nővéreknek, hogy tegyenek meg valamit, nagy félelemmel és alázattal parancsolt, és legtöbbször inkább ő akarta megtenni, minthogy parancsoljon másoknak.

11 Azt is mondta, hogy miután annyira beteg lett, hogy nem tudott felülni az ágyban, feleségtette magát és körülbástyáztatta néhány ruhával, azért, hogy az általa font anyagból

¹¹⁹ Vagyis a Szentföldre

¹²⁰ Monte Gargano-i Szent Mihály

¹²¹ Nem tudjuk, hogy Hortulana mikor követte lányát San Damianóba; 1238 elején halhatott meg, mert neve már nem szerepel a nővérek között azon a jegyzéken, mely San Damiano lakóit sorolja fel 1238. jún. 8-i dátummal (vö. Omaechevarría, 54–55. o.).

¹²² A San Damianó-i közösség helyzetének jogi rendezése összefügg a IV. lateráni zsinat (1215) XIII. kánonjának határozatával. Ez előírja, hogy új szerzetesház alapításakor már meglévő Regulát kell elfogadni, jelen esetben a bencés Regulát. Az apátnői testség is innen származik.

¹²³ Ez a cipő méretben azonos volt a firenzei *bozza*-val, a másfél uncia kb. 5. dkg.

korporálékat csináltasson és küldjön belőle az Assisi hegyén és völgyében épült templomok számára.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy látta őt fonás közben, és hogy maga csinálta a szövetet, s miután a nővérek megvarrták, szétküldték a testvérekkel a fent említett templomokba; illetve átadták azoknak a papoknak, akik odajöttek.¹²⁴

12 Azt is mondta, hogy a boldogságos Anya nővérei iránt alázatos, jóságos és szeretetreméltó volt, és együttérző a betegekkel; s amíg ő egészséges volt, szolgálta őket, megmosta a lábukat és vizet öntött a kezükre; néhányszor megmosta a betegek székeit.

– A kérdésre, honnan tudja az elmondott dolgokat, azt válaszolta, hogy ő ezt többször is látta.

13 Azt is mondta, hogy különleges módon szerette a szegénységet, azonban sohasem lehetett őt rávenni arra, hogy valamit is ki akarjon sajátítani, vagy elfogadjon birtokot akár önmaga, akár a monostor számára.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy ő látta és hallotta, amint boldog emlékü Gergely pápa úr sok dolgot akart neki adni, és javadalmakat vásárolni a monostor számára, de Klára soha nem akart beleegyezni.¹²⁵

14 Azt is mondta, hogy a fent említett Klára úrnő úgy igyekezett megtartani Rendjének obszervanciáját és nővéreit gondosan kormányozni, ahogy bárki az emberek közül igyekszik megőrizni mulandó kincseit.

És ezeket a dolgokat onnan tudta, mert mindig vele volt kb. 40 éven át és még tovább is, kivéve egy esztendőt, melyet a boldogságos Anya engedélyével a spellói Vallis Gloria monostorában töltött, hogy meghonosítsa az obszervanciát¹²⁶ azon hely nővérei között.

Az olajcsodáról

15 Azt is mondta az a tanú, hogy a fent említett boldogságos Klára élete tele volt csodákkal. Mivel egyszer a monostorban úgy elfogyott az olaj, hogy egy csepp sem volt belőle, a boldogságos Anya hívott egy kisebb testvért, aki számukra az alamizsnát gyűjtötte,¹²⁷ név szerint Bentevengha testvért, és azt mondta neki, hogy menjen olajat kéregetni, és ő azt válaszolta, hogy készítsék elő az olajoskorsót. Akkor Klára úrnő vette a korsót, saját kezűleg kimosta, és a ház kijáratánál lévő kis párkányra állította, hogy a fent említett testvér elvehesse. Ott is állt a korsó egy szűk óráig, és Bentevengha testvér elmenvén érte, azt olajjal színültig megtelve találta. S bár szorgosan kutatta, de nem derült ki, hogy a korsót ki töltötte meg.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy mivel abban a házban tartózkodott, látta, hogy az úrnő kivitte az üres korsót és tele hozta vissza. És azt mondta, hogy nem tudja, ki töltötte azt tele, sem pedig, hogy miként töltetett meg. És Bentevengha testvér ugyanezt mondta.

– A kérdésre, mikor történt ez, azt válaszolta, hogy kb. a második esztendőben, miután San Damiano monostorába jöttek lakni.

– A kérdésre, melyik hónap volt ez és melyik nap, azt válaszolta, hogy nem emlékszik rá.

– A kérdésre, hogy nyár volt-e, vagy tél, azt mondta, hogy nyár volt.¹²⁸

¹²⁴ Ti. San Damianóba

¹²⁵ Vö. II. 22. III. 14.

¹²⁶ Obszervancia: az eredeti szellem és szigorúság megtartása. A szóban forgó monostort az olajcsoda egyik szemtanúja, Balvina de Spello nővér alapította, aki 1240-ben halt meg, utódja pedig 1248-ban. Pacifica tehát ekkor kerülhetett oda egy évre.

¹²⁷ Ezekről az alamizsnagyűjtő Kisebb Testvérekről többször is történik említés.

¹²⁸ Talán 1213 nyara.

– A kérdésre, ki volt akkor jelen a nővérek közül, azt mondta, hogy Ágnes nővér, Szent Klára húga, aki kevéssel ezelőtt távozott az élők sorából;¹²⁹ Balvina nővér, aki Vallis Gloria monostorának volt az apátnője, s aki szintén elhunyt; és perugiai Benvenuta nővér, aki még életben van.

– És megesküdött a fentebb mondott dolgokra, és ez a tanú azt is mondta, hogy nem tudná elsorolni nyelvével a csodákat és erényeket, melyeket az Úr boldogságos Klára által művelt.

Miként szabadított meg Szent Klára öt beteg nővért a kereszt jelével

16 Ez a tanú azt is mondta, hogy egyszer a monostorban öt nővér betegeskedett. Szent Klára kezével a kereszt jelét rajzolta rájuk, és mindannyian azonnal meggyógyultak. És gyakran, mikor a nővérek közül némelyiknek valamije fájt, akár a feje, akár más testrésze, a boldogságos Anya megszabadította őket a kereszt jelével.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy ő ott jelen volt.

– A kérdésre, ki volt az az öt nővér, azt válaszolta, hogy ő, a tanú volt az egyik közülük, és néhányan már meghaltak, néhányan még élnek, de hogy kik voltak, arra már nem emlékszik.

– A kérdésre, hogy előtte a tanú meddig volt beteg, azt válaszolta, hogy sokáig.

– A kérdésre, hogy milyen betegsége volt, azt válaszolta, hogy olyan betegsége, mely sikoltozásra készítette, nagy lázzal járt és remegéssel.

– A kérdésre, hogy a többiek közül, akik megszabadultak,¹³⁰ előtte mennyi ideig voltak betegek, azt válaszolta, hogy nem emlékszik a többiekre, mint ahogy önmagára sem.

– A kérdésre, mikor történt, hogy a fent említett nővérek meggyógyultak, azt felelte, azelőtt, hogy az úrnő (Klára) felépült.

17 A kérdésre, mikor kezdődött Szent Kláránál az a hosszú betegség, azt válaszolta, hogy úgy gondolja, 29 éve.¹³¹

18 És azt is mondta, hogy annak a tanúnak és a többi nővérnek a gyógyszere gyógyulásukkor az volt, hogy az ő szent Anyjuk fölélük rajzolta a kereszt jelét.

– A kérdésre, milyen szavakat mondott Klára úrnő, mikor a kereszt jelét rajzolta, azt válaszolta, hogy azt nem értették, mivel nagyon halkán mondta.

19 A kérdésre, hogy mely hónapban és napon történt, mikor a tanú és a többi nővér meggyógyultak, azt válaszolta, hogy nem emlékszik.

– A kérdésre, hogy ki volt ott jelen, mikor a betegségtől megszabadultak, azt válaszolta, hogy több nővér is ott volt, de hogy mennyien és kik voltak azok, arra nem emlékszik.

II. TANÚ

1 A PERUGIAI BENVENUTA nővér,¹³² San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy Klára úrnő a már említett San Damiano monostorának apátnője csodálatos alázatosságú volt, és annyira megvetette önmagát, hogy azokat a munkákat, melyek hitványabbak voltak, maga végezte. A beteg nővérek székeit is ő tisztogatta saját kezével.

¹²⁹ A hagyomány 1253. november 16-ra teszi Assisi Szent Ágnes halálát.

¹³⁰ Ti. a betegségből; a tanúvallomásokban mindenütt ez a biblikus kifejezés jelöli a gyógyulás bekövetkezését.

¹³¹ Celanói életrajza „huszonnyolc esztendeig tartó betegségről” beszél (39.), Pacifica viszont huszonkilencet mond. Eszerint Klára betegsége már Ferenc életében elkezdődött volna, amire a Perugiai Legenda 109 is utal.

¹³² Benvenuta nővér Klára harmadik társa. A Favarone családdal együtt az ő családjuk is menekülni kényszerült Perugiába, mikor az assisi polgárok elűzték a nemeseket. Emiatt tanúskodik Benvenuta úgy, hogy Klarával egy háznál élt, s ezért olyan töredékesek ezek a gyermekkori emlékek. Az ellentábor soraiban harcolt Pietro de Bernardone fia, Assisi Ferenc.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy ő ugyanabban az évben lépett a Szerzetbe, mikor Klára; ugyanis ő nagyhétfőn lépett be, az a tanú pedig szeptember havában.

2 A kérdésre, mennyi idős volt Szent Klára, mikor belépett a Szerzetbe, azt válaszolta, hogy az elmondás szerint kb. 18 éves volt; szűznek tartották őt lélekben és testben, és nagy tisztelettel vették körül mindazok, akik ismerték, mielőtt belépett volna a Szerzetbe; s mindez az ő nagy tisztessége, jósága és alázatossága miatt volt.

– A kérdésre, honnan tudja az elmondott dolgokat, azt válaszolta, hogy az a tanú ismerte őt, mielőtt belépett volna a Szerzetbe, mert egy házban élt vele. És azután, hogy belépett a Szerzetbe, vele volt egészen a haláláig, azaz mintegy negyvenkét esztendőn keresztül, kivéve az említett időt, vagyis nagyhétfőtől szeptember végéig.

Szent Klára szerzetesi élete a monostorban

3 És mondta az a tanú, hogy miután Szent Klára Anya belépett a Szerzetbe, olyan nagyon alázatos volt, hogy ő mosta a nővérek lábát. Így egyszer, mikor meg akarta mosni az egyik szolgáló nővér¹³³ lábát, meghajolván meg akarta azt csókolni, és az a szolgáló nővér elhúzva a lábát, a boldogságos Anya száját vigyázatlanul megrúgta. Ezen kívül boldogságos Klára vizet öntött a nővérek kezére, és éjszaka a hideg ellen betakarta őket.

4 És olyan szigorú volt testével szemben, hogy beérte egy félgyapjú tunikával és egy köpennyel. S ha olykor észrevette, hogy a nővérek tunikája hitványabb volt, mint az, amit ő hordott, elkérte azt a maga számára, és annak a nővérnek adta a sajátját.

5 Az a tanú azt is mondta, hogy az említett boldogságos Klára egyszer csináltatott magának egy disznóbőr ruhafélét, és szőrével és megnyírt sörtéjével befelé fordítva viselte; s ezt titokban hordta a félgyapjú tunika alatt. Hasonlóképpen egy más alkalommal csináltatott magának egy másik ruhát lószőrből, s abból azután köteleket is csináltatott, amivel körbevette testét, s így a mondott vezeklő ruhák¹³⁴ sanyargatták az ő szűzi testét. És mondta, hogy abból az öltözékből ez az egyetlen volt a monostorban.

6 Azt is mondta, hogy bár ő maga ilyen durva vezeklő ruhákat használt, mégis nagyon irgalmas volt azon nővérek iránt, akik nem tudták elviselni ezeket a durva önsanyargatásokat, és szívesen vigasztalta őket.

7 A kérdésre, honnan tud ezekről az öltözékekről, azt válaszolta, hogy látta ezeket, mivel ő (Klára) néhányszor kölcsön adta egyes nővéreknek, de a bőr vezeklő ruhára nem emlékezett, hogy látta volna, viszont tudott róla testvérhúgától (Ágnestől vagy Beatrixtól), aki mondogatta, hogy látta azt. Ugyanis ő azt, saját szavai szerint, titokban hordta, hogy ne

¹³³ *servitiales* – Külső szolgálatot végző nővérek; egy jól körülhatárolható, jellegzetes hivatással rendelkező nővércsoport Szent Klára Rendjében. Az 1247-es Regula szerint egyszerűen „*sorores servientes*”-nek hívják őket; az 1263-as szerint „*sorores servitiales*”-nek, ahogy a kanonizációs per is nevezi őket. Az 1253-as Regulában „*sorores extra monasterium servientes*”, vagyis monostoron kívül szolgáló nővérek. Szent Klára nem egyszerű szolgálóknak, hanem a közösség teljes jogú tagjainak tekinti őket.

¹³⁴ *cilicium* – a középkori monostori nyelvhasználat szerint a cilicium nem a test gyötrésére szánt külön eszköz, hanem egy durva szövetből készült ing volt, mely szorosan a testhez tapadt. E fölött viselték a tunikát, a tulajdonképpeni ruhát. Amikor Szent Ferenc levette a ruháját Guido püspök előtt, akkor nem teljesen meztelen, hanem a cilicium vagy másképpen bűnbánati ruha rajta maradt (lásd 2Cel 12; LM II, 4; 3Társ 20.). Az 1219, 1247, 1259, 1263-as Regulák szerint a ciliciumon a következőt kell értenünk: „Mindenegyes nővér, a ciliciumon vagy *stamineán* kívül, ha az van neki, vagy akarja, két tunikát vagy többet is tarthat magánál.” Szent Klára Regulája (1253) nem magyarázza meg kifejezetten, hogy mi a cilicium, hanem három tunikát engedélyez a nővéreknek. A Legenda elmondja (4. fejezet), hogy Klára már kisleányként *ciliciumot*, kis vezeklő inget viselt a ruhái alatt. A Perből (II. 5–7, III. 4; X. 1.) tudjuk, hogy mindig hordott egy ciliciumot, ami szorosan a testéhez simult és rendkívül durva volt.

vehessék föl a nővérek. De miután Klára úrnő megbetegedett, a nővérek elvették tőle ezeket a durva ruhákat.

8 Azt is mondta, hogy a fent említett boldogságos Klára Anya, mielőtt megbetegedett volna, oly nagy böjtöléseket végzett, hogy a Nagyböjt alkalmával és Szent Márton böjtjekor¹³⁵ mindig kenyéren és vízen élt, kivéve vasárnapot, mikor ivott egy kis bort, feltéve ha volt. És a hét három napján, azaz hétfőn, szerdán és pénteken nem evett semmit egészen addig, amíg Szent Ferenc meg nem parancsolta neki, hogy mindenképpen mindennap egyen egy keveset; és akkor, hogy az engedelmisség szerint járjon el, evett egy kis kenyeret, és ivott egy kis vizet.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt mondta, látta azt, és jelen volt, mikor Szent Ferenc kiadta neki ezt a parancsot.

9 Azt is mondta ez a tanú, hogy a fent említett Klára Anya nagyon kitartó volt az imádságban nappal és éjszaka; és éjfél körül a nővéreket csendben felébresztette egy kis csengettyűvel,¹³⁶ hogy dicsérjék Istent. Meggyújtotta a mécseseket a templomban, és gyakran meghúzta a matutinumra hívó harangot; és azokat a nővéreket, akik nem keltek föl a harang hangjára, ő hívta kis csengettyűjével.

10 Azt is mondta, hogy az ő beszéde mindig Isten dolgairól szólt, és nem akart beszélni világias dolgokról, és azt sem akarta, hogy a nővérek ilyeneket emlegessenek. S ha olykor megesett, hogy valamely világias személy valamit Isten ellen tett, csodálatosan sírt, buzdította őt és gondosan prédikált neki, hogy tartson penitenciát.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy vele volt, és látta a mondott dolgokat.

11 És mondta, hogy ez a Klára úrnő gyakran gyónt, és nagy áhítattal és remegéssel vette magához a mi Urunk Jézus Krisztus Testének Szentségét, olyannyira, hogy mikor magához vette, egész testében remegett.

12 A kézi szövessel készített korporálékról ugyanazt mondotta, amit korábban Pacifica nővér, a fentebbi tanú mondott, de hozzátette, hogy ő (Klára) papír tokokat is csináltatott, (hogy abban tartsák őket), s azokat selyemmel béleltette ki és megáldatta a püspökkel.

Miként szabadított meg egy nővért, aki elveszítette a hangját

13 Azt is mondta, hogy az a tanú annyira elveszítette a hangját, hogy alig tudott halkan beszélni. Szűz Mária mennybevitelének éjszakáján látomásban látta, hogy a fent említett Klára úrnő kezével rárajzolta a kereszt jelét, és megszabadította őt bajától. S így is történt, mivel ugyanazon a napon szabadult meg, mikor megjelöltetett a kereszt jelével. És azt mondta, hogy ez a betegség mintegy két éven át tartott.

– A kérdésre, mikor történt, hogy a mondott nővér kigyógyult bajából, azt válaszolta, hogy nem emlékszik.

– A kérdésre, hogy ki volt ott jelen, azt válaszolta, hogy az említett Pacifica nővér, a fentebbi tanú, és néhány másik nővér, akik már meghaltak.

14 Az olajos korsóról is ugyanazt mondta, mint amit Pacifica nővér, azzal a különbséggel, hogy nem emlékezett arra, vajon Szent Klára mosta-e ki a korsót, vagy más valakivel mosatta ki.

¹³⁵ Mindenszentektől Karácsonyig

¹³⁶ Az eredetiben „bizonyos jelekkel”.

Miként szabadított meg egy testvért az örültségtől

15 Azt is mondta az említett tanú, hogy a Kisebb Testvérek Rendjéből egy bizonyos – névszerint István¹³⁷ – testvér az örültség betegségébe esett. Szent Ferenc San Damiano monostorához küldte azzal a meghagyással, hogy Szent Klára jelölje meg őt a kereszt jelével. Miután ez megtörtént, a testvér aludt egy keveset azon a helyen, ahol a boldogságos szent Anya szokott imádkozni, és azután felébredvén evett egy kicsit, és gyógyultan távozott.

– A kérdésre, hogy ki volt jelen ennél az eseménynél, azt válaszolta, hogy a monostor nővérei, akik közül néhányan még élnek, néhányan már meghaltak.

– A kérdésre, vajon ismerte-e korábban azt a testvért, és hány nappal előtte látta őt betegen, és hány nappal utána látta őt egészségesen, és hogy melyik helyről származott; ő mindezekre azt válaszolta, hogy a testvért nem ismerte, mert bezárva élt. Ez az István testvér, miután megszabadult bajától, ment tovább a maga útján.

Hogyan szabadított meg egy nővért tályog sebtől

16 Azt is mondta az a tanú, hogy az említett monostor egyik nővére, akit diambrai Benvenuta úrnőnek neveztek, súlyos beteg volt, és nagy fájdalmai voltak egy súlyos sebtől, melyet a hóna alatt viselt. Mikor ezt irgalmas Szent Klára Anya megtudta, nagy részvétet tanúsított iránta, és imádkozni kezdett érte. S azután megjelölte őt a kereszt jelével, és teljesen kigyógyult bajából.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy ő látta korábban a sebet, s azután látta őt meggyógyulva.

– A kérdésre, vajon jelen volt-e, mikor megjelölte a kereszt jelével, azt mondta, hogy nem, de hallotta, hogy ez így történt.

– A kérdésre, mikor történt ez, azt mondta, hogy nem emlékszik sem a napra, sem a hónapra, sem pedig hogy hány nappal előtte, vagy hány nappal utána, de látta őt gyógyultan azután a nap után, mikor mondogatták, hogy Szent Klára megjelölte őt a kereszt jelével.

17 Azt is mondta ez a tanú, hogy azon a helyen, ahol Klára úrnő be szokott lépni imádkozni, látott fölötte egy nagy ragyogást, akkorát, hogy azt hitte, valóságos tűz lángja az.

– A kérdésre, hogy ki látta még azt rajta kívül, azt válaszolta, hogy akkor csak egyedül ő látta.

– A kérdésre, hogy mennyi idővel ezelőtt történt ez, azt válaszolta, hogy azelőtt volt, hogy az említett úrnő meggyógyult.

Miként szabadított meg egy fiúcska egy kövecskétől

18 Azt is mondta, hogy egy spoletói Mátyás nevű 3-4 év körüli fiúcska, egy pici kövecskét dugott az orrába úgy, hogy sehogy sem tudták kiszedni belőle. Látszott, hogy a fiúcska veszélyben forog. Szent Klára elé vezették; ő megjelölte a szent kereszt jelével, mire a kövecske tüstént kipottyant az orrából, és a fiúcska megszabadult tőle.

– A kérdésre, ki volt ott jelen, azt válaszolta, hogy több nővér is, akik ma már nem élnek.

– A kérdésre, hogy mennyi idővel ezelőtt történt mindez, azt válaszolta, hogy nem emlékszik rá, mivel nem volt jelen, mikor a szent Anya a kereszt jelét rárajzolta. De megerősítette, hogy hallomásból tud róla, és hogy ő látta a meggyógyult fiúcskát azon a napon, vagy másnap, miután megszabadult a kötől.

¹³⁷ Ez a testvér valószínűleg az „Egyszerű” Nami István testvér volt.

19 Azt is mondta: nem hiszi, hogy akár ő, akár valaki is a nővérek közül teljes egészében el tudná mondani a szent emlékü Klára úrnő szentségét és életének nagyságát, ha a Szentlélek nem jönne segítségére, hogy elmondatná vele. Ő, mikor súlyos beteg volt, soha nem akarta elhagyni szokásos imádságait.

Miként menekült meg Szent Klára imádságára a monostor a szaracénoktól

20 Azt is mondta, hogy egyszer az assisi háború idején bizonyos szaracénok felmásztak a falra, és leereszkedtek San Damiano monostorának belső udvarába. Az említett Klára úrnő, aki akkor súlyos betegen feküdt, felkelt az ágyból és hívatta a nővéreket, megerősítve őket, hogy ne féljenek. Imádságának végeztével az Úr megszabadította az ellenségtől a monostort és a nővéreket. S azok a szaracénok, akik behatoltak, elvonultak.

21 Azt is mondta, hogy az erények és kegyelmek alapján, melyeket az Úr neki adott, mindazok, akik őt ismerték, szentnek tartották.

22 Azt is mondta, hogy ő különleges módon szerette a szegénységet, hogy sem Gergely pápa, sem pedig az ostiai püspök¹³⁸ sohasem tudták rávenni, hogy elfogadjon bizonyos birtokot, sőt ez a boldogságos Klára eladatta örökségét, és árát a szegényeknek adta.

– A kérdésre, honnan tudja ezeket a dolgokat, azt válaszolta, hogy ő jelen volt és hallotta, mikor az említett pápa arra kérte őt, hogy fogadjon el javadalmakat; a pápa személyesen is eljött San Damiano monostorába.

23 Azt is mondta, hogy a fent említett Szent Klára Anya a lélek által megtudta, hogy nővérei közül egy, névszerint Andrea nővér, torokdaganattól szenvedett. Egy éjjel saját kezével elszorította a torkát úgy, hogy elveszítette a hangját; ezért Klára azonnal megparancsolta egy nővérnek, hogy siessen segítségére és támogassa őt.

III. TANÚ

1 FILIPPA nővér,¹³⁹ LEONARDO DE GISLERIO úr leánykája, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta: négy évvel azután, hogy Szent Ferenc prédikációja hatására Szent Klára eljött a Szerzetbe, az a tanú is belépett ugyanabba a Szerzetbe, mert a fentebb említett szent figyelmébe ajánlotta, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus az emberi nem üdvösségéért vállalta a szenvedést és a kereszthalált. És így az a tanú, magába szállván beleegyezett, hogy a Szerzetben marad, és vele együtt bűnbánatot tart. És a fent említett Klára úrnővel maradt egészen halála napjáig, mintegy harmincnegyzet éven keresztül.

2 És mondta, hogy oly nagy volt ama boldogságos Anya életszentsége és erkölcsének becsülete, hogy sem ő, sem másvalaki a nővérek közül azt nem tudná teljes egészében elmondani. Amint az a Klára úrnő szűz volt gyermekségétől fogva, úgy az Úrtól kiválasztott szűz maradt mindvégig. És hogy sem az a tanú, sem más nővérek nem kételkednek életszentségében. Sőt mi több, még mielőtt Szent Klára belépett volna a Szerzetbe, már szentnek tartotta mindenki, aki csak ismerte. S az ő életének ez a nagy becsülete azon sok erénynek és kegyelemnek volt köszönhető, melyeket az Úristen neki ajándékozott.

¹³⁸ Rainaldus Segni, az I-II. Rend protektora, a későbbi IV. Sándor pápa.

¹³⁹ Miként Klára, úgy Filippa de Leonardo de Gislerio nővér is az assisibéli feudális nemességhez tartozott, és ő is gyermekkorától kezdve ismerte Klárát perugiai számkivetésükből. Édesapja Leonardo de Gislerio Sassorosso kastélyának ura, amelyet elsőként rombolt le a nép dühe az 1100-as évek végén.

Szent Klára szerzetesi élete a monostorban

3 Azt is mondta az a tanú, hogy miután Szent Klára belépett a Szerzetbe, az Úr növelte benne az erényeket és kegyelmeket, mivel mindig nagyon alázatos és jámbor volt, jóindulatú, a szegénység nagy szerelmese; részvétet tanúsított a csüggedők iránt. Kitartó volt az imádságban, élete és beszéde mindig Isten dolgairól szólt, olyannyira, hogy sohasem adta oda a nyelvét, sem a fülét világias dolgoknak.

4 Testét durva ruhákkal fenyítette, néhányszor olyan ruhákat hordván, melyek lósörényből vagy lófarokból készültek. Egy tunikája volt és egy hitvány félgyapjú köpenye. Ágya szőlővenyigéből volt, és ezekkel huzamosabb ideig beérte.

5 Gyötörte is a testét, nem evett semmit a hét három napján, azaz hétfőn, szerdán és pénteken; és a többi napon kenyéren és vízen böjtölt.

6 Ugyanakkor mindig vidám volt az Úrban, sohasem látszott zaklatottnak, és élete egészen anygali volt; s oly nagy kegyelmet adott neki az Úr, hogy gyakran, mikor nővérei betegeskedtek, maga boldog Klára kezével a kereszt jelét rajzolva rájuk, megszabadította őket.

7 Azt is mondta, hogy az a boldogságos Anya különös módon rendelkezett a könnyek adományával, nagy részvétet tanúsítva a nővérek és a csüggedők iránt, és különösen sok könnyet ontott, mikor magához vette a mi Urunk Jézus Krisztus testét.

8 A kérdésre, honnan tudja a fent említett dolgokat, azt válaszolta, hogy az a tanú volt Klára úrnő harmadik nővére, s hogy ismerte őt gyermekkora óta, és a fentebb említett időtől fogva végig vele maradt, és látta a fent említett dolgokat.

9 Azt is mondta, hogy oly nagy volt a boldogságos Anya alázatossága, hogy teljesen megvetette önmagát, és a többi nővért maga fölé helyezte, mindegyiknél alávalóbbnak tartva magát; szolgált nekik, vizet öntött a kezükre, saját kezével mosta a beteg nővérek székeit, és megmosta a szolgáló nővérek lábát is. Mikor egyszer egy szolgáló nővér lábait mosta, lábat akart neki csókolni, de az tapintatosan visszahúzván bal lábát, megrúgta a szent Anya száját. Mindazonáltal Szent Klára alázatossága folytán nem neheztelt meg rá, hanem megcsókolta a mondott szolgáló nővér talpát.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy látta azokat, mivel ő jelen volt.

Miként szabadított meg egy nővért egy tályogtól

10 A kérdésre, hogy kik voltak azok a nővérek, akiket boldogságos Klára meggyógyított a kereszt jelével, ő azt mondta, hogy Benvenuta nővér, aki tizenkét éven keresztül viselt egy nagy sebet a hóna alatt, melyet tályognak hívnak; a fent említett úrnő rárajzolta a kereszt jelét, és az Úr imádsága, vagyis a Miatyánk mondása közben megszabadult attól a sebtől.

11 Azt is mondta, hogy Amata nővér, az említett monostor szerzetesnője súlyos vízkórban és lázban szenvedett, és hatalmas hasa volt; amint a szent Anyától – kezének érintésével – megkapta a kereszt jelét, a beteg a következő reggel úgy meggyógyult, hogy hasa kicsi lett, mint egy egészséges embernek.

– A kérdésre, hogy ezt honnan tudja, azt felelte, hogy látta, mikor a szent Anya a kereszt jelét rajzolta rá, megérintette őt, és látta, hogy előtte hosszú ideig beteg volt, és a következő napon és azután is őt egészségesnek látta.

12 A megszabadított István testvéréről ugyanaztmondotta, amit korábban a fentebbi tanú, Benvenuta nővér mondott.

13 Azt is mondta, hogy oly nagy szerelmese volt a szegénységnek, hogy mikor a monostor alamizsnagyűjtői alamizsnaként egész kenyeret hoztak, megdorgálta őket,

mondván: „Ki adta nektek ezeket az egész kenyereket?” És ezt azért mondta, mert alamizsnaként jobban szeretett kenyérdarabokat, mint egészeket kapni.

14 Sohasem tudta sem a pápa, sem pedig az ostiai püspök rávenni arra, hogy valami javadalmat elfogadjon. S a Szegénység privilégiumát, amelyet megkapott, nagy tiszteletben és becsben tartotta, jól és serényen őrizte, félvén, nehogy elveszítse.

Miként szabadított meg Szent Klára egy fiúcskát a láztól

15 Azt is mondta a fent említett tanú, hogy egy fiúcska, a nővérek ügyintézőjének,¹⁴⁰ Giovanni de Maestrónak fiacskája magas lázban szenvedett, akit a fent említett Szent Klára Anyához vezettek; s miután megkapta tőle a kereszt jelét, megszabadult.

A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy jelen volt, amikor a fiúcska jött, és mikor a boldogságos Anya megérintette őt, megjelölve a kereszt jelével.

– A kérdésre, vajon az a fiúcska lázban szenvedett-e akkor, és hogy azután látta-e őt meggyógyulva, azt válaszolta, hogy úgy tűnt, és azt mondogatták, hogy a fiúcska lázban szenvedett, és azután nem látta őt többé, mivel a fiúcska akkor kiment a monostorból. De apja mondta nekik, hogy akkor rögtön meggyógyult.

Miként szabadította meg Andrea nővért torokdaganataitól¹⁴¹

16 Azt is mondta az a tanú, hogy az egyik nővér, akit ferrarai Andrea nővérnek hívtak, szenvedett a torkában lévő nyirokcsomóktól; a fent említett Klára úrnő a lélek ihletésére megtudta, hogy a beteg nagyon erőlködik, hogy betegségéből kigyógyuljon. Ezért egy éjszaka, mikor Andrea nővér hátul a dormitóriumban volt, oly módon és olyan erősen szorította meg a nyakát kezeivel, hogy elveszítette hangját; és ezt a szent Anya a lélek által tudta meg. Ezért sürgősen hívatta azt a tanút, aki ott aludt nála és mondta neki: „Menj le gyorsan a dormitóriumba (hálóterem), mivel Andrea nővér súlyos beteg: főzzél neki egy lágy tojást és add neki oda, hogy megigya; amint visszanyeri hangját, vezesd őt hozzám.” Így is történt. És ez a Klára úrnő kérdezte Andrea nővért, hogy mi történt vele és mit tett, de Andrea nővér nem akarta neki megmondani, s erre az említett úrnő elmondta neki a kísértését pontról pontja, amint vele történt, és ez elterjedt a nővérek között.

Miként szabadított meg egy nővért a süketégtől és a monostort a szaracénoktól

17 Azt is mondta ez a tanú, hogy Klára úrnő egy nővért, akit Christiana nővérnek neveztek, megszabadította süketégtől, amiben régóta szenvedett.

18 Azt is mondta, hogy az assisi háború idején, féltvén nagyon a nővéreket a tatárok és szaracénok, az Isten és az Anyaszentegyház ellenségei jövetelétől, az említett boldogságos Anya kezdte bátorítani őket, mondván: „Nővéreim és leánykáim, ne féljete, mert ha Isten velünk lesz, az ellenség nem árthat nekünk. Bízatok a mi Urunk Jézus Krisztusban, mivel ő minket meg fog szabadítani, és én a ti biztosítékotok¹⁴² akarok lenni, hogy semmi rosszat ne okozzanak. És ha ők be fognak jönni, engem állítsatok eléjük.” Így egy napon ott termett az ellenség Assisi városának feldúlására. Néhány szaracén fölmászott a monostor falára és lemászott a belső udvarba, s ezért a fentebb említett nővérek nagyon féltek. De a szentséges Anya mindnyájukat megerősítette, és azoknak az erejét lekicsinyelte: „Ne féljete, mert nem tudnak ártani nekünk.” Így szólván a szokott imádság segítségéhez folyamodott, melynek ereje oly nagy volt, hogy az említett ellenséges szaracénok anélkül, hogy valamilyen kárt

¹⁴⁰ Világi személy, aki a monostor gazdasági ügyeit vezette.

¹⁴¹ *scrofulus* – Nyaki nyirokcsomók tbc-s megbetegedése.

¹⁴² A *recolta* jelenthet zálogot, biztosítékot, garanciát.

okoztak volna, elmentek, mintha elűzték volna őket; úgyhogy a házban semmihez sem nyúltak hozzá.

- A kérdésre, honnan tudja a fentebb említett dolgokat, azt válaszolta, hogy ő jelen volt.
- A kérdésre, melyik hónapban és melyik napon történt, azt mondta, hogy nem emlékszik rá.

19 Azt is mondta, hogy mikor Aversai Vital a császár parancsára nagy sereggel vonult fel Assisi városa ellen, ő nagyon félt, hogy a várost beveszik és veszélybe kerül. Ezt a hírt közölték Klára úrnővel, és nagyon féltek; viszont Vital azt mondta, hogy addig nem vonul el, amíg be nem veszi a várost. Mikor ama úrnő megértette ezen dolgokat, nagyon bízva Isten hatalmában, hívatta az összes nővért, hamut hozatott és azzal beszórta a fejét, melyet korábban lenyíratott. S azután ugyanő az összes nővér fejére hamut hintett és megparancsolta nekik, hogy mindannyian menjenek imádkozni azért, hogy az Úristen szabadítsa meg a fent említett várost. Így is történt, mert a következő nap éjszakáján a mondott Vital elvonult egész hadával.

20 Azt is mondta az a tanú, hogy mikor a fentebb említett szent úrnő és Anya a halál küszöbén állt, azon a péntek éjjelen, melyre az a bizonyos szombat, halálának szombatja következett, a boldogságos Anya elkezdett beszélni, mondván: „Indulj csak nyugodtan békében, mert jó kíséreted lesz, mert aki téged megteremtett, meg is szentelt; és miután téged megteremtett, beléd helyezte a Szentlelket; szüntelenül úgy vigyázott reád, mint az anya vigyáz szeretett fiacskájára.” És hozzáfűzte: „Áldott légy, Uram, aki engem megteremtettél.” A Szentháromságról olyan éles elmével beszélt, hogy a nővérek nem is tudták jól megérteni.

21 Egy nővérhez ez a tanú így szólt: „Te aki jó emlékezőtehetségű vagy, tartsd jól észben, amit az úrnő mond!” És az az úrnő meghallotta ezt, és a jelenlévő nővérekhez így szólt: „Annyira tartsátok észben ezeket a dolgokat, amiket most mondok, amennyire meg fogja engedni nektek Az, aki velem ezeket mondatja.”

22 Egy nővér is, névszerint Anastasia, megkérdezte azt az úrnőt, hogy kivel, vagy kihez beszélt, mikor a fenti első szavakat mondta? Így válaszolt neki: „Én a lelkemhez beszélek.”

23 És hozzátette az a tanú, hogy egész éjszakán át, melyen ebből az életből kimúlt, prédikálván intette a nővéreket. S végül elvégezte gyónását olyan szépen és jól, hogy az a tanú illet korábban sohasem hallott. És ezt a gyónást azért végezte el, mert félt, hogy hátha megsértette valamivel a keresztségben fogadott hitet.

24 És Ince pápa úr eljött meglátogatni őt, mivel súlyos beteg volt. Klára azután így szólt a nővérekhez: „Leánykáim, dicsérjétek az Urat, mert hogy az ég és a föld sem lenne képes köszönetet mondani azért a nagy jótéteményért, melyet én Istentől kaptam, mivel ma magamhoz vettem őt a Legfölségesebb Szentségben, és láttam az ő helyettesét is.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy látta azokat, mert jelen volt.

– A kérdésre, mikor történt ez, vajon Klára úrnő halála előtt-e, a tanú azt válaszolta, hogy néhány nappal előtte.

25 Az említett tanú azt is mondta, hogy az a Klára úrnő oly buzgó volt a szemlélődésben, hogy nagypéntek napján az Úr szenvedése fölött elmélkedve szinte érzéketlenné vált azon egész napon át, és a rákövetkező éjszaka nagy részén.

26 Az olajos korsórol eskü alatt ugyanazt mondotta, mint a fenti tanúk.¹⁴³

27 Olyan más nővérekről is megkérdezték őt, akik gyógyulást nyertek; azt válaszolta, hogy ilyenek többen is voltak, de már meghaltak.

¹⁴³ I. 15; II. 14.

Az eljövendő dolgok megérezéséről

28 A fenti tanú azt is mondta, hogy az a Klára úrnő elmesélte a nővéreknek: Mikor édesanyja várandós volt, elment a templomba, és a kereszt előtt állva figyelmesen imádkozott, kérve Istent, hogy oltalmazza őt és segítse át a szülés veszedelmén. Hallott egy hangot, mely így szólt hozzá: „Fényt fogsz szülni, ami beragyogja a világot?”¹⁴⁴

29 Az a Klára úrnő azt is elmesélte, hogy egyszer látomásban úgy tűnt neki, hogy Szent Ferenchez visz egy melegvizes korsót, egy kéztörlésre alkalmas törlőruhát, és egy magas sziklára lépett fel, de mindez olyan könnyedén ment, mintha sima talajon járna. És odaérkezve Szent Ferenchez, a szent kihúzott a saját kebléből egy emlőt, és azt mondta Klára szűznek: „Jöjj, vedd át és szopjad meg!” S miután megszopta, a szent figyelmeztette őt, hogy szopja meg mégegyszer; és amit ő szívott belőle, az olyan édes és gyönyörűséges volt, hogy sehogyan sem tudná elmagyarázni. S miután szopott, az a kerektség, azaz az emlő nyílása, ahonnan kifolyik a tej, boldogságos Klára ajkai között maradt; és kezével felfogta azt, ami ott maradt a szájában; úgy tűnt neki, hogy olyan fényes és olyan ragyogó aranyból van, hogy teljesen tisztán láthatott benne mindent, mint egy tükörben.¹⁴⁵

Szent Klára csodálatos meghallgatásáról

30 Azt is elmesélte a fent említett Klára úrnő, hogy az Úr születésének nemrégiben elmúlt éjszakáján (1252-ben), nem tudván a súlyos betegség miatt fölkelni az ágyból, hogy bemenjen a kápolnába, a nővérek mindannyian elmentek a szokásos módon a matutinumra, magára hagyván őt. Akkor az az úrnő sóhajtozván mondta: „Ó, Uram Istenem, íme egyedül maradtam veled ebben a kis hajlékban.” Akkor hirtelen hallani kezdte az orgonát, a rezonáriumokat és a testvérek zsolozsmázását Szent Ferenc templomából, mintha ott lett volna.

31 Ezeket és sok más csodát elmondás és hallomás alapján mondott el ez a tanú a fent említett Klára úrnőről, aki San Damiano monostorának első apátnője és Anyja volt, és első volt a Rendben. Nemes volt származása és rokonsága, és gazdag a világ dolgaiban, aki annyira szerette a szegénységet, hogy egész örökségét eladta és szétosztotta a szegényeknek. És oly nagyon szerette azt a Rendet, hogy nem akarta elhagyni a legkisebb dolgot sem a fent említett Rend obszervanciájából, akkor sem, mikor beteg volt.

32 S élete végén, miután összes nővérét egybehívta, igen gondosan figyelmükbe ajánlotta a Szegénység privilégiumát. És nagyon óhajtotta, hogy megkapja a Rend bullás reguláját, s egy napon azt a bullát a szájára helyezhesse, s a másik napon meghaljon. S amint óhajtotta, úgy is történt, mivelhogy jött egy testvér a bullás levéllel, melyet ő tisztelettel megfogván – mert halála már a küszöbön állt –, szájához emelt, hogy megcsókolja. És azután a következő napon a fent említett Klára úrnő ebből az életből kimúlt az Úrhoz.¹⁴⁶ Valóban makulátlanul fénylő (Chiara-Klára) a bűn sötétsége nélkül, az örök világosság ragyogásában. Ezt a dolgot a tanú, az összes nővér és mindaz, aki ismerte az ő életszentségét, kétség kívül állítják.

IV. TANÚ

1 AMATA nővér, COCCORANÓI MARTINO úr leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy kb. huszonöt éves volt, mikor belépett ebbe a

¹⁴⁴ VI. 12.

¹⁴⁵ Celanói ezt a részletet nem hozza életrajzában, talán szemérmességből. A látomás szimbolikus tartalma (sziklaszál, szoptató anya, tükör) viszont jól ismert a középkori életrajzokból.

¹⁴⁶ Lásd a Regula bevezetőjét.

Szerzetbe; és ismerte Szent Klárát, s a tanú a szent intésére és buzdítására lépett be a Szerzetbe. Gyakran mondta neki, hogy azt a kegyelmet kérte számára Istentől: ne engedje meg, hogy becsapja őt a világ, és ne maradjon a világban. És az a tanú a szent unokahúga volt, és ennél fogva őt anyjának tekintette.

2 És ismerte az életét, és hallotta, hogy miként tért meg, és hogy Szent Ferenc buzdítására és prédikációjára lépett be a Szerzetbe, jóllehet mielőtt belépett, mindenki, aki ismerte, szentnek tartotta a sok kegyelem és erény miatt, melyeket Isten adományozott neki, úgy, amint az emberek ajkáról hallotta.

3 És azután, hogy a fenti tanú belépett a Szerzetbe, mindig vele maradt, ezért ismerte életszentségét, mely Isten adományaiban volt, és azokban az erényekben, melyeket Isten neki adott, s ezeket semmiféleképpen nem tudná elmondani, pedig minden erény együtt volt őbenne: a legmagasabb fokú szüzesség, jóság, szelídség s a nővérei és mások iránti együttérzés.

4 Az imádságban és szemlélődésben állhatatos volt, s mikor visszatért az imádságból, arca fényesebbnek és szebbnek tűnt, mint a nap. A szavaiból elmondhatatlan édesség áradt olyannyira, hogy egész élete mennyeknek tűnt.

5 Az étkezésben való mértékletessége annyira szigorú volt, hogy úgy tűnt, mintha az angyalok táplálnák őt. Ő valóban gyötörte testét, olyannyira, hogy a hét három napján, azaz hétfőn, szerdán és pénteken semmit sem evett, és a többi napokon kenyéren és vízen böjtölt egészen addig az ideig, amíg Szent Ferenc meg nem parancsolta neki, hogy a fentebb említett napokon, mikor nem eszik semmit, egyen valamit. És akkor, hogy az engedelmesség szerint járjon el, evett egy kis kenyeret, és ivott egy kis vizet.

6 A ruházat durvaságáról és a fekvőhely keménységéről azt mondta, amit korábban Filippa nővér, a fentebb említett tanú.¹⁴⁷

Miként szabadult meg a tanú a láztól, a köhögéstől és a vízkórtól

7 Azt is mondta az a tanú, hogy mikor lázas beteg volt, köhögött, vízkór és oldalfájás gyötörte, Szent Klára rárajzolta kezével a kereszt jelét, és rögtön megszabadította őt.

– A kérdésre, milyen szavakat mondott az a szent, azt válaszolta, hogy miután a kezét kitérta fölé, kérte Istent, hogy ha lelkének javára válik, szabadítsa meg őt attól a betegségtől, és így teljesen megszabadult.

– A kérdésre, hogy előtte mennyi ideig volt beteg, azt mondta, hogy tizenhárom hónapon keresztül, de azután többé nem esett a mondott betegségbe. Akkor hatalmasra felfújódott hasa is, oly módon, hogy alig tudta meghajlítani a fejét. S így azon szent érdemeiért az Úr tökéletesen megszabadítva, teljes egészségét visszaadta.

Miként szabadított meg egy nővért a tályogtól

8 A mondott Klára úrnő hasonlóképpen megszabadított bizonyos nővéreket betegségeiktől, kezével a kereszt jelét rajzolván rájuk.

– A kérdésre, kik voltak azok a nővérek, azt válaszolta, hogy a diambrai Benvenuta nővér, aki a hóna alatt bizonyos nagy sebeket hordott, melyekre öt flastromot helyeztek, és tizenegy éves vagy akörüli kora óta szenvedett ebben a betegségben. S a fent mondott úrnő megjelölte őt a kereszt jelével, és megszabadult bajától.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy a tályogokról leváltak a flastromok, s azután nem szenvedett többé attól a betegségtől.

¹⁴⁷ III. 4.

– A kérdésre, miféle betegség volt az, azt válaszolta, hogy tályognak hívják.

Miként szabadított meg egy nővért a köhögéstől

9 Azt is mondta, hogy egy másik nővér, akit Ceciliának hívtak, erősen köhögött, ami evéskor váratlanul tört rá úgy, hogy majd megfulladt tőle. Ezért a fent mondott Anya egy bizonyos pénteki napon adott neki egy kevéske pogácsát, hogy egye meg. Ő azt nagy félelemmel fogadta el, de a szent Anya parancsára megette, s azután többé nem érzett semmit abból a betegségből.

– A kérdésre, hogy előtte mióta szenvedett a mondott betegségben, azt válaszolta, hogy nem emlékszik rá, de úgy hiszi, hogy sokáig volt ebben a betegségben.

Miként szabadított meg egy nővért fülének süketességétől

10 Mondta azt is, hogy egy másik, akit Christiana nővérek hívtak,¹⁴⁸ egyik fülére régóta süket volt, sőt még mielőtt belépett a monostorba, és azután is. De miután az a Klára úrnő megjelölte a kereszt jelével, megérintette süket fülét, és megszabadult bajától. Azt mondta, hogy más nővérekre nem emlékszik, jóllehet még többet is megszabadított ettől (a betegségtől).

Miként szabadított meg egy fiúcskát a szemén lévő hályogtól

11 Azt is mondta, hogy egy perugiai fiúcska szemén volt egy bizonyos hályog, mely eltakarta egész szemét, ezért elvitték Szent Klarához, aki megérintette a fiúcska szemét, s ezután a kereszt jelét rajzolta rá. S azután így szólt: „Vezessétek őt anyámhoz, Hortulana nővérhez (aki San Damiano monostorában volt), és tegye rá a kereszt jelét.” Miután ezt megtette, a fiúcska megszabadult. Ezért Szent Klára azt állította, hogy anyja szabadította meg a fiút. Az anya pedig ennek ellenkezőjét vallotta, hogy Klára úrnő, az ő leánykája szabadította meg a fiúcskát, s ily módon mind a ketten a másikra hárították ezt a kegyelmet.

– A kérdésre, hogy előtte mikor látta a fiúcskát azzal a hályoggal, azt válaszolta, hogy előtte csak akkor látta őt azzal a hályoggal, mikor behozták a monostorba a mondott Klára úrnőhöz; sem előtte nem látta őt, se azután, hogy meggyógyult, mivelhogy a fiúcska rögtön kiment a monostorból. És az a tanú mindvégig a monostorba zárva maradt a fent említett időszak alatt.

12 Megkérdezvén őt a fent említett szent alázatosságáról, ugyanaztmondta, mint amit korábban Filippa nővér eskü alatt mondott.¹⁴⁹

13 Azon szentnek a szegénység és az imádság iránti szeretetéről ugyanaztmondta, mint a fenti Filippa nővér.¹⁵⁰

14 Azt is mondta az a tanú, hogy a nővérek, félve a szaracénok, tatárok és egyéb hitetlenek jövetelétől, kérték a szent Anyát, hogy cselekedjen olyat az Úrnál, hogy az ő monostoruk megmeneküljön. És ez a szent Anya nekik ezt válaszolta: „Nővérekéim és leánykáim, ne féljete, mert az Úr titeket meg fog védeni. Én magam akarok a ti biztosítékotok lenni, és ha megtörténne, hogy az ellenség leereszkedik a monostorba, helyeztetek engem öléjükhöz.” S így azután a szent Anya sok imádságára a monostor, a nővérek és minden egyéb holmi sértetlen maradt.

¹⁴⁸ V. tanú

¹⁴⁹ III. 9.

¹⁵⁰ III. 3., 13-14

15 Assisi városának ostromáról és megszabadulásáról ugyanaztmondta, amit korábban Filippa nővér.¹⁵¹

16 Szent Klára édesanyjának csodájáról, Szent Klára látomásáról, a Szent Ferenc által nyújtott emletről, az Úr születésének éjszakáján történt csodáról, mindezen dolgokról ugyanaztmondta, mint Filippa nővér. De hozzátette, ő azt is hallotta a fent említett Klára úrnőtől, hogy az Úr születésének azon a bizonyos éjszakáján látta a mi Urunk Jézus Krisztus járszolatát is.

17 Azt is mondta az a tanú, hogy az Úr jó előre meglátta, hogy a legelső abban a Rendben olyan szent lesz, akiben soha nem volt látható semmiféle hiányosság, ellenben együttesen látszódtott benne minden erény és kegyelem, úgy hogy még életében szentnek tartották mindazok, akik ismerték. Nemes vérből származott, de sokkal nemesebb volt szent Szerzetének vagyis Rendjének obszervanciájában. Ő még betegsége ideje alatt sem akart elhagyni semmit abból a Rendből, és így életszentségben kormányozta magát és nővéreit mintegy negyvenhárom éven keresztül.

18 Úgy szerette nővéreit, mint önmagát, és a nővérek életében és halála után is olyan tiszteletet tanúsítanak iránta, mint az egész Rend Anyja és szentje iránt. És azt is mondta, hogy szentsége és jósága szempontjából több volt benne a jó és az erény, mintsem hogy ő el tudná mondani.

19 Azt is mondta, hogy mivel az említett Klára úrnő közel állt ahhoz, hogy kimúljon ebből az életből, azaz halálát megelőző utolsó pénteken mondta a tanúnak, aki egyedül maradt vele: „Látod-e a dicsőség Királyát, akit én látok?” És ezt többször mondta neki, és néhány nappal később kilehelte lelkét.

20 Azt is mondta, hogy az a tanú hallotta egy Pisana nevű asszonytól, hogy az Úr őt Szent Klára érdemeiből öt ördögtől szabadította meg, és hogy az ördögök megvallották, hogy azon Klára úrnő imádságai gyújtották őket lánggra. S emiatt a mondott asszony odajött a monostorhoz, ahhoz a helyhez, ahol beszélni szoktak a nővérekkel, azért hogy hálát adjon mindenekelőtt Istennek.

– A kérdésre, mindez mikor történt, azt válaszolta, hogy négy éve vagy valahogy így.

V. TANÚ

1 CHRISTIANA nővér CHRISTIANO DE PARISSE úr leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője, eskü alatt vallotta, hogy mivel az a tanú hosszú idő óta süket volt egyik fülére, és sok gyógyszerrel próbálkozott, melyek közül egyik sem használt neki soha semmit, utolsóként Szent Klára megérintette fülét, megjelölte fejét a kereszt jelével, és így megnyílt a füle úgy, hogy nagyon jól hallott.

– Megkérdezvén őt a hónap és a nap felől, azt válaszolta, hogy a hónap június vagy július volt, de a napra nem emlékezett.

2 Azt is mondta az a tanú, hogy semmiféleképpen sem tudná kifejezni annak a Klára úrnőnek életszentségét, példás erkölcsseit. Azzal a dologgal úgy áll, hogy miként a tanú szilárdan hitte, telve volt kegyelemmel, erényekkel és szent cselekedetekkel. És hitte, hogy mindazt, amit a szentség felől mondani lehet Szűz Mária után bármely szent asszonyról, valóban el lehet róla mondani; de ő nem tudja elmondani minden erényét és kegyelmét.

3 Benvenuta nővér sebeinek meggyógyításáról ugyanaztmondta, amit korábban Amata nővér, a fentebbi tanú mondott.¹⁵²

¹⁵¹ III. 28, 29, 30

¹⁵² IV. 8.

4 Azt is mondta, hogy akkor még nem volt hét éve annak, hogy az a tanú belépett a monostorba.

5 Azt is mondta, hogy a monostor egyik igen súlyos kijárati kapuja ledőlván, ráesett a fentebb mondott Klára úrnőre; egy nővér, akit spoletói Angeluccianak hívtak, hangosan felkiáltott, attól félve, hogy meghalt, mivel ő magától nem tudta fölemelni azt a kijárati kaput, mely teljes egészében az úrnőre dőlt. Ez okból az a tanú és a többi nővérek összefutottak, és látta az a tanú, hogy a kijárati kapu még rajta van, mely olyan súlyos volt, hogy három testvér alig tudta fölemelni és visszatenni a helyére. Mindazonáltal az az úrnő azt mondta, hogy semmi kárt nem okozott benne, hanem úgy volt rajta az ajtó, mintha csak egy köpeny lett volna.

– A kérdésre, hogy ez mennyi idővel ezelőtt történt, azt válaszolta, hogy két éve vagy valahogy így, július hónapban, Szent Péter ünnepének nyolcadában.

VI. TANÚ

1 CECÍLIA nővér,¹⁵³ A SPELLÓI CACCIAGUERRA DE GUALTIERI úr leánykája, San Damiano monostorának szerzetesnője, eskü alatt vallotta, hogy ő a szent emlékü Klára úrnő szájából, aki valamikor a mondott monostor apátnője volt, hallotta, hogy majdnem 43 éven át a nővérek irányításával foglalkozott. Három évvel később az a tanú belépett a Rendbe, azt követően, hogy a fent említett úrnő Szent Ferenc prédikációjára belépett a Szerzetbe. És az a tanú azon Klára úrnő és boldog emlékü Fülöp testvér buzdítására lépett be oda.¹⁵⁴ Attól az időtől kezdve negyven éven keresztül folyamatosan a mondott Klára úrnő szent irányítása alatt élt. Az a tanú nem elég ahhoz, hogy kimerítően beszéljen dicséretre méltó és csodálatosan szent szerzetesi életéről.

2 Mivel Isten őt választotta a szüzek Anyjául és a Rend első és legfőbb apátnőjéül a nyáj őrzésére, hogy saját példájával megerősítse a szent Szerzet iránti elkötelezettségben¹⁵⁵ ezen Rend monostorainak többi nővérét. Ő valóban rendkívül szorgos volt a buzdításban és a nővérek őrzése körül, részvételt mutatott a beteg nővérek iránt, és gondoskodott szolgálatukról, alávetette magát alázatosan a legkisebb szolgáló nővérnek is, mindig megvetve önmagát.

3 Éber volt az imádságban és a magasztos szemlélődésben olyannyira, hogy néhányszor imádságból visszatérve arca a szokásosnál fényesebbnek tűnt, és szájából egyfajta édesség áradt.

4 Imádságát bőséges könnyhullatással kísérte, és a nővérek felé lelki örömezt mutatott. Soha nem volt zaklatott, de nagy szelídséggel és jóindulattal oktatta a nővéreket; és néhányszor, mikor arra szükség volt, szorgalmasan dorgálta őket.

5 Sohasem akart megbocsátani a testének; a pihenésben és az öltözködésben már nagyon hamar túlzottan szigorú volt; az étkezésben és az ivásban rendkívül mértékletes volt, úgyhogy úgy tűnt: anyagi életet él, s ily módon életszentsége nyilvánvaló volt mindazok előtt, akik ismerték vagy pedig hallgatták őt.

¹⁵³ A Cacciaguerra de Spello család rokona lehetett a perugiai konzulok családjának, amely 1200–1202-ben egyesíteni akarta a várost Assisi kommunájával. Cecília Klára ötödik társa, aki 1214-ben csatlakozott hozzá. Eszerint a közösség híre ekkor már túljutott Assisi határain.

¹⁵⁴ Hosszú Fülöp testvér fontos szeménlyiség a San Damiano-i nővérek életében. A mennyei ékesszólás adományával rendelkezett (1Cel 21). Jelen van Ferencnek Klárával titokban folytatott beszélgetéseinél, amikor végül eltervezik a szökést. Ő az, aki Ferencsel és Quintavallei Bernát testvérral együtt elkíséri Klárát a bencés apácák monostorába (XII. 5.). Hugolino bíboros őt nevezte ki a Szegény Úrnők általános vizitátorává, amíg Ferenc Keleten tartózkodott. Ferenc visszatérésekor Pacificus testvér kerül a helyére; majd Ferenc halála után 1228-ban ismét ő lesz a nővérek vizitátora.

¹⁵⁵ *propositum*

– A kérdésre, honnan tudta meg a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy vele tartózkodott mintegy negyven éven keresztül és látta az ő szent életét és szerzetesi életszentségét, ami nem lehetett másként, csak ha az Úr öntötte bele bőségesen a mondott kegyelmeket és a többi egyéb dolgot, melyeket nem tudna megnevezni, s melyekkel ő ékeskedett.

6 Azt is mondta, hogy a fent említett Klára úrnő annyira lánglelkű volt, hogy az Úr iránti szeretetből szívesen elnyerte volna a vértanúságot, és ezt be is bizonyította. Mikor megtudta, hogy Marokkóban néhány Testvér vértanúságot szenvedett, ő azt mondogatta, hogy el akar oda menni, mire ez a tanú sírva fakadt. Ez még azelőtt történt, hogy így megbetegedett volna.

– A kérdésre, ki volt jelen ekkor, azt válaszolta, hogy akik jelen voltak, már meghaltak.

7 A fentebb említett Szent alázatosságáról, ágyának és öltözetének durvaságáról, önmehtagadásáról és böjtöléséről ugyanazokat mondotta, mint amiket korábban Filippa nővér.¹⁵⁶ Azt is hozzáfűzte, hogy kezeivel mosogatta a beteg nővérek székeit, melyekben olykor férgek voltak; és amint az az úrnő mondotta, nem érzett azokból semmilyen bűzt, hanem leginkább jó illat áradt belőlük.

8 Azt is mondta, hogy az Úr kegyelméből, kezével a kereszt jelét rajzolván, több nővért is kigyógyított betegségéből, így pl. Amata nővért, Benvenuta nővért, Christiana nővért, Andrea nővért, amint Filippa nővér mondotta, aki fentebb tanúbizonyságot tett.¹⁵⁷ És ugyancsak megszabadította Cecília nővért, amint Amata nővér mondotta.¹⁵⁸

9 És látott másokat is, akiket odahoztak a monostorhoz a fent említett szent Anyához, hogy gyógyítsa meg őket, és ő följük rajzolta a kereszt jelét, és megszabadultak. Ennek ellenére nem tudná őket megnevezni, mert sem azután, sem pedig előtte nem látta őket, mivelhogy az a tanú mindig a monostorba zárva élt.

10 Azon Klára úrnő szegénység iránti szeretetéről, imádságának erejéről, a város és a monostor megszabadításáról ugyanazt mondotta, mint Filippa nővér.¹⁵⁹

11 Azt is mondta, hogy valahányszor csak veszély közeledett, a szent Anya parancsára minden nővér az imádság menedékéhez folyamodott.

12 Azt is mondta az a tanú, hogy ő hallotta Szent Klára anyjától, hogy mikor várandós volt ezzel a leánykával és ott állt a kereszt előtt, kérve az Úr segítségét a szülés veszedelmében, hallott egy hangot, mely azt mondta neki, hogy nagy fényt fog szülni, ami teljesen beragyogja a világot.

– A kérdésre, mikor hallotta ezt tőle, azt válaszolta, hogy az idő tájt, mikor Szent Ferenc kimúlt ebből az életből.

13 A Szent Ferenc által nyújtott emlőről szóló látomásról azt mondotta, amit Filippa nővér, azzal a különbséggel, hogy nem emlékezik arra, amit ő az emlő nyílásáról mondott, tudniillik hogy Szent Klára azt a szájában tartotta.

14 Azt is mondta, hogy az említett Klára úrnő nem akart egy kis időre sem tétlenkedni; még betegsége ideje alatt sem, melynek végén kimúlt ebből a világból, az ágyban felültette magát és szőtt. Ebből azután vékony anyagot, abból pedig korporálét készítettett és a tárolásukra kis dobozokat, amiket selyemmel vagy kelmével borított. Azután elküldte Assisi püspökéhez, hogy áldja meg, majd így elküldte Assisi városának és a püspökségnek a templomaiba. És tudomása szerint ezeket átadták minden templom számára.

15 Azt is mondta, hogy a fent említett Klára úrnő prófétai lelkülettel rendelkezett, mert egy napon Szent Ferenc öt asszonyt küldött hozzá, hogy vegye fel őket a monostorba. Ezután Klára fölkel, és azokból négyet vett fel, de az ötödikről azt mondta, hogy nem akarja

¹⁵⁶ III. 3, 4, 5.

¹⁵⁷ III. 10, 11, 16, 17; V. 9.

¹⁵⁸ IV. 9.

¹⁵⁹ III. 13-14, 18-19

felvenni, mivelhogy nem tartana ki a monostorban, csak ha ott lenne három évig. De azután a sok alkalmatlankodás miatt felvette őt; az említett asszony alig fél évet volt ott.

– A kérdésre, ki volt az az asszony, azt válaszolta, hogy Taccolo leánykája, Gasdia úrnő volt. És ez még Szent Ferenc életében történt.

– A kérdésre, ki volt jelen, mikor Szent Klára ezeket a szavakat mondotta, azt válaszolta, hogy ott volt Ágnes nővér, az ő húga, aki csak kevéssel ezelőtt távozott az élők sorából; más nővérekre nem emlékezett.

A csodálatos étkezésről

16 Azt is mondta, hogy egy napon, mikor a nővéreknek csak fél kenyere volt, melynek a másik felét előtte a kint álló testvéreknek adták, a fentebb mondott úrnő megparancsolta ennek a tanúnak, hogy ebből a fél kenyérből szeljen ötven szeletet, és adja fel azoknak a nővéreknek, akik asztalhoz telepedtek. Akkor azt mondta ez a tanú a fent említett Klára úrnőnek: „Ahhoz, hogy ebből a kenyérből ötven darabot kihozzunk, az Úrnak az öt kenyérral és a két hallal történt csodájára lesz szükség.” De az az úrnő azt mondta neki: „Menj és tégy úgy, amint mondtam!” S így az Úr megsokszorozta azt a kenyeret oly módon, hogy abból kihozott ötven szép nagy szeletet, ahogy azt Szent Klára neki megparancsolta.¹⁶⁰

17 A kijárat kapuról is, amely ráesett az úrnőre és sértetlen maradt, minden részletében úgy számolt be, ahogy korábban Christiana nővér, mondván, hogy ő azt látta rajta.

VII. TANÚ

1 BALVINA nővér,¹⁶¹ COCCORANÓI MARTINO ÚR leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy ez a tanú San Damiano monostorában harminchat évnél valamivel tovább volt szent emlékü Klára úrnő irányítása alatt, aki a fent említett monostor apátnője volt; világi és szerzetesi életét is felékesítette az Úr sok jótéteménnyel és erénnyel, melyeket semmiféle módon nem lehetne felsorolni.

2 Tudvalévő, hogy az az úrnő születésétől fogva szűz maradt. Az összes nővér között ő volt a legalázatosabb, és olyan lánglelkű volt, hogy Isten iránti szeretetből szívesen elviselte volna a vértanúságot a hit és Rendjének megvédése érdekében. Még mielőtt megbetegedett volna, szeretett volna elmenni Marokkó azon részeibe, ahol az elmondás szerint a Testvérek vértanúságot szenvedtek.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy az a tanú végig vele volt a fent említett időben, és látta és hallotta a Rend és a hit iránti szeretetét, mely a fent említett úrnőben megvolt.

3 És azt is mondta, hogy mennyire szorgalmas és serény volt az imádságban, a szemlélődésben és a nővérek buzdításában. E tekintetben teljesen a saját szándéka szerint haladt.

4 Alázatosságáról, imádságának erejéről, fekvőhelyének és ruházatának durvaságáról, önmehtagadásáról és böjtjéről ugyanazt mondotta, amit korábban Filippa nővér mondott,¹⁶² azzal a különbséggel, hogy nem látta a szőlővenyigéből készült ágyat, de tudott arról, mert mondták, hogy egy ideig azt használta. Ugyanakkor látta, hogy egy rendkívül hitvány, fatáblából készült ágyal rendelkezett.

¹⁶⁰ Az 50 kenyérszelet utal a San Damianóban élő nővérek létszámára.

¹⁶¹ Amata nővér édestestvére, Szent Klára unokatestvérenek a leánya.

¹⁶² III. 3, 4, 5.

5 A beteg nővérek székeinek megmosásáról is ugyanazt mondotta, mint amit korábban Cecília nővér mondott.¹⁶³

6 Assisi városának felszabadításáról, melyet Aversai Vital vett ostrom alá, és hogy az ő imádságainak köszönhetően szabadult meg a monostor a szaracénoktól és más ellenségtől, ugyanazt mondotta, mint Filippa nővér.¹⁶⁴

7 A nővéreivel tett csodákról, a kezével rajzolt kereszt jeléről ugyanazt mondotta, mint a fent említett Filippa nővér.¹⁶⁵ És hozzátette, hogy hasonlóképpen szabadított meg a perugiai Benvenuta nővér attól a betegségtől, aminek következtében elveszítette hangját, annak a fent említett szentnek köszönhetően, aki őt megjelölte a kereszt jelével.¹⁶⁶

– A kérdésre, kitől szerezte ezt az értesülését, azt válaszolta, hogy a meggyógyított nővértől.

8 A Szegénység privilégiuma iránti szeretetéről ugyanazt mondotta, mint a fent említett Filippa nővér.¹⁶⁷

9 Azt is mondta ez a tanú, hogy ő hallotta a fent említett Klára úrnőtől, hogy az Úr születésének éjszakáján – mely a minap volt – ő mintha jelen lett volna, úgy hallotta a matutinumot, és a többi imaórát, melyet azon az éjszakán végeztek Szent Ferenc templomában. Ezért azt mondogatta nővéreinek: „Ti elmenvén matutinumra a kápolnába, engem egyedül hagyatok, de az Úr gondoskodott rólam, annak ellenére, hogy nem tudtam fölkelni az ágyból.”

10 És azt is mondta, hogy a Szent Ferenc által nyújtott emlőről szóló látomást úgy hallotta a fent említett úrnőtől, ahogy Filippa nővér elmondta.¹⁶⁸

11 Azt is mondta az a tanú, hogy saját együgyűsége miatt semmiképpen sem tudná elsorolni a jótéteményeket és erényeket, melyek Klarában megvoltak, vagyis alázatosságát, jóindulatát, türelmét és a többi erényeket, melyekben ő olyannyira bővelkedett. A tanú szilárdan hitte, hogy Szűz Mária óta egészen napjainkig egyetlen asszony sem volt nagyobb érdemmel megáldva, mint az az úrnő.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy sok egyéb szent asszony tökéletességéről legendáikból értesült, de ezen Klára úrnő életszentségét ő maga látta is végig a fent említett időben, kivéve egy év öt hónapot, amíg Klára úrnő parancsára Arezzo monostorában tartózkodott egy asszony társaságában, akit szintén ebbe a monostorba küldött. És ez a tanú, mivel Szent Klára unokahúga volt, figyelmesen tanulmányozta életét és szokásait, mely szemmel láthatólag csodálatosnak tűnt neki.

– A kérdésre, mi tűnt neki csodálatosnak abban az életben, azt válaszolta, hogy a sok önmegtágadás, ami az emberi erő határait túlhaladni látszott; és csodálatos volt a többi, szinte töméntelen mennyiségű csoda is, melyeket Isten őáltala és őbenne vitt végbe úgy, amint erről fentebb szó volt.

Miként szabadított meg egy nővért fájdalmas lázától és egy keléstől

12 És hozzátette az a tanú, hogy ő maga beteg lévén, egy éjszaka oly nagyon gyötrődött a csípőjében lévő súlyos fájdalomtól, hogy elkezdett keseregni és panaszkodni. És az az úrnő megkérdezte tőle, hogy mi a baja? Akkor az a tanú megmondta neki fájdalmát, és az az Anya

¹⁶³ VI. 7.

¹⁶⁴ III. 18, 19.

¹⁶⁵ III. 10-11.

¹⁶⁶ II. 13.

¹⁶⁷ III. 13-14

¹⁶⁸ III. 29.

föléje hajolt, közvetlenül a csípőjére, a fájdalom helyére, és azután ráhelyezte a fején lévő fátylat, és a fájdalom rögtön teljesen megszűnt.

– A kérdésre, mikor történt mindez, azt válaszolta, hogy tizenkét évvel ezelőtt, vagy egy kicsivel többel.

– A kérdésre, ki volt ott jelen, azt válaszolta, hogy az a tanú egy cellában volt vele, ahol ő imádsága alatt lenni szokott. A hónapra, napra, vagy az éjszakára nem emlékezett.

13 Egy másik alkalommal, a fenti időpont előtt, az a tanú a fent említett Szent Klára által megszabadított állandó lázától és egy keléstől, mely jobb felől a keblén volt, ami alapján a nővérek azt hitték, hogy meghalt. És ennek már húsz esztendeje.

– A kérdésre, mennyi ideig szenvedett ebben a betegségben, azt válaszolta: három napig.

14 Azt is mondta, hogy az a tanú hallotta egy asszonytól, hogy az Úr öt ördögtől szabadította meg őt a mondott Szent érdemei által.

– A kérdésre, honnan származott az az asszony, azt válaszolta, hogy az asszony elmondása szerint Pisából, ahonnan eljött a monostor beszélőjéhez,¹⁶⁹ hogy hálát adjon Istennek és a fent említett Szentnek.

– A kérdésre, mikor történt mindez, azt válaszolta, hogy kb. négy éve. És mondta az az asszony, hogy az ördögök mondogatták neki: „Annak a Szentnek az imádságai tüzelnek föl minket”. (Ti. hogy ne gyötörjék tovább a megszállottat.)

VIII. TANÚ

1 A RÓMAI LÚCIA nővér, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy már a San Damiano monostorának apátnőjeként Klára úrnő szentsége és jósága oly nagy volt, hogy semmiféleképpen sem tudná azt teljes egészében elmondani.

– A kérdésre, hogy miben nyilvánult meg ez a szentség és jószág, azt válaszolta, hogy nagy alázatosságában, jóindulatában, tisztességében és türelmében.

2 A kérdésre, hogy mennyit volt ő a monostorban, azt válaszolta, hogy ami a jócselekedeteket illeti, szerinte keveset, de az időt tekintve neki oly soknak tűnt, hogy arra nem emlékszik, mivel az a Klára úrnő Isten iránti szeretetből fogadta be őt a monostorba, mikor még nagyon kicsi volt, és azt mondta, hogy ő azt a Klára úrnőt mindig nagy életszentségben látta szerzetesi életében.

3 A kérdésre, miben állt ez a szentség, azt válaszolta, hogy testének gyakori sanyargatásában és életének szigorúságában. És amennyire csak tudott, törekedett Isten tetszésére lenni, nővéreit pedig Isten szeretetére oktatta, és nagy részvétet tanúsított irántuk lélekben és testben. És hozzátette az a tanú, hogy ha ő nem rendelkezne a szentekről szóló tudással, nem tudná kifejezni azt a jószágot és szentséget, melyet ő abban a Klára úrnőben látott.

4 És mondta, hogy hallotta: az Úr az ő érdemeiért több nővért megszabadított, de ő ezeknél a gyógyulásoknál nem volt jelen, mert beteg volt.

¹⁶⁹ *locutorium* – Szent Klára Regulája V. fejezetében nem fejt ki, mi az a *locutorium*, mert feltételezi, hogy tudják. De annyi kiderül, hogy ez nem egy hely vagy helyiség, hanem kommunikációs eszköz, a „rács” szó ekvivalense, azzal a különbséggel, hogy amíg a rácsot templomra vagy kápolnára szerelik, a *locutorium* a klauzúrára vagy más helyre is szerelhető. Az 1247-es Regula szerint feltételezhető, hogy a *locutorium* egy sűrűn kilyuggatott vaslemez volt. Szent Klára leírja, hogy a *locutorium* belső részére függönyt kell helyezni, amelyet sohasem szabad széthúzni.

IX. TANÚ

1 FRANCISKA nővér COL DE MEZZO-I CAPITANEO ÚR leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője¹⁷⁰ eskü alatt vallotta, hogy az a tanú, a mondott monostorban élt huszonegy éven keresztül, – melyet a múlt május hónapban töltött be, – abban az időben, mikor Szent Klára a mondott monostor apátnője volt. És azt mondta: ha akkora bölcsessége lenne, mint amekkora Salamonnak volt; akkora ékesszólása, amekkora Szent Pálnak volt, képtelen volna megfelelő módon elmondani azt a jóságot és azt a szentséget, melyet a fent említett idő alatt látott abban a Klára úrnőben.

2 A kérdésre, hogy mit látott benne, azt válaszolta, hogy egyszer, miután behatoltak a szaracénok a mondott monostor belső udvarába, az az úrnő egészen a refektórium (ebédlő) kijáratáig vezettette magát, és maga előtt vitetett egy ládikát, melyben a mi Urunk Jézus Krisztus Testének Szentsége volt.¹⁷¹ Ő földre borult és sírva imádkozott, többek között ezeket a szavakat mondva: „Uram, oltalmazd meg ezeket a szolgálóidat, mivel én képtelen vagyok őket megoltalmazni.” Akkor ő egy csodálatosan kellemes hangot hallott, mely azt mondotta: „Én téged mindenkor megőrizlek.” Akkor a fentebb mondott úrnő könyörgött a városért is, mondván: „Uram, ha jónak látod, őrizd meg ezt a várost is”, és ugyanez a hang felcsendült, mondván: „A város sok veszedelmet fog elszenvedni, de megmenekül.” És akkor a fentebb mondott úrnő a nővérekhez fordult, és így szólt hozzájuk: „Ne féljete, mivel én vagyok a ti biztosítékotok, hogy semmi rossz nem ér benneteket sem most, sem pedig a jövőben, ha mindig engedelmeskedtek Isten parancsainak.” És akkor a szaracénok eltávoztak anélkül, hogy ártottak, vagy valamilyen kárt okoztak volna.

– A kérdésre, mindez mikor történt, azt válaszolta, hogy nem emlékszik rá.

– Megkérdezték a tanút a hónap, a nap és az óra felől is, azt válaszolta, hogy szeptemberben történt, és úgy emlékszik, hogy pénteki napon, a tertia órájában.

– A kérdésre, ki volt ott, azt válaszolta: azok a nővérek, akik az imádságon jelen voltak.

– A kérdésre, ki hallotta még a nővérek közül azt a hangot, azt válaszolta, hogy maga a tanú és egy másik nővér, aki már meghalt, ugyanis ők támogatták azt az úrnőt.

– A kérdésre, miből tudja azt, hogy az a másik nővér is hallotta a hangot, azt válaszolta, hogy az illető nővér mondta neki. És Szent Klára azon az estén mindkettőjüket hívatta és megparancsolta nekik, hogy amíg ő él, senkinek se mondják el.

– A kérdésre, hogy hívták az elhunyt nővért, azt válaszolta, hogy pisai Illuminata nővérnek.

3 Azt is mondta, hogy egy másik alkalommal mondta valaki a fentebb említett Klára úrnőnek, hogy Assisi városát minden biztonnyal elárulják. Az az úrnő hívatta nővéreit, és azt mondta nekik: „Nagyon sok jótéteményt kaptunk ettől a várostól, és ezért kérünk kell Istent, hogy azt őrizze meg.” Ez okból megparancsolta, hogy reggel időben jöjjenek hozzá; s így a nővérek, amint azt ő korábban megparancsolta, jókor reggel elébe járultak. Miután a fenti úrnő hamut hozatott, letette a fátylat a fejéről, és a többi nővérnek is meghagyta, hogy vegyék le a fátylat. S azután vette a hamut, és először a saját fejére – amit nemrég nyíratott le – szórt belőle nagy mennyiségben. Majd meghintette a többi nővér fejét is. Ezt követően megparancsolta, hogy menjenek mindannyian a kápolnába imádkozni. És így történt, hogy a következő napon elvonult a megvert és szétszórt sereg. S attól fogva Assisi városát többé semmiféle hadsereg nem fenyegette. És a nővérek az imádságnak azon a napján

¹⁷⁰ Col de Mezzo egy kastély Assisi és Todi határában. Franciska nővér, világi nevén Massariola, volt a nagynénje Jacopo da Todi (1220–1306) fiatal és szép hitvesének, aki világi ruhája alatt is ciliciumot hordott. Ezt a ciliciumot találták meg rajta tragikus halála után, ami arra indította Jacopót, hogy a Kisebb Testvérek Rendjébe lépjen.

¹⁷¹ Vö. Celanói életrajzának 21. részét.

önmeztagadást végeztek, kenyéren és vízen böjtölve. Közülük néhányan azon a napon nem ettek semmit.

– A kérdésre, mennyi idővel ezelőtt történt mindez, azt válaszolta, hogy Aversai Vitál idejében.

4 Azt is mondta, hogy egyszer május elsején az a tanú látott azon Klára úrnő ölében kebléhez simulva egy csodaszép fiúcskát, oly szépet, hogy azt el sem lehet mondani. És ugyanazon tanú a fiúcska láttán kimondhatatlanul kellemes édességet érzett, és kétségkívül azt hitte, hogy az a fiúcska Isten Fiacskája. Azt is mondta, hogy akkor ő azon Klára úrnő feje fölött látott két szárnyat, mely ragyogott mint a nap, s ezek néhányszor a magasba emelkedtek, és néhányszor a fentebb mondott úrnő fejét eltakarták.

– A kérdésre, ki látta még ezt rajta kívül, azt válaszolta, hogy egyedül csak ő látta, s azt sohasem fedte fel egyetlen személynek sem. Sohasem fedte volna fel, csak az oly szent Anya dicséretére.

– Azt is elmondta az a tanú, miként szabadította meg a fentebb említett Szent Klára a kereszt jelével és imádságaival diambrai Benvenuta nővért a hóna alatt viselt sebétől, és Christiana nővért a fülsüketségtől, amint Filippa nővér fentebb, Christiana nővér pedig magáról mondotta.

6 Azt is mondta: egyszer látta, hogy a fentebb mondott szent Klarához viszik az assisibéli Giovanni úr¹⁷² fiacskáját, akinek láza volt, és az a szent rárajzolta a kereszt jelét, megérintette őt, és így megszabadította.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy hallotta azután, hogy az apja mondta a beszélőnél, hogy mily hirtelenül gyógyult meg. De az a tanú látta őt azelőtt is, hogy Szent Klarához vitték, és kis idővel azután látta őt gyógyultan visszatérni a monostorhoz.

– A kérdésre, hány éves volt a fiúcska, azt válaszolta, hogy 5 éves.

– Megkérdezvén őt a fiúcska nevérol, azt mondta, hogy azt nem tudja.

7 Azt is mondta, hogy az a tanú nagyon súlyos betegségben szenvedett, mely erős fejfájással járt, kiáltozásra készítette, s amitől eszméletét is elveszítette. Fogadalmat tett a szent Anyának, mikor az élete végéhez közeledett, és azonnal megszabadult; és azután többé nem érzett semmit abból a betegségből.

– A kérdésre, mennyi ideig szenvedett tőle, azt válaszolta, több mint hat évig.

8 Azt is mondta az a tanú, hogy egyszer a fent említett Klára úrnő betegsége miatt nem tudott fölkelni az ágyból és kérte, hogy hozzanak neki egy bizonyos szalvétát, s mivel nem volt, aki elhozza, íme, egy kis cica a monostorból nekiállt húzni és vonszolni azt a szalvétát, hogy odavigye neki. Ekkor az úrnő azt mondta a macskának: „Te rosszaság, ha nem tudod idehozni, miért vonszolod a földön?” Akkor a macska, mintha megértette volna a szót, nekiállt felgöngyölni a szalvétát, hogy ne érintse a földet.

– A kérdésre, honnan tudja a fentebb mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy a fentebb mondott úrnő maga mondta el neki.

9 A fonásból készült korporalékról az a tanú is azt mondta, hogy ő abból 50 párat számolt meg, melyet szétosztottak a templomok között, amint a fentebbi tanúságtévő nővérek elmondták.

10 Azt is mondta, hogy egyszer, mikor a nővérek azt hitték, hogy a boldogságos Anya már egészen a halál küszöbén áll, és a pap a mi Urunk Jézus Krisztus testével megáldoztatta, az a tanú a fentebb mondott Szent Klára Anya feje fölött látott egy nagyon-nagy fényességet, és úgy tűnt neki, hogy az Úr Teste egy kicsiny és nagyon szép fiúcska volt. S azután, hogy a szent Anya nagy áhitattal és könnyekkel magához vette a Szentséget, amint mindig is szokta,

¹⁷² Vö. 29. lábjegyzet: Világi személy, aki a monostor gazdasági ügyeit vezette.

ezeket a szavakat mondotta: „Oly nagy jótéteményt adott nekem ma az Isten, hogy az ég és a föld nem tudnának azzal felérni.”

– A kérdésre, vajon látta-e ezt valaki a nővérek közül, azt felelte, hogy azt nem tudja, de ő maga biztosan tudja.

– A kérdésre, mikor történt mindez, azt válaszolta, hogy Szent Márton ünnepe körül, három évvel ezelőtt.

– A kérdésre, hogy a nap mely órájában történt, azt válaszolta: reggel a mise után.

X. TANÚ

1 ÁGNES nővér,¹⁷³ az ASSISIBÉLI BERNARDO DE OPORTULO úr leánykája, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy abban az időben, mikor az a tanú nagyon kicsi lány létére belépett a monostorba, Klára úrnő már mint a fent említett monostor apátnője egy csomózatlan lószőrből készült vezeklő ruhát viselt. És mondta, hogy az az úrnő azt kölcsönadta annak a tanúnak három napra, s ezalatt neki oly durvának tűnt, hogy sehogyan sem bírta elviselni.

2 És azt is mondta az a tanú, hogy képtelen lenne kifejezni azon Klára úrnő erényeinek és szent életének alázatosságát, jóságát, türelmét és nagyságát, amint azt monostori tartózkodása egész ideje alatt látta. Mivel úgy tűnt, hogy minden jóság megvolt benne, ezért lehetett mindig szentnek tartani; nem volt benne semmi kivetnivaló.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy az ő irányítása alatt tartózkodott a monostorban 33 évig vagy akörül.

3 És azt is mondta, hogy az a Klára úrnő a kompletórium után esténként hosszasan imádkozott, bőséges könnyeket ontva, és éjfél körül újra fölkelte imádkozni, amíg egészséges volt, és csendben megérintve fölébresztette a nővéreket, és azután külön elimádkozta a sexta imaóráát, mondván: abban az órában történt a mi Urunk keresztrefeszítése.

4 Azt is mondta, hogy a fent említett szent nagyon sok böjttel sanyargatta magát.

– A kérdésre, hogy honnan tudja a fentebb mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy jelen volt.

5 Azt is mondta, hogyha a fentebb mondott Klára úrnő olykor látta, hogy valamelyik nővér kísértéstől vagy nagy bajtól szenved, titokban magához hívta és könnyekkel vigasztalta őt, és néhányszor leborult a lábai elé.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta: többször is látta, hogy a szent Anya hívta őket, hogy megvigasztalja. És egyikük azt mondta neki, hogy az az úrnő leborult a lábaik elé.

– Megkérdezték őt azon nővér nevééről, azt válaszolta, hogy pisai Illuminata nővérnek hívták, aki már meghalt.

6 Azt is mondta azon úrnő alázatosságáról, hogy az oly nagy volt, hogy megmosta a nővéreknek és a (monostoron kívül) szolgáló nővéreknek a lábát. Egyszer, mikor a mondott szolgáló nővérek egyikének megmosta a lábát, szokása szerint meg akarta csókolni, de ő akaratlanul is megrúgta lábával a száját, és az úrnő örvendezett, és megcsókolta a talpát.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy látta.

– A kérdésre, hogy mikor történt ez, azt válaszolta, hogy nagyböjtben.

– A kérdésre, hogy melyik napon, azt válaszolta, hogy az egyik csütörtökön.

7 Azt is mondta, hogy az idő legnagyobb részében, melyben az a tanú a monostorban tartózkodott, a fentebb mondott úrnőnek gyékényből volt az ágya, és egy kis szalma a feje

¹⁷³ Ágnes nővér az assisi podesta leánya volt, aki nagyon fiatalon, öt éves korában lépett be San Damiano monostorába. Szent Ferenc 1225-ben az ő édesapja számára írta meg a Naphimnusznak a megbocsátásról szóló versszakát, mellyel elérte, hogy a kiközösített podesta és a város püspöke kibékültek egymással.

alatt, és beérte ezzel az ágygal. S ezt onnan tudja, mert látta. Azt is mondta: hallotta, hogy mielőtt még az a tanú a monostorba került volna, a fentebb említett Klára úrnőnek szülővenyigéből volt az ágya, de azután, hogy megbetegedett, Szent Ferenc parancsára szalmazsákot használt.

8 Azt is mondta az a tanú, hogy a fent említett Klára úrnő nagy gyönyörűségét találta Isten szavának hallgatásában, és bár ő nem végzett magasabb tanulmányokat, mégis szívesen hallgatta a tanult prédikátorok beszédeit; és amikor egy napon Atri Fülöp, a Kisebb Testvérek Rendjéből való szónok prédikált, az a tanú látott Szent Klára mellett egy gyönyörű szép fiúcskát, és úgy tűnt neki, hogy három esztendő volt. És könyörgött szívében az a tanú, hogy Isten ne engedje meg, hogy őt rászédjék vagy becsapják, ezért válaszként szívében a következő szavakat hallotta: „Én közöttük vagyok”;¹⁷⁴ e szavakkal jelezte, hogy a fiúcska Jézus Krisztus volt, aki az igehirdetők és a hallgatók között jelen van, feltéve, ha ez utóbbiak úgy figyelnek, ahogy kell.

– A kérdésre, mikor történt ez, azt válaszolta, hogy kb. 21 éve.

– A kérdésre, hogy milyen időszakban, azt válaszolta, hogy azon a húsvét utáni héten, mikor azt éneklék, hogy „Ego sum pastor bonus”.¹⁷⁵

– A kérdésre, hogy ki volt ott jelen, azt válaszolta, hogy ott voltak a nővérek.

– A kérdésre, hogy vajon közülük ki látta azt a fiúcskát, azt válaszolta, hogy az egyik nővér azt mondta a tanúnak: „Én tudom, hogy te láttál valami?”.

– A kérdésre, hogy mennyit tartózkodott ott az a fiúcska, azt válaszolta, hogy a prédikáció nagy részén; és mondta, hogy akkor úgy tűnt: nagy ragyogás veszi körül a fent említett Klára Anyát, nem anyagi természetű fény, hanem mint valamely csillag ragyogása, és mondta, hogy az a tanú a fentebb említett jelenés alatt kimondhatatlan édességet érzett. S azután látott egy másik ragyogást, nem egészen olyan színűt, mint az előbb említett volt, hanem egészen pirosat, olyanformán, mintha bizonyos tűzszikrák repkednének ki belőle, és ez a ragyogás egészen körbefogta a fent említett szentet és egészen betakarta a fejét. És nem volt biztos az a tanú afelől, amit látott, és azt a választ kapta, nem hangon keresztül, hanem értelmi úton, hogy a Szentlélek száll reád.¹⁷⁶

9 Azt is mondta, hogy hitük szerint azon Szent Klára imádságának ereje által szabadult meg a monostor a szaracénok ostromától, s ugyancsak az a tanú látta, hogy a fentebb említett Szent Klára Anya ezért imádkozik könnyek között, nagy alázattal, összekulcsolt kezekkel és égre emelt szemekkel.

10 Azt is mondta, hogy az a Szent Klára, halála közeledtekor, intette azt a tanút és a többi nővért, hogy tartsanak ki az imádságban, és hogy az a tanú mondja az Úr öt sebére szóló imádságot, és amennyire fel lehetett fogni, mivelhogy nagyon halkán beszélt, ő ajkával egyfolytában az Úr szenvedését emlegette, és így a mi Urunk Jézus Krisztust nevére szólongatta. S az egyik utolsó szó, amit a szent Anya a fenti tanúnak mondott, ez volt: „Drágalátos dolog az Úr szemében az ő szentjeinek halál?”, azaz: „Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius.”

11 Azt is mondta, hogy egyszer a tanú nagyon sürgető kérésére megengedte neki, hogy megmossa a fent említett Szent Klára Anya lábait; ez a tanú ivott abból a lábvízből, mely neki oly édesnek és ízletesnek tűnt, hogy alig tudja elmondani.

– A kérdésre, vajon a nővérek közül megízlelte-e még valaki azt a vizet, azt válaszolta, hogy nem, mivel a fent említett Szent Klára Anya azt kiöntötte, nehogy többé megízleljék.

¹⁷⁴ Mt 18,20

¹⁷⁵ „Én vagyok a jó pásztor” – Húsvét II. vasárnapja

¹⁷⁶ *Spiritus Sanctus superveniet in te.*

XI. TANÚ

1 Az ASSISIBÉLI DIAMBRAI BENVENUTA nővér San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy az a tanú bizonyos sebeket viselt a hóna alatt és a keblén, melyeket tályognak hívtak, s melyekre öt flastromot tettek, hogy le legyenek fedve. S miután ezt a betegséget 12 évig hordta, egy este elment Szent Klára Anyához, sírva kérve tőle segítséget. Akkor az a jóságos Anya meghatódva szokásos irgalmától, kiszállt az ágyból, és letérdelve imádkozott az Úrhoz. Az imádság befejeztével ahhoz a tanúhoz fordult, és megjelölte a kereszt jelével először önmagát, majd a tanút, és azután elmondta a Miatyánkot, és megérintette sebeit pusztá kezével, s így megszabadult azoktól a sebektől, melyek gyógyíthatatlannak tűntek.

– A kérdésre, mindez mikor történt, azt válaszolta, hogy úgy rémlik neki, szeptemberben múlt két éve; és abból a betegségből azóta semmit nem érez.

2 Azt is mondta, hogy több mint 29 éve annak, hogy az a tanú a monostorba jött, és azóta folyamatosan Szent Klára úrnő és Anya irányítása alatt állt; és az az úrnő megtanította arra, hogy minden más dolognál jobban szeresse Istent; másodsorban megtanította neki, hogy gyakran és teljes egészében vallja meg vétkeiket; harmadsorban oktatta őt, hogy mindig emlékezetében hordozza az Úr szenvedését.

A mennyei udvar csodálatos eljövételéről Szent Klára boldog elköltözésekor

3 Azt is mondta az a tanú, hogy péntek este, mely arra a szombati napra virradt, mely a harmadik volt boldog emlékezetű Szent Klára úrnő halála előtt, az a tanú több nővérrel könnyezvén oly nagy anyjuk haldoklásán, azon úrnő ágyánál ült, és anélkül, hogy valakihez beszélne, az az úrnő elkezdte Istennek ajánlani lelkét, mondván: „Menj békében, mert jó kíséreted lesz, mivel aki téged megteremtett, előtte már megszentelt és azután, hogy téged megteremtett, beléd öntötte a Szentlelket, és aztán megőrzött, mint anya az ő picinyke fiacskáját.” És megkérdezte egy nővér, akit Anastasia nővérnek hívtak, a fentebb mondott úrnőt: kihez beszél és kinek mondja ezeket a szavakat, az az úrnő azt válaszolta: „Én az én áldott lelkemmel beszélgetek”.

4 És ekkor az a tanú serényen elkezdett gondolkodni azon Klára úrnő sok és csodálatos szentségéről, és abban a töprengésben neki úgy tűnt, mintha az egész mennyei udvar megmozdulna és felkészülne, hogy tiszteletben részesítse ezt a szentet, és különösképpen a mi dicsőséges Asszonyunk, a Boldogságos Szűz Mária készített elő saját öltözékeiből, hogy felöltöztesse ezt az új szentet. S miközben az a tanú ezen töprengett és képzelődött, rögtön látta testi szemeivel fehérbe öltözött szüzek nagy sokaságát, akiknek feje körül korona volt, s akik jöttek és beléptek annak a szobának az ajtaján, ahol a fent említett Szent Klára Anya feküdt. A szüzek között volt egy nagyobb, magasabb és hatalmasabb, hogy el sem lehet mondani; mindegyik között a legszebb, aki a fején nagyobb koronát viselt, mint a többiek. A korona fölött egy aranyalmát hordott, mely füstölőhöz hasonlított, s melyből oly nagy fényesség áradt, hogy úgy tűnt: beragyogja az egész házat.

Szüzek is közeledtek a mondott Szent Klára Anya ágyához, és az a szűz, aki legnagyobbak tűnt, egy rendkívül finom ruhával takarta be őt és az ágyat; oly nagyon finom és átlátszó fátyol volt ez, hogy nagy finomsága miatt az a Klára úrnő, bár be volt vele fedve, mégis látszott.

Azután a szüzek Szüze, amelyik nagyobb volt, arcával a fentebb mondott Szent Klára szűz arcára vagy a keblére borult, ezért az a tanú nem tudta jól megkülönböztetni egyiket a másiktól. Ennek megtörténte után mindnyájan eltűntek.

– A kérdésre, vajon az a tanú akkor virrasztott-e, vagy aludt, azt válaszolta, hogy virrasztott, mégpedig éberén, és az este az éjszakába hajlott, amint ezt korábban mondotta.

– A kérdésre, ki volt ott jelen, azt válaszolta, hogy több nővér ott volt, akik közül néhányan aludtak, néhányan virrasztottak, de nem tudja, vajon azok látták-e ezeket a dolgokat, amiket ő látott, mivel az a tanú nem hozta nyilvánosságra soha senkinek, a mostani alkalmat kivéve.

– A kérdésre, mikor, és mely napon történt ez, azt válaszolta, hogy péntek este, és az a nagyon Szent Klára úrnő a következő hétfőn halt meg.

5 Azt is mondta az a tanú, hogy mindaz, amit emlegetnek a fent említett Klára úrnő életének szentségéről, igaz, és ő sem tudna többet mondani, mint ezt: Szent Klára úrnőben az életszentségből nem is lehetett volna több; és nem hiszi, hogy a mi Asszonyunk, a Boldogságos Szűz Mária óta napjainkig lett volna más, nagyobb életszentségű asszony, mint a fent említett Szent Klára úrnő. Mivel ő szűz volt, alázatos volt, Isten szerelmétől lángolt; az imádságban és az állandó szemlélődésben kitartó, életmódja és öltözködése durvasága ellenére vidám, a böjtökben és a virrasztásokban csodálatos, úgy hogy sokan álmélkodtak azon, hogyan tud meglenni oly kevés étellel. Nagy részvétet tanúsított a csüggedők iránt, jóindulatú volt és nagylelkű minden nővér irányában. És állandóan Isten társaságában élt. A világ dolgairól nem akart beszélni, sem pedig hallani. A monostor és a nővérek irányításában annyira előrelátó és tapintatos volt, hogy el sem lehet azt mondani.

– A kérdésre, honnan tudja ezeket a fent említett dolgokat, azt válaszolta, hogy ő is ott élt vele a monostorban a fent említett 29 esztendő alatt, és látta mindezeket a fentebb mondott dolgokat, és ha szükséges lenne, el tudná mondani részletesen is.

XII. TANÚ

1 BEATRIX nővér, az ASSISIBÉLI FAVARONE ÚR leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy ő a szent emlékezetű Klára úrnő testvérhúga volt; (Klára) szinte gyermekségétől fogva angyali életet élt, mivel szűz volt és mindig megmaradt szüzességben, és serény volt a szent élet cselekedeteinek végzésében, olyannyira, hogy híre elterjedt mindazok között, akik őt ismerték.

Szent Klára megtéréséről

2 Azt is mondta, hogy Szent Ferenc, szentsége hírének hallatán, többször is elment hozzá prédikálni, úgy hogy az a Klára szűz beleegyezett az ő prédikációjába, lemondott a világról és minden földi dologról, és elment, amilyen gyorsan csak tudott, hogy Istennek szolgáljon.

3 Ezért eladta egész örökségét és azon tanú örökségének egy részét, és a szegényeknek adta.

4 És azután Szent Ferenc levágta a haját a Portiunculának is nevezett Szűz Mária templom oltára előtt, és aztán átvitte őt San Paulo de Abbatissis templomához. S mikor szülei el akarták vinni, az a Klára úrnő fogta az oltárterítőt, és felfedte a fejét, mutatván nekik, hogy le van nyírva, és semmiképpen sem engedett nekik; nem hagyta magát kivenni, sem pedig velük visszamenni.

5 Azután Szent Ferenc, Fülöp testvér és Bernát testvér elvezették őt a San Angelo de Panzo templomhoz, ahonnan egy kis idő után átvitték őt San Damiano templomához, ahol az Úr az ő irányítása alá több nővért adott.

– A kérdésre, honnan tudja mindezeket a fent említett dolgokat, azt válaszolta, hogy mint testvérhúga, némely dolgokat látott, más dolgokat ugyanazon Klára úrnőtől hallott. Majd arra a kérdésre, mikor történt mindez, azt válaszolta, hogy kb. 42 éve.

Szent Klára szerzetesi élete a monostorban

6 Azt is mondta az a tanú, hogy mivel az a Klára úrnő a mondott monostor apátnője volt, az ő irányítása idején oly szentül és oly okosan viselkedett, és Isten oly sok csodát művelt általa, hogy minden nővér és mindaz, aki ismerte az ő életét, szentnek tartotta, és így is viselkedtek vele, és tisztelték.

– A kérdésre, hogy azon Klára úrnő szentsége miben nyilvánult meg, azt válaszolta, hogy a szüzességben, az alázatosságban, a türelemben és a jóindulatban, a kellő dorgálásban, a nővérek édes megintésében, az imádság és a szemlélődés állhatatosságában, az önmegtágadásban és a böjtökben, a fekvőhelyek és az öltözködés durvaságában, önmegvetésében, Isten iránti szeretetének hevületében, a vértanúság utáni vágyban, és legfőképpen a Szegénység privilégiumának szeretetében.

7 A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy látta, mikor Klára ezeket véghezvitte; s mivel az ő testvérhúga volt, és kb. 24 éven keresztül vele tartózkodott a monostorban, és azelőtt is barátságban élt vele, mint nővérel. És azt mondta, hogy azon Klára úrnő jóságáról emberi szóval nem tudna oly sokat elmondani, amennyi abból benne volt.

8 Kérdezték arról is, hogy az Úristen milyen csodákat művelt általa? Azt válaszolta, hogy Isten általa szabadított meg több nővert, a kereszt jelét rajzolván rájuk; és sok egyéb csodát is tett, mert Isten az ő imádságaira védte meg a monostort a szaracénoktól és Assisi városát az ellenség ostromától, amint ezt nyilvánvalóan hiszik.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, mert látta, mikor imádságát végezte s azt is, mikor a szaracénok elvonultak anélkül, hogy bárkinek, akár a monostornak is kárt okoztak volna. Imádsága végeztével a következő napon a hadsereg, mely Assisi városa előtt volt, elvonult.

9 A kérdésre, kiket szabadított meg a nővérek közül betegségektől, azt válaszolta, hogy azon Klára úrnő által megszabadult Benvenuta nővér, Christiana nővér és több más nővér.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy látta őket betegen és nagyon rossz állapotban, olyannyira, hogy végül a szent Anya rájuk rajzolván a kereszt jelét, imádsággal megszabadította őket. S azután őket egészségeseknek látta.

XIII. TANÚ

1 Az ASSISIBÉLI BERNARDO DA SUPPO ÚR CHRISTIANA nevű leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt ugyanaztmondotta megtéréséről és annak módjáról, amit korábban Beatrix nővér mondott és hozzátette, hogy Isten szüze, Klára csodálatos módon távozott el atyja világi otthonából. Mivel attól félt, hogy akadályt gördítenek útjába, nem a szokásos kijáraton akart kimenni, hanem a ház egy másik kijáratához ment, ahová súlyos gerendákat és egy kőoszlopot támasztottak, hogy ne lehessen kinyitni. Ezeket sok férfi együttesen is alig tudná elmozdítani, de ő egyedül Jézus Krisztus segítségével azokat elmozdította, és kinyitotta a kijáratot. Másnap reggel sokan látták a nyitott ajtót és fölöttébb elcsodálkoztak, hogyan tudta azt kinyitni egy fiatal lányka.

– A kérdésre, honnan tudja azokat a dolgokat, azt válaszolta, hogy az a tanú akkor abban a házban élt, és korábban vele volt és ismerte őt, mert vele lakott Assisiben.

– A kérdésre, mikor történt mindez, azt válaszolta: 42 éve vagy pedig egy kicsivel több.

– A kérdésre, hány éves volt akkor Szent Klára, azt válaszolta, hogy az elmondás szerint 18 éves volt.

2 Azt is mondta, hogy akkor az atyai házban őt mindenki becsületesnek és szentnek tartotta; és mondta, hogy május hónapban lesz 34 éve annak, hogy belépett a monostorba és azon Szent Klára úrnő kormányzása és fegyelme alatt állt, akinek életszentsége beragyogta az

egész monostort és gyarapította azt minden erénnyel és erkölccsel, melyeket megkívánnak a szent asszonyoktól.

3 Ezen erényekről az a tanú azt mondta, hogy akkor tudna teljességében és igazán válaszolni, ha ő részletesen felkutatná az összes erényt. S ami a legfőbb: az a Klára úrnő teljes egészében az irgalmas szeretettől lángolt és úgy szerette a nővéreit, mint önmagát. S ha olykor olyan dolgot hallott, mely nem tetszene Istennek, nagy részvétet tanúsítva, késelem nélkül igyekezett azt kijavítani.

S mivel ő ilyen volt, ilyen szent és ennyire erényektől felékesített, Isten azt akarta, hogy ő legyen a Rendben az első Anya és Mesternő. És oly jól őrizte a monostort, a Rendet és önmagát a vétkek minden mételeyétől, hogy emlékezetét mindörökre tiszteletben fogják tartani. S a nővérek meg vannak győződve arról, hogy az a szent Anya imádkozik érettük Istenhez a mennyben, aki oly előrelátóan, jóindulatúan és éberem kormányozta őket a földön a Szerzetben és a szegénység melletti elkötelezettségben.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy látta azokat és jelen volt vele a monostorban a fentebb mondott egész idő alatt, és korábban vele lakott és ismerte őt, amint arról fentebb beszámolt.

4 A ruházat és a vezeklő ruhák durvaságáról, az önmegtágadásról és az imádságról azt mondta: soha nem hallotta, hogy abban lenne valaki hozzá hasonló a világon, vagy pedig, hogy a fentebb mondott dolgokban őt túlhaladná. És ezeket a dolgokat onnan tudja, mert látta.

5 Benvenuta nővér tályogoktól való megszabadításáról mindazt elmondta, amit korábban ugyanaz a Benvenuta nővér mondott, mivel ő ott jelen volt.

6 Amata nővér vízkórtól való megszabadításáról azt mondta, amit korábban ugyanaz az Amata nővér mondott, mivel ő ott jelen volt.

7 Christiana nővér megszabadításáról ugyanazt mondotta, mint az a Christiana nővér.

8 Ferrarai Andrea nővér megszabadításáról ugyanazt mondotta, amit korábban Filippa nővér mondott.

9 A monostor szaracénoktól való megvédéséért és megszabadításáért végzett imádságról, és Assisi városának – melyet az ellenség megostromolt – megszabadításáért végzett imádságról ugyanazt mondotta, mint a fentebb említett Filippa nővér, és hozzátette, hogy ugyanazon tanú volt az, aki Szent Klára úrnő parancsára szólt a nővéreknek, hogy imádkozzanak.

10 Azt is mondotta, hogy a fent említett Klára úrnő abban a betegségben, amelyben elhunyt, nem hagyta abba sohasem Isten dicséretét, intvén a nővéreket a Rend tökéletes obszervanciájára és különösképpen a szegénység szeretetére.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy gyakran ott volt.

11 Örökségének eladásáról azt is mondta az a tanú, hogy Klára úrnő rokonai mindenki másnál több pénzt ígértek neki, de ő nem nekik, hanem másoknak adta el azért, hogy a szegények ne legyenek megkárosítva. S mindazt, amit azon örökség eladásából kapott, szétosztotta a szegényeknek.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta: mert látta és hallotta.

XIV. TANÚ

A SPOLETÓI ANGELEIO ÚR ANGELUCCIA nevű leánya, San Damiano monostorának szerzetesnője eskü alatt vallotta, hogy 28 éves volt, mikor az a tanú San Damiano monostorába került, és ezen monostorban tartózkodásának egész ideje alatt szent emlékezetű Klára úrnő irányítása mellett oly sok és oly nagy jó dolgokat látott tőle, hogy róla valóban el kellene mondani mindazt, amit bármely mennyországi szentről el lehet mondani.

2 A kérdésre, hogy miben állt ez a sok jószág, azt válaszolta, hogy abban az időben, mikor az a tanú belépett a monostorba, Klára úrnő beteg volt, de ennek ellenére éjszaka felkelt az ágyán és imádságban virrasztott könnyek sokaságával; és ugyanazt cselekedte reggel és a tertia órája körül.

3 És szilárdan hiszik, hogy egyszer az ő imádságai szabadították meg a monostort a szaracénok támadásától, akik már behatoltak a monostor kerítésén. Egy más alkalommal pedig megszabadította Assisi városát az ellenség ostromától.

4 Azt is mondta, hogy oly nagy volt a nővérek iránti alázatossága és jóindulata, oly nagy a türelme és az állhatatossága a megpróbáltatásokban, és oly nagyon szigorú életfelfogása, oly nagy keménységet tanúsított az étkezésben és az öltözködésben, és oly nagy irgalmas szeretetet minden nővér iránt, oly nagy előrelátást és gondoskodást a neki alávetett nővérek buzdításában, olyan nagyon buzgó volt a nővérek megintésében és más jó és szent dolgokban, melyek megvoltak abban a Klára úrnőben, hogy azt emberi szóval semmiképpen sem tudná kifejezni vagy megértetni, mivel az életszentségből nagyon sok volt benne, ezért azt ő sohasem tudja elmondani; és ugyanúgy a szegénység iránti szeretetéről is szólt, mely tökéletes volt benne.

– A kérdésre, honnan tudja a fent mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy vele tartózkodott a fent említett egész idő alatt, és látta életének szentségét, amint arról vallomást tett.

5 És a nővérek közül senki nem vonja kétségbe, hogy Isten ne művelt volna általa sok csodát már életében is, amint az fentebb elmondattott.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy látta, mikor Benvenuta nővér a kereszt jelére, melyet az a Klára úrnő rajzolt rá kezével, rögtön megszabadult sebeitől, és hallotta, hogy még több nővér és idegen megszabadult az említett módon.

6 Látta azt is az a tanú, mikor becsukódott az épület kijárati kapu, azaz a monostoré, ráesett Klára úrnőre és azt hitték a nővérek, hogy az halálát okozta. Ez okból nagy sírásban törtek ki, de az az úrnő sértetlen maradt és azt mondta, hogy egyáltalán nem érezte annak a kijárati kapunak a súlyát. Pedig az olyan súlyos volt, hogy három testvér alig tudta visszatenni a helyére.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy látta azt, mivel ő ott jelen volt.

– Megkérdezték a napról, azt mondta, hogy Szent Péter nyolcadában történt, vasárnap este, és akkor azon tanú kiáltására gyorsan odajöttek a nővérek és úgy találták, hogy a mondott kapu még rajta volt, mivel az a tanú egyedül nem tudta felemelni.

7 Azt is mondta ez a tanú, hogy a fentebb említett Klára úrnő halála csodálatos volt és dicsőséges, mivelhogy halála előtt néhány nappal egy este elkezdett beszélni a Szentháromságról és más szavakat mondani Istenről oly kifinomultan, hogy csak alig néhány tudós vagy tanult ember tudná azokat megérteni; és még más dolgokat is mondott.

– A kérdésre, hogy miféle szavakat mondott még, azt válaszolta, amit korábban a fentebb említett Filippa nővér.

8 Az a tanú azt is mondta, hogy egyszer a fentebb mondott szent Anya, Klára úrnő hallotta, hogy azt éneklik húsvét után, hogy: „Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro”;¹⁷⁷ ezen annyira megörült és annyira az emlékezetében tartotta, hogy evés után és a kompletórium után mindig kért magának és a nővéreknek szenteltvizet, és azt mondogatta nekik: „Nővéreim és leánykáim, mindig emlékeznetek kell és emlékezetekben tartani az a szenteltvizet, amely a kereszten függő Urunk Jézus Krisztus jobb oldalából folyt ki.”

9 Azt is mondta, hogy mikor az a nagyon szent Anya a szolgáló nővéreket kiküldte a monostorból, figyelmeztette őket, hogy amikor szépen virágzó és lombos fákat látnak,

¹⁷⁷ „Láttam, hogy víz tör elő a tmeplom jobb oldalából” – húsvéti időben a vasárnapi szentmisék elején énekelt antifóna.

dicsérik Istent és hasonlóképpen, mikor az embereket és a többi teremtményeket látják, mindig mindenért és mindenben dicsérik az Istent.¹⁷⁸

XV. TANÚ

1 November havának huszonnyolcadik napján a monostor betegszobájában Márk testvér, Filippa nővér és a többi nővérek jelenlétében BALVINA DA PORZANO nővér, San Damiano monostorának szerzetesnője esküvel erősítette meg Klára úrnő életszentségét és az ő nagy jóságát.

2 Azt is mondta, hogy ugyanaz a tanú látta azt a kijáratot a mondott Szent Klára Anyán, mely ráesett, mikor azt még nem emelték fel, és azt mondta, hogy Szent Klára elmondása alapján az a kapu semmiféle kárt nem okozott benne. Ellenkezőleg, úgy volt rajta, mint egy köpeny. És mondta az a tanú, hogy az a kapu súlyos volt, és hogy ő Angeluccia nővér kiáltásaira odafutott a többi nővérral együtt, mivel mindannyian félték, hogy az halálát okozza.

– Megkérdezvén az időpontról, azt mondta, hogy kb. 7 éve történt.

(A NŐVÉREK KÖZÖSSÉGÉNEK EGYÜTTES TANÚSÁGTÉTELE)

Ugyanazon a napon, november 28-án San Damiano monostorának épületében jelen lévén Don Leonardo, Spoleto fődiakónusa, Jakab atya, Trévi plébánosa, a fentebb említett spoletói Bertalan püspök úrnak és a Kisebb Testvérek Rendjéből való Márk testvérnek – a mondott monostor káplánjának – társaságában, San Damiano monostora világtól elvonult nővéreinek egész közössége jelenlétében. Miután mindnyájan összegyűltek, néhány apáca megesküdött, hogy az igazat mondja, és tanúságot tettek a szent emlékezetű Szent Klára úrnő életéről, megtéréséről, szerzetesi életéről és a csodákról, melyekről azt állítják, hogy az ő érdemei miatt történtek. Madonna Benedetta nővér, San Damiano fentebb említett monostorának akkori apátnője, többi nővérral egyöntetűen mondták a fentebb említett tiszteletreméltó spoletói püspök úr és atya jelenlétében, hogy mindaz, ami életszentség tekintetében bármely, Szűz Mária után élt szent asszonyban valóban megtalálható, elmondható és tanúsítható, az szent emlékü Klára úrnőről, egykori apátnőjükről és szentséges Anyjukról is igaz. Mindez az ő egész életéből következik, amiért mindannyian készek megesküdni, nyilatkozni és tanúskodni. Mivel ők látták csodálatos megtérését, és abban az időben, mikor vele tartózkodtak a mondott monostorban, látták életének szentségét és az ő angyali szerzetesi életét, amiről emberi szavakkal soha sem tudnának teljes beszámolót nyújtani.

XVI. TANÚ

1 Ugyanazon a napon az assisibéli San Paulo templomában¹⁷⁹ a tiszteletreméltó spoletói püspök úr és atya, Andriolo de Bartolo, Vianello del Benvenuto Lucchese és még mások jelenlétében UGOLINO DE PIETRO GIRARDONE,¹⁸⁰ assisibéli lovag megesküdött, hogy

¹⁷⁸ Klára Ferenchez hasonlóan minden teremtményben a Teremtő jóságát szemlélte (2Cel 165). A klauzúra nem zárta be Klára szívét, hanem elérte igazi célját: kitágította azt, s ezzel tisztává tette és áttetszővé, hogy mindenben dicsérje a mindenek Teremtőjét.

¹⁷⁹ 1253. november 28-án a bíróság véglegesen elköltözik San Damianóból San Paulo templomába, a város szívébe, hogy lejegyezzék néhány assisi polgár tanúságtételét, akiknek különleges emlékei voltak Szent Kláráról.

¹⁸⁰ 1237-ben az assisi kommuna rektora, a szaracénok támadásának idején a város kapitánya. Háza Klára családjának háza mellett állt a San Rufino téren.

az igazat mondja szent emlékezetű Klára úrnő életéről, megtéréséről, szerzetesi életéről és érdemeinek tulajdonított csodáiról, és azt mondta, hogy Szent Klára Assisi városának igen nemes sarjából származott, mivelhogy Offreduccio de Bernardino úr volt az ő nagyapja, és ennek az Offreducciónak volt Favarone úr a fiacskája, Szent Klára apja.

2 Szent Klára szűz volt, és az atyai házban nagyon példás életű, mindenkire jóindulatú és kegyes; és amint Szent Ferenc volt a Kisebb Testvérek Rendjében – melyet ő alapított és indított el Isten segítségével – a legelső, úgy ez a Szent Klára szűz Isten akarata szerint a világtól elvonult úrnők Rendjében a legelső volt, és azt a Rendet szentségben és jóságban kormányozta, miként az kitűnik és nyilvánvaló ebből a tanúbizonyságból, s ahogyan ezt mindenki láthatta.

3 Azt is mondta, hogy Szent Ferenc prédikációjára és az ő buzdítására a mondott Szent Klára szűz belépett a Szerzetbe, amint az közismert.

4 Azt is mondta, hogy az a tanú elhagyván a feleségét, akit Guiduzia úrnőnek hívtak, visszaküldte őt apja és anyja házába, s így nélküle élt több mint 22 éven keresztül. Soha senki nem tudta őt rávenni arra, hogy fogadja vissza feleségét és tartson ki mellette, jóllehet többször kitartóan kérték őt, még szerzetes személyek is. Végül az egyik napon elmondták neki, hogy Szent Klára úrnőnek látomása volt, s ebben a látomásban azt a kinyilatkoztatást kapta, hogy Hugolino úr, maga a tanú, haladéktalanul köteles visszavenni feleségét, aki neki egy fiúcskát fog szülni, s akiben nagy öröme és vigasztalása lesz. Ez a hír igen éles fájdalmat okozott neki, de néhány nappal később ellenállhatatlan vonzalmat érzett felesége iránt és visszafogadta őt, akit ő oly régen elhagyott, és azután, miként a fentebb nevezett Szent Klára úrnő látomásban látta, fiút szült neki, aki még most is él, és aki neki nagy öröme és vigasztalására szolgált.

5 A kérdésre, vajon látta-e a fent említett Klára úrnőt atyja és anyja házában tartózkodni, amint azt fentebb állította, azt válaszolta, hogy igen; látta, hogy szent és tisztességes életet élt, amint fentebb mondotta.

6 A kérdésre, honnan tudja, hogy Isten szüze, Klára Szent Ferenc prédikációja hatására lépett be a Szerzetbe, azt válaszolta, hogy az nyilvános dolog volt és mindenki tudott róla; és ő hallotta, hogy Szent Ferenc Klára haját a Sancta Maria de Portiuncula templomában vágta le, és miután ő belépett San Damiano monostorába, az ő Rendjében – mint ahogyan ez nyilvánvaló és ismert – oly magas erényre és életszentségre jutott, mint minden más szent asszony a Paradicsomban.

* * *

Ugyanazon órában és helyen Pelciói Angelo úr és Bonamanzia Barbieri jelenlétében, a fent említett püspök úr előtt Bona de Guelfuccio úrnő, Ranieri de Bernardo és Pietro de Damiano megesküdték, hogy csakis az igazat mondják Szent Klára életéről, megtéréséről, szerzetesi életéről és csodáiról.

XVII. TANÚ

1 Az ASSISIBÉLI BONA DE GUELFUCCIO úrnő eskü alatt vallotta, hogy ő ismerte Szent Klárát abban az időben, mikor ő atyjának házában élt, mivelhogy együtt éltek a mondott házban. Szent Klára olyan szent életet élt mind szerzetbelépése előtt, mind szerzetbelépése után, hogy a tanú szilárdan hiszi, hogy ő megszenteltetett anyjának méhében, mivel ő az ételeket, melyekre azt mondta, hogy megeszi, elküldte a szegényeknek, és az a tanú tanúsítja, hogy azokat többször elvitte.

2 Azon Klára úrnőt mindig mindenki nagyon tisztaságos szűznek tartotta, és lelke buzgalmában mindig Istennek akart szolgálni és az ő tetszésére lenni.

3 Ez okból az a tanú többször elkísérte őt, hogy beszéljen Szent Ferencsel; s ezt mind a ketten titokban tették, nehogy a szülők rajtakapják őket.

– A kérdésre, mit mondott neki Szent Ferenc, Klára azt válaszolta: neki mindig azt prédikálta, hogy térjen meg Jézus Krisztushoz. Fülöp testvér is hasonlóképpen buzdította. És ő szívesen hallgatta őket, és megfogadta mindazon jókat, melyeket neki mondtak.

– A kérdésre, mikor történtek ezek az elmondott dolgok, azt válaszolta, hogy több mint 42 éve, mivelhogy 42 éve annak, hogy Klára belépett a Szerzetbe.

4 És mondta, hogy abban az időben, mikor Klára belépett a Szerzetbe, kb. tizennyolc éves, értelmes, lelkiileg érett kisasszony volt; mindig otthon tartózkodott és rejtőzködött, mert nem akarta, hogy meglássák azok, akik háza előtt elhaladnak. Nagyon jóindulatú volt, és egyéb jócselekedeteket is végzett.

– A kérdésre, honnan tudja az elmondott dolgokat, azt válaszolta, hogy onnan, mert vele lakott.

5 Megkérdezték, hogy Klára úrnő miként tért meg, azt válaszolta, hogy Szent Ferenc levágta a haját a Sancta Maria de Portiuncula templomában, amint azt egy szemtanútól hallotta, mivel ő nem tudott jelen lenni az eseményen, mert akkor a nagybőjtre Rómába ment.

6 Azt is mondta, hogy Klára úrnő, mielőtt levágták volna a haját, elküldte őt, hogy keresse fel Szent Jakab szentélyét,¹⁸¹ mivel Klára úrnő sok kegyelemben részesült, és azt akarta, hogy mások is hasonló módon részesüljenek azokból.

7 Továbbá azon Klára úrnő, míg a világban volt, adott azon tanúnak áhítatból bizonyos pénzösszeget, és megparancsolta neki, hogy vigye azt a Sancta Maria de Portiuncula mellett dolgozóknak, azért, hogy húst vásárolhassanak.

8 Szent Klára szentségéről azt mondta: oly nagy volt, hogy arról a tanú szívében megszámlálhatatlan emléket őrzött, melyeket szavakkal nem lehet elmondani, de amikor Szent Klára Anya beszélt, mindaz, amit mondott, mások épülésére és tanítására szolgált.

XVIII. TANÚ

Az ASSISIBÉLI BERNARDO DE RANIERI úr eskü alatt vallotta, hogy ő nem kételkedik boldog emlékü Szent Klára úrnő szentségében, s abban, hogy ő ne lenne szent az égben. És ha ebben valaki is kételkedne, akkor egyetlen más szentben se kellene hinni. Méginkább nyilvánvalóvá válna, hogy a mi hitünk semmit sem ér. Ez a tanú ismerte a fentebb mondott Klára úrnőt, mikor még kisleány volt atyjának házában. Szűz volt és élete kezdetétől szent dolgokat művelt, mintha már anyja méhében megszentelődött volna.

2 Mivel szép arcú volt, szóba került, hogy férjet keresnek neki, ezért rokonai közül sokan kérlelték, hogy egyezzen bele a férjhez menésbe, de ő nem akart beleegyezni. És ugyanez a tanú többször is próbálta meggyőzni őt, hogy egyezzen bele, de Szent Klára meg sem akarta hallgatni, sőt mi több, még ő prédikált neki a világ megvetéséről.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy felesége rokona volt a fent említett Klára úrnőnek, és ezért az a tanú otthonosan mozgott a házukban, és látta a fentebb mondott jócselekedeteket.

3 A kérdésre, hogy milyen jócselekedeteket végzett, azt válaszolta, hogy böjtölt, imádkozott, és szívesen osztott alamizsnát, amikor csak tudott. S mikor a házbeliakkal együtt ült, mindig Isten dolgairól akart beszélni. S mihelyt csak tehetett, minél hamarabb levágatta a haját Szent Ferencsel.

---

¹⁸¹ Santiago de Compostella

S mikor rokonai ki akarták őt venni a San Paulo apátságából és visszahozni Assisibe, semmiképpen sem tudták, mivel ő nem akarta, hanem megmutatta nekik lenyírt fejét, és így ők hagyták, hogy ott maradjon.

4 A fentebb mondott Klára úrnő Assisi városának legnemesebbjei közül való volt, apai és anyai részről egyaránt.

– A kérdésre, honnan tudja a fent említett dolgokat, azt válaszolta, hogy közismert volt az egész vidéken.

5 Azt is mondta az a tanú, hogy miután a fentebb említett Klára úrnő elment, hogy San Damiano temploma mellett maradjon, mivel ő maga szent volt, arra tanította a leánykát, hogy szentségben szolgáljanak Istennek, mint ahogy ez ma is látható az ő leányainál.

6 És szilárdan hiszi Assisi városának minden polgára, hogy a mondott Szent Klára úrnő imádságaira és érdemeire való tekintettel menekült meg a monostor és szabadult meg a város az ellenségtől.

7 A kérdésre, mikor történt Szent Klára szerzetbelépése, azt válaszolta, hogy több, mint negyven éve.

XIX. TANÚ

1 Az Assisi városából való PIETRO DE DAMIANO eskü alatt vallotta, hogy az a tanú és apja Szent Klaráék háza mellett laktak. Ismerte azt a Klára úrnőt még világi korából, és ismerte az ő apját, Favarone urat, aki nemes volt, nagy volt és a város előkelője, ő és családjának többi tagja is. És az a Klára úrnő nemes volt, nemesi származású és tisztes viselkedésű; és az ő családjából hét lovag került ki, mind nemes és előkelő.

– A kérdésre, honnan tudja ezeket a dolgokat, azt válaszolta, hogy mindezt látta, mivel a szomszédban lakott.

2 És akkor a mondott Klára úrnő, aki abban az időben még kisleány volt, lelki módon élt, amint azt róla tartják. És látta, hogy apja, anyja és rokonai nemesi származásához illően férjhez akarják adni, nemes és tehetős férfiakhoz. De ő, aki akkoriban tizenhét éves lány lehetett, sohasem akart beleegyezni, mert szüzességben akart maradni, és szegénységben élni, mint ahogyan azt később bebizonyította, mikor eladta egész örökségét, és árát a szegényeknek adta. És őt mindenki szent életűnek tartotta.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy mivel szomszédja volt, tudta, hogy senkinek sem sikerült rávennie őt arra, hogy a világ dolgaihoz kösse a szívét.

XX. TANÚ

1 November havának huszonkilencedik napján az assisi San Paulo templomában Leonardo úr, spoletói fődiakónus, Don Jakab, trévi plébános jelenlétében, az assisibéli GIOVANNI DE VENTURA, az említett spoletói püspök úr előtt megesküdtött, és azt mondta, hogy az a tanú Klára úrnő házában élt, mikor Klára még atyja házában élt kisleányként és hajadonként, mivel ő a ház testőre volt.¹⁸²

2 És akkor az a Klára úrnő tizennyolc éves lehetett, atyai és anyai részről Assisi városának leelőkelőbb családjából származott. Atyját Favarone úrnak hívták, és az ő nagyapja Offreduccio de Bernardino úr volt. És akkor az a kislány oly egyenes és erényes volt életében és magatartásában, mintha már régóta a monostorban lett volna.

¹⁸² *fameglio* – umbriai nyelven fegyveres testőrt jelent.

3 A kérdésre, hogy milyen életet élt, azt válaszolta: házának udvara¹⁸³ a város legnagyobbjaihoz tartozott, és a házában nagy kiadásokat végeztek. Mégis ő az előkelő házban szokásos, evésre felszolgált ételeket elrejtette és félretette, és azután elküldte azokat a szegényeknek.

– A kérdésre, honnan tudja a mondott dolgokat, azt válaszolta, hogy ő a házban élvén, látta azokat és szilárdan hitte, és mások is ezt állították.

4 Klára még atyja házában élvén, egy durva anyagból készült fehér ruhát¹⁸⁴ viselt a többi ruhája alatt.

5 Azt is mondta, hogy böjtölt és kitartóan imádkozott, és egyéb jámbor dolgokat cselekedett, ahogyan ő látta, és mindenki meg volt róla győződve, hogy kezdettől fogva a Szentlélek indította őt.

6 Azt is mondta, hogy a fent említett Klára úrnő, mikor megtudta, hogy Szent Ferenc a szegénység útját választotta, szívében elhatározta, hogy ő is ugyanazt cselekszi. És így az a Szent Ferenc levágta a haját a Sancta Maria de Portiuncula templomában, vagy a San Paulo templomban. S mikor őt rokonai ki akarták venni San Paulo templomából és visszavinni Assisibe, ő megmutatta nekik lenyírt fejét.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy hallomásból, és hogy közismert tény volt ez.

7 S azután elment San Damiano temploma mellé, ahol Szent Damjánról nevezett Rendjének anyjává és mesternőjévé lett, és ott sok fiúcskát és lánykát szült a mi Urunk Jézus Krisztusban, amint az ma is látszik.

8 Azt is mondta, hogy szentségében kételkedni nem lehet, hiszen közbenjárására az Úr számtalan csodát művelt, amint ez nyilvánvaló.

9 Azt is mondta, hogy abban az esztendőben, a fentebb említett Szent Klára úrnő halála évében látott egy Alpokon-túli dühöngőt, avagy ördögtől megszállottat. Kötelekkel összekötözve vezették őt a mondott Szent Klára úrnő sírjához, és ott helyben megszabadult bajától.

– A kérdésre, honnan tudja ezt, azt válaszolta, hogy látta a mondott betegségben szenvedőt, és hogy ott a mondott Szent Klára sírjánál rögtön megszabadult.

– A kérdésre, mi volt a beteg neve, azt válaszolta, hogy azt nem tudja, mivel nem erről a vidékről származott.

– A kérdésre, hogy mely szent segítségével hívására szabadított meg, azt válaszolta, hogy a mondott Szent Klára úrnő sírjánál, s ez köztudott és közismert.

– A kérdésre: melyik hónapban és napon történt, azt válaszolta, hogy úgy hiszi, most szeptemberben. A napról azt mondta, hogy arra nem emlékszik.

– A kérdésre, hogy ki volt jelen, azt válaszolta, hogy mindazok, akik a téren voltak, látták őt, és vele futottak a fent említett Szent Klára úrnő sírjához.

Vége. Istennek legyen hála! Ámen.

¹⁸³ Az „udvar” azt jelenti: „akik látogatják a házat”

¹⁸⁴ *staminea* – más nevén *cilicium*

Szent Klára szentté avatási bullája

„Clara claris praeclara meritis” kezdetű bullájában IV. Sándor hírül adja Klára szentté avatásának tényét. A fordítás alapjául szolgáló latin eredetit Franciaország püspökeinek címezték, ma az anagni székesegyház levéltárában őrzik. A bulla a szentté avatási pert idézi fel. Megemlíti Klára kiemelkedőbb csodáit, megrajzolja portróját. A hivatalos stíluson át is érezni, hogy IV. Sándor pápa igen nagyra becsülte Szent Klárát. A latin eredetit lásd Omaechevarría, 117-127. old. Fordította Balanyi György piarista.

1 [Sándor püspök, Isten szolgáinak szolgája,] Tisztelendő testvéreinek, Franciaország valamennyi érsekének és püspökének [üdvözlését és apostoli áldását küldi.]

2 A kitűnő érdemekkel ékeskedő Klára ott fent a mennyben az örök dicsőség fényességében ragyog, lent a földön pedig jeles csodák ragyogásában tündököl. Életművével itt a földön csak szűk körben és tompított fényvel világított, ott a magasságos égben ellenben az örök jutalom bőségében dúskál, és erénye vakítóan hinti fényét a halandó emberek útjára.

3 Itt lent a legtökéletesebb szegénység kiváltságát nyerte osztályrészül, míg ott fent a mennyországban a kincsek mérhetetlen tömegével fizetnek vissza neki, és ezenfelül a katolikus hívek határtalan szeretete és hódolata fonja körül alakját. Itt a földön jeles cselekedetek kísérték, ott a magasságos mennyországban az isteni fény teljessége ragyogja körül, és a keresztény világ csodáinak megfoghatatlan jeleiről méri le életszentségét.

Ó, Klára, milyen sokféle címen ékesít téged a világosság. Világoskodtál már megtérésed előtt, de még inkább világoskodtál megtérésed után és rejtett szerzetesi életedben. Kimúlásod után pedig egyenesen az égig csapott fényed. Te a példaadás fényességes tükrét állítottad a világ elé; a mennyei gyönyörűségek kertjében a szüzesség kedves liliomát ajánlottad áldozatul; itt a földön pedig a készséges segítségnyújtás hathatós gyógyító szerét használtad eszközül.

Ó, csodálatos fénye boldogságos Klárának! Minél szorgalmasabban nyomozza az ember tetteiben, annál elbűvölőbben ragyog eléje minden életmegnyilvánulásából. Fényt árasztott – ismétlem – a világban, és fényt árasztott a Szerzetben. Odahaza, a szülői házban szelíd napsugár módjára világolt, a klostromban villámként szórta szerte fényét. Életében világolt, holtában sugárzik; a földön világoskodott, az égből visszafénylik.

Ó, milyen nagy ennek a fénynek hatalma, és milyen elbűvölő ennek a világosságnak ragyogása! Bár a klostrom szűk falai közé volt rekesztve, fénylő sugarait mégis messzire lövellte; bár parányi zárdába volt zárva, sugaraival mégis beragyogta az egész világot. Belülről gondos őrizet alatt állott, mégis akadálytalanul áradt kifelé. Igen, Klára rejtekben élt, és íme, élete mégis nyitott könyv volt mindenki számára; nem beszélt, és híre-neve mégis hangosan kiáltott; cellájában rejtőzködött, és mégis világszerte beszéltek róla.

4 És ezen nincs mit csodálkoznunk; mert a lámpát, amint egyszer meggyújtották és lángra lobbantották, nem lehetett többé elrejteni, hogy ne világoskodjék és ragyogó fényét ne hintse szét az Úr házában. Hasonlóan a jó illatszerekkel teli edényt sem lehetett eldugni úgy, hogy ne illatozzék, és édes illatával be ne töltse az Úr hajlékát. Ellenkezőleg, mialatt a klostrom szűk magányában kemény önsanyargatással gyötörte testének alabástromedényét, az egész Egyház életszentségének jó illatával telt el.

5 Míg mint fiatal lány a világban élt, kora ifjúságától kezdve sietve igyekezett tiszta ösvényen áthaladni az esendő, tisztátalan világon; szüzessége drágalátos kincsét szüntelenül érintetlen szemérmességében őrizte, és egy pillanatra sem szűnt meg a szeretet és irgalom műveit cselekedni. Így történt, hogy életszentségének dicséretes híre

szomszédaihoz is eljutott. Boldogságos Ferenc, mihelyt dicséretét hallotta, azonnal buzdítani kezdte őt, hogy adja magát egészen Krisztus szolgálatára.

És ő hamarosan megfogadta a szent intelmeit; lemondott a világról és minden múlt javáról, és önként vállalt szegénységben egyes-egyedül az Úrnak kívánt szolgálni. Hő vágyát, mihelyt csak tehetett, be is teljesítette: minden vagyonát és amije még csak volt, Krisztus kedvéért alamizsnára váltotta át, és a szegények segítésére fordította.

6 Mikor kiszakította magát a világ zajából, először egy mezei kápolnába tért be, ahol boldogságos Ferenc tulajdon kezével levágta haját. Innét egy másik kápolnába húzódott át, ahonnan rokonai mindenáron otthonába való visszatérésre akarták kényszeríteni. Ő azonban azonnal átkarolta az oltárt, belefogódzott terítőjébe, megmutatta lenyírt fejét, s bátran és elszántan ellenállott rokonai kényszerítésének; mivel bensőleg már a legteljesebben egyesült Istenével, egy pillanatra sem tűrhette, hogy elszakítsák szolgálatától.

7 Végül ugyancsak boldogságos Ferenc a szülővárosán, Assisin kívül fekvő San Damiano templomához kalauzolta, ahol azután az Úr, nevének állandó tiszteletére és magasztalására társnőket adott mellé. Itt vette üdvös kezdetét Szent Damján jeles és szent Rendje, mely azóta az egész világon elterjedt. Boldogságos Ferenc buzdítására itt adta az első indítást ennek az újszerű és szent életformának követésére. Itt lett ő rendíthetetlen kőszála ennek a nagy Szerzetnek és fundamentuma ennek a fényes jövőre hívatott intézménynek.

8 Nemes volt ő származásánál, de még nemesebb erkölcsénél fogva. Szüzességét, melyre már azelőtt is nagyon vigyázott, az új Szerzet regulája alatt még sokkal gondosabban őrizte. Idővel anyja, Hortulana asszony, aki különben már annak előtte is foglalatosságot az irgalmasság cselekedeteivel, az ő példáját követve szintén belépett a Szerzetbe, és ott gondos kertészhez illően, aki ilyen pompás növényt tudott növeszteni, boldog halállal múlt ki. Néhány esztendővel rá Szent Ferenc állandó sürgetésére boldogságos Klára maga vette kezébe a klastrom és a nővérek kormányzását.

9 Így lett ő az a nemes fajtájú, sudár növésű és ágait messzire kinyújtó fa, mely a szerzetesi élet édes gyümölcseit hozta, s melynek kellemes enyhet kínáló lombja alá tömegesen özönlöttek és ma is özönlenek buzgó nők, hogy ott maguk is hasonló gyümölcsöket teremjenek. Ő lett a spoletói völgy tisztaságos patakja, mely a lelkek felüdítésére és táplálására az élővizet új forrását fakasztotta, mely azután apró erekre szétválva szertefolyt az Egyház termőföldjén, és megöntözte a szerzetesség ültetvényét.

Az életszentség magasba nyúló fáklyája lett ő, mely vakítóan világolt az Úr szent sátorában; szokatlan ragyogására igen sokan siettek és sietnek feléje, hogy lángjánál ők is meggyújtsák a maguk mécsesét. A hit szent földjén a szegénység lugasát telepítette és ápolta ő, s az üdvösség gazdag és bőséges termését szüretelte róla. Az Egyház termőföldjén az alázatosság kertjét varázsolta elő; a sokféle apró lemondás és nélkülözés palántáit ültette beléje, és mégis az erények gazdag bősége hajtott ki belőle. Rendjén belül a kemény önmegtágadásnak rakott fészket, és íme, mégis a lelki felüdülésnek bőséges táplálékával szolgáltak benne.

10 Elsője lett ő a szegényeknek, vezére az alázatosoknak, mestere az önmegtágadóknak és apátnője a bűnbánóknak. Monostorát és gondjaira bízott családját okosan, körültekintéssel, az Úr félelmében és szolgálatában és a szerzetesi regula tökéletes megtartásában kormányozta. Éber volt a gondoskodásban, szorgalmas a szolgálatban, meggondolt a biztatásban, óvatos a feddésben, fáradhatatlan az együttérzés kifejezésében, nem túlzó a hallgatásban, megfontolt a beszédben és általában körültekintő mindenben, ami a helyes kormányzáshoz tartozik; inkább akart szolgálni, mint uralkodni és inkább kívánt másokat tisztelni, mint mások tiszteletére pályázni.

Élete okulás és tanulság volt mások számára; a többi nővérek, mint valami nyitott könyvből, belőle tanulták meg az életszabályokat, és mint valami tükörből, belőle olvasták ki életük további folyását. Mert testben ugyan még a földön élt, de lélek szerint már az égben

időzött. Az alázatosság tartóedénye, a tisztaság szekrénye, a szeretet szüntelen lángolása, a kegyesség édessége, a türelem fogyhatatlan ereje, a béke összekötő kapcsa és kicsiny családi körének összetartó köteléke volt ő; szavában lágy, cselekvésében szelíd s mindenben kellemes és szeretetre méltó.

11 Hogy testének sanyargatásával fokozza lelkének erejét – hiszen annál erősebbek leszünk, minél jobban fogyasztjuk ellenfelünk erejét – ágyul rendszerint a puszta földet használta, és csak kivételesen feküdt szőlővenyigére; párnaként pedig egy kemény fatöngöt tett a feje alá. Mindig beérte egy tunikával és egy egészen közönséges, durva szövésű posztóból készült köpennyel. Ezeken az egyszerű ruhadarabokon kívül soha semmi mást nem használt testének befödésére. Olykor-olykor durva lószőrből készült vezeklő inggel vette körül csupasz testét. Ételben és italban szintén nagyon keményen fogta magát, és vezeklésből hosszú időn át hetenkint három napon, vagyis hétfőn, szerdán és pénteken egyáltalán semmi táplálékot nem vett magához. De a többi napokon is olyan szűkre szabta étkezését, hogy a többi nővér nem győzött eleget csodálkozni rajta, hogyan lehet ilyen kevés étellel meglenni.

12 Ezenfelül fáradhatatlan volt a virrasztásban és az imádságban, napjainak és éjszakáinak javarészét erre fordította. Ha pedig tartós betegségei annyira felemésztették erejét, hogy magától nem bírt felkelni szokásos testi munkájának végzésére, felültette és párnákkal körülbástyáztatta magát. Így betegségében sem vesztegette az időt, hanem szorgalmasan végezte kézimunkáját. Ily módon a maga munkájával és fáradságával szőtt vászorból számos korporálét készített, és azokat az Assisi hegyén és völgyében épült templomoknak ajánlotta fel.

13 Mint a szegénység különös kedvelője és szorgalmas gyakorlója, olyan mélyen belevéste azt lelkébe, és érzésben annyira egybeforrott vele, hogy az iránta érzett szeretetben napról-napra szilárdabb és lángolóbb lett, és boldogító öleléséről a világ minden kincséért sem mondott volna le. Ezért semmi biztatással nem volt rávehető, hogy monostora számára saját birtokot fogadjon el, bár elődünk, boldogemlékű Gergely pápa a monostor iránt érzett túláradó jóakaratból és szerető gondoskodásból kész lett volna a nővérek eltartására elegendő nagyságú és alkalmas fekvésű birtokot átengedni.

14 Mivel pedig ilyen nagy és vakító fényforrást nem lehetett véka alá rejteni, és nem lehetett megakadályozni, hogy sugarait messze ne lövellje, életszentségének lenyűgöző hatalma már életében sok és sokféle csodában nyilvánult meg. Így például monostora egyik nővérenek visszaadta beszélőképességét, melyet jó ideje már jóformán egészen elveszített. Egy másikat, aki egészen meg volt fosztva nyelve használatától, a helyes beszéd adományával ajándékozott meg. Egy harmadiknak süket fülét nyitotta meg úgy, hogy megint rendesen hallott. Másokat láztól, vízibetegségtől, sipolytól és más különböző betegségektől szabadított meg a kereszt jelét rajzolva rájuk. Az egyik kisebb testvért meg elmebajából gyógyította ki.

15 Mikor egy alkalommal teljesen kifogyott a monostor olajkészlete, azonnal üzent a testvérért, akinek feladata volt alamizsnát gyűjteni a monostor számára; egyúttal fogta az olajoskorsót, saját kezűleg kimosta, és úgy üresen az ajtó elé állította, hogy a testvér olajkéregetésre indultában kéznél találja. Jött is hamarosan, de mikor fel akarta emelni a korsót, azt az isteni bőkezűség adományából színültig megtelve találta.

16 Egy más alkalommal pedig ugyancsak a mondott monostorban a nővérek ebédjére mindössze egy fél kenyér állott rendelkezésre. Ő ennek ellenére megparancsolta, hogy a fél kenyeret szeleteljék darabokra, és osszák szét a nővérek közt. És íme Az, aki maga az élő kenyér,¹⁸⁵ és aki eledelt ad az éhezőknek¹⁸⁶ a feldarabolást végző nővér kezében annyira

---

¹⁸⁵ Jn 6,41

¹⁸⁶ Zsolt 145,7

megszaporította a kenyeret, hogy ötven jóllakásig untig elegendő darab telt ki belőle és osztatott ki az asztalnál ülő nővérek közt.

17 Ezek és más nagy csodái már életében megmutatták érdemeinek kiválóságát. Lám, akkor is, mikor haldokolt, úgy tűnt, mintha fehér ruhába öltözött és ragyogó koronákkal ékesített szent szüzek vakító serege lépett volna be abba a szobába, amelyekben Krisztus szolgálója feküdt. Közülük egy különösen kitűnt méltóságos természetével és a többieket meghaladó ragyogásával. A szüzek egészen ágyáig mentek, és azt, mintha részvétük nyilvánítására meglátogatni és vigasztalni jöttek volna, minden oldalról körülállották.

18 Halála után egy ember, aki epilepsiában szenvedett, s mivel ezenfelül lábbénulása miatt járni sem tudott, úgy vitette oda magát sírjához, és mialatt ott időzött, lábszárcontjának szinte hallható recsenése közben mindkét bajából tökéletesen kigyógyult. Meggörcbültek, vesebajban és zsugorodásban szenvedők, elmebajjal megverték és életveszélyes örvongók nagy számmal nyerték ott vissza teljes testi és lelki épségüket. Egy ember, aki jobb karjának használatát egy heves ütés következtében annyira elvesztette, hogy egyáltalán nem tudott vele dolgozni, a szent sírjánál tökéletesen visszanyerte korábbi munkaképességét. Egy másik, aki tartós vaksága miatt egészen elvesztette látóképességét, mikor valaki irgalomból odavezette a szent sírjához, ott azon nyomban visszakapta látását úgy, hogy visszafelé már vezető nélkül tudott menni.

Ezen és tömérdek más feltűnő cselekedete és csodája révén annyira elterjedt a tiszteletreméltó szűz híre, hogy kézzelfoghatóan beteljesülni látszott rajta az a szózat, melyet anyja, mikor még szíve alatt hordta és érette imádkozott, állítólag hallott: olyan vakító fényforrást fog a világra hozni, hogy az egész földkerekséget beragyogja.

19 Örvendjen tehát az Anyaszentegyház, hogy olyan leányt hozott a világra és nevelt fel, aki erényekben gazdag és termékeny anyához hasonlóan a Szerzetben példájával számos lányt szült, és azokat hatékony tanításával Krisztus tökéletes szolgálatára nevelte. De örvendezzen a hívők jámbor serege is, mert lám, az egek Királya és Ura egyik nővérüket és társukat, miután előbb jegyeséül választotta, diadallal koszorúzva magas és fényességes palotájába vezette. De örvendezik a szentek serege is, mivelhogy mennyei hazájukban az új királyi jegyes menyegzőjét ülhetik.

20 Úgy illik azonban, hogy akit az Úr a mennyországba emelt, azt itt a földön a katolikus Egyház is megfelelő tiszteletben részesítse. Miután tehát életszentsége és csodái a megelőző szorgos és beható vizsgálat és mindenirányú tüzetes megbeszélés eredményeként minden kétségen felül állnak, illő és méltányos, hogy másutt is, közel és távol egyaránt, világos és kielégítő tudomást szerezzenek tetteiről. Ezért a testvéreinkkel¹⁸⁷ és azokkal a prelátusokkal folytatott tanácskozás után, akik akkor a pápai udvarban időztek, beleegyezésükkel a mindenható Isten kegyelméből, boldogságos Péter és Pál apostolok tekintélye alapján, nemkülönben a saját akaratunkból öt ezennel a szent szüzek jegyzékébe iktatandónak nyilvánítjuk.

20 Ezennel valamennyiötöket nyomatékosan intünk tehát, és jelen apostoli levelünkkel szívetekre kötjük, hogy a szent szűz ünnepét augusztus 12-én kellő áhítattal és ünnepélyességgel üljétek meg és alárendeltjeitekkel is tartassátok meg, hogy méltók lehessetek Istentől való jószágos közbenjárásának és készséges segítségének kiérdemlésére.

Hogy pedig a keresztény nép annál nagyobb számban és annál buzgóbb lélekkel keresse fel tiszteletreméltó sírját, és annál nagyobb fénnel ülje meg ünnepét, mindazoknak, akik [őszintén megbánják és meggyónják bűneiket és] a Szent ünnepén vagy nyolcada alatt évenként felkeresik sírját és ott alázatosan közbenjárását kérik, [a mindenható Isten

¹⁸⁷ Ti. a bíborosokkal

irgalmából és boldogságos Péter és Pál apostolok érdeméért] egyéves és negyven napos bűcsút engedélyezünk.

[Kelt Anagniban, szeptember 26-án, pápaságunk első esztendejében].¹⁸⁸

---

¹⁸⁸ 1255, Anagni a pápa szülővárosa volt.

II. rész: Szent Klára művei

Szent Klára regulája

1211-től, Klára beöltözésétől 1218-ig a Második Rendnek valójában nem volt regulája. Klárának és követőinek életét az Evangélium eszménye és Ferenc élő példája, gondoskodása vezette. Ez utóbbit Ferenc kifejezetten megígérte (KlReg 6,3-4). A nővérek életformájának első írásos szabályozása 1216-ban, az új rendalapításokat megtiltó IV. lateráni zsinat után történt. III. Ince ekkor adja meg Klára rendjének a Privilegium paupertatis-t, a szeráfi szegénység privilégiumát, melyben apostoli tekintélyével védelmébe veszi az akkoriban újszerű és sokhelyütt idegenkedve fogadott szerzetesi életformát (lásd kötetünk 187. o.). Utódja, III. Honorius alatt Hugolino bíboros lesz a Rend protektora, és 1219-ben ő maga ír regulát a nővéreknek. Hugolino a benedeki regula jegyében szabályozza az ekkor már új monostorokkal gyarapodó Rend életét, de nem tesz említést Klára két legfontosabb szempontjáról: a közösségi szegénység engedélyezéséről és az Első Renddel való kapcsolatáról. Hugolino immár IX. Gergely pápaként 1228-ban megújítja a Privilegium paupertatis-t (lásd e kötet 188. oldalán). A fölmerülő vitás kérdéseket esetről esetre rendezzi a nővérekkel, de alapvető véleményét újra megerősíti az 1219-es regula 1239-ben történő újbóli kihirdetésével: „Regulául a Szent Benedekét adjuk nektek.” IV. Ince 1247-ben ismét regulát ír a nővéreknek, amelyet „Szent Ferenc regulájának” nevez, de amelyben megengedi a birtoklást és a jövedelmeket. Klárának ekkor nem marad más választása, mint hogy ő maga írjon regulát: ő az első nő, aki szerzetesi regulát ír, és ő az egyetlen nő, akitől a középkorból egyházi törvényhozás maradt ránk. 1253. augusztus 9-én, közvetlenül halála előtt érkezik meg a pápai jóváhagyás. 1893-ban kibontják Szent Klára sírját. Köpenyének redői közül előkerül a regulának az az eredeti kézírata, amely IV. Ince bullájával és pecsétjével erősíti meg a Szegény Nővérek életformáját.

A „Forma vitae”, „Formula vitae”, „Forma vivendi”, „Modus vivendi” mind olyan kifejezés, amelyet gyakran használnak a „Regula” szinonimájaként. Szent Klára saját Reguláját „Forma vitae Ordinis Sororum Pauperum”-nak nevezi (A Szegény Úrnők Rendjének életformája.) Úgy tűnik, hogy kezdetben Hugolino bíboros használta ezeket a kifejezéseket azzal a céllal, hogy csak Szent Benedek Regulájának tartsák fenn a „Regula” elnevezést. A „Formula” szó a „Forma” kicsinyítőképzős változata, mely abból az időszakból maradt meg, mikor Szent Ferenc eligazítást adott Szent Klárának és első követőinek. IX. Gergely már minden további nélkül „Regulának” nevezi a „Forma vitae”-t (1219) A Prágai Szent Ágnesnek írt levelében (1238), valamint az ez időből származó pápai dokumentumokban is ilyen értelemben szerepel.

A Regula arról tanúskodik, hogy a Szegény Nővérek Rendjének elnevezése (1,1) és a Kisebb Testvérek Rendje elnevezés között párhuzam vonható. Klára ezzel jelzi a két Rend identitásának és céljának azonosságát: testvéri élet és szegénység. A Szegény Nővérek életformája Klára szerint magától Ferencről származik. Ez a Regula szerkesztésében úgy érvényesül, hogy alapul Ferenc Megerősített Regulája szolgál (kimarad az igehirdetőkről szóló 9. fejezet, a 6. és 10. teljes egészében szerepel). Ebbe illeszti Szent Benedek és Hugolino bíboros regulájának részleteit, amelyek a

monostori életre vonatkoznak: ki- és bejárás, csönd, beszélő stb. Forrásait a rugalmasság jegyében írja át, egyedül a böjt kérdésében támaszt szigorúbb követelményeket.

Az 1-5. fejezetekben a közösség elvonult életmódjára vonatkozó előírásokat olvasunk. Ezeket megszakítva, Klára Regulája közepébe illeszti az életforma szívéét leíró 6-10. fejezeteket. A 6. fejezet teljes egészében Klára műve, kezdeti élményét és szándékát fogalmazza meg (vö. KIVégr 24-55). A 7-10. fejezetekben a ferences evangéliumi élet két alapelemét fejt ki: a szegénységet és a kölcsönös szeretetet Krisztusért. A 11-12. fejezetekben visszatér a közös életet szabályozó előírásokra.

A latin eredetit lásd Claire d'Assise: Écrits, 120-164. old. Fordította fr. Hidász Ferenc és fr. Várnai Jakab.

[Ince püspök, Isten szolgáinak szolgálója, Krisztusban szeretett leányainak, Klára apátnőnek és az assisibéli San Damiano monostor többi nővéreinek, köszöntését és apostoli áldását küldi. Helyeselni szokta az Apostoli Szentszék a jámbor szándékot, és a hozzá folyamodók illő kívánságait jóakarató pártfogásában részesíti. Mivelhogy eljutott hozzánk a ti alázatos kérelmek, miszerint lelki egységben és a fölséges szegénység fogadalmában közösségileg akartok élni, amihez boldogságos Ferenc adott nektek életszabályt, amit ti önként elfogadtatok, s amit tisztelendő testvérünk, az ostiai és velletrei püspök jóváhagyásra jónak ítélt, s mely a püspök által szerkesztett levélben bővebben benne foglaltatik, mi igyekeztünk ezt apostoli tekintélyünkkel megerősíteni. Ezért tehát jámbor kéréseteknek engedve, amit már ugyanezen püspök hitelesített és elismert, azt apostoli tekintélyünkkel számotokra megerősítjük és jelen iratunkkal védelmünkbe vesszük; a fent említett írást teljes egészében, szó szerint jelen levelünkbe bele vesszük, amely így hangzik:

Rainaldus, Isten irgalmából ostiai és velletrei püspök, Krisztusban kedves anyjának és leányának, Klára úrnőnek, az assisi San Damiano apátnőjének és nővéreinek, a jelenvalóknak éppúgy mint az eljövendőknak üdvözlétét és atyai áldását küldi. Mivelhogy ti, Krisztusban szeretett leányaim, a világ pompáját és gyönyörűségeit megvetettétek, és azt választottátok, hogy testileg elzárva¹⁸⁹ éltek és szegénységben szolgáltok a legfőbb Úrnak, Krisztusnak és az ő szentséges Anyjának nyomdokait követvén, hogy így szabad lélekkel az Úrnak szolgálhassatok, mi az Úrban ajánlván a ti szent elhatározásokat,¹⁹⁰ kéréseiteket és szent kívánságaitokat szívesen igyekszünk atyai érzéssel jóakarató pártfogásban részesíteni. Ezért jámbor kéréseteknek engedve, az életformát, a szent egység és a fölséges szegénység módját, melyet boldogságos atyátok, Szent Ferenc szóban és írásban megtartás végett rátok bízott, s amit jelen iratunk tartalmaz, a Pápa úr és a mi tekintélyünkkel mindannyiotoknak, a monostorba utátnak lépőknek örökre megerősítjük és jelen iratunkkal védelmünkbe vesszük. Az életforma ez:]

1. Az Úr nevében! Kezdődik a Szegény Nővérek életformája

1A Szegény Nővérek boldog Ferenc által alapított Rendjének életformája ez: **2**tartsák meg a mi Urunk Jézus Krisztus szent evangéliumát, élvén engedelmisségben, tulajdon nélkül és tisztaságban. **3**Klára, Krisztus méltatlan szolgálója és szentséges Ferenc atya kicsiny palántája, engedelmisséget és hódolatot ígér Ince pápa úrnak és törvényes utódainak, valamint a római Egyháznak. **4**És ahogy megtérésének kezdetén nővéreivel együtt

¹⁸⁹ *inclusus* – Itt az egyszer fordul elő ez a szó, de a bulla szövegében, nem pedig Szent Klára írásaiban. Nem a klauzúrára vonatkozik. Klára és nővérei letelepedett életformát élnek, mégsem jelenti azt, hogy el vannak zárva a külvilágtól, hiszen a külsős nővérek életformája és a beszélő eleven kapcsolatra utal.

¹⁹⁰ *propositum* – életterv

engedelmességet ígért boldogságos Ferencnek,¹⁹¹ úgy ígéri neki, hogy hűségesen szolgál utódainak. **5A** többi nővér pedig boldogságos Ferenc utódainak és Klára nővérnek és a többi kánonilag megválasztott apátnőnek és utódainak tartozik engedelmességgel.¹⁹²

2. Azokról, akik el akarják fogadni ezt az életformát, és felvételük rendjéről

1Ha valaki isteni sugallatra el akarja fogadni ezt az életformát és kérésével hozzánk fordul, az apátnő köteles minden nővér beleegyezését kérni. **2**És ha a többség beleegyezik, és megvan bíboros protektorunk engedélye, felveheti őt. **3**És ha az apátnő jónak látja fogadni őt, szorgalmasan kérdezze vagy kérdeztesse ki a katolikus hitről és az Egyház szentségeiről. **4**És ha mindezt hiszi és kész hűségesen megvallani és mindhalálig szilárdan megtartani, **5**és ha nincs férje, vagy ha van, már előbb szerzetbe lépett vagy önmegtartóztatást fogadott a megyéspüspök engedélyével, és ha nem akadályozza magas kor, betegség, vagy túlságos együgyűség ennek az életnek a megtartására,¹⁹³ **6**gondosan tárják fel neki életünk mibenlétét. **7**Ha alkalmas, adják eléje a szent evangélium szavait, hogy menjen és adja el mindenét, és azokat igyekezzen a szegények közt szétosztani. **8**Ha ezt nem teheti, a jószándék is elegendő. **9**És óvakodjon az apátnő és nővérei, hogy bele ne ártsák magukat anyagi ügyeinek intézésébe, úgyhogy szabadon tehesse dolgaival, amit az Úr sugall neki. **10**Ha mégis tanácsot kér, küldjék megbízható és istenfélő emberekhez, hogy azok tanácsával ossza szét javait a szegények között. **11**Majd miután körbevágta haját és levetette a világi ruhát, adjanak neki három habitust és egy köpenyt. **12**Ettől fogva nem szabad neki a monostorból hasznos, ésszerű, nyilvánvaló és valószínű ok nélkül távoznia.¹⁹⁴ **13A** próbaév leteltével fogadják fel az engedelmességre, ígéretét véve, hogy élete végéig megtartja szegénységünk életformáját. **14A** próbaidő alatt senki se kapja meg a fátylat. **15A** könnyebbség és a tisztesség kedvéért a szolgálat és a munka során a nővérek hordhatnak rövidebb köpenyt. **16**Az apátnő körültekintően gondoskodik ruházatukról kinek-kinek szükséglete, a hely, az évszak és a hidegebb vidékek szerint, ahogy a szükség miatt jónak látja. **17A** monostorba felvett kiskorú fiatal lányok haját vágják körbe és a világi ruha levetése után öltöztessék be szerzetesi ruhába, ahogy az apátnő jónak látja. **18**Amikor elérik a nagykorúságot, öltöztessék be őket úgy, ahogy a többieket, s tegyenek fogadalmat. **19**Számukra és a többi újonc számára az apátnő gondoskodik mesternőről a monostor legmegbízhatóbb nővérei közül, **20**aki szeretettel képezze őket a fogadalmunk szerinti szent szerzetesi életre és tisztességes erkölcsre. **21**Amikor monostoron kívüli szolgálatra jelentkező nővéreket vizsgálnak meg és vesznek fel, az előbbi módon járjanak el. **22**Ezek a nővérek hordhatnak cipőt. **23**Senki olyan ne lakjon velünk együtt a monostorban, akit nem a fogadalmunk szerinti módon vettek fel. **24**És a szentséges és szeretett kised szerelméért, akit pólyába takartak és jászolba fektettek, és szent anyja szerelméért intem, könyörögve kérem és buzdítom nővéreimet, hogy szegényes ruhát hordjanak.¹⁹⁵

¹⁹¹ vö. 6. fejezet

¹⁹² **1. fej.:** 1-3; 2Reg 1,1-2; 5: 2Reg 1,3

¹⁹³ Hugolino bíboros regulájából.

¹⁹⁴ Hugolino bíboros regulája egyedül új monostor alapítása okán engedélyezi a klauzúra elhagyását.

¹⁹⁵ **2. fej.:** 1.3-11; 2Reg 2,1-9; **1:** 1Reg 2,1; **7:** 1Reg 2,3; vö. Mt 19,21; **10:** vö. ApCs 13,16; **12:** 2Reg 2,12; **13:** 2Reg 2,11; **16:** 2Reg 4,2; **22.24:** 2Reg 2,15-16; **24:** vö. Lk 2,7.12

3. A szent zsolozsmáról és a böjtről, a szentgyónásról és a szentáldozásról

1Az olvasni tudó nővérek a szent zsolozsmát a Kisebb Testvérek szokása szerint végezzék,¹⁹⁶ **2**ezért lehet nekik breviáriumuk, amit éneklés nélkül olvassanak. **3**Akik pedig ésszerű ok miatt nem tudják olvasva elmondani imaóráikat, a többi nővérek módjára imádkozhatják a Miatyánkot. **4**Akik pedig nem tudnak olvasni, Matutinumra mondjanak huszonnégy Miatyánkot, Laudesre ötöt, a Prima, Tertia, Sexta és Nona imaórában hetet, Vecsernyére tizenkettőt, Kompletóriumra hetet. **5**A megholtakért még imádkozzanak a Vecsernyében hét Miatyánkot az Adj Uram örök nyugodalmat fohással, a Matutinumra pedig tizenkettőt, **6**míg az olvasni tudó nővérek végezzék a halotti zsolozsmát. **7**Mikor pedig monostorunk valamelyik nővére meghal, imádkozzanak ötven Miatyánkot. **8**A nővérek minden időben böjtöljenek. **9**Az Úr születésének ünnepén viszont, bármilyen napra esik is, kétszer jóllakhatnak. **10**A fiatalokra, gyöngékre és a monostoron kívül szolgálókra ez úgy vonatkozik, ahogy az apátnő irgalommal kiszabja nekik.¹⁹⁷ **11**Nyilvánvaló szükség esetén pedig egyáltalán nincsenek testi böjtre kötelezve a nővérek.¹⁹⁸ **12**Évente legalább tizenkétszer gyónjanak az apátnő engedélyével. **13**Ennek során vigyázzanak, hogy csak a gyónáshoz és lelkük üdvösségéhez tartozó dolgokról beszéljenek. **14**Hétszer áldozzanak, az Úr születésének ünnepén, Nagycsütörtökön, Húsvétkor, Pünkösdkor, Nagyboldogasszonykor, Szent Ferenc ünnepén és Mindenszentek ünnepén. **15**Az egészséges vagy beteg nővérek áldozása érdekében egy káplán misézhet a monostorban.¹⁹⁹

4. Az apátnő megválasztásáról és kötelességeiről, a káptalanról, a tisztségviselőkről és a tanácsadókról

1Az apátnő megválasztásakor a nővérek kötelesek betartani a kánoni formát. **2**Mielőbb gondoskodjanak azonban arról, hogy jelen legyen a Kisebb Testvérek Rendjének minster generálisa vagy provinciálisa, **3**aki Isten szavával a teljes egyetértésre és a közösség javára vezesse őket az eljövendő választásokban. **4**És csak fogadalmast válasszanak meg. **5**Ha pedig nem fogadalmast választanak meg vagy tesznek meg apátnőnek, ne engedelmeskedjenek neki mindaddig, amíg le nem tette szegénységünk életformájára a fogadalmat. **6**Halála után válasszanak másik apátnőt. **7**És ha a nővérek összessége valaha úgy látná, hogy az apátnő nem alkalmas többé a nővérek szolgálatára és közös javának munkálására, a nevezett nővérek a fent leírt módon kötelesek mihamarabb mást választani maguknak apátnőül és anyául. **8**Akit pedig megválasztanak, az fontolja meg, milyen terhet vett magára, és ki előtt kell majd számot adnia a rábízott nyájáról. **9**Igyekezzenek másokat inkább erényeivel és szent erkölcsével kormányozni, semmint hivatalából (fakadó hatalmával),²⁰⁰ hogy így a nővérek, akiket az ő példája készíten, inkább szeretetből engedelmeskedjenek neki, mint félelemből.²⁰¹ **10**Óvakodjon a kivételező szeretettől, nehogy, míg egyeseket jobban kedvel, minden nővérben botrányt okozzon. **11**Vigasztalja a szenvedőket. **12**Legyen végső menedéke a kísértést szenvedőknek, nehogy kétségbeesésre adják fejüket a gyöngék, mert nála nem találtak orvoslásra. **13**Tartsa meg mindenben a közös életet, különösen a templomban, a dormitóriumban, az ebédlőben, a betegszobán és a ruházkodásban. **14**Ezt ugyanígy be kell

¹⁹⁶ Vö. 2Reg 3,1; az előírás Ince regulájában is megtalálható.

¹⁹⁷ Az előírás Hugolino bíboros regulájában is megtalálható.

¹⁹⁸ 2Reg 3,9

¹⁹⁹ **3. fej.: 1-2.4:** 2Reg 3,1-3; **3:** Mt 6,9-13

²⁰⁰ RegBen 64: „A beiktatott apát pedig gondolja meg mindig, milyen terhet vállalt magára, és kinek ad majd számot sáfarkodásáról. Tudja meg, hogy inkább használnia kell, semmint uralkodnia.”

²⁰¹ RegBen 64: „Arra törekedjék, hogy inkább szeressék, mintsem hogy féljenek tőle.”

tartania helyettesének²⁰² is. **15**Legalább hetente egyszer az apátnő köteles összehívni nővéreit káptalanra. **16**Itt ő is és a nővérek is alázattal vallják meg a közös élet ellen elkövetett nyilvános vétkeiket és hanyagságaikat. **17**Amit pedig meg kell tárgyalni a monostor haszna és tisztessége szempontjából, azt ott beszélje meg összes nővérel. **18**Ugyanis gyakran a kisebbnek nyilatkoztatja ki az Úr azt, ami jobb.²⁰³ **19**Ne csináljanak súlyos adósságot a nővérek beleegyezése és nyilvánvaló szükség nélkül, és akkor is csak közvetítő útján. **20**Óvakodjon az apátnő és minden nővére, hogy a monostorban valamit is raktározásra elfogadjanak. **21**Ebből gyakran támad zavar és botrány. **22**A monostor minden tisztségviselőjét az összes nővér közös beleegyezésével válasszák meg, hogy megőrizték a kölcsönös szeretet és béke egységét. **23**Így legalább nyolc nővért válasszanak a megbízhatóbbak közül, akiknek tanácsát az apátnő mindig ki kell hogy kérje mindabban, amit életformánk megkíván. **24**Ha a nővérek hasznosnak és sürgősnek látják, el lehet és el is kell mozdítaniuk a tisztségviselőket és tanácsadókat,²⁰⁴ helyükre újakat választva.²⁰⁵

5. A csendről, a beszélőről és a rácsról

1A monostoron kívül szolgálók kivételével a nővérek Kompletóriumtól egészen Terciáig tartsák meg a csendet. **2**Mindig hallgassanak a templomban, a dormitóriumban és az ebédlőben étkezések alatt. **3**A betegszobán azonban a betegek felüdülésére és szolgálatára mindig szabad módjával beszélni. **4**Amikor szükséges, mindig és mindenütt szabad röviden és halkán szót váltani.²⁰⁶ **5**A nővéreknek nem szabad beszélniük a beszélőnél vagy a rácsnál az apátnő vagy helyettesének engedélye nélkül. **6**Aki pedig engedélyt kapott, hogy a beszélőnél beszéljen, csak akkor tegye, ha jelen van és hallja két másik nővér is. **7**A rácshoz pedig senki ne merjen odamenni, csak ha jelen van legalább három nővér a nyolc tanácsadó közül, akiket az összes nővér választott meg az apátnő tanácsául. **8**A beszélgetésnek ezt a rendjét az apátnő és helyettese is köteles betartani.²⁰⁷ **9**Ez a rácsnál igen ritkán, a kapunál pedig soha ne történjen. **10**Ehhez a rácshoz akasszanak belülről függönyt, amit csak akkor húzzanak el, ha Isten szavát hallgatják, vagy ha valaki valakivel beszél. **11**A rácson legyen egy faajtó, azon két különböző zár, retesz és pánt vasból, **12**amit éjjelre két kulccsal zárjanak be, melyek közül egy az apátnőnél, egy pedig a sekrestyénél legyen. **13**Az ajtó legyen mindig zárva, kivéve ha istentiszteleten vesznek részt, vagy a fenti okok közül valamelyik fennáll. **14**Napkelte előtt vagy napnyugta után senkinek sem szabad a rácsnál beszélnie. **15**A beszélőn mindig maradjon fenn belülről behúzva a függöny. **16**Szent Márton böjtjében és a Nagyböjtben senki ne beszéljen a beszélőnél, **17**legfeljebb pappal gyónáskor vagy más nyilvánvaló szükség esetén, ami az apátnő vagy helyettesének belátására van bízva.

6. Lemondás minden tulajdonról

1Miután a fölséges mennyei Atya kegyelmével méltóztatta megvilágosítani szívemet, hogy boldogságos Szent Ferenc atyánk megtérése után nemsokkal példájára és tanítására bűnbánatot tartsak, nővéreimmel együtt önként engedelmességet fogadtam neki. **2**Látta pedig

²⁰² A ferences családra jellemző feladatkör. A bencés hagyomány szerint itt priort várának. Klárának akkor kellett felvennie az apátnői címet, amikor 1215-ben Benedek regulájához csatlakozott, de itt visszaveszi a ferences szóhasználatot, mely szerint a miniszternek helyettese van.

²⁰³ vö. RegBen 3: „mivel gyakran a fiatalabbnak nyilatkoztatja ki az Úr azt, ami jobb.”

²⁰⁴ Ezt a tisztséget – discretas – valószínűleg Klára vezette be.

²⁰⁵ **4. fej.:** **3:** 2Reg 8,4; **6-7:** 2Reg 8,2.4; **8:** vö. Mt 12,36; vö. Zsid 13,17; **9:** KlVégr 61-62; **10-12:** vö. 2Cel 185; **12:** vö. Zsolt 31,7; **15:** 2Reg 8,5

²⁰⁶ Hugolino regulája minden esetben külön engedélyhez kötötte a megszólalást.

²⁰⁷ Az előírás Hugolino bíboros regulájában is megtalálható, ugyanígy a ráccsal kapcsolatos előírások.

a boldogságos szent atya, hogy nem félünk semmilyen szegénységtől, munkától, megpróbáltatástól, inségtől és a világ megvetésétől, sőt ezeket még nagyobb gyönyörűségnek tartjuk, résztvétől indítatva a következő életmódot írta nekünk:

3Mivel a szent evangélium szerinti tökéletes élet választásával isteni sugallatra a magasságbeli, fölséges király, a mennyei Atya leányaivá és szolgálóivá lettetek és eljegyeztetek magatokat a Szentlélekkel, **4**akarom, s ezennel a magam és testvéreim nevében ígérem is, hogy éppoly szeretettel fogok rólatok gondoskodni és éppoly odaadással törődök veletek, mint övelük.

5Ezt, amíg csak élt, hűségesen meg is tartotta, és akarta, hogy testvérei is megtartsák. **6**És hogy soha ne térjünk el a legszentebb szegénységtől, amit elkezdtünk, és az utánunk jövők se, nemsokkal halála előtt ezt a végakarát hagyta ránk:

7Én, kicsiny Ferenc testvér, követni akarom a mi magasságbeli Urunknak, Jézus Krisztusnak és az ő szentséges Anyjának életét és szegénységét, s ebben a szándékomban mindvégig ki akarok tartani. **8**És kérlek benneteket, úrnőimet, s ezt tanácsolom nektek, hogy mindig ebben a szentséges életmódban és szegénységben éljete. **9**És nagyon vigyázzatok, nehogy valakinek a szavára vagy tanácsára valaha is eltérjetek tőle.

10És ahogy én mindig ügyeltem arra, hogy nővéreimmel együtt megőrizzem a szent szegénységet, amit az Úristennek és boldogságos Ferencnek megígértünk, **11**úgy kötelesek az apátnők is, akik a hivatalban engem követnek, valamint az összes nővérek ezt mindvégig sértetlenül megtartani. **12**Azt ugyanis, hogy ne fogadjanak el és ne is legyen nekik tulajdonuk és vagyonuk, se közvetlenül, se közvetítő személy útján, **13**se bármi olyasmijük, ami józan ésszel tulajdonnak mondható; **14**csak annyi földjük, amennyi a monostor boldogulásához és nyugalomához szükséges. **15**Ezt a földet pedig csak a maguk szükségletére műveljék mint kertet.²⁰⁸

7. A dolgozás módjáról

1Azok a nővérek, akiknek az Úr megadta a munka kegyelmét, Tercia után foglalkozzanak tisztességes és közhasznú munkával, hűségesen és odaadással, **2**úgy, hogy távol tartva a lélek ellenségét, a henyélest, ne oltsák ki magukban a szent imádság és áhítat szellemét, amit minden más földi dolognak csak szolgálnia szabad. **3**Amit pedig kezükkel végeznek, azt az apátnő vagy a helyettese a káptalanon mindenki jelenlétében szabja meg. **4**Ugyanígy kell tenniük, ha valakitől a nővérek szükségleteire alamizsna érkezik, hogy közösen megemlékezzenek az adományozóról. **5**Mindezt az apátnő vagy helyettese ossza el a tanácsadók bevonásával a közösség hasznára.²⁰⁹

8. Hogy a nővérek semmit se sajátítsanak ki, az alamizsnagyűjtésről és a beteg nővérekről

1A nővérek semmit se sajátítsanak ki, se házat, se földet, se más egyebet **2**és mint zarándokok és jövevények, akik szegénységben és alázatosságban szolgálnak e világon az Úrnak, menjenek bizalommal alamizsnát gyűjteni. **3**És nem kell szégyenkezniük, mert az Úr is szegénnyé lett értünk ezen a földön. **4**A fönséges szegénységnek ez a magassága avatott titeket, kedves nővéreim, a mennyek országának örököseivé és királynőivé, földi kincsekben szegénnyé tett, s erényekben magasra emelt. **5**Ez legyen a ti osztályrészetek, mely elvezet az élők földjére. **6**Ehhez teljes mértékben ragaszkodva, szeretett nővéreim, a mi Urunk Jézus Krisztus és az ő szent anyja nevéért az égvilágon semmi mást ne kívánjatok birtokolni.

²⁰⁸ **6. fejt.:** 1-2: KIVégr 24-25.27-29; **3-4:** Életforma 1-2; **5:** vö. 2Cel 204; **7-9:** Végakarát 1-3; **7:** vö. Mt 10,22; **10-11:** KIVégr 40-41; **12:** 2Reg 4,1; **14-15:** KIVégr 53-55

²⁰⁹ **7. fejt.:** 1-2: 2Reg 5,1-2; 1: Végr 20; 2Reg 8,4; **2:** 1Tessz 5,19; **5:** 2Reg 8,4

7Egyik nővérnek sem szabad az apátnő engedélye nélkül levelet küldenie vagy bármit kapnia, vagy a monostoron kívülre juttatnia.²¹⁰ 8Semmiye ne legyen, amit az apátnő nem ad vagy enged.²¹¹ 9Ha szüleitől vagy másoktól érkezik számára valami, az apátnő adassa oda neki.²¹² 10Ha szüksége van rá, használhatja; ha nem, szeretettel adja át olyannak, akinek kell. 11Ha azonban pénzt kap, az apátnő rendelkezzen fölötte a tanácsadók bevonásával, a nővér szükségletét figyelembe véve. 12Ami a beteg nővéreket illeti, az apátnő szigorúan köteles orvosi tanácsról, élelemről és minden más szükséges dologról közvetlenül vagy más nővér által tájékozódni 13és a hely lehetőségei szerint szeretettel és irgalommal gondoskodni. 14Mert mindenki úgy köteles ellátni és szolgálni beteg nővéreit, mint ahogy maga is szeretné, hogy neki szolgáljanak, ha ő megbetegednék. 15Az egyik nővér nyugodtan tárja fel szükségletét a másik előtt, 16mert ha az anya táplálja és szereti test szerinti leányát, milyen gondos szeretettel kell szeretnie és táplálnia kinek-kinek lélek szerinti nővérét. 17A betegek szalmazsákon fekdjenek, fejük alá pedig tollpárnát tegyenek. 18Akinek lepedőre vagy takaróra van szüksége, az használhat. 19A betegek röviden válaszolhatnak egy-két jó szóval azoknak, akik őket a monostorban meglátogatják. 20A többi nővér viszont csak akkor beszélhet a monostorba beengedett személyekkel, ha jelen van és hallja őket két megbízható nővér, akiket az apátnő vagy helyettese jelölt ki. 21A beszélgetésnek ezt a módját az apátnő és helyettese is köteles betartani.²¹³

9. A vétkező nővérekre kiszabott penitenciáról, és a monostoron kívül szolgáló nővérekről

1Ha valamelyik nővér az ellenség incselkedéséből halálosan vétkezik az életforma ellen, amit megfogadtunk, s ha az apátnő vagy más nővér kétszer-háromszor figyelmeztette 2és nem javult meg, ugyanannyi napig, amíg csökönyös, az ebédlő földjén kenyeret és vizet egyen az összes nővér előtt, 3s ha az apátnő jónak látja, súlyosabb büntetéssel is sújtható.²¹⁴ 4Amíg kitart csökönyösségében, imádkozzanak az Úrhoz, hogy világosítsa meg szívét a bűnbánattartásra. 5Az apátnőnek és nővéreinek pedig vigyázniuk kell, hogy más bűne miatt haragra ne gerjedjenek, se fel ne induljanak, mert a harag és a felindulás bennük is, másokban is akadályozza a szeretetet. 6Ha megtörténik, amitől Isten mentsen, hogy két nővér között szóváltásra vagy tettegességre kerül sor, ami felindulást vagy botrányt okoz, 7akkor az, aki az okot adta, azonnal, még mielőtt dicsérete áldozatát bemutatná az Úrnak, alázatosan boruljon a másik lába elé bocsánatot kérve,²¹⁵ 8sőt, egyszerűen kérje, hogy járjon közbe érte az Úrnál megbocsátásért. 9Az pedig ne feledje az Úr szavait: Ha szívből meg nem bocsátotok egymásnak, mennyei Atyátok se bocsátja meg nektek bűneiteket; 10nagyilelkűen bocsássa meg nővére minden ellene elkövetett bűnét. 11A monostoron kívül szolgáló nővérek ne maradjanak el sok ideig, ha erre nyilvánvaló szükség nem kényszeríti őket. 12És viselkedjenek tisztességesen és beszéljenek keveset, mindazok épülésére, akik látják őket. 13Szigorúan óvakodjanak attól, hogy másokkal gyanús társalgást vagy tanácskozást

²¹⁰ RegBen 54: „Semmiképpen se legyen szabad a szerzetesnek sem szüleitől, sem bárki mástól, de egymástól sem, akár levelet, akár eulógiát vagy bármi csekély ajándékot elfogadnia vagy adnia az apát engedélye nélkül.”

²¹¹ RegBen 33: „Ne is legyen semmijük sem, amit az apát nem ad, vagy meg nem enged.”

²¹² RegBen 54: „Még ha szülei küldenének is neki valamit, ne merje elfogadni előbb, hacsak be nem jelenti az apátnak. Ha meg is engedi annak elfogadását, még mindig az apát hatalmában áll, hogy kinek akarja adni. Ilyenkor az a testvér, akinek szánva volt, ne szomorkodjék, hogy alkalom ne kínálkozzék az ördögnek.”

²¹³ 8. fej.: 1-6: 2Reg 6,1-6; 2: vö. Zsolt 38,13; vö. 1Pét 2,11; 3: vö. 2Kor 8,9; 4: 2Kor 8,2; vö. Mt 5,3; vö. Lk 6,20; vö. Jak 2,5; 5: vö. Zsolt 141,6; 14: 2Reg 6,9; vö. Mt 7,12; 15-16: 2Reg 6,8; KlVégr 65; 16: vö. 1Tessz 2,7; vö. Gal 4,19-20; vö. 2Kir 1,26

²¹⁴ RegBen 45: „nagyobb büntetéssel lakoljon”

²¹⁵ RegBen 71: „azonnal, minden késlekedés nélkül boruljon le előtte a földre és elégtételképpen fekdjen lába előtt mindaddig, míg áldásadással annak haragja le nem csillapodik.”

folytassanak. **14**Ne legyenek komáik se férfiaknak, se nőknek, nehogy ebből szóbeszéd vagy zavar támadjon. **15**Ne merészeljék a világ pletykáit behozni a monostorba.²¹⁶ **16**És szigorúan kötelesek a monostoron kívül mindarról hallgatni, ami a monostoron belül elhangzik vagy történik, és ami valamilyen botrányt szülhetne. **17**Ha valaki e két utóbbi közül valamelyik ellen történetesen vét, az apátnő bölcsessége alapján szabjon ki neki irgalmasan elégtételt. **18**Ha azonban ez bűnös szokássá válik, a bűn jellege szerint az apátnő a tanácsadók bevonásával szabjon ki neki elégtételt.²¹⁷

10. A nővérek figyelmeztetéséről és megfeddéséről

1Az apátnő intse és látogassa nővéreit, alázatosan és szeretettel feddje meg őket, ne parancsoljon nekik semmit, ami lelkiismeretük vagy fogadalmunk formája ellen van. **2**Az alattvaló nővérek pedig emlékezzenek arra, hogy Istenért lemondtak saját akarataikról. **3**Ezért kötelesek szigorúan engedelmeskedni apátnőiknek mindabban, aminek megtartását megígérték az Úrnak, s ami nincs a lelkiismeret és fogadalmunk ellen. **4**Az apátnő pedig olyan szívélyesen bánjon velük, hogy azok úgy merjenek hozzá szólni és vele érintkezni, mint úrnők szoktak szolgálóikkal. **5**Mert úgy kell lennie, hogy az apátnő minden nővér szolgálója legyen. **6**A nővéreket pedig intem és buzdítom az Úr Jézus Krisztusban, hogy óvakodjanak minden felfuvalkodottságtól, hiú dicsekvéstől, irigységtől, fősvényiségtől, e világ gondjától és aggodásától, megszólastól és zúgolódástól, veszekedéstől és széthúzástól. **7**Inkább arra legyen mindig gondjuk, hogy ápolják egymás közt a kölcsönös szeretet egységét, amely a tökéletesség köteleke. **8**A tudományban járatlanok ne törjék magukat tudományok után. **9**Ügyeljenek viszont, hogy mindenekfölött vágyakozniuk kell az Úr lelkének és szent működésének birtoklására, **10**hozzá mindig tiszta szívvel imádkozni, alázatosságot, az üldözésben és betegségben béketúrést tanúsítani **10**és szeretni azokat, akik üldöznek, dorgálnak és vádolnak bennünket, **12**mert az Úr mondja: Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. **13**Aki pedig mindvégig állhatatos marad, az üdvözü.²¹⁸

11. A klauzúra megtartásáról

1A portásnővér érett erkölcsű és megbízható legyen, megfelelő korú, s nappal egy nyitott, ajtó nélküli cellában tartózkodjon. **2**Jelöljenek ki neki egy alkalmas társat is, aki szükség esetén mindenben helyettesíti őt. **3**Legyen a faajtón két különböző zár, retesz és pánt vasból, **4**amit éjjelre két kulccsal zárjanak be, melyek közül egy az apátnőnél, egy pedig a portásnővérnél legyen. **5**Az ajtót nappal ne nagyon hagyják őrizet nélkül, s egy kulcsra legyen mindig zárva. **6**Gondosan őrizkedjenek azonban és figyeljenek, nehogy az ajtó nyitva álljon, kivéve ha ésszerű ok másként nem ajánlja. **7**Ne nyissák ki akárkinek, aki bekopog, csak akinek a Szentatya vagy bíboros protektorunk megengedte. **8**Ne engedjenek belépni senkit napkelte előtt vagy bennmaradni napszállta után, kivéve ha valamilyen nyilvánvaló, ésszerű és elkerülhetetlen ok meg nem követeli. **9**Ha az apátnő beiktatására vagy valamelyik nővér fogadalmára, vagy más oknál fogva egy püspök engedélyt kap, hogy misét celebráljon a monostorban, érje be minél kisebb számú és minél megbízhatóbb kísérettel és személyzettel. **10**Ha pedig valamilyen munka elvégzéséhez be kell valakit engedni a monostorba, az apátnő gondosan állítson a kapuhoz egy megfelelő személyt, **11**aki csak

²¹⁶ RegBen 67: „Senki ne merészelje a másiknak elmondani, amit a monostoron kívül látott vagy hallott.”

²¹⁷ **9. fejj.:** **1:** 2Reg 7,1; **5:** 2Reg 7,3; **7:** vö. Mt 5,23; **9:** Mt 6,15; Mt 18,35; **13-14:** 2Reg 11,1.3; **17:** 2Reg 7,2

²¹⁸ **10. fejj.:** **1-3:** 2Reg 10,1-3; KIVégr 67; **4-5:** 2Reg 10,5-6; **5:** vö. Mt 20,27; 6.8-13: 2Reg 10,7-12; **6:** vö. Lk 12,15; vö. Mt 13,22; vö. Lk 21,34; **7:** Kol 3,14; **11:** vö. Mt 5,44; **12:** Mt 5,10; **13:** Mt 10,22

annak nyitja ki azt, aki a munkát végzi. **12**Az összes nővér nagyon vigyázzon, hogy ilyenkor a belépők meg ne lássák.

12. A vizitátor, a lelkész és a bíboros protektor

1Vizitátorunk mindig a Kisebb Testvérek Rendjéből való legyen, bíborosunk akarata és parancsa szerint. **2**Olyan legyen, akinek becsületességéről és erkölcsösségéről teljes mértékben meg vannak győződve. **3**Az ő dolga az, hogy főben és tagokban egyaránt kijavítsa az életmódunk – amire fogadalmunk kötelez – ellen elkövetett kihágásokat. **4**Nyilvános helyen állva, mindenki szeme láttára beszélhet csoportokkal és egyénekekkel mindarról, ami a vizitáció dolgához tartozik, aszerint, ahogy jónak látja. **7**Ugyanígy kérjük a Kisebb Testvérek Rendjét, hogy Isten és Szent Ferenc jószágára tekintettel, szíveskedjenek adni **5**egy lelkészt egy klerikus társsal, aki jóhírű és kipróbált erkölcsű, és két szentéletű és jóerkölcsű laikus testvért, **6**hogy segítsenek szegénységünkben, ahogy irgalmasan eddig is tették.²¹⁹ **8**A lelkésznek társa nélkül nem szabad belépnie a monostorba. **9**Ha bejöttek, nyilvános helyen tartózkodjanak, hogy mindig lássák egymást és mások is őket. **10**Abból a célból is be szabad lépniük, hogy meggyóntassák és megáldoztassák a beszélőhöz lemenni nem tudó betegeket, feladják nekik a betegek szentségét, és végezzék a haldoklókért szóló imát. **11**Az apátnő belátására van bízva, hogy hogyan választja meg a szükséges és alkalmas személyeket a temetésekre, ünnepi gyászmisékre, sírok megásására, felnyitására vagy kibővítésére.

12Mindezek megtartása érdekében a nővérek mindig kötelesek kormányzójuknak, pártfogójuknak és javítójuknak elfogadni a római Egyház bíborosát, akit a Pápa úr erre a célra a Kisebb Testvéreknek kijelöl, **13**hogy így mindenkor alárendeltjei és alattvalói maradjunk a Szentegyháznak, állhatatosak a katolikus hitben, és mindhalálig megtartsuk a mi Urunk Jézus Krisztus és szent Anyjának szegénységét, alázatosságát, és a szent evangéliumot, amit erősen megfogadtunk.²²⁰

[Kelt Perugiában, (1252) szeptember 16-án, IV. Ince pápa úr uralkodásának tizedik évében.

Senkinek sem szabad tehát ezt a megerősítő iratunkat megsértenie, vagy annak vakmerő szándékkal ellenszegülnie. Ha valaki ezt mégis megkísérelné, a mindenható Istennek és apostolainak, Szent Péternek és Pálnak haragját vonja magára.

Kelt Assisiben, (1253) augusztus 9-én, uralkodásunk tizenegyedik évében.]

²¹⁹ A fordítás nem tudja követni a latin szöveg szórendjét, ezért a 7. vers – megelőzve az 5. és 6. verset – a mondat elejére került.

²²⁰ **12-13:** 2Reg 12,3-4; **13:** vö. Kol 1,23

Szent Klára Végrendelete

A Végrendeletben Klára maradandó jelét kívánja adni szándékának, hogy Szent Ferenc eszményéhez hűséges legyen. Ferenc neve 17-szer fordul elő az iratban. Ő „tartóoszlopa, vigasztalása és erőssége” (38.v.), „alapítója, plántálója és segítője” (48.v.) a Második Rendnek. Ehhez kapcsolódik a szegénység megtartásának szándéka (a szöveg kb. egynegyede ezzel a kérdéssel foglalkozik), valamint az emlékeztetés, a hálaadás és a bátorítás.

A klarisszák a Regulával együtt olvasták fel az étkezések alatt, ezért igen korai népnyelvi fordításait ismerjük, a latin eredeti pedig csak kevés kéziratban maradt fenn. Szövegét lásd: Écrits: 166-188. o. Fordította fr. Hidász Ferenc.

1Az Úr nevében. Ámen.

2Azon adományok közül, melyeket az *irgalmasság Atyja* bőkezűségéből kaptunk – s ezért Krisztus dicsőséges Atyjának egyre bőségesebb hálaadással tartozunk –, **3**kiemelkedik hivatásunk, mely amennyivel tökéletesebb és nagyobb, annyival többet tartozunk érte tenni. **4**Ezért mondja az Apostol: Ismerd föl *hivatásodat*. **5**Isten Fia számunkra *út* lett, s erre *szavával és példaadásával* tanított meg bennünket boldogságos Ferenc atyánk, aki az ő igazi szerelmese és utánzója volt.²²¹

6Tehát fontoljuk meg, drágalátos nővéreim, mily mérhetetlen jótéteményeket adott nekünk az Isten, **7**de leginkább azokat, melyeket szeretett szolgálja, boldogságos Ferenc atyánk által méltóztatott bennünk véghezvinni, **8**s ezt nemcsak megtérésünk után tette, hanem amíg a világ szájalomra méltó hiábavalóságai közt éltünk. **9**Mikor ugyanis a Szentnek még nem voltak se testvérei, se társai, mindjárt megtérése után, **10**mialatt San Damiano templomát javíttatta, ahol az isteni vigasztalás egész valóját általjárta, arra kapott indítást, hogy teljesen elhagyja a világot; **11**nagy örömeiben a Szentlélektől megvilágosítva rólunk prófétált, amit az Úr később valóra is váltott.

12Mert akkoriban fölmenvén az említett templom falára, néhány ott időző szegényhez francia nyelven így szólt: **13**Gyertek, segítsetek nekem San Damiano monostorának kijavításában, **14**mert itt nemsokára olyan úrnők élnek majd, kiknek jóhíre és szent szerzetesi élete által egész Szentegyházában *megdicsőül a mi mennyei Atyánk*.²²²

15Tehát ebben szemléljük Isten nekünk adott bőkezű jóságát, **16**aki túlradó irgalmából és szeretetéből *hivatásunkról és kiválasztásunkról*²²³ ilyen szavakat méltóztatott mondani szentje által. **17**De ezt nemcsak rólunk prófétálta boldogságos Ferenc atyánk, hanem mindazokról, akik majd szent hivatásra készülnek, amire az Úr minket is meghívott.

18Ezért mily nagy gonddal, mekkora testi-lelki igyekezettel kell megtartanunk az Isten és atyánk parancsait, hogy az Úr közreműködésével megsokszorozva adjuk vissza a *talentumot*.²²⁴ **19**Mert maga az Úr nemcsak mások számára állított oda minket például és tükörül, hanem nővéreink számára is, akiket meghívott az Úr a mi hivatásunkra, **20**hogy aztán ők is például és tükörül szolgáljanak mindazoknak, akik a világban élnek. **21**Mivel tehát az Úr oly nagy dolgokra hívott meg minket, hogy bennünk szemlélhessék magukat mindazok, akik mások számára tükörül és például szolgálnak, **22**nagy hálával tartozunk az Istennek, dicsérnünk kell őt és jócselekedetek végzésére egyre jobban meg kell erősödnünk

²²¹ **2:** 2Kor 1,3 vö. **4:** 1Kor 1,26 **5:** vö. Jn 14,6; vö. 1Tim 4,12

²²² vö. Mt 5,16

²²³ 2Pét 1,10

²²⁴ vö. Mt 25,15-23

az Úrban. **23**Így tehát, ha a fenti életmód szerint élünk, akkor másoknak kiváló *példát hagyunk*²²⁵ hátra, és az örök boldogság *jutalmát* igen kis fáradsággal elnyerjük.

24Miután a fölséges mennyei Atya, irgalmával és kegyelmével, méltóztatta megvilágosítani szívemet, hogy nemsokkal boldogságos Ferenc atyánk megtérése után, példájára és tanítására bűnbánatot tartsak, **25**néhány nővérrel együtt, akiket az Úr nemsokkal megtérésem után adott mellém, önként engedelmességet fogadtam neki, **26**miként az Úr az ő csodálatra méltó életén és tanításán keresztül fölragyogtatta előttünk kegyelmének fénysugarát. **27**Látván pedig boldogságos Ferenc, hogy bár test szerint törekenyek és gyengék voltunk, mégsem vonakodtunk semmilyen nélkülözéstől, szegénységtől, munkától, megpróbáltatástól, inségtől és a világ megvetésétől, **28**sőt ellenkezőleg, nagy gyönyörűségnek tartottuk, amint próbára tett bennünket a szentek és saját testvérei példája nyomán, s emiatt nagyon örvendett az Úrban; **29**irántunk való részvételtől indítatva kötelezte magát és Szerzetét, hogy éppoly szeretettel fog gondoskodni rólunk, és éppoly odaadással törődik velünk, mint saját testvéreivel.

30Így tehát Isten és boldogságos Ferenc atyánk akaratából San Damiano templomához mentünk lakni, **31**ahol az Úr, irgalma és kegyelme folytán, rövid idő alatt megsokasított bennünket, hogy beteljesedjék, amit ő előre megmondott szentje által. **32**Korábban ugyanis, jóllehet csak rövid időre, de másutt tartózkodtunk.

33Később életmódot írt nekünk, és különösen azt kötötte lelkünkre, hogy a szent szegénységben mindig állhatatosan kitartsunk. **34**Nem szűnt meg bennünket, amíg csak élt, szavaival és példájával arra buzdítani, hogy szeressük és tartsuk meg a szent szegénységet; sőt sok írást hagyott ránk, nehogy halála után valaha is elforduljunk a szegénységtől, **35**miként az Isten Fia is, míg e világban élt, sohasem fordult el a szent szegénységtől. **36**Boldogságos Ferenc atyánk is, aki *az ő nyomdokait*²²⁶ követte, a maga és testvérei számára választott szent szegénységtől, amíg csak élt, példájával és tanításával sohasem fordult el.

37En, Klára, Krisztus és a San Damiano-i monostor szegény nővéreinek – bár méltatlan – szolgálója, és szent atyánk kicsiny palántája, többi nővéremmel egyetemben látván oly fölséges hivatásunkat és kiváló atyánk parancsát, **38**valamint egyes nővérek törekenységét, nagyon féltünk magunkban Szent Ferenc atyánk halála után. Ő volt a mi *tartóoszlopunk* és Isten után egyedüli vigasztalásunk és *erősségünk*.²²⁷ **39**Újra meg újra önként elköteleztük magunkat Úrnöknek, a legszentebb szegénységnek, nehogy halálom után a nővérek, a most élők és az ezután jövők valaha is elforduljanak tőle.

40S ahogy én mindig szorgosan ügyeltem arra, hogy nővéreimmel együtt megtartsam és másokkal is megtartassam a szent szegénységet – amit az Úrnak és boldogságos Ferenc atyánknak megígértünk –, **41**úgy mindazok, akik engem a hivatalban követnek, a szent szegénységet Isten segítségével kötelesek mindvégig megtartani és másokkal is megtartatni. **42**Sőt a nagyobb biztonság kedvéért gondoskodtam arról is, hogy Ince pápa úr, kinek uralkodása alatt kezdtük el (a közös életet), és többi utódai a legszentebb szegénységre tett fogadalmunkat – amit az Úrnak és boldogságos Ferenc atyánknak megígértünk, – kiváltságaikkal megerősítsék, **43**nehogy valaha is elforduljunk tőle.

44Emiatt térdre hullva, a külső és belső ember hódolatával²²⁸ valamennyi most élő és ezután jövő nővéremet a római Anyaszentegyházra, a pápára és különösen arra a bíboros úrra bízom, aki a Kisebb Testvérek Szerzetének és nekünk védnökül adatott;

45hogy annak az Istennek szerelméért,

²²⁵ vö. 2Makk 6,28.31; vö. Fil 3,14

²²⁶ vö. 1Pét 2,21

²²⁷ vö. 1Tim 3,15

²²⁸ *inclinato utroque homine* – Celanói Tamás is használja ezt a kifejezést (1Cel 45, 101), amely az embert jelöli külső és belső, látható és láthatatlan valóságával együtt, egyetlen személyként.

ki érettünk szegényen *jászolba tétetett*,²²⁹

szegényen élt e világban

és meztelenül függött a fán,

46*kisded nyájával*,²³⁰ melyet az Atyaisten hozott a világra Szentegyházában, – boldogságos Szent Ferenc atyánk szavára és példájára követve szeretett Fiának és dicsőséges Szűz Anyjának szegénységét és alázatosságát, – **47**mindig tartassa meg a szent szegénységet, amit Istennek és boldogságos Szent Ferenc atyánknak megígértünk; s ebben a szegénységben méltóztassék mindig gyámolítani és őrizni őket.

48S amint az Úr boldogságos Ferenc atyánkat nekünk alapítóul, plántálóul és segítőül adta Krisztus szolgálatában, **49**s kinek egész életében gondja volt arra, hogy minket, az ő kicsiny palántáját szóval és tettel mindig gondosan műveljen és gyöngéden ápoljon; **50**hasonlóképpen én is boldogságos Ferenc atyánk utódjának és az egész Szerzetnek gondjaira bízom és pártfogásába ajánlom jelenvaló és eljövendő nővéreimet, **51**hogy segítségükkel egyre jobban előrehaladhassunk Isten szolgálatában, s legfőképpen, hogy mind jobban megtartsuk a legszentebb szegénységet.

52Ha pedig megtörténne, hogy az említett nővérek ezt a helyet valaha is elhagynák és máshová költöznenek, a szegénységet, amit Istennek és boldogságos Ferenc atyánknak megígértünk, halálom után – bárhová is kerülnek – mindenképpen kötelesek a fent említett formában megtartani.

53Mégis a hivatalban engem követő utódom – ugyanígy más nővérek is – mindig gondoskodjanak arról, nehogy a fent említett hely földjéből valamit is kérjenek vagy elfogadjanak, kivéve annyit, amennyit a végső szükség mint kertet olajbogyó termesztésre megkíván. **54**De ha a monostor boldogulása vagy nyugalma miatt a kert falán túli földre valaha is szükség lesz, nem szabad belőle többet elvenni, mint amennyit a végső szükség megkíván; **55**ezt a földet egyáltalán ne műveljék meg, ne ültessenek bele semmit, hanem mindig üresen és parlagon álljon.

56Intem és buzdítom az Úr Jézus Krisztusban összes nővéreimet, a jelenvalókat és az eljövendőket, hogy mindig iparkodjanak utánozni a szent egyszerűség, alázatosság és szegénység útját, valamint a szent szerzetesi életmódot, **57**miként maga Krisztus és boldogságos Ferenc atyánk tanította megtérésünk óta. **58**Mindezekből, bár nem a mi érdemeink folytán, hanem kizárólag a bőkezűség irgalmából és kegyelméből maga *az Irgalmasság Atyja* a jó hír *illatát*²³¹ hintette mind a távollevőkre, mind a közellevőkre. **59**Ti, akik Krisztus szeretetétől²³² ösztönözve szeretitek egymást, azt a szeretetet,²³³ mely bennetek van, tetteitek által kifelé is mutassátok meg, **60**hogy példátokon felbuzdulva a nővérek mindig növekedjenek Isten és az egymás iránti szeretetben.

61Kérem a nővéreknél hivatalba lépőt, igyekezzék másokat inkább erényeivel és szent erkölceivel kormányozni, semmint hivatalából (fakadó hatalmával), **62**hogy így az ő példáján felbuzdulva nővérei ne csak hivatalból engedelmeskedjenek, hanem inkább szeretetből. **63**Legyen előrelátó és körültekintő nővéreivel, miként a jó édesanya leányaival, **64**s főként igyekezzék gondoskodni számukra alamizsnáról – kinek-kinek szükséglete szerint –, melyet az Úr ad majd nekik. **65**Legyen olyan jóindulatú és barátságos, hogy nyugodtan feltárhassák előtte szükségleteiket **66**és bármely órában, mikor csak jónak látják, bizalommal hozzá folyamodhassanak, akár maguk, akár nővértársaik érdekében.

²²⁹ Lk 2,12

²³⁰ vö. Lk 12,32

²³¹ 2Kor 1,3; vö. 2Kor 2,15

²³² *caritas*

²³³ *amor*

67Az alattvaló nővérek pedig emlékezzenek arra, hogy Istenért lemondtak saját akaratukról. 68Ezért azt akarom, hogy önként engedelmeskedjenek édesanyjuknak, 69aki látván egymás iránti szeretetüket, alázatukat és egyetértésüket, a hivatalból ránehezedő terhet könnyebben hordozza, 70s ami terhes és keserves, az szent életmódjuk miatt változzon át számára édességgé.

71S mivel *keskeny az út s az ösvény, és szűk a kapu, mely az életre vezet, kevesen vannak, akik ezen járnak és belépnek rajta;*²³⁴ 72s ha akadnak is egyesek, akik ideig-óráig rajta járnak, igen kevesen vannak, akik hűségesen kitartanak. 73Pedig boldogok azok, akiknek megadatott ezen úton járni, és azon *mindvégig hűségesen kitartani.*²³⁵

74Óvakodjunk tehát, ha már az Úr útjára ráléptünk, hogy bűnünk vagy tudatlanságunk miatt semmiképpen se térjünk le róla, 75nehogy bánatot okozzunk az oly nagy Úrnak, Szűz Anyjának és boldogságos Ferenc atyánknak, a megdicsőült és a még küzdő egyháznak.

76Írva van ugyanis: *Átkozott, aki parancsaid (útjáról) letér.*²³⁶

77Ezért *térdet hajtok Urunk Jézus Krisztus Atyja előtt,*²³⁷ esedezve a dicsőséges Szűz Máriának, az Ő édesanyjának, boldogságos Ferenc atyánknak és minden szenteknek érdemeiért, 78hogy maga az Úr, aki a jó kezdeményezést adta, *adjon növekedést,*²³⁸ adja meg a végső állhatatosság kegyelmét. Ámen.

79Ezt az írást, könnyebb megtartás végett, rátok, drágalátos, szeretett nővéreimre hagyom, a most élőkre és a később jövőkre, az Úr és boldogságos Ferenc atyánk, valamint az én – édesanyátok és szolgálótok – áldásának jeléül.

---

²³⁴ vö. Mt 7,14

²³⁵ vö. Zsolt 118,1; vö. Mt 10,22

²³⁶ Zsolt 118,21

²³⁷ Ef 3,14

²³⁸ 2vö. 2Kor 8,6.11; vö. 1Kor 3,6-7

Szent Klára áldása

Ferenchez hasonlóan Klára is áldással búcsúzik nővéreitől. Ő is a Számok könyvének mózesi áldását használja fel, majd ünnepélyes formában emlékezik meg nővéreiről. A latin eredetűt lásd Claire d'Assise: Écrits, 186-188. old. Fordította Berhidai Lajos.

1Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

2Áldjon meg benneteket az Úr és őrizzen meg titeket.

3Mutassa meg nektek orcáját és könyörüljön rajtatok.

4Fordítsa felétek arcát és adjon nektek,

nővéreimnek és leányaimnak, békességet, **5**és mindazoknak, akik közétek jönnek és meg is maradnak közösségekben, és a többi most élő és eljövendő nővérnek is, akik mindvégig állhatatosan kitartanak a szegény úrnők monostoraiban.

6Én, Klára, Krisztus szolgálója, boldogságos Szent Ferenc atyánk kicsiny palántája és bár méltatlanul, a ti és a többi szegény nővér nénje és édesanyja, **7**kérem a mi Urunk Jézus Krisztus irgalmasságát, Szentséges Szülőjének, Szűz Máriának, Szent Mihály arkangyalnak, Isten minden szent angyalainak, boldog Ferenc atyánknak, minden szent férfiúnak és nőnek közbenjárását, **8**hogy ő, a mennyei Atya adja meg nektek és erősítse is meg rajtatok ezt a szentséges áldást a mennyben és a földön: **9a** földön, a küzdő Egyház szolgálói és szolgálói között, sokszorozza meg bennetek kegyelmét és erejét, **10a** mennyben pedig, a győzelmes Egyház szent férfiai és szent asszonyai között, magasztaljon fel és dicsőítsen meg benneteket.

11Megáldalak titeket életemben és halálom után is – ahogy erőmből telik, sőt még annál is jobban, – minden áldással, **12**amivel az irgalmasság Atyja megáldotta és megáldja fiait és leányait a mennyben és a földön, **13**és ahogy a lelki atya és anya megáldotta és megáldja lelki fiait és leányait. Ámen.

14Mindig szeressétek Istent, lelketeket és összes nővéreitek lelkét, **15**és mindig gondosan tartsátok meg azt, amit az Úrnak megígértetek.

16Az Úr legyen veletek mindenkor, és adja meg, hogy ti is mindig övele legyetek. Ámen.

Szent Klára levelei Prágai Szent Ágneshez

Klára 1234-ben kezd levelezésbe Prágai Ágnessel (1205-1282). Ágnes I. Ottokár (1198-1230) cseh király lánya, III. Béla unokája. Boleszláv lengyel herceghez, Henrik német királyhoz, II. Frigyes császárhoz, majd pedig III. Henrik angol királyhoz akarták férjhez adni. Prágában monostort alapított a Szegény Úrnőknek. Klára keresi meg őt levélben, amikor híret veszi, hogy Ágnes 1234 Püünkösdjén a Szegény Úrnők közé lépett. Szemlélődésben letisztuló tehetségével Klára úgy ír latinul, mintha terítőt hímezne valakinek.

A levelek története meglehetősen változatos. Eredeti példányaikat minden bizonnyal Ágnes prágai monostorában őrizték. Ott azonban legkésőbb a XV. század elején áldozatul estek a huszita háborúknak. Nyomtatásban legkorábban 1668-ban jelentek meg az Acta Sanctorumban. Hitelességük azonban olyan gyöngén volt dokumentálva, hogy sokan emiatt kétségbe vonták. Végre az angol W. Setonnak, Szent Ágnes élete legszorgalmasabb kutatójának sikerült a bambergi királyi könyvtár E.VII. 19. sz. kódexének lapjairól kiásnia a levelek német fordítását. A kézirat korát megközelítő pontossággal a XIV. század végére állapították meg. További kutatásai nyomán még négy más kódexben sikerült megtalálnia a levelek német szövegét, melyet azután megfelelő bevezetés és jegyzetek kíséretében nyomtatásban is közzétett.²³⁹ Seton nem is sejtette, hogy mialatt ő a német fordításokat kutatta, azalatt a levelek latin szövege is előkerült. Achilles Ratti, akkor a milánói Ambrosiana prefektusa, a későbbi XI. Pius pápa, 1896-ban egy cseh eredetű kódexben, mely Szent Ágnes életére vonatkozó feljegyzéseket tartalmazott, a leveleknek egy igen régi, megközelítőleg 1280-1330-ra, tehát szinte Ágnes életére visszanyúló latin másolatát találta meg. Mivel azonban felfedezését nem sietett publikálni, Seton csak később és kerülő úton értesült róla. Így a felfedező a pápa előzetes hozzájárulásával csak 1924-ben jutott abba a helyzetbe, hogy a levelek immár hitelesnek és véglegesnek minősíthető szövegét a tudós világ elé tárja.²⁴⁰

Az újabb kutatások nagyjából tisztázták az egyes levelek keletkezésének valószínű idejét is. Az első levél minden valószínűség szerint 1234 püünkösdi ünnepén íródott, mert dicséri benne Ágnes elhatározását, hogy a földi király helyett a mennyei jegyest választotta. Erre mutat az is, hogy a levél hangja még távolról sem olyan bizalmas és közvetlen, mint a későbbieké; még inkább a király lányának, mint Krisztus Jegyesének szól. Hasonlóan a megszólításban is a bizalmas „Te” helyett még a hivatalos „Ön”-t használja. A második levél dátumára döntő érv, hogy Klára még mint a Rend minister generalisáról beszél Illés testvéréről. Ebből következik, hogy a levélnek legkésőbb 1234 és 1239 között kellett íródnia. A nagyobb valószínűség a korábbi dátum mellett szól. Erre következtethetünk a harmadik levél valószínű dátumából is. Ebből ugyanis arról értesülünk, hogy Ágnes 1238 elején a San Damianóban kialakult böjt engedélyezését kérte a maga és nővérei számára, amit azonban Gergely pápa 1238. május 11-én kelt bullájával, ha nem is kifejezetten, de burkolt formában elutasított. Végül az utolsó levél keletkezési idejét a szent életének utolsó fél évére kell tennünk. A hosszú hallgatást Klára gyakori betegeskedésével és az utak bizonytalanságával okolja meg. De az sincs kizárva, hogy a két szent a fennmaradt négyen kívül több levelet is váltott

²³⁹ Some new Sources for the Life of Blessed Agnes of Bohemia, including a fourteenth century Latin version and a fifteenth century German version of her Life. Aberdeen, 1915.

²⁴⁰ The Letters from St. Clare to Blessed Agnes of Bohemia. Archivum Franciscanum Historicum 1924. 509. skk. o.

egymással. *Ágnes Legendájának szavai legalábbis erre engednek következtetni: „Klára sok kedveshangú levelet írt neki, melyekben anyai szeretettel köszöntötte és vigasztalta a fejedelmi származású hölgyet.” Ezeknek a leveleknek egy része azonban, talán túlnyomó többsége, éppúgy, mint Ágnesnek Klarához intézett sorai, idővel elkallódtak.*

*Klára ezekben a levelekben tár fel a legtöbbet abból, ami miatt a Második Rend életformáját „szemlélődőnek” nevezik. A Regulában csak két mondatban foglalja ezt össze (7,2 és 10,2), itt viszont, közvetlenebb hangon, mélyebb belső tapasztalatot sejtet. Így például a 2. levél 18-23. verseiből a szemlélődésnek ez a „módszere” rajzolódik ki: 1. az akarat és az érzés lendületével szegénnyé válni, átölelni a szenvedő Krisztust; 2. egész lényünkkel, hosszan ezt a csodálatos Jegyest szemlélni; 3. az iránta való szeretettől hajtva követni őt tetteinkben. Ágnes 1989. november 12-én avatta szentté II. János Pál pápa. A latin eredetit lásd Claire d'Assise: *Écrits*, 82-118. old. A fordítás Balanyi György munkája, több módosítással.*

Első levél

1A tiszteletreméltó és szentséges szűznek, Ágnes úrnőnek, a fölséges és nagyhírű cseh király leányának, **2**Klára, Jézus Krisztus méltatlan cselédje és a San Damiano monostor falai közt élő úrnők *haszontalan* szolgálója; mindig és mindenben az Ön készséges alattvalója, teljes odaadással ajánlja magát, és különös tisztelettel kívánja az örök boldogság *dicsőségének elnyerését.*

3Szent viselkedése és élete tiszteletreméltó hírének hallatán, mely nemcsak hozzám jutott el, hanem csodálatos módon szinte az egész földkerekségen elterjedt, módfelett *örülök és ujjongok az Úrban.* **4**De ezen nemcsak én tudok örülni, hanem örül mindenki, aki Jézus Krisztusnak szolgál és kíván szolgálni.

5Ezért, bár Ön mindenki másnál bővebben élvezhette volna a pompát, a megtiszteltetést és e világ méltóságát, amikor dicsóséggel övezve törvényes hitvese lehetett volna a fölséges császárnak, amint ez az Ön és az ő kiválóságához illett is volna, **6**mégis mindent elvetett magától, szívvel-lélekkel inkább a legszentebb szegénységet és a testi nélkülözést választotta, **7**s így egy előkelőbb nemből való vőlegényt szerzett, az Úr Jézus Krisztust, aki mindvégig megőrzi szeplőtelenül az Ön szüzességét.

8Ha majd megszerette őt, tiszta lesz,
ha majd megérintette őt, még tisztábbá lesz,
ha majd befogadta őt, szűz lesz.

9Az ő hatalma nagyobb, származása előkelőbb,
orcája szebb, szerelme édesebb
és egész lénye meggyerőbb.

10Már körülfonta ölelésével,
aki kebleit drágakövekkel ékesítette,
füleibe fölbecsülhetetlen értékű gyöngyöket függesztett,

11egész külsejét fénylő és ragyogó drágakövekkel halmozta el,
s fejére a szentség jelével megjelölt aranykoronát illesztett.

12Ezért tehát, kedves nővérem, vagy inkább nagyon tisztelt úrnóm – hiszen Ön *jegyese, anyja és nővére* az én Uramnak, Jézus Krisztusnak –, **13**a sértetlen szüzesség és a legszentebb

szegénység fényességes zászlajával felékesítve erősödjék meg a szegény Keresztrefeszített szent szolgálatában, melyet lángoló vággyal kezdett meg. **14**Hiszen ő valamennyiünkért elszenvedte *a kereszt kinját, kiragadva minket a sötétség fejedelmének hatalmából*, ami – ősapánk bűne miatt – bilincsbe verve tartott minket, és *kiengesztelt bennünket* Istennel, az Atyával.

15Ó, boldog szegénység,
mely örök javakkal halmozza el azokat,
akik szeretik és szívükre ölelik őt!

16Ó, szent szegénység,
aki birtokolja őt és sóvárog utána,
annak Isten a *mennyek országát* ígéri,
és egészen bizonyosan meg is adja neki
az örök dicsőséget és a boldog életet!

17Ó, kegyes szegénység,
melyet az Úr Jézus Krisztus
– aki a mennyet és a földet kormányozta és most is kormányozza, aki *szólt és meglettek*
– minden mást megelőzően méltóztatott magához ölelni.

18Mert ő azt mondja: *a rókáknak odújuk van, az ég madarainak fészük, az Emberfiának, azaz Krisztusnak ellenben nincs hová lehajtania a fejét, hanem lehajtván fejét, kiadá lelkét.*

19Ha tehát ilyen nagy és előkelő úr a Szűz méhébe szállott, s megvetetten, *nélkülözve* és szegényen akart a világra jönni, **20**hogy az emberek, akik oly szegények és elesettek voltak és nélkülözték a mennyei táplálékot, a mennyek országának birtokba vételével meggazdagodjanak; **21***örüljön* nagyon és *vigadozzék*, teljék el rendkívüli örömmel és lelki vidámsággal. **22**Mert íme, Ön nagyobb örömét lelta a világ megvetésében, mint a megtiszteltetésben; a szegénységben, mint a mulandó javakban; és inkább kívánt *kincseket* gyűjteni *a mennyben*, mint a földön, **23**mert *a mennyben* a rozsda *nem* marja, sem *a moly nem rágja, s a tolvajok nem ássák ki és nem lopják el*; **24**ezért bőséges az Ön jutalma a mennyben, és méltónak találtatott arra, hogy a magasságbeli Atya s a dicsőséges Szűz Fia *nővérének, jegyesének és anyjának* neveztessek.

25Szentül hiszem: Ön tisztában van azzal, hogy az Úr *a mennyek országát* egyes-egyedül *a szegényeknek* ígérte oda és fogja is adni, mert amíg az ember egy múló dolgot szeret, a szeretet gyümölcsét elveszíti.²⁶ Ugyanis *lehetetlen egyszerre Istennek és a mammonnak szolgálni*. Mert *vagy szereti az egyiket és gyűlöli a másikat, vagy az egyiket szolgálja s a másikat megveti*. **27**Azt is bizonyára tudja, hogy a jól felöltözött ember nem küzdhet meg a mezítelennel, mert sokkal könnyebb leteríteni azt, akin van mit megfogni;²⁴¹ **28**hogy lehetetlen ugyanannak az embernek dicsőségben sütkérezni itt és Krisztussal uralkodni amott, és hogy könnyebb *a tevének a túl fokán átmenni*, mint *a gazdagnak Isten országába jutni*. **29**Ön azért vetette el magától ruháit, tudniillik a mulandó javakat, hogy birkózás közben ellenfele ne tudjon fölibé kerekedni, s *a keskeny úton* és *a szűk kapun* be tudjon jutni a mennyek országába.

30Minden bizonytal nagy és dicséretes csere:

²⁴¹ vö. 1Cel 15

elhagyni a mulandó dolgokat az örökké tartó javakért,
égi jutalmat érdemelni a földiekért,
százaszorannyit kapni az egyszeresért,
és mindezekon felül *elnyerni* a boldog örök *életet*.

31Ezért tehát kötelességemnek érzem, hogy *Krisztus szerelmére* tőlem telhetőleg teljes alázattal kérjem az Ön méltóságát és szentségét, hogy igyekezzék minél jobban megerősödni az ő szent szolgálatában, **32**iparkodjék a jóról jobbra s *az erényről a tökéletesebb erényre* jutni, hogy végül méltónak találja az áhított jutalom elnyerésére Az, akinek szíve minden dobbanásával szolgált.

33Tőlem telhetőleg arra is kérem az Úrban, hogy engem, *mihaszna* szolgálóját, és a többi nővéreket, akik itt élnek velem a monostorban, és akik mind nagy tisztelettel viseltetnek Ön iránt, foglalja buzgó *imádságaiba*, **34**hogy segítségükkel kiérdemeljük Jézus Krisztus kegyelmét, és Önnel együtt méltók lehessünk örök színélátását élvezni.

35Isten Önnel, és *imádkozzék érettem!*²⁴²

Második levél

1A királyok Királya lányának, az *uralkodók Ura* szolgálójának, Jézus Krisztus méltó jegyesének, s ez okból a legnemesebb királynénak, Ágnes úrnőnek, **2**Klára, a Szegény Úrnők *haszontalan* és méltatlan szolgálója üdvözlését küldi és kívánja, hogy mindig a legtökéletesebb szegénységben éljen.

3Hálát adok a kegyelmek osztogatójának, akitől, hitünk szerint, *minden jó adomány és minden tökéletes ajándék* származik, amiért téged az erények olyan dús koszorújával ékesített, s a tökéletesség olyan tömérdek jelével halmozott el, **4**hogy ezért méltónak találtattál arra, hogy fáradhatatlan és tökéletes utánzója légy a *tökéletesség Atyjának*, akinek *szeme* semmi *tökéletlent* nem talált benned.

5Ez az a tökéletesség, melynek érdeméért ott fent, mennyei hajlékában, ahol dicsőségtől övezetten ül csillagos trónusán, maga a Király fogad magához téged, **6**mivel kevesellett a földi királyság méltóságát és elutasítottad magadtól a felajánlott császári frigyét. **7**Rajongója lettél a szent szegénységnek, s a nagy alázatosság és a lángoló szeretet szellemében annak *nyomába* szegődtél, akivel méltónak találtattál a legbensőbb szeretetben egyesülni.

8Mivel tudom, hogy számtalan erény ékesít téged, kímélni akarlak a fölösleges szöszaporítástól, és nem akarlak céltalan fecsegéssel terhelni, **9**bár meg vagyok róla győződve, hogy semmi sem tűnik szemedben fölöslegesnek, amiből mégoly kevés vigasztalás is áradhat reád. **10**De mivel csak *egy a szükséges*, ezt az egyet kötöm lelkedre, és Az iránt való szeretetből, akinek *szent* és tetszetős *áldozatul* ajánlottad fel magadat, nyomatékosan lelkedre kötöm, **11**hogy egy pillanatra se feledkezzél meg feltett szándékról és második Ráchelként²⁴³ tartsd mindig szem előtt eredeti elhatározásodat:

²⁴² Szentírási utalások: **2:** vö. Lk 17,10; vö. Sir 50,5 **3:** vö. 1Tessz 1,8; Hab 3,18 **11:** Sir 45,12 **12:** vö. 2Kor 11,2; Mt 12,50; 2LHív 49-50 **14:** Zsid 12,2; Kol 1,13; 2Kor 5,18 **16:** vö. Mt 5,3; **17:** Zsolt 32,9; 148,5 **18:** Mt 8,20; Lk 9,58; Jn 19,30 **19:** vö. 2Kor 8,9 **21:** vö. Hab 3,18 **23:** Mt 6,20; Mt 5,12 **24:** vö. 2Kor 11,2; Mt 12,50 **25:** vö. Mt 5,3 **26:** Mt 6,24 **28:** vö. Mt 19,24

²⁴³ Szent Brúnó Ráchellel kapcsolatban a következőket írja (Ter 29,18-20. 30) „Ez az a szépséges, csinos arcú Ráchel – ti. a szemlélődés –, akit Jákob jobban szeretett, jóllehet kevesebb fiút szült neki, mint a termékeny, de csipás szemű Lea. Ugyanis kevesebb fiú származik a szemlélődésből (*contemplatio*), mint a cselekvésből (*actio*); ugyanakkor Józsefet és Benjamint, a Rácheltől származó két fiút a többi testvérnél jobban szerette az apjuk. Ez az a legjobb rész, amit Mária választott, ami nem vétetik el tőle (Sources Chrétiennes, 88) Part, 1962, p. 70-73.) Szent Ferenc, Jákobhoz hasonlóan, a szemlélődésnek és az aktív életnek egyaránt barátja volt. Az

amit vállaltál, amellett tarts ki,
amit tenni szándékozol, tedd, *ne habozzál*,

12hanem ellenkezőleg, gyors futással,
könnyű léptekkel
és port alig érintő lábakkal,

13biztosan, vidáman és feltartóztathatatlanul
haladj előre az üdvösség útján.

14Senkinek se higgy, senkiben se bízzál,
aki el akar téríteni szándékodtól
és *akadályt* akar *gördíteni* utadba,
csak azért, hogy a tökéletességnek abban az állapotában,
melyre az Úr lelke hívott,
ne tudjad *teljesíteni fogadalmadat a Magasságbelinek*.

15Hogy pedig biztosabban járj az Úr *parancsainak útján*, kövesd tiszteletreméltó atyánk és generálisunk, Illés testvér tanácsát. **16**Az ő tanácsát helyezd föléje mindenki másénak, és tartsd drágábbnak minden ajándéknál.

17Ha azonban valaki olyasmit talál mondani
és olyasmit próbál sugallni,
ami akadályoz a tökéletességben való előrehaladásban,
vagy éppen ellenkezni látszik isteni hivatásoddal,
ha mégoly nagy tiszteletre is vagy kötelezve az illető iránt,
ne kövesd tanácsát,

18hanem szegény szűzként
öleld át a szegény Krisztust.

19Lásd, ő megvetetté lett éretted, kövesd tehát példáját, és légy te is megvetetté érette ezen a világon. **20**Ó, nemes királynőm, egy pillanatra se szűnj meg magad elé idézni, nézni, szemlélni és hő vággyal követni Jegyesedet, aki *sokkal szebb az emberek fiainál*, aki üdvösségedért az emberek legutolsójává, megvetetté, megkínzottá és egész testében sokszorosán *megostorozottá* alacsonyította magát, s végül a kereszt gyötrelmei között lehelte ki lelkét.

21Ha együtt szenvedsz vele, *együtt is fogsz uralkodni*,
ha együtt bánkódsz vele, együtt is fogsz örvendezni,
ha a kereszten *osztazol vele* kínjaiban,
a szentek fényességében
fogod birtokolni az örök hajlékokat,

22s nevedet bejegyzik az élet könyvébe.

---

előzőt Ráchel, az utóbbit Lea szemlélteti. vö. Szent Ferenc szentté avatási bullája „Mira circa nos” (Wadding, Annales, Tomus II. pp. 225-227.)

s dicsőséges lesz az emberek között.

23Tehát a földi és mulandó dolgokért a mennyország dicsőségét, a veszendő javakért az örökké tartó jót fogod élvezni örökkön-örökké, és élni fogsz időtlen időkig.

24Élj boldogul, kedves nővérem és úrnóm, Uradban és Jegyesedben; **25**nővéreimmel együtt buzgó imádságaidban *ajánlj* engem is szorgalmasan *az Úrnak*; mi pedig örvendve örvendünk a sok jónak, amit kegyelmével benned művel az Úr. **26**Nővéreidnek is szeretettel ajánlj minket.²⁴⁴

Harmadik levél

1Krisztusban fölötté igen tisztelt úrnómnak és az összes halandók közt legkedvesebb nővéremnek, Ágnesnek, a fölséges cseh király édestestvérének, de immár az ég magasságbeli Királya *nővére*nek és *jegyesé*nek, **2**Klára, Krisztus alázatos és méltatlan szolgálója, a Szegény Úrnők cselédje az üdvösség szerzőjében az üdvösség örömét és minden jót, amit csak kívánni lehet.

3Örömmel hallok jólétedről, kielégítő helyzetéről és azokról a biztató sikerekről, melyeket a mennyei *jutalom* elnyerésére kezdett úton elértél; **4**örömöm annál nagyobb, és lelkemet az Úrban annál nagyobb vigasság tölti el, minél inkább tudom és hiszem, hogy azokat a mulasztásokat, melyeket én és a többi nővérek a szegény és alázatos Krisztus nyomdokainak követésében elkövetünk, te csodálatos módon pótolod.

5Valóban minden okom megvan az örömré, és ezen nagy örömet senki sem veheti el tőlem, **6**mivel már birtokában vagyok annak, amire az ég alatt vágyakoztam. Látom ugyanis, hogy te a *ravasz* ellenség cselszövéseit, az emberi természet vészt hozó gögjét és az emberi szíveket megrontó hiúságot az Isten szájából kijövő bölcsesség csodálatos kiváltságának segítségével váratlanul és félelmetes módon összetörted; **7**látom, hogy te a világ és az emberszívek *talajában elrejtett* mérhetetlen értékű *kincset*, mellyel *meg lehet vásárolni* azt, ami által minden a semmiből *lett*, alázatossággal, a hit erejével és a szegénység karjával már magadhoz ölelve tartod. **8**Én hát, hogy az Apostol szavával éljek, egyenesen a jó Isten *munkatársának* és kimondhatatlan teste esendő tagjai támaszának tartalak téged.

9Ki tudna tehát visszatartani attól, hogy ne örüljek ily nagy és csodálatra méltó örömnél? **10**Ezért te is, kedvesem, *örülj szüntelenül az Úrban*, **11**és ne engedd, legkedvesebb úrnóm Krisztusban, az angyalok *öröme* és a nővérek fejének *koronája*, hogy a keserűség és a kedvetlenség – akár csak egy pillanatra is – elhomályosítsa lelkedet.

12Fordulj gondolataiddal az örökkévalóság tükre felé, öltöztess lelkedet *a dicsőség sugárözönébe*, **13**állítsd szívedet az isteni *mibenlét*²⁴⁵ *képe* elé, és elmélkedéssel *hasonulj át* az istenség tökéletes *hasonmásává*, **14**hogy te is megízlelhess azt *az elrejtett édességet*, melyet maga az Isten a világ kezdetétől tartogat az őt szeretők számára, s melynek ízét barátai már itt ízlelik. **15**Emellett hagyj figyelmen kívül mindent, de mindent, amivel a csalóka és örökké nyugtalanító világ vak követőit be szokta hálózni. Csak azt szeresd fenntartás nélkül, aki szereteted fejében tökéletesen neked adja magát, **16***akinek szépségét a nap és a hold csodálja*, s akinek visszafizetése értékben és *nagyságban végtelen*. **17**Óreá, a Magasságbeli Fiára gondolok itt, akit szűz szült, és akinek anyja a szülés után is szűz maradt. **18**Az ő édességes anyjához ragaszkodjál, mert lám, olyan fiat szült, akit *az egek sem tudtak*

²⁴⁴ Szentírási utalások: **1:** Jel 19,16; vö. 1Tim 6,15; **2:** vö. Lk 17,10; **3:** Jak 1,17; **4:** vö. Mt 5,48; vö. Zsolt 138,16; **7:** vö. 1Pét 2,21; **10:** Lk 10,42; vö. Róm 12,1; **11:** vö. Ter 29,16; vö. Én 3,4; **14:** vö. Róm 14,13; Zsolt 49,14; **15:** vö. Zsolt 118,32; **20:** Zsolt 44,3; vö. Mt 27,26; **21:** vö. Róm 8,17; vö. 2Tim 2,12; vö. 1Kor 12,26; vö. 2Tim 2,11; Zsolt 109,3; **22:** vö. Fil 4,3; vö. Jel 3,5; **25:** vö. 1Kor 15,10; vö. ApCsel 14,22

²⁴⁵ *substantia*

befogadni, **19**és ő mégis szentséges méhének kicsiny rejtekébe²⁴⁶ fogadta és szüzi ölében hordozta.

20Ki ne rettegne az emberi nem ellenségének cselvetéseitől, aki a mulandó dolgok fényének csillogtatásával és a dicsőség csalóka ígérgetésével tönkre igyekszik tenni mindazt, ami nagyobb az égnél? **21**Most már világos számodra – az Isten kegyelméből –, hogy a teremtmények közül a legértékesebb a hívő ember lelke, mely nagyobb, mint az ég, **22**mivel az ég az összes teremtményekkel egyetemben *sem képes befogadni* a Teremtőt; egyes-egyedül a hívő ember lelke méltó *hajlék* és szállás számára, mégpedig a szeretet címén, melyet az istentelenek nélkülöznek. **23**Az Igazság mondja: „Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja, szeretni fogom őt én is, hozzá megyünk és benne fogunk lakni.”

24Amint tehát a szüzek dicsőséges Szüze testében hordozta őt, **25**azonképpen nem kétséges, hogy lelkileg te is állandóan tiszta és szüziestestben hordhatod őt, ha alázatosságának és még inkább szegénységének *nyomdokait követed*. **26**Hiszen benne Azt *öleled*, aki téged és az egész mindenséget magához öelve tartja; Azt birtokolod, akihez a világ minden más, mulandó javánál erősebben kell ragaszkodnod. **27**Ezekben sok földi király és királyné csalódik, **28**kiknek gögje bár az égig érjen, és fejük a felhőket súrolja, végül szemét módjára enyésznek el.

29Ami pedig azokat a dolgokat illeti, melyekre nézve egyszer már választ kértél tőlem, kötelességemnek érzem felvilágosítással szolgálni.²⁴⁷ **30**Azt kérdezed ugyanis, melyek azok az ünnepek – gondolom, ezek előtted is különösen kedvesek –, melyeket dicsőséges Szent Ferenc atyánk az ételek változatosságával is meg akart velünk tartatni. **31**Most már tudja meg okosságod, hogy a gyöngélkedők és a betegek kivételével, akikkel szemben étkezés dolgában a lehető legnagyobb kíméletet ajánlotta és írta elő, **32**nekünk, amíg egészségesek és jó erőben vagyunk, hétköznapiokon és ünnepnapokon egyaránt böjti ételeken kell élnünk. Más szóval: mindennap böjtölnünk kell. **33**Kivételek e tekintetben a vasárnapok és az Úr születésének ünnepe; ezeken napjában kétszer szabad ennünk. **34**Közönséges csütörtöki napokon kinek-kinek tetszésére van bízva a böjt megtartása; ha tehát valaki nem akar böjtölni, nem kötelezhető rá. **35**Mi egészségesek azonban vasárnap és Karácsony kivételével mindennap böjtölnünk. **36**Húsvét egész idejében, továbbá a boldogságos Szűz és a szent Apostolok ünnepein ellenben boldogságos Ferenc atyánk írása szerint csak abban az esetben vagyunk kötelesek böjtölni, ha ezek az ünnepek péntekre esnek. **37**Egyébként, mint már mondtam, míg egészségesek és jó erőben vagyunk, kivétel nélkül böjti eledeleken élünk.

38Mivel azonban *testünk nincsen bronzból, és ellenálló erőnk nem vetekedhet a kő ellenálló erejével*, **39**hanem ellenkezőleg, nagyon is törékenyek és mindenféle testi gyöngeségre hajlók vagyunk, **40**szeretettel kérlek, kedvesem, hogy bölcsen és tapintatosan tartózkodjál a túlzott és lehetetlenül szigorú önmegtagadástól, melyet hallomásom szerint kezdted. Az Úr nevében kérlek, **41***életeddel dicsérjed* az Urat, ésszerű hódolatot mutass be neki, és *áldozatodat* mindig *hintsd meg* a bölcsesség sójával.

²⁴⁶ Itt a *claustrum* szó nem a klauzúrára történő utalás. Ez költői kifejezés, amit a liturgia Máriára alkalmaz, aki a mérhetetlen Istent méhében hordozta. Venantius Fortunatus, VI. századi himnusz-költő versében, melyet Szűz Mária közös zsolozsmája idéz, olvassuk a következő sorokat:

*Quem terra, pontus, aethera, Colunt, adorant, praedicant,
Trinam regentem machinam, Claustrum Mariae bajulat.*
„Kit tenger, csillagok s a föld, Áld és imád és prédikál,
A hármasság ura, Mária rejtekébe száll.”

²⁴⁷ A 29-41. versekben Klára a böjti gyakorlatot idézi fel, amelyet San Damiano monostorában követtek. Vö. KIReg 3,8-11.

42Maradj mindig egészséges az Úrban, mint azt magam is kívánom, s magamat és nővéreimet szent imádságaidba ajánlom.²⁴⁸

Negyedik levél

1Lelke felének, bensőséges és kivételes szeretete jeles befogadójának, a fölséges királynénak, az örök Király Báránya jegyeseinek, Ágnes úrnőnek, legkedvesebb anyjának és valamennyinél jobban szeretett lányának, 2Klára, Krisztus méltatlan szolgálója és az assisi San Damiano monostorában lakozó szegény úrnők *haszontalan* cselédje 3üdvözlétet küldi, és kívánja, hogy a többi százszor szent szűzekkel Isten és a Bárány trónusa előtt *énekelhesse az új éneket, és követhesse a Bárányt, bárhová megy.*

4Ó, *anyám* és lányom, a minden századok Királyának *jegyese*, ne csodálkozzál azon, hogy ritkábban írok, mint azt a te és az én lelkem kívánná és sürgetné, 5és ne hidd, hogy az irántad érzett szeretet tüze kevésbé perzselő lánggal lobog anyád szíve mélyén. 6A késelem oka kizárólag a megfelelő hírvivők hiánya és az utak közismert veszélyessége. 7Most, hogy írok kedvességednek, örvendek és ujjongok veled *a Lélek örömeiben*, Krisztus jegyese, 8mert második szentséges szűzként, második Szent Ágnesként csodálatos módon eljegyezted magadat *a szeplőtelen Báránnyal, aki elveszi a világ bűneit*, miután előbb messze elvetted magadtól a világ minden hiúságát.

9Mert bizony boldog az,
akinek megadatott élvezni eme szent lakoma örömeit,
hogy szíve minden dobbanásával ragaszkodjon ahhoz,

10kinek szépségét
az összes mennyei karok
vég nélkül csodálják,

11kinek szeretete szeretetre gyújt,
kinek szemlélése felüdít,
kinek jósága bőséggel halmoz el,

12kinek édessége betölt,
kinek emléke szelíd fényt vet utunkra,

13kinek *illatától új életre kelnek a halottak*,
s kinek dicsőséges színélátása
a mennyei Jeruzsálem minden polgárát
a boldogság mámorával tölti el,

14mivelhogy ő az örök *dicsőség kisugárzása*,
az örök világosság visszfénye
és szeplőtelen tükre.

²⁴⁸ Szentírási utalások: **1:** vö. Mt 12,50; vö. 2Kor 11,2; **2:** vö. Zsid 2,10; vö. Fil 4,8-9; **3:** vö. Fil 3,14; **6:** vö. Én 3,1; **7:** vö. Mt 13,44; vö. Jn 1,3; **8:** vö. 1Kor 3,9; vö. Róm 16,3; **10:** vö. Fil 4,4; **11:** vö. Fil 4,1; **12:** vö. Zsid 1,3; **13:** vö. Zsid 1,3; vö. 2Kor 3,18; **14:** vö. Zsolt 30,20; vö. 1Kor 2,9; **15:** vö. Gal 2,20; **16:** Zsolt 144,3; **18:** vö. 1Kir 8,27; vö. 2Krn 2,6; **22:** vö. 2Krn 2,6; vö. 1Kir 8,27; vö. Jn 14,23; **23:** Jn 14,21; Jn 14,23; **25:** vö. 1Pét 2,21; **26:** vö. Bölcs 1,7; 27-28: vö. Iz 14,11-15; **38:** Jób 6,12; **41:** Iz 38,19; vö. Sir 17,27; vö. Róm 12,1; Lev 2,13; Kol 4,6

15Ó, királynőm, Jézus Krisztus *jegyese*, ebben a tükörben nézd magadat mindennap, benne szemléld orcádat szüntelenül, **16**s külsőleg és belsőleg úgy ékesítsd magadat, úgy öltözzél az erények változatos sokféleségébe, **17**és úgy övezd magadat virágokkal és ruhákkal, ahogyan hozzád, a fölséges Király tisztaságos lányához és jegyeséhez illik. **18**Ebben a tükörben a boldog szegénység, a szent alázatosság és a kimondhatatlan szeretet fénye lángol úgy, hogy Isten kegyelmével az egész tükröt egyszerre szemlélheted.

19Figyelj tehát, ismétlem, ennek a tükörnek elejére, tudniillik annak szegénységére, akit *jászolba* fektettek és *kicsiny pólyákba takartak*. **20**Ó, csodálandó alázatosság, ó, bámulandó szegénység! **21**Az angyalok királya, *az ég és föld Ura* jászolban fekszik! **22**A tükör közepében az alázatosságot szemléljed és mellette a boldog szegénységet, nemkülönben a tömérdek fájdalmat és a kínokat, melyeket az emberi nem megváltásáért vállalt magára. **23**A tükör szélén pedig vedd fontolóra azt a kimondhatatlan szeretetet, mellyel a keresztfán szenvedni és rajta minden másnál szégyenletesebb halállal meghalni kívánt.

24Mikor ezt a tükröt a kereszt fájára helyezték, ő maga a következők megfontolást kötötte az arrajárók lelkére: **25** „Ó, ti mindnyájan, kik jártok-keltek az úton, nézzetek ide és lássátok, van-e oly fájdalom, mint az én fájdalom!” **26**Mi pedig kiáltozására és jajgatására kiáltunk feléje egy szívvel, egy lélekkel: „Állandóan arra gondol és eleped bensőmben a lelkem.”

27Ezért tehát egyre hevesebb lángra gyúlj, ó, királynéja a mennyei Királynak. **28**Ezenfelül szemléljed az ő kibeszélhetetlen gyönyörűségét, gazdagságát s el nem múló tiszteletét, **29**és szíved túlaradó vágyakozásában és szeretetében sóhajtozva kiáltsad:

30„Vonj engem magad után,
fussunk keneteid illata után”,
mennyei jegyese!

31Szaladok és el nem fáradok,
míg *be nem vezetsz a bornak házába*,

32míg csak *bal* kezed *fejem alá* nem illeszted,
jobboddal boldogítóan *át nem ölelsz*,
és *ajkadnak* elandalító *csókjaival* nem illetsz.

33 míg őt így szemléled, szegény anyácskádat el ne felejtse. **34**Tudd meg, hogy én kitörölhetetlenül *belevéstem szívem táblájába* boldogító emlékedet, mert mindenki másnál jobban szeretlek.

35Mit mondjak még? Irántad való szeretetemben hallgasson a húsból való nyelv, mert itt a lélek nyelve szól és beszél. **36**Ó, áldott lányom, mivel irántad érzett szeretetemet a húsból való nyelv nem tudja tökéletesebben kifejezni, csak annyit tudok mondani, **37**amennyit itt tökéletlenül írásba foglaltam. Kérlek, fogadd szeretettel és jóakarattal, és olvasd ki belőle legalább azt az anyai vonzódást, melynek heve nap nap után a szeretet lángjára gyújtja szívemet irántad és leányaid iránt. Szeretettel ajánlj engem és leányaimat Krisztus szeretetébe. **38**Viszont az én leányaim, főleg testvérhúgom, a nagyokosságú Ágnes szűz az Ūrban tőlük telhető buzgósággal a te és leányaid imádságába *ajánlják magukat*.

39Élj, kedves lányom, leányaiddal, míg csak *a nagy Isten dicsőséges* trónusa elé nem jutsz, és imádkozzatok *érettünk*. **40**Jelen levelem átadóit, a kedves Amatus testvért, aki

*egyaránt kedves az Isten és az emberek előtt, és Bonagura testvért tőlem telhető módon szeretetedbe ajánlom. Ámen.*²⁴⁹

---

²⁴⁹ Szentírási utalások: **2:** vö. Lk 17,10; **3:** ApCsel 14,3-4; **4:** vö. Mt 12,50; vö. 2Kor 11,2; **7:** vö. 1Tessz 1,6; **8:** 1Pét 1,19; Jn 1,29; vö. 2Kor 11,2; **9:** vö. Lk 14,15; ApCsel 19,9; **10:** vö. 1Pét 1,12; **13:** vö. ApCsel 21,2.10; **14:** Zsid 1,3; Bölcs 7,26; **15:** vö. 2Kor 11,2; **16:** Zsolt 44,10; **17:** vö. Zsolt 44,11-12; **19:** vö. Lk 2,12; **21:** vö. Mt 11,25; **25:** Siral 1,12; **26:** Siral 3,20; **30:** Én 1,3; 31: Én 2,4; **32:** Én 2,6; 8,3; 1,1; **34:** Péld 3,3; vö. 2Kor 3,3; **39:** vö. Tit 2,13; vö. 1Tessz 5,25; **40:** Sir 45,1

Az Ermentrudis nővérhez írt levél

*Ermentrudis Kölnben született, 1240-ben egy zarándoklat nyomán Brugesben telepedett le egy kis remeteségben. Wadding ferences történétíró szerint Kláráról hallván átalakította remeteségét klarissza monostorrá, majd egész Flandria területén még további monostorokat alapított. A levél hitelességét egyesek vitatják. A latin eredetit lásd Claire d'Assise: *Écrits*, 192-194. old. Fordította fr. Hidász Ferenc.*

1 Drágalátos nővérenek, Ermentrudisnak, Assisi Klára, Jézus Krisztus alázatos szolgálója üdvöt és békét kíván.

2 Tudom rólad, ó, drágalátos nővérem, hogy Isten kegyelméből szerencsésen kimenekültél e világ szennyéből.

3 Éppen ezen örvezdem és gratulálok neked, és újra csak örvezdem, hogy leányaiddal együtt buzgón haladsz előre az erény ösvényein.

4 Kedvesem, légy hűséges ahhoz, akinek halálíg tartó hűséget fogadtál, mert majd ő *az élet* babérkoszorújával *koronáz meg téged.*

5 Rövid ideig tartó a mi földi *fáradásunk*, ám *a jutalom* örökké tartó.

Ne zavarjanak téged háborgásai *e világnak*, mert *az eltűnik, mint az árnyék.*

6 Ne ejtse rabul eszedet a csalóka világ üres képze, dugd be füleidet az alvilág csábító hangjai elől, és kísértéseit nagy bátran hárítsd el magadtól.

7 A kellemetlen bajokat szívesen viseld el, ha jól megy a sorod, ne fuvalkodjál fel; az utóbbiak ugyanis hitet követelnek, az előbbiek pedig mérlegre teszik hitedet.

8 Amit *Istennek fogadtál*, hűségesen *teljesítsd*, és ő majd megfizet neked.

9 Ó, kedvesem, tekints az égre, mely minket hívogat, *s vedd fel a keresztet*, és kövesd Krisztust, ki előttünk járt;

10 mert *sok* és különféle *viszontagság után* őáltala *megyünk be az ő dicsőségébe.*

11 *Teljes* szívedből *szerezd az Istent* és *Jézust*, az ő Fiát, ki értünk, bűnösökért megfeszítettett; elméd soha ne felejtse az ő emlékezetét.

12 Elmélkedj állhatatosan a kereszt titkairól, *s a kereszt tövében álló anya* gyötrelmeiről.

13 *Imádkozzál és virrasszál* szüntelen.

14 És *a munkát*, melyet jól kezdted, gondosan *fejezd be*, *s a szolgálatot*, melyet elvállaltál, szent szegénységben és őszinte alázatosságban *teljesítsd.*

15 Ne félj, leányom,

*hűséges az Isten minden szavában,
és szent minden cselekedetében;
ő kiárasztja reád és leányaidra áldását;
16*segítőtársatok lesz ő és a legkiválóbb vigasztaló;
ő a mi megváltónk és örökkétartó jutalmunk.
17Mindketten *imádkozzunk egymásért* Istenhez,
így ugyanis a szeretet *terhét kölcsönösen* hordozván
könnyen *teljesítjük Krisztus törvényét*.
Ámen.²⁵⁰

---

²⁵⁰ Szentírási utalások: **4:** vö. Jak 1,12; **5:** vö. Bölcs 10,17; vö. Sir 18,22; vö. Jób 14,2; **8:** vö. Zsolt 75,12; **9:** vö. Lk 9,23; **10:** vö. Apcsel 14,22; vö. Lk 24,26; **11:** vö. MTörv 6,5; vö. MTörv 11,1; vö. Lk 10,27; vö. 1Kor 16,22; **12:** vö. Jn 19,25; 13: vö. Mt 26,41; **13–14:** vö. 2Tim 4,5; **15:** Zsolt 144,13; **16:** vö. Ter 15,1; **17:** Jak 5,16; Gal 6,2.

Szent Klára imája Krisztus Öt Szent Sebéhez

Ezt az imát Szent Klára Szent Ferencről, mint mestertől tanulta meg, és naponta elimádkozta. Valójában nem a sebekhez, hanem Krisztushoz szól ez az ima, melynek hangulatához Ferenc stigmái is hozzátartoznak. A latin eredetét lásd AFH V. kötetében, 247-249. o. Fordította fr. Barotai Urbán.

Imádság és dicsőítés az Üdvözítő jobb kezéhez

Dicsőség és dicséret legyen néked szentséges jobb Kezed sebéért, Uram Jézus Krisztus. Ezen szent seb által engedd el minden bűnömet, amit ellened vétettem: gondolattal, szóval és cselekedettel, amikor hanyag voltam szolgálatodban, amikor romlott testem gyönyörködött akár aludtam, akár ébren voltam. És tiszteletreméltó szenvedésed által add meg nekem, hogy a te legkegyesebb halálodat és szentséges sebeidet méltóképpen emlékezetemben tartsam, és a te bőkezűségedből testem megfegyelmzésével neked örökké hálát adjak. Aki élsz és uralkodol, örökkön-örökké. Ámen.

Imádság: Miatyánk... Üdvözet: Üdvözlégység...

A bal kezhez

Dicsőség és dicséret legyen néked a te bal Kezed szentséges sebéért, édességes Jézus Krisztusom. Ezen szent seb által könyörülj rajtam, és változtasd meg bennem mindazt, ami neked bennem visszatetsző. Add meg nekem a győzelmet gonosz ellenségeiddel szemben, hogy a te erőddel legyűrhessem őket. És a te legkegyesebb halálodat által szabadíts meg engem a jelen és az eljövendő élet minden veszedelmétől, és tégy méltóvá engem dicsőségedre a te országodban. Ámen.

Imádság: Miatyánk... Üdvözet: Üdvözlégység...

A jobb lábhoz

Dicsőség és dicséret legyen néked szentséges jobb Lábad sebéért, édességes Uram Jézus Krisztus. Ezen szent seb által engedd meg nekem, hogy bűneimért méltó penitenciát tartsak, és a te legkegyesebb halálodat által könyörögve kérlek, hogy engem, a te szolgálodat éjjel és nappal őrizd meg a te akaratodban, és ragadj ki engem a lélek és a test minden veszedelméből, és lelkemet azon a rettenetes napon fogadd be a te hűségedbe és irgalmadba, és vezess el az örökké tartó boldogságra. Ámen.

Imádság: Miatyánk... Üdvözet: Üdvözlégység...

A bal lábhoz

Dicsőség és dicséret legyen néked szentséges bal Lábad sebéért, legkegyesebb Uram Jézus Krisztus. Ezen szent seb által add meg nekem a teljes bűcsút, hogy segítségemmel méltó legyek megszabadulni a büntető ítélettől. És a te szentséges halálodat által kérlek téged, legkegyesebb Jézus Krisztus, hogy azon a napon, mielőtt e földi életből eltávozzom, édességes tested és véred szentségét bűneimnek igazi gyónásával és tökéletes penitenciával, lelkem-testem tisztaságával és a szentolaj kenetével méltó legyek fogadni, és így elnyerni az örök üdvösséget. Ámen.

Imádság: Miatyánk... Üdvözet: Üdvözlégység...

Az oldalsebhez

Dicsőség és dicséret legyen néked szentséges Oldalad sebéért, jóságos Uram Jézus Krisztus. Ezen szent seb és szentséges irgalmad túlcsoordulása által, melyet egykor megmutattál Longinus katonának, ki oldaladat megnyitotta, most pedig nekünk, mindnyájunknak: könyörögve kérlek, legkegyesebb Jézusom, hogy amint te engem a keresztség által az eredeti bűntől megtisztítottál, úgy a te drágalátos véred által, mely ma az egész földkerekségen feláldoztatik és vétetik, szabadíts meg engem minden jelen és jövő bajtól, és keserves kínhalálod által adj nekem igaz hitet, biztos reményt és tökéletes szeretetet, hogy téged teljes szívből, teljes lélekkel, minden erőmből szeresselek. Erősíts meg engem a jócselekedetekben, és add meg nekem a végső állhatatosságot a te szent szolgálatodban, hogy neked tökéletesen kedvedre legyek most és szünet nélkül. Ámen.

V: Istenemnek öt szent sebe,

F: Legyen lelkemnek gyógyszere.

V: Krisztus, tőlem sebeiddel

F: A pusztítót távolítsd el.

V: Öt sebeddel, Krisztus, nékem

F: Add meg a te békességed.

Könyörögjünk!

Mindenható örök Isten, ki az emberi nemet Fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztusnak öt sebével váltottad meg, add meg a téged kérőknek, hogy akik ezen sebeket naponta tisztelik, az ő drágalátos vére által a hirtelen haláltól és az örök kárhozattól megmenekülhessenek, ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

III. rész: Egyéb források Szent Klára életéhez

Privilegium Paupertatis (1216)

A szeráfi szegénység privilégiuma III. Incétől

1Ince püspök, Isten szolgáinak szolgája, Krisztusban szeretett Klára leányainak és Krisztus más, az assisi San Damiano egyházában élő szolgálóinak, akik úgy a jelenben, mint a jövőben szerzetesi életre kötelezik el magukat, örök emlékezetül.

2Miképpen nyilvánvaló az, hogy egyedül az Úrnak kívánjátok szentelni életeteket, lemondtok az ideiglenes dolgok birtoklási vágyáról. **3**Éppen ezért mindeneteket eladtátok és a szegényeknek széosztottátok; feltett szándékotok, hogy az égvilágon semmit sem akartok birtokolni, mindenben annak nyomdokait követve, aki érettünk lett szegénnyé, úttá, igazsággá és életté; **4**nem riaszt vissza benneteket ezen elhatározásotoktól az anyagi javak hiánya, **5**mert a mennyei Jegyes balja van fejetek alatt, hogy elviseljétek testetek gyengeségeit, amelyeket a szív törvénye által szabályozott szeretettel földtetek el.

6Végül, aki táplálja az ég madarait és öltözteti a mező liliomait, nem fog cserbenhagyni titeket sem élelem, sem ruházat dolgában mindaddig, amíg ő körül nem jár és önmagát nyújtva nem szolgál nektek az örökkévalóságban, vagyis amikor boldogabban átölel titeket az ő jobbával színelátásának teljességében.

7Amint tehát kértétek, a fölséges szegénység melletti elhatározásotokat apostoli jóindulatunkkal megerősítjük, jelen írásunk tekintélyével gondoskodva rólatok, hogy senki ne kényszeríthessen benneteket birtokok elfogadására.²⁵¹

8És ha valamely asszony nem akarná, vagy nem tudná vállalni ezt az elhatározást, akkor ne lakjon veletek egy fedél alatt, hanem költözzék más helyre.

9Elrendeljük tehát, hogy senki emberfiának semmi esetre sem szabad benneteket és egyházatokat meggondolatlanul háborgatni vagy bármilyen zaklatásnak kitenni. **10**Ha tehát a jövőben ezen határozatunkat és rendelkezésünket ismerő egyházi vagy világi személy annak meggondolatlanul ellenszegülni merészel, kétszeri vagy háromszori figyelmeztetés után, feltéve ha vétkét megfelelő elégtétellel ki nem javította, hatalmának és tisztségének méltóságától megfosztassék, és tudja meg, hogy elkövetett gonoszságáért vádlottként az Isten ítélőszéke elé kell állnia; a mi Megváltó Urunk és Istenünk, Jézus Krisztus szentséges testének és vérének vételétől távol legyen, és a végső számadáskor szigorú büntetés sújtsa.

11Mindannyiotokkal, a Krisztus szeretetét megtartókkal legyen a mi Urunk Jézus Krisztus békéje, amíg itt a jócselekedetek gyümölcsét termitek, az ítélő bírónál pedig az örök béke jutalmát elnyeritek. Ámen.

²⁵¹ **3:** vö. Lk 18,22; vö. 1Pét 2,21; vö. 2Kor 8,9; vö. Jn 14,6; **5-6:** vö. Én 2,6; 8,3; **6:** vö. Mt 6,26-28; vö. Lk 12,37; **7:** vö. 2Kor 8,2

Privilegium Paupertatis (1228)

A szeráfi szegénység privilégiuma IX. Gergelytől

1Gergely püspök, Isten szolgáinak szolgálója, Krisztusban szeretett Klára leányainak és Krisztus többi szolgálójának, akik az assisi püspökség San Damiano egyházában élnek, üdvöt és apostoli áldást.

2Miképpen nyilvánvaló az, hogy egyedül az Úrnak kívánjátok szentelni életeteket, lemondtok az ideiglenes dolgok birtoklási vágyáról. **3**Éppen ezért mindeneteket eladtátok és a szegényeknek szétosztottátok; feltett szándékotok, hogy az égvilágon semmit sem akartok birtokolni, mindenben annak nyomdokait követve, aki érettünk lett szegénnyé, úttá, igazsággá és életté; **4**nem riaszt vissza benneteket ezen elhatározásotoktól az anyagi javak hiánya, **5**mert a mennyei Jegyes balja van fejetek alatt, hogy elviseljétek testetek gyengeségeit, amelyeket a szív törvénye által szabályozott szeretettel földtetek el.

6Végül, aki táplálja az ég madarait és öltözteti a mező liliomait, nem fog cserbenhagyni titeket sem élelem, sem ruházat dolgában mindaddig, amíg ő körül nem jár és önmagát nyújtva nem szolgál nektek az örökkévalóságban, vagyis amikor boldogabban átölel titeket az ő jobbával színélátásának teljességében.

7Amint tehát kértétek, a fölséges szegénység melletti elhatározásotokat apostoli jóindulatunkkal megerősítjük, jelen írásunk tekintélyével gondoskodva rólatok, hogy senki ne kényszeríthessen benneteket birtokok elfogadására.²⁵²

8Senki emberfiának sem szabad tehát ezt a megerősítő iratunkat megsértenie, vagy annak vakmerő szándékkal ellenszegülnie. Ha valaki ezt mégis megkísérelné, a mindenható Istennek és apostolainak, Szent Péternek és Pálnak haragját vonja magára. Kelt Perugiában, szeptember havának 17. napján, pápaságunk második évében.

---

²⁵² **3:** vö. Lk 18,22; vö. 1Pét 2,21; vö. 2Kor 8,9; vö. Jn 14,6; **5-6:** vö. Én 2,6; 8,3; **6:** vö. Mt 6,26-28; vö. Lk 12,37; **7:** vö. 2Kor 8,2

Hugolino Bíboros levele Szent Klarához (1220)

A Legenda említi, hogy a későbbi IX. Gergely pápa „már ostiai püspök korában alázatos hangú levélben gyakran fordult Klarához közbenjárásért” (27). A bíboros mélységesen meg volt győződve Klára életszentségéről. „Örök üdvössége anyjának” nevezi őt, aki majd „az ítélet napján felelni fog érte.” – Hugolino szerint a szemlélődő szerzetesnő az imádkozó Egyházat képviseli, amire feltétlenül szüksége van az igehirdető és missziót végző Egyháznak. A latin szöveg lelőhelye: Omaechevarría, 352-353 old. Fordította: fr. Barsi Balázs.

1 Krisztusban legkedvesebb nővérenek és örök üdvössége anyjának, Klára úrnőnek, Krisztus szolgálójának, Hugolino, ostiai püspök, szegény bűnös egészen ajánlja önmagát mindazzal együtt, ami, és ami lehet.

2 Krisztusban legkedvesebb nővérem! Attól az órától kezdve, mikor szent társalgásotoktól engem a távozás kényszere elválasztott, s a mennyei kincstár ama örömeitől elszakított, oly nagy szívbéli keserűség, könnyek árja és mérhetetlen fájdalom zúdult rám, hogyha Jézus lábainál a szokott kegyesség vigasztalására nem talállok, félek, hogy végleg olyan szorongattatás szakad rám, amelytől szellemem ugyancsak ellankad és bensőmben a lelkem elolvad. Méltán, hiszen miután Veled és Krisztus többi szolgálójával megünnepeltem a húsvétot, elveszítettem azt a szívbéli örömet, mely akkor eltöltött, mikor veletek Krisztus Testéről beszélgettem. S miként az Úr is kiragadtatott a tanítványok köréből és a kereszt fájára szegeztetett, és őt mérhetetlen szomorúság szállta meg, úgy én is magamra maradtam a tőletek való elválás után. S jóllehet egész mostanáig bűnösnek ismertem és vallottam magamat, de most, miután megértettem érdemeitek kiválóságát, és láttam szerzetesi életetek szigorúságát, csak most tudtam meg igazán, hogy annyi bűn terhel és annyira megsértettem az egész föld Urát, hogy nem vagyok méltó választottainak közösségéhez tartozni és a világi foglalatosságokból kiragadtatni, feltéve, hogy a ti könnyeitek és imádságaitok kiesdik bűneim bocsánatát.

3 Tehát neked ajánlom az én lelkemet és rádbízom szellememet, amint Jézus a kereszten Atyjának ajánlotta lelkét, és az ítélet napján felelni fogsz értem, ha üdvösségemről buzgón és figyelmesen nem gondoskods, mert biztosan hiszem, hogy a legfőbb bírónál elnyered, bármit kérsz kitartó, nagy buzgósággal és könnyeid bőségével. A Pápa úr nem jön most Assisibe, de én megragadva az alkalmat, téged és nővéreidet látni óhajtalak. Üdvözöld Ágnes szüzet, az én nővéremet és minden nővéreket Krisztusban. Ámen.

IX. Gergely levele a Szegény Úrnőkhöz (1228)

A levél 1228 július elején íródott, még mielőtt IX. Gergely Assisibe érkezett volna, hogy Szent Ferencet július 16-án szentté avassa. A levél tömören tárgyalja a szemlélődő élet teológiáját. Kifejti, hogy a szemlélődő szerzetesi élet nélkül az Egyház élete nem teljes. A latin szöveget lásd Omaechevarria, 354-356. old. A fordítás fr. Barsi Balázs munkája.

1 „Szeretett leányának, az apátnőnek, és az assisi San Damianóban lakó szerzetesnők közösségének.

2 Az Atyaisten, akinek felajánlottátok magatokat mint szolgálóleányok, irgalmasan leányaivá fogadva titeket, a Szentlélek kegyelmi működése által eljegyzett benneteket, hogy égi Jegyesével együtt a mennyek országában boldogan megkoronázzon titeket. Ezért, mivel Jegyeseteket minden másnál jobban kell szeretnetek – ki az őt szeretőket szeretve, övéit társörököseivé teszi –, ezért minden érzésekkel egyedül csak őbenne kell gyönyörűséget találnotok, hogy soha semmi se tudjon elszakítani titeket az ő szeretetétől. Hiszen éppen ezért zárkóztatok isteni sugallatra a klostrom rejtekébe, hogy a világról, s ami a világré, arról üdvösen lemondjatok; Jegyeseteket romlatlan szeretettel átölelvén, fussatok keneteinek illata után, míg be nem vezet benneteket isteni Anyjának lakóházába, hogy felüdítsen szerelmének örökké tartó édességével.

3 Bízunk benne és biztosan reméljük, hogy ha mindezeket figyelmesen és gondosan megfontoljátok, akkor ami most keserűnek tűnik, számotokra édességgé változik, ami kemény, puhává, s ami zord, könnyűvé lesz, hogy dicsekedhessetek, mivel Krisztusért méltók voltatok szenvedni, aki érettünk gyalázatos halált szenvedett. Mivel a szüntelenül minket érő megszámlálhatatlan keserűség és végtelen sok szorongatás közepette ti vagytok a mi vigasztalásunk, kérünk mindnyájatokat és buzdítunk az Úr Jézus Krisztusban, valamint ezzel a nektek írt apostoli levelünkkel utasítunk, hogy amint tőlünk tanultátok, Lélek szerint járjatok, felejtsetek el az Apostollal, ami mögöttetek van, és feszüljetez neki az előttetek levőknek (Fil 3,13), a kiválóbb adományokra törekedve, hogy erényekben egyre bővelkedjetez, dicsőítsetez meg Istent magatokban, és tegyetez teljessé örömezket, mert mi titeket, kedvelt leányainkat (sőt, ha szabad mondani, úrnőinket, mivel a mi Urunk jegyesei vagytok) bensőséges szeretettel veszünk körül.

4 Mivel pedig, reményünk szerint, egy lélekké lettetez Krisztusban, kérjük tőletez, hogy imádságaitokban mindig emlékezzetez meg rólunk, és Istenhez emelve áldott kezeiteket, állandóan kérjetez, hogy ő, aki tudja, hogy emberi törékenységünk miatt akkora veszélyeknek kitéve megállni nem tudnánk, kegyelmével minket megerősítve, a tőle ránk bízott feladatot oly méltó módon tudjetez teljesíteni, hogy az neki dicsőségére, az angyaloknak örömezre, nekünk pedig és az irányításunkra bízottaknak üdvösségére váljék”, stb.

Rainaldus Bíboros körlevele a huszonnégyszáz klarissza monostornak (1228)

Szent Klára Rendje tüneményes gyorsasággal terjedt el, amint ez a dokumentumokból kiderül (Legenda 10; Perugiai Legenda 9,45). Az 1228. augusztus 18-án kelt levél felsorolja az akkoriban működő monostorokat és kinevezi Fülöp testvért a Szegény Úrnők vizitátorává. A latin szöveget lásd Omaechevarría, 358-361. old. Fordította fr. Barsi Balázs.

1 A szeretett anyáknak, nővéreknek és leányoknak,²⁵³ Krisztus, a Völegény, vagyis Isten Fia szolgálóinak, a szegény monostorok apátnőinek és közösségeinek, akik az assisi San Damianóban, a vallegloriai (spellói) Santa Mariában, Perugiában, Folignóban, Firenzében, Luccában, Sienában, Arezzóban, Borgóban, Acquavivában, Narniban, Città di Castellóban, Todiban, a tortonai Santa Seraphiában, Faventiában, Milánóban, Páduában, Trentóban, Veronában, Orvietóban, Eugubióban, a terni San Paulóban, a spoletói San Paulóban és Cortonában vannak: Rainaldus, Isten irgalmából a Szent Eustachius diakónus-bíborosa, a Pápa úr camerlengója (kamarása), üdvöt kíván és azt, hogy egykor a Völegény királyi palotájába vezettessenek.

2 A testi nyelv fizesse vissza a Teremtőnek a köteles dicséret adóját, a lélek tüze is lobbanjon fel, mert oly nagy áldásainak és ajándékainak sokasága, hogy a jelen adományaitól megsejthetjük, mily nagy lesz bőkezűségének örök kegyelme az örökkévalóságban. Íme a ti Atyátok és Uratok²⁵⁴ tett engem a földön helyettesévé, akinek irántatok való szeretete nem fogyatkozik, hanem napról napra növekszik. Illő tehát és üdvös, hogy ezen ifjú leányokhoz, akikre a Völegény a legtisztább szeretettel támaszkodik, a Völegény barátja és Krisztus helytartója, az Úr egyetemes nyájának pásztorja és püspöke, örök szeretettel kötődjék.

Mi pedig nem lépünk az ő (pápa) helyére, hanem odajárulunk hozzá, hogy angyala²⁵⁵ által tegye meg azt, amit sok gonddal küszködve, ő maga nem tud megtenni. Ugyanis a mennyek Királya és Ura, aki önmagától és önmagában minden fölött hatalommal rendelkezik, sok mindent megcselekszik szüntelenül szolgáló angyalai által.

3 A Pápa úr ugyanis megfontolván, hogy mily szeretettel és őszinteséggel viseltettünk irányotokban mindeztideig, hogy üdvösségeket, szeretett leányaim, a szív minden érzésével óhajtjuk, gondozásokat, amit ő maga végzett még abban az időben, amikor kisebb hivatal tölthetett be, ránk akarta bízni. Ezért atyai törődéssel gondoskodva rólatok, leányaink, az Istenhez és hozzátok leghűségesebb Pacificus testvér kérésének engedve – akinek a teher már hordozhatatlannak látszik –, a mi legkedvesebb és szívünk legbensejébe fogadott jámbor és istenfélő Fülöp testvérünket a pápa sajátos megbízásából vizitátorotokká nevezzük ki. Jelen levelünkkel az ígért engedelmesség nevében elrendeljük, hogy úgy fogadjátok őt, mint Isten szolgáját, köteles tisztelettel és mint üdvösségetekért buzgólkodó embert, aki értetek annyi gondot és fáradalmat vett magára. Figyeljete az ő üdvös intelmeire és parancsaira, vessétek alá magatokat rendelkezéseinek és kívánságainak, mivel a legteljesebb hatalommal rendelkezik fölöttetek, tudva, hogy soha semmit se vonunk vissza abból, amiről ő úgy ítélte, hogy büntetendő vagy más módon elrendezendő.

²⁵³ vö. Mt 12,50. Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az nekem mind testvérem, nővérem és anyám.

²⁵⁴ Hugolino bíboros, a későbbi IX. Gergely pápa, aki korábban a Rend protektora volt.

²⁵⁵ küldöttje: aki a jelen esetben Rainaldus

4 Mindannyiotoknak és egyenként is adassék meg a legboldogabb vég, a végső állhatatosság, és szálljon le mindnyájatokra a mindenható Isten áldása és maradjon veletek mindörökké.

Kelt Perugiában, augusztus havának 18. napján, IX. Gergely Pápa úr pápaságának második évében.

Assisi Szent Ágnes levele nénjéhez, Klarához (1232 körül)

Ágnes legelső és leghívebb követője volt Klárának, útjaik azonban hamar szétváltak. Szent Ferenc ugyanis Ágnes Hugolino bíboros tanácsára már 1219-ben, legkésőbb 1221-ben a Firenze melletti Monticelli monostor élére állította. Klára valószínűleg nem állt levelezésben húgával. Ágnesnek ez az egy levele maradt fenn, amelyben őszintén megvallja, milyen nehezen viseli el a nővérétől és társnőitől való elszakadást. Viszont az új közösség elfogadta őt vezetőjének, és mindenben hűségesen ragaszkodnak az eredeti szigorú szellemhez.

A levél stílusa ünnepélyes; nyelve elegáns latin. Lazzeri szerint eredetileg umbriai nyelven íródott, s ennek latin fordítása maradt ránk. Fassbinder ezt a kor szokásával magyarázza és megjegyzi, hogy a fordító a mondanivaló kiemelésére stilizálta a levelet. A latin eredetit lásd Omaechevarría, 363-365. old. Fordította fr. Hidász Ferenc.

1 Krisztusban tiszteletreméltó anyjának és úrnőjének, a hön szeretett, kiváló úrnőnek, Klárának meg az egész közösségnek, Ágnes, Krisztus alázatos és legkisebb szolgálója. Teljes alázattal és hódolattal borul lábaitokhoz, és mindazt kívánja, ami édesebb és drágalátosabb lehet a legfőbbesebb Királyban.

2 Mivel mindenkinek úgy van megszabva a sorsa, hogy sohasem maradhat meg egyazon állapotban, ezért amikor valaki úgy gondolja, hogy jól megy a sora, akkor kerül bajba. Tudd meg ebből, anyám, hogy nagy a szorongatottságom és mérhetetlen a testi-lelki szomorúságom, módfelett rámnehezednek a terhek, és igen gyötrődöm és kis híján szólni sem bírok, azért, mert töletek és többi nővéreimtől testben távol vagyok, noha azt hittem, hogy ezen a világon veletek együtt élek és halok. Ez a szorongatás elkezdődött, de nem tudni, mikor lesz vége; nem tud megszűnni, sőt mindinkább növekszik; nemrég tört rám, de semmiképp sem akar csillapodni. Mindig a közelemben van, és nem kíván tőlem eltávolodni. Azt hittem, hogy egy azoknak a halála és élete itt a földön, akiknek egy a lakása a mennyben, és egy lesz a sírja azoknak, akiknek egyforma a természete; de, amint látom, csalódtam, gyötrődöm, elhagyott lettem, mindenfelől szorongatás vesz körül.

3 Ó, jóságos nővéreim, kérlek titeket, osztozzatok fájdalmamban, velem együtt sírjatok, nehogy valaha is ilyeneket kelljen elszenvednetek, és lássátok: nincs olyan fájdalom, mint az én fájdalom. Ez a fájdalom szüntelenül gyötör, ez a bágyadtság állandóan kínoz, ez a tűz folyton éget, emiatt szorongattatom mindenfelől, s nem tudom, mit válasszak. Kérlek benneteket, segítsetek rajtam jámbor imádságaitokkal, hogy ez a szorongatás elviselhető és könnyű legyen számomra. Ó, édesanyám és úrnőm, mit is mondjak, hiszen nem is remélhetem, hogy titeket, nővéreimet testileg valaha is viszontláthatlak.

4 Ó, ha ki tudnám fejezni lelkemnek érzéseit úgy, ahogy szeretném! Ó, ha fel tudnám tárni ezen a lapon előttem azt a sok fájdalmat, amit még várok, s ami szüntelenül előttem áll! Ég belül a lelkem, a szorongatások szünni nem akaró lángja gyötör; sóhajtozik belül a szívem s a szememből folyton-folyvást könnypatakok törnek elő. Egészen hatalmába kerített a szomorúság, lelkem legbelül teljesen elsorvad. Hiába keresek vigasztalást, nem találok. Fájdalmat fájdalomra halmozok, mikor szívemben arra gondolok, hogy nincs reményem arra, hogy valaha is viszontlássalak akár titeket, akár nővéreimet.

5 Ebben a tekintetben nincs szeretteim közül senki, aki megvigasztaljon. Más tekintetben nagy a vigasztalásom, és ti is együtt hálálkodhattok velem, mert nagy egyetértést, nem pedig szakadást találtam, nagyobbat, mint hittem volna; mindenki nagy örömmel és örvendezéssel fogadott engem és áhítatos tisztelettel engedelmisséget fogadtak nekem. Valamennyien Istennek és nektek, meg közösségeteknek ajánlják magukat, és én, magamat meg őket

mindenestül és minden tekintetben nektek ajánlom, hogy mint nővéreiteknek és leányaitoknak buzgón viseljétek gondunkat, tudván, hogy én és ők, minden időben és sértetlenül megtartjuk intelmeiteket és rendelkezéseiteket.

6 Ezenkívül tudjátok meg, hogy a Pápa úr – ahogy azt előadtam és akartam – mindenestül és mindenben teljesítette kérésemet a ti és az én szándékom szerint abban az ügyben, amelyről ti is tudtok, tudniillik a tulajdon kérdésében.²⁵⁶ Könyörögve kérlek titeket, kérjétek meg Illés testvért, hogy minél gyakrabban látogasson meg engem, hogy megvigasztaljon az Úrban.

---

²⁵⁶ A Privilegium paupertatis elnyeréséről van szó.

Szent Bonaventura levele az assisi klarisszákhöz (1259)

Szent Bonaventura valószínűleg nem ismerte személyesen Szent Klárát. Szent Ferencről írt Legenda Major-jában (1263) mégis igen bensőségesen emlékezik meg róla: Szent Ferenc példájára „szüzek tértek örökös tisztaságra, akiknek legelső hajtása volt amaz, Isten szemében legkedvesebb Klára szűz, aki mint fésző, ékes virág illatozott és ragyogó csillagként tündöklött.” (IV,6; Burka Kelemen fordítása). A Szeráfi Doktor generálissága idején történt, hogy a Szegény Úrnők alapítója bekerült a ferences szentek naptárába és liturgikus ünnepségben részesült. Bonaventura állandó kapcsolatot tartott fenn a párizsi klarisszákkal; nekik írta a Tökéletes életről című munkáját. Ezt a levelet Alverna hegyéről küldte az assisi nővéreknek, ahol éppen ekkor – 1259-ben – dolgozott legismertebb művén: A lélek zarándokútja Istenbe címűn, melynek gondolatai előkerülnek az alábbi levélben is: Nincs más Istenhez vezető út, csak a megfeszített Krisztus lángoló szerelmét szemlélő. A latin szöveget lásd Omaechevarría, 367-369. old. A fordítás fr. Barsi Balázs munkája.

1 Krisztus Jézusban szeretett leányainak, az assisi Szegény Úrnők Szent Klára monostora apátnőjének és minden nővérenek, Bonaventura testvér, a Kisebb Tesvérek Rendje minister generalisa és szolgálja üdvöt kíván, és kívánja, hogy a felkészült szent szüzekkel együtt kövessék a Bárányt, bárhová megy.

2 Szeretett leányaim az Úrban! A szent Atya hajdani társa, a mi igen szeretett Leó testvérünk révén a minap értesültem arról, hogy mint az örök Király jegyesei, miképpen törekedtek szolgálni a szegény és megfeszített Krisztust teljes tisztaságban; ezen igen megörültem az Úrban, és jelen soraimmal buzdítani szeretnék benneteket a jámborságra és bátorítani, hogy boldogságos Anyátok (Klára) érényeinek nyomdokait gondosan kövessétek, akit a Szentlélek tanított az egészen szegény Szent Ferenc által. Semmi mást ne akarjatok bírni az ég alatt, csak azt, amit maga (Klára) Anya tanított, tudniillik Krisztust, és pedig a megfeszítettet,²⁵⁷ akinek vére illata után futva, az Anya példáját követve, szeretett leányaim, a szegénység tükörét, az alázatosság példáját, a türelem pajsztát, az engedelmesség kitüntető címét bátran ragadjátok magatokhoz, és az isteni szeretet tüzeitől felgyújtva, szíveteket egészen neki adjátok át, aki értünk a kereszten a saját szívét ajánlotta fel Istennek, az Atyának. Így lesztek Anyátok példájának világosságába öltözve, az örök tüzekkel édesen felgyújtva, minden erény illatát árasztva, Krisztusnak, a Szűz Fiának és az okos szüzek Jegyeseinek jó illatai azok számára, akik üdvözülnek és azoknak is, akik elvesznek.²⁵⁸

3 Virrasszatok tehát szenvedélyes kitartással, az áhítat szellemét magatokban buzgón fenntartva, hogy midőn kiáltás hallatszik: „Jön a Vőlegény!” hűségesen elébe siethessetek lelketeknek a szeretet és öröm olajával teli lámpásaival, miközben a balga szüzek kizáratnak, ti pedig bevonultok az örök örvendezés lakodalmas asztalához, ahol Krisztus az ő jegyeseit az angyalok és választottak közé ülteti, és körüljárva felszolgál nekik, tudniillik az élet kenyerét, a megölt Bárány testét és a kereszten annak a szeretetnek tüzeiben megsütött halat, amellyel oly hevesen szeretett titeket, és italt is fog adni, emberségének és istenségének fűszeres borát, amelyet az ő legkedvesebb barátai isznak, és amelytől megittasodnak csodálatos józansággal kedvesei,²⁵⁹ élvezvén az őt félők számára egykor elrejtett édesség bőségét, és örökre azt szemlélik, aki nemcsak az emberek fiainál ékesebb, hanem még az angyalok ezreinél is, akibe

²⁵⁷ 1Kor 2,2

²⁵⁸ vö. 2Kor 2,15

²⁵⁹ vö. Én 8,2; 5,1

maguk az angyalok is vágyva vágnak bepillantani, mert ő az örök világosság visszfénye és Isten fölségének folt nélküli tüköre és a paradicsom dicsőségének ragyogása.²⁶⁰

4 Ezért tehát, kedves leányaim, ragaszkodjatok hozzá állandóan, mint egyetlen örök javunkhoz, és ha jónak látjátok, ajánljatok engem, bűnöst az ő kimondhatatlan irgalmasságába, állhatatosan kérve, igazgassa irgalmasan az én lépteimet az ő csodálatos neve dicsőségére és tiszteletére, és Krisztus rábízott kiseded nyájának üdvösségére.

---

²⁶⁰ Zsolt 44,2; 1Pét 1,12; Bölcs 7,26; Zsid 1,3

Függelék

Szómagyarázat Szent Klára életének forrásaihoz

ABBATISSA – A bencés hagyományból vett elnevezés; a monostor legfőbb elöljárója: apátnője. Szent Ferenc nem akarta, hogy közössége vezetőit priornak, superiornak vagy apátnak hívják. Hozzá hasonlóan Szent Klára is idegenkedett az apátnői címtől és feladatkörétől. De mivel a körülmények ezt megkívták, és a Szeráfi Atya is erre kérte őt, elfogadta az apátnői kinevezést, de ferences tartalommal töltötte meg, amikor apátnőnek és édesanyjának nevezi a hivatal viselőjét. Azt kívánja tőle, hogy „legyen előrelátó és tapintatos nővéreivel, miként a jó édesanya leányaiva?”.

CLAUSTRUM – bezárt hely, klastrom, kolostor. A magyar „kolostor” szó szláv közvetítéssel ebből a latin szóból származik. A klarisszák esetében a monostor belső része, ahol a nővérek laknak, s ahová idegenek nem léphetnek be. Nem egészen azonos a mai értelemben vett klauzúrával. San Damiano belső udvarát és a körfolyosót is ezzel a szóval jelölik a források.

CONVENTUS – Ez a szó az idők folyamán jelentésbeli változáson esett át. Az ősi ferences dokumentumokban nem jelent kolostori épületet, vagy magát a kolostort, hanem emberek együttélését, közösséget, akik szerzetesi családot alkotnak; közös regula alatt vagy a közös élet jóváhagyott normái szerint élnek, jól körülhatárolt jogokkal és kötelezettségekkel.

DISCRETAE – Szent Klára Regulájában ők az apátnő tanácsadói. A szó jelentése utal a tanácsadóktól megkívt belső tulajdonságra. A Szeráfi Anya szerint az apátnő tanácsadóit egyszerűen kell választani: nem a legöregebb vagy a legtapasztaltabbak közül, hanem a legdiszkrétebbeket (tapintatos). Innen az elnevezésük.

ORDO – Az örökfogadalmas szerzetesi közösségek hivatalos, jogi megnevezése. Magyarul a „Rend” szóval fordítottuk.

RELIGIO – Többjelentésű szó: vallás, vallásosság, istentisztelet, vallásos társulat. A ferences közösségek kezdetben ezt a szót alkalmazták közös életük jelölésére. Az itt közölt szövegekben szinte mindig ebben a jelentésben szerepel, s a „Szerzet” szóval fordítottuk.

SOROR – Az apácákat Szent Klára Regulájában általában soror névvel jelölik, ami nővért jelent, de nem lehet teljesen kizárni a hagyományos monialis, *monacha* (szerzetesnő) szót sem. Lehet, hogy Szent Klára Rendjének köszönhető a *soror* (szerzetesnővér, kedvesnővér) elnevezés elterjedése. Itt párhuzam vonható a Kisebb Testvérekkel, akiknek a hivatalos elnevezésében szereplő *frater* (testvér) szó minden bizonnyal döntő hatással volt arra, hogy a későbbi szerzetesrendekben általánossá vált ez az elnevezés a nem-pap szerzetesek jelölésére.

Irodalom

Felhasznált szövegkiadások és fordítások

- Archivum Franciscanum Historicum*, Tomus V.(1912) (Az „Imádság Krisztus öt szent sebéhez” latin szövegét tartalmazza.)
- Archivum Franciscanum Historicum*, Tomus XIII.(1920), 403-507. old. (A szentté avatási per szövege XIV. századi umbriai nyelven.) (Rövidítése: AFH)
- Balanyi György: *Szent Klára élete*. Kézirat. Budapest, 1955.
- Becker, Marie-France – Godet, Jean Francois OFM – Matura, Thaddée OFM: *Claire d'Assise: Écrits*. Paris, 1985. (Sources Chrétiennes 325.)
- Fonti Francescane*, Assisi, 1990. (4. kiadás)
- Grau, Engelbert OFM: *Heiligsprechungsprozess der Heiligen Klara von Assisi*, Übersetzung aus der umbrisch-italienischen Fassung, in: *Audite Poverelle – Klarissen*, 2. Jahrg. Heft 4 Dez. 1989.
- Grau, Engelbert OFM – Hardick, Lothar OFM: *Leben und Schriften der Heiligen Klara von Assisi*. (Franziskanische Quellenschriften 2.) Werl, 1988.
- Omaechevarría, Ignacio OFM: *Escritos de Santa Clara y documentos complementarios* (Biblioteca de autores cristianos) Edicion bilingüe, Madrid, 1982. (2. kiadás)
- Pisma sw. Franciszka i sw. Klary*. Warszawa, 1992.
- Vorreux, Damien OFM (szerk.): *Sainte Claire d'Assise: Documents. Biographie, écrits, procès et bulle de canonisation, textes de chroniqueurs, textes législatifs et tables*. Paris, 1983.

Felhasznált irodalom

- Boccali, Joannis M. OFM: *Opuscula S. Francisci et scripta S. Clarae Assisiensium*. Assisi, 1978.
- Szent Bonaventura misztikus művei* (A lelki élet mesterei V.). Fordították: Barsi Balázs OFM és Várnai Jakab OFM. SZIT, Budapest., 1991.
- Jacobus de Voragine: *Legenda Aurea*. (Magas Edit szerk., Budapest, 1990.) 50-51. old.: Szent Ágnes Szűz.
- Klara von Assisi – eine Botschaft des Lichtes*, Éditions du Signe, Strasbourg, 1991.
- Lainati, Chiara A. OSC: *Assisi Szent Klára*. Agapé, Novi Sad, 1990.
- Mailleux, Georges: *Thesaurus Celanensis*. Corpus des sources franciscaines I., Louvain, 1974.
- Szent Benedek regulája*. Ford. Dr. Söveges Dávid OSB. Bencés lelkeségi füzetek 1. Pannonhalma, 1992.
- Assisi Szent Ferenc Perugiai Legendája, Helikon kiadó, 1990. Fordította, a bevezetőt és a jegyzeteket írta Varga Imre fr. Kapisztrán OFM.
- Szent a Szentről. Assisi Szent Ferenc életrajza Szent Bonaventurától. Fordította dr. Burka P. Kelemen OFM. BP., 1942.
- Szentek élete (Szerkesztette: Dr. Diós István, harmadik, javított kiadás SZIT., Bp., 1990.) 426-432. old. Szent Klára, 777-781. old. Prágai Szent Ágnes.

Liturgikus idézetek mutatója

Breviárium, január 21, Szent Ágnes, Matutinum, 1. nocturnus, 2. antifóna: 1LevÁgn 10; 1. nocturnus, 2. responzum: 1LevÁgn 11; 1. nocturnus, 3. responzum; 1LevÁgn 8; 3. nocturnus, 2. antifóna: 1LevÁgn 11; 3. nocturnus, 3. antifóna: 3LevÁgn 16; 3. nocturnus, 1. responzum: 3LevÁgn 16.

Breviárium, március 25, Gyümölcsoltó Boldogasszony, Matutinum 2. nocturnus, 3. responzum: 3LevÁgn 18; 3. nocturnus, 2. responzum: 3LevÁgn 17.

Breviárium, augusztus 15, Mária Mennybevétele, a Laudes 2. antifónája: 2LevÁgn 5.

Misszálé (Sedulius), Bevezetés Szűz Mária ünnepeinek közös részéhez: 1LevÁgn 17.

Rituálé, temetési liturgia: KlReg 3,5.

Egyházi szerzőktől vett idézetek mutatója

Ambrus (Pszeudo-), *Epist. I (Virginibus sacris)* (PL 17, c. 736 A-C): 1LevÁgn 9-10;
4LevÁgn 13.

Benedek regulája 3,3: KIReg 4,18; 33,2.5: KIReg 8,8-9; 45,1: KIReg 9,3; 54,1: KIReg 8,7;
54,2-3: KIReg 8,9; 64,7-8.15: KIReg 4,8-9; 67,5: KIReg 9,15.

Nagy Szent Gergely, *Dialogi*, Prol. (PL 77, c.152 A): 2LevÁgn 12.; *Hom. in ev. XXXII*, 2
(PL 76, c. 1233 B): 1LevÁgn 27.

IX. Gergely, *Licet velut ignis* bullája (*Bullarium Franciscanum* I, p. 209): 3LevÁgn 31.; *Pia credulitate tenentes* bullája (*Bullarium Franciscanum* I, p. 236): 4LevÁgn 19.

Hugolino regulája 4: KIReg 2,5; 6: KIReg 5,8 és 8,21; 7: KIReg 3,8.10; 8: KIReg 8,12.17-18;
10: KIReg 11,7.9; 11: KIReg 5,9-13 és 12,11; 12: KIReg 12,2-3; 13: KIReg 11,1-3.5-
6.10-12.

IV. Ince regulája 1: KIReg 2,19-20; 2: KIReg 3,1; 8: KIReg 12,1; 9: KIReg 5,15; 10: KIReg
9,12.

Nagy Szent Leó, *Sermo XXI in Nativitate Domini*, 3 (PL 54, c. 192 C): KIVégr 4.

Rövidítések jegyzéke

Szent Klára művei

1. levele Prágai Szent Ágneshez	1LevÁgn
2. levele Prágai Szent Ágneshez	2LevÁgn
3. levele Prágai Szent Ágneshez	3LevÁgn
4. levele Prágai Szent Ágneshez	4LevÁgn
Levele Ermentrudishoz	LevErm
Ima Kisztus öt szent sebéhez	ImaSeb
Végrendelet	KlVégr
Áldás	KlÁld
Regula	KlReg

Róla szóló írások

Celanói Tamás életrajza Szent Kláráról	CelKl
Privilegium Paupertatis III. Incétől	1PrivP
Privilegium Paupertatis IX. Gergelytől	2PrivP
Szent Klára szentté avatási Pere	KlPer
Szent Klára szentté avatási Bullája	KlBull
Hugolino bíboros levele Szent Klarához	HugLev
IX. Gergely levele a Szegény Úrnőkhöz	GerLev
Rainaldus bíboros körlevele a huszonnégy klarissza monostornak	RainKörl
Assisi Szent Ágnes levele Klarához	ÁgnLev
Szent Bonaventura levele az assisi klarisszákhöz	BonLev